

การปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม
เพื่อภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจ
ที่เข้มแข็งและยั่งยืน

โดย

นายณัฐพล รังสิตพล
ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม
กระทรวงอุตสาหกรรม

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65
ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2565 - 2566

หนังสือรับรอง

วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้อนุมัติให้
เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง “ การปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อภาคอุตสาหกรรม
เศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน ” ลักษณะวิชาการเมือง ของ นายณัฐพล รังสิตพล
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 65 ประจำปี
การศึกษาพุทธศักราช 2565 – 2566

พลโท

(ชาติชาย ชัยเกษม)

ผู้อำนวยการวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร
สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

บทคัดย่อ

เรื่อง การปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง
และยั่งยืน

ลักษณะวิชา การเมือง

ผู้วิจัย นายณัฐพล รังสิตพล **หลักสูตร** วปอ. รุ่นที่ 65

งานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน โดยผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์และปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งศึกษาการปฏิรูประบบราชการที่เป็นต้นแบบที่ดีในต่างประเทศ จากนั้นได้มีการศึกษาและวิเคราะห์บทบาท ภารกิจ โครงสร้าง ปัญหา อุปสรรคและการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อนำไปกำหนดเป็นแนวทางในการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม การวิจัยพบว่าในการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม ควรคำนึงถึงประเด็นสำคัญในการปฏิรูปองค์การ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านโครงสร้างองค์การ ด้านแนวทางการดำเนินงาน ด้านกฎหมายและระเบียบ ด้านบุคลากร และด้านเทคโนโลยีดิจิทัล โดยประเด็นที่สำคัญที่สุดและสามารถเร่งดำเนินการเป็นอันดับแรก คือ ด้านแนวทางการดำเนินงานที่กระทรวงอุตสาหกรรมต้องปรับทิศทางการดำเนินงาน และให้ความสำคัญในการยกระดับภาคอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการสร้างความเข้มแข็งและกระจายรายได้สู่ชุมชน ด้วยองค์ความรู้ทางวิชาการหรือ “หัว” และการเข้าอกเข้าใจและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมหรือ “ใจ” ของคนกระทรวงอุตสาหกรรม ต้องผลักดันการปรับเปลี่ยนการประกอบการอุตสาหกรรมสู่อุตสาหกรรมวิถีใหม่ที่มุ่งสู่ความสำเร็จใน 4 มิติ ซึ่งประกอบด้วย มิติที่ 1 ความสำเร็จทางธุรกิจที่มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนธุรกิจและอุตสาหกรรมไปสู่อุตสาหกรรมศักยภาพ หรือ S-Curve รวมถึงธุรกิจและการผลิตรูปแบบใหม่ มิติที่ 2 การดูแลสังคมโดยรอบโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อให้อุตสาหกรรมอยู่ควบคู่ไปกับการดูแลสังคมด้วยความรับผิดชอบและเป็นมิตร มิติที่ 3 การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่ตอบโจทย์ไทยและประชาคมโลกโดยผลักดันปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมด้วยกลไกการกำกับดูแลที่ทรงประสิทธิภาพ รวมถึงการส่งเสริมยกระดับสถานประกอบการด้วยแนวคิด BCG และมิติที่ 4 การกระจายรายได้ให้กับประชาชนและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยมุ่งเน้นการพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากอย่างเป็นระบบ เพื่อรักษาวิถีชีวิตสร้างประโยชน์พัฒนาชุมชนรอบอุตสาหกรรมและต่อยอดอาชีพให้กับชุมชนที่เกิดผลเป็นรูปธรรมชัดเจน นอกจากเป้าหมายความสำเร็จใน 4 มิติแล้ว ในการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม ทุกหน่วยงานภายในของกระทรวงยังต้องให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาล การอำนวยความสะดวก และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน รวมถึงการบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อผลักดันการขับเคลื่อนกำกับดูแล และส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมให้มีการปรับตัวเข้าสู่วิถีใหม่อย่างเต็มประสิทธิภาพ ทั้งนี้

๒

ในงานวิจัยนี้ได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐหรือหน่วยงานอื่นพึงนำไปใช้
ในการปฏิรูปองค์การด้วย

Abstract

Title MIND Transformation for Strong and Sustainable Economic Industry

Field Politics

Name Dr. Nattapon Rangsitpon

Course NDC

Class 65

This research aimed to study the potential reformation approaches of the Ministry of Industry to ensure a strong and sustainable economic industry. The researcher has conducted a study and analysis of the current situations and influential factors affecting the development of Thailand's industrial sector and overall economic growth. Additionally, the researcher has studied examples of successful bureaucratic reformation in other countries. Following that, there was a study and analysis of roles, missions, structures, problems, obstacles, and present operations of the Ministry and its affiliated agencies to be further used as a guideline for the reformation of the Ministry. Based on the research findings, there are five key issues involved in reformation efficiency that must be taken into account. These issues include 1) the organizational structure, 2) operational guidelines, 3) laws and regulations, 4) human resource, and 5) digital technology. In this context, the most important and prioritized issue is the second one – the operational guidelines. Accordingly, the Ministry needs to adjust its operational directions and prioritize the improvement of the industrial sector along with creating economic strength and income distribution to local communities through providing academic knowledge or “head” and understanding and valuing committed participation or “heart” of the Ministry's personnel at all levels. It is necessary to push and encourage the transformation of industrial operations towards a new industrial paradigm, aiming for success in four dimensions. The first dimension is the success of business focusing on shifting businesses and industries towards the potential industries or so-called S-curve industries, including novel business and production formats. The second dimension focuses on holistic social care towards communities around industrial factories to ensure that these factories better coexist with societies through responsibility and friendliness. The next dimension is environmental conservation in response to the needs and expectations of Thailand and the global community by driving environmental management practices through efficient supervisory mechanisms and promoting and enhancing businesses through the Bio-Circular-Green (BCG) Economy Model. The fourth dimension is the income distribution to people, leading to their well-being by improving community-level living

standards and supporting a systematic grassroots economy to preserve and maintain conventional lifestyles, create community development benefits around industrial areas, and further expand local employment opportunities. In addition to the goals of achieving the said four dimensions, during the processes of reforming the Ministry, all internal units and affiliates must also recognize and prioritize good governance principles, facilitation, operational transparency, and integration with relevant agencies, both public and private ones to foster collective movement, supervision, and promotion for an effective transition towards a new paradigm of the country's industrial sector. Furthermore, this research also presents viable policy recommendations and measures that government bodies and other organizations can consider implementing to reform their operations successfully.

คำนำ

การเปลี่ยนแปลงทำให้โลกกำลังก้าวสู่ “โลกยุคใหม่” ที่ต้องเผชิญความท้าทายในด้านต่าง ๆ เช่น เทคโนโลยี เศรษฐกิจวิถีชีวิต วัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ประเทศไทยและระบบราชการของไทยต้องมีการพัฒนา แต่พบว่ามีข้อจำกัดที่สำคัญในเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพภาครัฐจากปัญหาเชิงโครงสร้าง และการบริหารงานภาครัฐที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งมีขั้นตอนกระบวนการตามระเบียบปฏิบัติของระบบราชการที่ยังไม่ทันสมัย และไม่สนับสนุนผู้ทำงานภายใต้รัฐบาลดิจิทัลเท่าที่ควร

ด้วยเหตุนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมจึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อปรับบทบาทภารกิจ และโครงสร้างองค์กรให้มีความยืดหยุ่นพร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศ มีการบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรให้สามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ควบคู่กับการเสริมสร้างประสิทธิภาพและคุณภาพภายใต้หลักระบบคุณธรรมและจริยธรรม มีมาตรการกำกับดูแลที่เสริมสร้าง ความโปร่งใส และการป้องกันทุจริต มีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางและรูปแบบการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมอย่างเป็นรูปธรรม ก่อให้เกิดการปฏิบัติราชการที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพเกิดผลสัมฤทธิ์ คุ่มค่า และสามารถขับเคลื่อนไปสู่ภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืนต่อไป

(นายณัฐพล รังสิตพล)

นักศึกษาวិทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65

ผู้วิจัย

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ คณาจารย์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) ที่ให้โอกาสในการดำเนินการวิจัย เรื่อง การปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน พร้อมทั้งให้องค์ความรู้ แนวคิด คำแนะนำ และคำปรึกษาเพื่อให้การทำวิจัยครั้งนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการควบคุมการวิจัย และกรรมการแถลงเอกสารวิจัยส่วนบุคคลของนักศึกษา วปอ. รุ่นที่ 65 ที่ให้ความรู้และคำแนะนำอันเป็นประโยชน์ในระหว่างการแถลงเอกสารวิจัยเป็นอย่างดี ทำให้การผลงานวิจัยมีความครบถ้วนสมบูรณ์

ขอขอบคุณครอบครัวและเพื่อน ๆ วปอ. รุ่นที่ 65 ที่ให้กำลังใจและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ที่ให้การสนับสนุน และความร่วมมือในการทำวิจัยเป็นอย่างดีในการทำวิจัยนี้

ท้ายสุดผู้วิจัย ขอขอบคุณหน่วยงานสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานพันธมิตรทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล สถานที่ และบุคลากรในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบุคลากรของกระทรวงอุตสาหกรรม (MIND Team) จะนำผลการวิจัยครั้งนี้ไปต่อยอดเพื่อปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน อย่างเป็นทางการต่อไป

(นายณัฐพล รังสิตพล)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 65

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
Abstract	ค
คำนำ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ฌ
สารบัญแผนภาพ	ญ
คำอธิบายย่อ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีดำเนินการวิจัย	4
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	5
คำจำกัดความ	5
บทที่ 2 การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
สถานการณ์และบริบทที่ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม	7
ยุทธศาสตร์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรมไทย	20
แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่	40
การปฏิรูประบบราชการในประเทศต่าง ๆ	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	55
กรอบแนวคิดของการวิจัย	57
สรุป	58

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 3	สภาการณ์การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม	59
	และหน่วยงานภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรม	
	บทบาท การกิจ และโครงสร้าง การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม	59
	ในปัจจุบัน	
	การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม	94
	ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อกระทรวงอุตสาหกรรม	109
	สรุป	112
บทที่ 4	การปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม	114
	แนวทางการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม	114
	การขับเคลื่อนการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม	132
	สรุป	134
บทที่ 5	สรุปและข้อเสนอแนะ	136
	สรุป	136
	ข้อเสนอแนะ	147
บรรณานุกรม		151
ภาคผนวก		154
	การตรวจเยี่ยมหน่วยงานเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล	155
ประวัติย่อผู้วิจัย		166

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2 - 1 ปัญหาที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนไปสู่อุตสาหกรรม 4.0 ของการพัฒนา อุตสาหกรรมไทย	9
3 - 1 สรุปภาพรวมงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (จำแนก ตามหน่วยงาน)	74
3 - 2 ผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณ ของกระทรวงอุตสาหกรรม	76
3 - 3 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการ เรื่อง การยกระดับ ขีดความสามารถของผู้ประกอบการและภาคอุตสาหกรรม ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม	82
3 - 4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาปัจจัย สนับสนุนให้เอื้อต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมยุคใหม่	85
3 - 5 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการ เรื่อง การเพิ่มมูลค่า เศรษฐกิจอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนด้วย BCG Mode	88
3 - 6 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาองค์กร สู่องค์กรดิจิทัลเพื่อให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ	91
3 - 7 วิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กร (Internal Factors) ของกระทรวง อุตสาหกรรมโดยใช้หลักการ The McKinsey 7S Framework	101
3 - 8 วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกองค์กร (External Factors) ของกระทรวงอุตสาหกรรม	105
3 - 9 สรุปความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อกระทรวงอุตสาหกรรม (หน่วยงานภายในกระทรวงอุตสาหกรรม)	110
3 - 10 สรุปความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อกระทรวงอุตสาหกรรม (หน่วยงานภายนอกกระทรวงอุตสาหกรรม)	111

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
2 - 1 โมเดลประเทศไทย 1.0 ถึง 4.0	8
2 - 2 การบูรณาการแผนการปฏิรูปประเทศ	30
3 - 1 โครงสร้างกระทรวงอุตสาหกรรม	60
3 - 2 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กระทรวง อุตสาหกรรม	75
3 - 3 งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2566 กระทรวงอุตสาหกรรม จำแนก ตามเป้าหมายการให้บริการกระทรวง	76
3 - 4 ความเชื่อมโยงแผนระดับชาติสู่แผนปฏิบัติราชการ (ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566 - 2570) กระทรวงอุตสาหกรรม	78
3 - 5 ความสามารถในการดึงดูดการลงทุน	96
3 - 6 ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากรและรูปแบบ การพัฒนาของกลุ่มประเทศ ASEAN+3	96
3 - 7 สถิติข้อร้องเรียนและประเด็นร้องเรียนเฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง	97
3 - 8 ค่าประสิทธิภาพไม่เสมอภาคด้านรายได้ ปี 2531-2564	113
3 - 9 การกระจายตัวของการถือครองทรัพย์สินรวม จำแนกตามกลุ่มรายได้ ปี 2556 - 2564	100
4 - 1 นโยบายกระทรวงอุตสาหกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566	120
4 - 2 การยกระดับภารกิจหน่วยงานภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรม	126
4 - 3 การเตรียมความพร้อมบุคลากรเพื่อก้าวสู่ตำแหน่งบริหาร	129
4 - 4 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลกลาง (i-Industry)	131

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาและที่กำลังเกิดขึ้นในปัจจุบันทำให้โลกของเรากำลังก้าวเข้าสู่ “โลกยุคใหม่” ที่ขับเคลื่อนอยู่บนพลังของดิจิทัลและเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพสูง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน (Disruption) ที่ไม่ใช่แค่เพียงด้านเทคโนโลยีและเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังรวมถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลให้เกิดกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก และส่งผลให้ประเทศไทยประสบกับความท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ รวมไปถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ที่ส่งผลกระทบรุนแรงไปทั่วโลกจนทำให้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจที่ประเทศไทยได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก เกิดการชะลอตัวและหยุดชะงักในเกือบทุกสาขาธุรกิจ เกิดอัตราการว่างงาน ความผันผวนทางการเงินทั้งภาวะเงินเฟ้อและค่าเงินบาท การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ย รวมทั้งราคาพลังงาน และภาระหนี้ภาคครัวเรือนที่เพิ่มสูงขึ้น ในขณะที่ภาคอุตสาหกรรมที่เป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ ก็มีการเติบโตช้าเมื่อเทียบกับอัตราการเติบโตในอดีต โดยพบข้อจำกัดของผลิตภาพแรงงานและความเข้มข้นของการใช้เทคโนโลยีที่มีแนวโน้มพัฒนาการที่รวดเร็ว อีกทั้งโครงสร้างประชากรและพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ตลอดจนความขัดแย้งของการค้าโลกที่ทำให้การแข่งขันในตลาดโลกรุนแรงขึ้น สำหรับด้านสังคม พบว่า ปัญหาความเหลื่อมล้ำยังคงมีและทวีความรุนแรงมากขึ้น รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรของไทยที่เป็นสังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) ที่ส่งผลกระทบต่อปัญหาขาดแคลนกำลังแรงงานในประเทศ ขณะที่ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า ประเทศไทยมีการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลืองและสร้างมูลค่าเพิ่มได้น้อยกว่าที่ควร จึงส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว อีกทั้งปัญหาสิ่งแวดล้อมจากของเสียและมลพิษที่ยังเกิดมากขึ้นทุกปี ประกอบกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและข้อร้องเรียนที่มีต่อภาคอุตสาหกรรม ที่ส่งผลในเชิงลบต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงานภาครัฐและสถานประกอบการอุตสาหกรรมที่มีต่อภาคสังคมและประชาชน ซึ่งเป็นประเด็นที่จำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเร่งด่วน นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีข้อจำกัดที่สำคัญในเรื่องการพัฒนาประสิทธิภาพภาครัฐจากปัญหาเชิงโครงสร้าง และการบริหารงานภาครัฐที่มีขนาดใหญ่ ซึ่งมีขั้นตอนกระบวนการตามระเบียบปฏิบัติของระบบราชการที่ยังไม่ทันสมัย และไม่สนับสนุนสู่การทำงานภายใต้รัฐบาลดิจิทัลเท่าที่ควร ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า ระบบราชการไทยก็ไม่อาจที่จะหลีกเลี่ยงผลกระทบจากปัจจัยและข้อปัญหาอุปสรรคดังกล่าวข้างต้นได้ อย่างไรก็ตาม ระบบราชการถือเป็น

กลไกสำคัญของประเทศในอันที่จะผลักดันให้แนวทางการบริหารประเทศตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ และกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งการดำเนินการตามแนวนโยบายของรัฐให้เกิดผลสำเร็จและเกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนส่วนรวม การปฏิรูประบบราชการจึงถือเป็นหนึ่งในประเด็นการปฏิรูปที่มีความสำคัญมากที่สุดภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ซึ่งจะเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารงานภาครัฐเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับภารกิจและอำนาจหน้าที่ในปัจจุบันและรองรับกับอนาคตที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น สามารถตอบสนองต่อบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้น การปรับปรุงโครงสร้างองค์กร จึงมีความจำเป็นที่ทุกองค์กรไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้หากต้องการขับเคลื่อนภารกิจ อำนาจหน้าที่ และระบบกระบวนการทำงานขององค์กรให้ประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายตามที่วางไว้

กระทรวงอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีวิสัยทัศน์ คือ “ปฏิรูปอุตสาหกรรมไทยสู่อุตสาหกรรมยุคใหม่ให้เติบโตอย่างยั่งยืน” มีพันธกิจ คือ

1. ส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการและภาคอุตสาหกรรมให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลกด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม
2. ขับเคลื่อนและพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรม (Ecosystem) เพื่อเปลี่ยนผ่านอุตสาหกรรมไทยสู่อุตสาหกรรม 4.0
3. ส่งเสริมการประกอบกิจการอุตสาหกรรมตามโมเดลเศรษฐกิจ BCG และ
4. พัฒนาองค์กรสู่องค์กรดิจิทัลเพื่อยกระดับการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยมีหน่วยงานระดับกรมที่ตั้งอยู่ในส่วนกลางและหน่วยงานในภูมิภาค อาทิ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดและศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่กระจายอยู่ในพื้นที่ทั่วประเทศ ดังนั้น จากสภาวการณ์ดังกล่าวข้างต้น กระทรวงอุตสาหกรรมจึงต้องเร่งเดินหน้าปรับแนวคิดและการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตอบสนอง และเป็นมืออาชีพ เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมไทย สร้างความเชื่อมั่น และภาพลักษณ์ที่ดีให้กับกระทรวงอุตสาหกรรมและภาคอุตสาหกรรม ซึ่งปัจจุบัน กระทรวงอุตสาหกรรมขับเคลื่อนนโยบายเร่งด่วน ตามแนวคิด "อุตสาหกรรมดี อยู่คู่ชุมชนอย่างยั่งยืน" สร้างสังคมการทำงานที่ดี เป็นที่พึงประชาชน สร้างทัศนคติรวมถึงประสบการณ์ที่ดีให้กับประชาชนและสถานประกอบการให้มีความเชื่อมั่น เชื่อถือ และไว้วางใจ พร้อมปรับปรุงการให้บริการอุตสาหกรรมสู่ดิจิทัลเต็มรูปแบบ เพื่ออำนวยความสะดวกทุกภาคส่วนได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และนโยบายรัฐบาลเรื่องการปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ ยังได้มุ่งเน้นเรื่องการปรับโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้มีขนาดที่เหมาะสม มีความยืดหยุ่นคล่องตัว เปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์และเหมาะสมกับบริบทของประเทศ รวมถึงการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ในการบริหาร การตัดสินใจและการบริการที่เป็นเลิศ การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้เป็นคนดีและเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความรู้ความสามารถในการทำงาน รับผิดชอบต่อชาติและประชาชน

ดังนั้น จึงเป็นที่มาของงานวิจัยฉบับนี้ ที่ผู้วิจัยมุ่งศึกษา ค้นหาแนวทางการปฏิรูป กระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อการปรับบทบาทภารกิจ และโครงสร้างองค์กรให้มีความยืดหยุ่น พร้อมปรับตัว ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศ มีการบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากร ให้สามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ควบคู่กับการเสริมสร้างประสิทธิภาพ และคุณภาพภายใต้หลักระบบคุณธรรมและจริยธรรม มีมาตรการกำกับดูแลที่เสริมสร้าง ความโปร่งใส และการป้องกันทุจริต มีระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่ง ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการส่งเสริมให้กระทรวงอุตสาหกรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและทรัพยากรมนุษย์ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ และมาตรการต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจ ของประเทศ รวมถึงการปฏิรูประบบราชการที่เป็นต้นแบบที่ดีในต่างประเทศ
2. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาท ภารกิจ โครงสร้าง ปัญหา อุปสรรค การดำเนินงาน ของกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ส่งผลต่อการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมซึ่งสอดคล้องกับการบรรลุ เป้าหมายภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ
3. เพื่อกำหนดแนวทางการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติราชการที่มี ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดผลสัมฤทธิ์ คุ่มค่า และสามารถขับเคลื่อนไปสู่ภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่ เข้มแข็งและยั่งยืน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย การวิจัยหัวข้อเรื่อง การปฏิรูป กระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน ได้มีการนำทฤษฎีและ แนวคิดที่เกี่ยวข้องมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

- 1.1 ศึกษาปัจจัย แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการปรับบทบาท ภารกิจ โครงสร้าง และการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม
- 1.2 ศึกษาการปฏิรูประบบราชการในต่างประเทศ
- 1.3 ศึกษา วิเคราะห์ ปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ และความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียที่มีต่อกระทรวงอุตสาหกรรม
- 1.4 สรุปผลแนวทางการปรับบทบาทภารกิจของกระทรวงอุตสาหกรรมในการขับเคลื่อน ภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน

2. ขอบเขตด้านประชากร

2.1 ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่กระทรวงอุตสาหกรรม

2.2 ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรม

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีพื้นที่เป้าหมาย จะดำเนินการศึกษาทั่วประเทศไทย ได้แก่ หน่วยงานภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค รวมทั้งผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรม

4. ขอบเขตด้านเวลา

เริ่มการศึกษาวิจัยตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2565 จนถึงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2566

วิธีดำเนินงานวิจัย

1. วิธีการวิจัย ดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ของการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม

2. แหล่งข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ และการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 ข้อมูลปฐมภูมิ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่กระทรวงอุตสาหกรรม และผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรม โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวม เช่น แบบสัมภาษณ์เชิงลึก อุปกรณ์บันทึกภาพหรือเสียง

2.2 ข้อมูลทุติยภูมิ โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) ทั้งจากเอกสารข้อมูลผลการดำเนินงาน เอกสารวิชาการ ผลงานวิจัย บทความวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากการสืบค้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเว็บไซต์ต่าง ๆ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการโดยหลักวิเคราะห์ข้อมูล 3 ประการ คือ 1) การลดทอนและกลั่นกรองข้อมูล (Data Reduction) 2) การแสดงและพรรณนาข้อมูล (Data Display and Description) 3) การหาข้อสรุปและตรวจผลการวิจัย (Conclusion and Verification) ล่วงหน้าและสัมภาษณ์โดยตรงระหว่างผู้วิจัยกับประชากรสัมภาษณ์ ซึ่งมีกำหนดการสัมภาษณ์ที่กรุงเทพมหานคร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสถานการณ์ด้านต่าง ๆ ต้นแบบที่ดีในต่างประเทศ รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ และมาตรการต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของประเทศ
2. ทำให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของไทยและการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม
3. ทำให้ได้แนวทางการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติราชการที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดผลสัมฤทธิ์ คุ่มค่า และสามารถขับเคลื่อนไปสู่ภาคอุตสาหกรรม เศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน ในการปรับบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างของกระทรวงอุตสาหกรรมอย่างเป็นรูปธรรม นำไปใช้ได้จริง เหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศ มีความยืดหยุ่น ปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ ตอบสนองความต้องการของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและประชาชน ในฐานะผู้รับบริการได้อย่างทันที ทุกที่ ทุกเวลา ทำให้หน่วยงานภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจและดำเนินงานในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมไปในทิศทางเดียวกัน

คำจำกัดความ

กระทรวง	หมายถึง	ส่วนราชการที่ดำเนินการตามภารกิจของรัฐในราชการฝ่ายบริหารที่มีระดับสูงสุด มีอำนาจหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายว่าด้วยการปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม ในกระทรวง มีปลัดกระทรวงทำหน้าที่รับผิดชอบการกำหนด ยุทธศาสตร์ การจัดสรรทรัพยากร การบริหาร และงบประมาณในภาพรวมของกระทรวง กำกับ เร่งรัด และติดตามการปฏิบัติงานภายในกระทรวงให้เป็นไปตามเป้าหมาย นโยบายของรัฐบาล และเป็นผู้บังคับบัญชาข้าราชการประจำในกระทรวง ส่วนราชการระดับกระทรวง อาจเรียกชื่อเป็น (1) สำนักนายกรัฐมนตรี (2) กระทรวง
อุตสาหกรรมเศรษฐกิจ	หมายถึง	การประกอบการอุตสาหกรรมที่ขยายขอบเขตจากการผลิตแบบดั้งเดิมไปสู่การประกอบการเศรษฐกิจที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มสูงเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน ซึ่งมีขอบเขตครอบคลุมตั้งแต่ภาคการผลิต ในอุตสาหกรรมรูปแบบเดิมและอุตสาหกรรมยุคใหม่ (S-Curve Industries) ภาคเกษตรอุตสาหกรรมที่ นำองค์ความรู้เชิงอุตสาหกรรมมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจเกษตร ภาคบริการที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรม เช่น การออกแบบ

		อุตสาหกรรม รวมไปถึงการพลิกโฉมการประกอบการสู่ธุรกิจรูปแบบใหม่หรือบริการวิวัฒน์ (Servitization)
เกษตรอุตสาหกรรม	หมายถึง	ธุรกิจทางการเกษตรหรืออุตสาหกรรมการเกษตร ที่นำองค์ความรู้ทางด้านธุรกิจอุตสาหกรรม ทั้งในด้านการบริหารจัดการ การมาตรฐาน การเชื่อมโยงโซ่การผลิตอย่างเป็นระบบ การสร้างสรรค์ให้เกิดผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย และการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดมาประยุกต์ใช้
บริการวิวัฒน์ (Servitization)	หมายถึง	การปรับเปลี่ยนองค์การภาคการผลิตอุตสาหกรรม ไปสู่ “การบริการ” โดยบูรณาการ ความสามารถหลักขององค์การ การออกแบบบริการ และเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้าด้วยกัน และนำเสนอ “คุณค่า / บริการ / โซลูชัน” ให้แก่ ลูกค้า

บทที่ 2

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สถานการณ์และบริบทที่ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม

1. สถานการณ์ภาคอุตสาหกรรมไทย

นับแต่อดีตที่ผ่านมาภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก และมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยมาโดยตลอด เนื่องจากเป็นแหล่งที่สามารถสร้างรายได้และมูลค่าเพิ่ม (Value Added) ให้กับประเทศได้ถึงเกือบหนึ่งในสามของผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งประเทศ รวมถึงยังมีความสำคัญในแง่ของการจ้างงาน เนื่องจากเป็นแหล่งการสร้างงานและพัฒนาทักษะฝีมือให้กับผู้คนที่เป็นผู้ใช้แรงงาน และมีผลิตภาพแรงงาน (Labor Productivity) สูงสุด เมื่อเทียบกับภาคเกษตรและภาคบริการ โดยที่หนึ่งในสี่ของแรงงานทั้งหมดมีแหล่งรายได้หลักจากการทำงานในภาคอุตสาหกรรม อีกทั้งยังเป็นแหล่งรวมของเทคโนโลยีและการสรรค์สร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ตลอดจนเป็นภาคเศรษฐกิจที่มีสัดส่วนในมูลค่าการส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมต่อมูลค่าการส่งออกรวมของประเทศมากที่สุด และมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มสินค้าอุตสาหกรรมที่ต้องใช้เทคโนโลยีระดับกลางและสูง

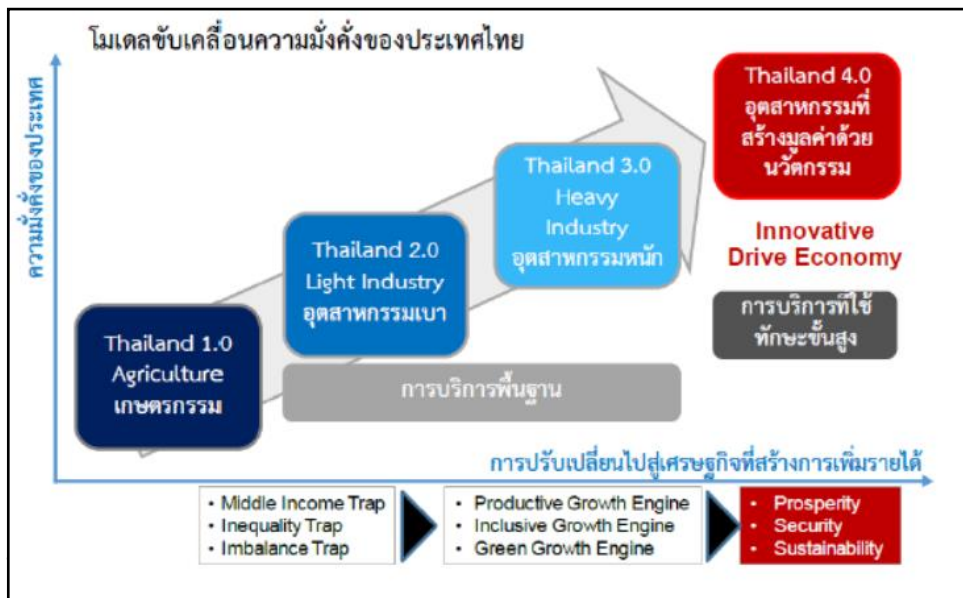
เดิมประเทศไทยมีการพัฒนาอุตสาหกรรมในขอบเขตที่จำกัด อุตสาหกรรมที่สำคัญส่วนใหญ่เป็นการผลิตสินค้าหัตถกรรม และการแปรรูปสินค้าเกษตรอย่างง่าย ๆ ในช่วงเวลาสิบกว่าปีหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมเน้นเรื่องการลงทุนโดยรัฐ มีการก่อตั้งรัฐวิสาหกิจเพื่อผลิตสินค้าอุตสาหกรรมหลายแห่ง สินค้าอุตสาหกรรมที่ผลิตโดยรัฐวิสาหกิจมีอยู่หลายอย่าง เช่น สิ่งทอ น้ำตาล กระดาษ การทอกระสอบ ต่อมา ประเทศไทยก็เข้าสู่ยุคที่มีอุตสาหกรรมใหม่เกิดขึ้น และได้รับการลงทุนจากต่างประเทศในหลายอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้า การประกอบรถยนต์และรถจักรยานยนต์ เคมีภัณฑ์ และสิ่งทอ เป็นต้น และเมื่อเข้าสู่ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 -2519) จึงมีการเริ่มส่งเสริมอุตสาหกรรมส่งออกมากขึ้น ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาอุตสาหกรรมส่งออกของไทยก็มีอัตราการเจริญเติบโตที่สูงมากตลอดระยะเวลาหลายทศวรรษ

อย่างไรก็ตาม อาจกล่าวได้ว่าหากย้อนไปในอดีต ประเทศไทยได้มีการปรับโครงสร้างพร้อมทั้งพัฒนาโลกเพื่อการขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมมาอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการใช้โมเดล “ประเทศไทย 1.0” ที่เน้นการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคเกษตรกรรม เนื่องจากประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยระยะต่อมาเมื่อประเทศไทยเข้าสู่ยุคของอุตสาหกรรม จึงมีการใช้โมเดล “ประเทศไทย 2.0” ที่เน้นด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมเบา ซึ่งเริ่มจากอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า และก้าวสู่การใช้โมเดล “ประเทศไทย 3.0” ที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก ที่เป็นการผลิตเพื่อการส่งออกมากขึ้น เช่น สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ ปิโตรเคมี ยานยนต์ และชิ้นส่วนต่าง ๆ ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนเศรษฐกิจโดยภาคอุตสาหกรรมที่เน้นการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตและการให้บริการขั้นพื้นฐานในการสร้าง

รายได้ให้แก่ประเทศ แต่อย่างไรก็ตาม ภายใต้ประเทศไทย 3.0 ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นอกจากต้องเผชิญกับปัญหา กับดักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) แล้ว ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับปัญหา กับดักความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้หรือปัญหาความไม่เท่าเทียมกัน (Inequality Trap) และปัญหา กับดักความไม่สมดุลของการพัฒนา (Imbalance Trap) ซึ่งกับดักเหล่านี้เป็นประเด็นที่ท้าทายของรัฐบาลในการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อก้าวข้ามไปสู่ “ประเทศไทย 4.0” ที่ขับเคลื่อนด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตภาคอุตสาหกรรมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Innovation Drive Economy)

ดังนั้น ในการที่จะก้าวข้ามปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปประเทศอีกครั้งด้วยความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยใช้ “โมเดลประเทศไทย 4.0” เป็นเครื่องมือในการนำประเทศให้ก้าวไปสู่การเป็นประเทศที่มีความมั่งคั่งและยั่งยืน พัฒนาจากประเทศรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศรายได้สูง โดยการปรับเปลี่ยนจากการขับเคลื่อนด้วยประสิทธิภาพ เป็นการขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม และปรับเปลี่ยนจากการให้บริการพื้นฐานเป็นบริการที่ต้องใช้ทักษะขั้นสูง

แผนภาพที่ 2-1 โมเดลประเทศไทย 1.0 ถึง 4.0

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทยในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา จะเป็นไปในลักษณะของการเพิ่มมูลค่า (Value Added) ในกระบวนการผลิตมากกว่าการสร้างคุณค่า (Value Creation) ความสามารถในการเพิ่มผลิตภาพ (Productivity) ของประเทศไทยเพื่อนำไปสู่การสร้างคุณค่านั้นมีน้อยมาก เนื่องจากขาดการสั่งสมองค์ความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพให้สามารถต่อยอดองค์ความรู้ที่ได้มา (Endogenous Efforts) อีกทั้งยังขาดการยกระดับห่วงโซ่แห่งคุณค่า (Value Chain) รวมถึงขาดการประสานความร่วมมือกัน (Synergy) ด้วยนวัตกรรมองค์ความรู้ และเทคโนโลยี การพัฒนาอุตสาหกรรมของไทยจึงยังประสบปัญหาที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนไปสู่อุตสาหกรรม 4.0 โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2-1

ตารางที่ 2-1 ปัญหาที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนไปสู่อุตสาหกรรม 4.0 ของการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย

ประเด็น	รายละเอียดปัญหา
1. นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม	- เน้นการพัฒนาโดยสร้างการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นผ่านการส่งเสริมการส่งออกและการลงทุน ทำให้อุตสาหกรรมในประเทศไทยส่วนมากต้องพึ่งพิงตลาดส่งออก รวมทั้งเงินลงทุนจากต่างประเทศ - ขาดการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นพื้นฐานของอุตสาหกรรมอื่น ๆ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมเครื่องจักรและเครื่องกล ทำให้ต้องมีการนำเข้าวัตถุดิบจากต่างประเทศเป็นมูลค่าสูง
2. ศักยภาพของสถานประกอบการ	- สถานประกอบการส่วนใหญ่เป็นขนาดกลางและเล็ก มีการจ้างงาน และใช้วัตถุดิบจำนวนมาก แต่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าได้น้อย - ไม่เน้นการยกระดับการผลิตและพัฒนาสินค้าเป็นของตนเอง แต่เป็นการรับเหมาช่วงผลิตจากบริษัทขนาดใหญ่อื่น ๆ ที่อยู่ในสายการผลิต
3. ปัจจัยการผลิต	ด้านวัตถุดิบ - ต้องพึ่งพาการนำเข้าจากต่างประเทศ ซึ่งบางประเภทมีความผันแปรด้านคุณภาพและราคาสูง รวมทั้งด้านภาษีนำเข้ายังมีอัตราสูงกว่าคู่แข่งเช่นกัน - ขาดการสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ส่งเสริมการใช้วัตถุดิบในประเทศ ทำให้ขาดเสถียรภาพในการพัฒนาอุตสาหกรรม

ตารางที่ 2-1 ปัญหาที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนไปสู่อุตสาหกรรม 4.0 ของการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย (ต่อ)

ประเด็น	รายละเอียดปัญหา
	ด้านแรงงาน - พื้นฐานการศึกษาเฉลี่ยอยู่ในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นอุปสรรคในการพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมไปสู่การอุตสาหกรรมที่เน้นการใช้เทคโนโลยี - ระบบสวัสดิการแรงงานยังไม่เพียงพอ ไม่สามารถดูแลคุณภาพชีวิตของแรงงานได้อย่างเหมาะสมและครอบคลุม - ขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญและมีคุณภาพ โดยเฉพาะบุคลากรในสาขาวิศวกรรมและช่างเทคนิค - ผลิตภาพแรงงานยังต่ำ อีกทั้งยังมีค่าแรงงานที่สูงกว่า ด้านกระบวนการผลิต - ขาดการสนับสนุนการลงทุนในด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นเองภายในประเทศ - ขาดการบริหารจัดการการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องมีการนำเข้าพลังงานจากต่างประเทศเป็นจำนวนมาก

ประเด็น	รายละเอียดปัญหา
4. ตลาดและมูลค่าการส่งออก	- สินค้าส่งออกของไทยมีตลาดหลักเพียงไม่กี่แห่งที่เป็นตลาดหลักของโลก ทำให้ประสิทธิภาพการแข่งขันสูงทั้งด้านราคาและคุณภาพ รวมทั้งยังมีความเสี่ยงในกรณีที่ตลาดส่งออกสินค้าไทยประสบปัญหาวิกฤตอีกด้วย - มูลค่าเพิ่มที่เกิดจากการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกส่วนมากจึงไม่ตกอยู่ในประเทศไทยเท่าที่ควร หากแต่จะได้รับประโยชน์จากการจ้างแรงงานเพียงอย่างเดียว
5. โครงสร้างพื้นฐาน	- ขาดกฎระเบียบมาตรฐานในการตรวจสอบควบคุมการผลิตของผู้ประกอบการให้ผลิตสินค้าที่มีคุณภาพ มาตรฐานอย่างเข้มงวด - ค่าใช้จ่ายในด้านโลจิสติกส์สูงกว่าประเทศอื่นในภูมิภาค ส่งผลให้ต้นทุนการผลิตสินค้าสูงขึ้นตามไปด้วย - การให้บริการของรัฐเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมยังไม่สอดคล้องประสานสัมพันธ์กัน อีกทั้งยังล่าช้าไม่ทันต่อความต้องการของผู้ประกอบการและตลาดโลก
6. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	- การขยายตัวของเขตอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่ของประชากรบริเวณโดยรอบ - ขาดการสนับสนุนการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

ที่มา: สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย, 2559.

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น การขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมไทยไปสู่การเติบโตอย่างยั่งยืนจะสำเร็จขึ้นได้ ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องเร่งปรับตัว และต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างกัน ซึ่งภาครัฐต้องเป็นหลักในการดำเนินการตั้งแต่การปรับกฎระเบียบให้สอดคล้องกับโครงสร้างอุตสาหกรรมไทย เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการปรับโครงสร้างที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างเหมาะสม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อจูงใจให้เกิดการลงทุนรวมทั้งการส่งเสริมสถานประกอบการ โดยเฉพาะ SME ให้มีขีดความสามารถในการแข่งขันที่สูงขึ้น

ทั้งนี้ สถานการณ์ภาคอุตสาหกรรมในปี 2566 ของไทย จากรายงานของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) ได้วิเคราะห์แนวโน้มเศรษฐกิจไทยปี 2566 โดยคาดว่าจะขยายตัวในช่วงร้อยละ 3.0 – 4.0 โดยมีปัจจัยสนับสนุนจาก (1) การฟื้นตัวของภาคท่องเที่ยว (2) การขยายตัวของการลงทุนทั้งภาคเอกชนและภาครัฐ (3) การขยายตัวอย่างต่อเนื่องของการอุปโภคบริโภคภายในประเทศ (4) การขยายตัวในเกณฑ์ดีของภาคเกษตร และได้ประมาณการอัตราการขยายตัวของดัชนีผลผลิตอุตสาหกรรม (MPI) ปี 2566 ว่าจะขยายตัวในช่วงร้อยละ 2.5 - 3.5 โดยมีแรงสนับสนุนจากแนวโน้มเศรษฐกิจในประเทศมีทิศทางที่ดีขึ้น การฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยวและการบริโภคในประเทศ มาตรการช่วยเหลือของภาครัฐ ปัญหาข้อจำกัดในการผลิตได้คลี่คลายลง แต่อย่างไรก็ตาม อุปสงค์สินค้าในตลาดโลกเป็นปัจจัยที่ต้องติดตามใกล้ชิดด้วยตลาดส่งออกสำคัญมีแนวโน้มจะเข้าสู่เศรษฐกิจถดถอยจากภาวะเงินเฟ้อและราคาพลังงาน สำหรับแนวโน้มเศรษฐกิจอุตสาหกรรมไทยรายสาขาในปี 2566 มีรายละเอียดดังนี้

เหล็กและเหล็กกล้า คาดการณ์ว่าการผลิตจะปรับตัวเพิ่มขึ้นเล็กน้อยประมาณร้อยละ 0.5 เมื่อเทียบกับปีก่อน สำหรับการบริโภคเหล็กปี 2566 คาดว่ามีปริมาณ 17.5 ล้านตัน

เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.0 โดยมีปัจจัยสนับสนุนจากการขยายตัวของอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อุตสาหกรรมก่อสร้าง ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้ปริมาณการผลิตและการบริโภคผลิตภัณฑ์หลักในประเทศเพิ่มขึ้น

เครื่องใช้ไฟฟ้า คาดว่าจะมีการผลิตและการส่งออกที่เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 5.0 - 10.0 เมื่อเทียบกับปีก่อน จากเศรษฐกิจโลกและตลาดส่งออกหลักของประเทศไทยฟื้นตัวจากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และการพัฒนานวัตกรรม การปรับปรุงเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ให้ความสำคัญด้านสุขภาพและสิ่งแวดล้อม อีกทั้งความขัดแย้งทางการค้าระหว่างสหรัฐฯ และจีน น่าจะเอื้อโอกาสให้ไทยสามารถส่งออกเครื่องใช้ไฟฟ้าบางประเภท เช่น เครื่องปรับอากาศ และตู้เย็น ไปยังตลาดสหรัฐฯ ได้เพิ่มขึ้น

อิเล็กทรอนิกส์ คาดว่าจะมีการผลิตและการส่งออกสินค้าอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 5.0 - 10.0 เมื่อเทียบกับปีก่อน เนื่องจากเศรษฐกิจโลกฟื้นตัวจากสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และการปรับตัวของผู้ผลิตสินค้ากลุ่มเซมิคอนดักเตอร์จากสถานการณ์การขาดแคลนชิป ส่งผลให้มีความต้องการสินค้าอิเล็กทรอนิกส์อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเพิ่มขึ้นของการทำงานและการศึกษาระยะไกล ทำให้เกิดความต้องการใช้สินค้าอิเล็กทรอนิกส์ทั้งในและต่างประเทศเพิ่มขึ้น

รถยนต์ คาดว่าจะมีการผลิตรถยนต์ประมาณ 1,800,000 คัน เพิ่มขึ้น จากช่วงเดียวกันของปีก่อนร้อยละ 2.86 โดยแบ่งเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศ ประมาณร้อยละ 50 - 55 และการผลิตเพื่อการส่งออกประมาณร้อยละ 45-50

รถจักรยานยนต์ คาดว่า การผลิตจะขยายตัว คิดเป็นปริมาณการผลิตรถจักรยานยนต์ประมาณ 2,000,000 คัน ทั้งนี้ จากปริมาณการผลิตที่คาดการณ์ไว้ข้างต้นจะเป็นการผลิตเพื่อจำหน่ายในประเทศ ประมาณร้อยละ 85 - 90 และการผลิตเพื่อการส่งออก ร้อยละ 10 - 15

เยื่อกระดาษ กระดาษ และสิ่งพิมพ์ คาดว่าผลิตภัณฑ์กระดาษที่ใช้ผลิตกล่องบรรจุภัณฑ์ จะขยายตัวเพิ่มขึ้นตามการบริโภคในประเทศ ขณะเดียวกันบรรจุภัณฑ์กระดาษจะได้านิสงส์ตามการใช้งานสำหรับซื้อขายสินค้าทางออนไลน์ สำหรับการส่งออก คาดว่าเยื่อกระดาษจะกลับมาขยายตัวได้อีกครั้ง

สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม การผลิตมีแนวโน้มชะลอลงตามอุปสงค์ของตลาดโลกและเศรษฐกิจประเทศคู่ค้าส่วนการส่งออกและจำหน่ายในประเทศ คาดว่าจะขยายตัวเล็กน้อยจากการฟื้นตัวของภาคการท่องเที่ยว การผ่อนคลายมาตรการควบคุมเดินทางระหว่างประเทศ ประกอบกับมาตรการกระตุ้นเศรษฐกิจของภาครัฐ ส่งผลให้การบริโภคภายในประเทศ รวมทั้งการส่งออกสินค้าเสื้อผ้าสำเร็จรูปยังคงขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่ทั้งนี้อาจจะมีปัจจัยเสี่ยง เช่น ปัญหาเงินเฟ้อที่เกิดขึ้นในหลายประเทศ การขาดแคลนพลังงานในทวีปยุโรป รวมทั้งการปรับขึ้นค่าไฟฟ้าและค่าจ้างแรงงาน ซึ่งกระทบต่อต้นทุนการผลิตของกลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มเช่นกัน

ยา คาดว่าจะหดตัวร้อยละ 4.00 - 6.00 เนื่องจากฐานตัวเลขของปี 2565 ที่ค่อนข้างสูง แต่อุตสาหกรรมยังจะอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยที่ดี ตามทิศทางความต้องการใช้ยาที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ขณะที่การส่งออกคาดว่าจะมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะตลาดอาเซียน

ยาง และผลิตภัณฑ์ยาง คาดการณ์ว่าปริมาณการผลิตยางแปรรูปขึ้นปฐุมและยางรถยนต์จะขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากการผลิตเพื่อตอบสนองอุปสงค์ความต้องการของตลาด

ทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในขณะที่ปริมาณการผลิตสูงมีอย่างคาดการณ์ว่าจะยังคงชะลอตัวจากแนวโน้มความต้องการใช้สูงมีอย่างในประเทศและต่างประเทศที่ปรับลดลง

อาหาร ภาพรวมของดัชนีผลผลิตอาหารในปี 2566 จะขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากการที่ประเทศไทยเปิดรับนักท่องเที่ยวและการผ่อนคลายมาตรการต่าง ๆ ในประเทศ ในส่วนของกลุ่มที่คาดว่าจะขยายตัวได้ดีในปี 2566 ได้แก่ กลุ่มผลไม้แช่เย็น แช่แข็ง ที่จีนยังคงมีความนิยมในการบริโภค และไทยได้รับการยกเว้นการเก็บภาษีนำเข้าในสินค้าดังกล่าว กลุ่มสินค้ามันสำปะหลัง เช่น แป้งมันสำปะหลัง เพื่อทดแทนแป้งข้าวโพดที่ยังคงราคาสูง ไก่สดแช่เย็นแช่แข็งที่มีทิศทางดีขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการขยายตลาดใหม่ และกลุ่มน้ำตาลที่ทิศทางราคาสูงขึ้น รวมถึงตลาดอาหารแปรรูปและอาหารสัตว์ ที่มีโอกาสเติบโตจากการที่ไทยกำลังขยายตลาดใหม่ไปยังกลุ่มประเทศอาหรับ อย่างไรก็ตามแม้ภาพรวมจะมีการขยายตัวแต่ยังต้องเฝ้าระวังภาวะเศรษฐกิจโลกถดถอย โดยเฉพาะประเทศคู่ค้าหลักของไทย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสินค้าเกษตรบางชนิดที่เติบโตได้ดีในปีที่ผ่านมา รวมถึงต้นทุนด้านวัตถุดิบและพลังงานที่ยังคงผันผวนอยู่ จึงอาจทำให้ปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี มีราคาสูงขึ้น เป็นต้น

นอกจากนี้ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) ยังได้เปิดเผยว่าสถานการณ์ภาคอุตสาหกรรมไทยในปี 2566 มีแนวโน้มการขยายตัวอย่างต่อเนื่องจากปีก่อนหน้า โดยคาดว่าอุตสาหกรรมที่มีการเติบโตโดดเด่นในปี 2566 มี 8 อุตสาหกรรม ประกอบด้วย

ยานยนต์ โดยเฉพาะยานยนต์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จากกระแสการรักษาสิ่งแวดล้อมและลดมลพิษที่มาแรงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งผู้บริโภคมีความต้องการรถยนต์ไฮบริดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้บริษัทรถยนต์ที่ผลิตรถยนต์ประเภทดังกล่าวเติบโตตามความต้องการที่มากขึ้น และสะท้อนได้จากยอดจดทะเบียนรถยนต์ xEV ที่เติบโตอย่างก้าวกระโดดทุกประเภท

ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ มีความต้องการใช้ที่สูงขึ้นอย่างมาก จากการเติบโตของอุตสาหกรรมดิจิทัลในทุกอุตสาหกรรม ซึ่งมีความสำคัญและเป็นที่ต้องการจากตลาดโลกสูงมาก รวมถึงการเชื่อมโยงกิจกรรมการผลิต เข้ากับระบบอัตโนมัติหลากหลายประเภท ช่วยผลักดันให้การผลิตชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะแผ่นวงจรรวม (IC) และแผ่นวงจรอิเล็กทรอนิกส์ (PCBA)

อาหารและเครื่องดื่มที่เกี่ยวกับสุขภาพ ผลิภัณฑ์อาหารเสริม อาหารทางการแพทย์ และอาหารสำหรับผู้สูงอายุ รวมทั้งเครื่องดื่มสมุนไพร เติบโตจากกระแสรักสุขภาพและดูแลสุขภาพที่ยังคงมีอย่างต่อเนื่อง

เครื่องปรับอากาศอัจฉริยะ ได้แก่ เครื่องปรับอากาศที่มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ เช่น สามารถดักจับฝุ่น PM 2.5 ละอองสารพิษ ควบคู่กับการประหยัดพลังงาน การนำ AI เข้ามาใช้ในการควบคุมอุณหภูมิห้องหรือรับคำสั่งผ่านระบบอัจฉริยะ และการมีเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ

พลาสติกชีวภาพ กลุ่มพลาสติกปลอดสารพิษและย่อยสลายได้ ที่ใช้เป็นส่วนประกอบสำหรับทำบรรจุภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มรองรับเทรนด์รักษาสุขภาพและการบริโภคที่เพิ่มสูงขึ้น

เภสัชภัณฑ์ กลุ่มผลิตภัณฑ์บำรุงสุขภาพ โดยเฉพาะยาเม็ดสกัดจากสมุนไพรได้รับการตอบรับที่ดี เช่น ฟ้าทะเลลายโจร แคปซูลขมิ้นชัน น้ำมันหอมระเหยผ่อนคลายความตึงเครียด ลูกประคบสมุนไพร ส่งผลให้การผลิตเพิ่มมากขึ้นรองรับความต้องการของผู้บริโภคทั้งภายในและนักท่องเที่ยวต่างประเทศที่เข้ามาในประเทศ และมีความต้องการสินค้ากลุ่มนี้เป็นอย่างมาก

สิ่งทอเทคนิค จากเป็นเส้นใยประดิษฐ์หรือผลิตภัณฑ์สิ่งทอที่ผลิตขึ้นให้มีคุณสมบัติตามการใช้งาน ย่อยสลายเองได้ มีมูลค่าเพิ่มสูง เช่น ผ้าทอกันน้ำ ผ้ากันไฟ จึงนิยมนำมาใช้ทั้งในผลิตภัณฑ์ที่เน้นจุดขายด้านนวัตกรรมใหม่ในภาคอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดความปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

ยางล้อรถประหยัดพลังงาน ได้แก่ ยางรถยนต์นวัตกรรมใหม่ประหยัดน้ำมัน ซึ่งเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถยึดเกาะถนนได้ดี และมีอายุการใช้งานที่ยาวนาน ทำให้มีความต้องการเพิ่มมากขึ้น

2. บริบทที่ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรม

ประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงการก้าวสู่โลกยุคใหม่ที่ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในบริบทโลกใหม่ที่ไม่เหมือนเดิม ซึ่งเศรษฐกิจและสังคมไทยจำเป็นต้องมี “ภูมิคุ้มกัน” เพื่อให้ประเทศก้าวไปสู่อนาคตอย่างมั่นคงและยั่งยืน ทั้งนี้ หากไม่เร่งปรับตัวจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อความร่วมมือของหลายภาคส่วนและการดำเนินนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาความเปราะบางทางเศรษฐกิจในที่สุด

2.1 แนวโน้มเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทย

การพัฒนาของเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในระดับโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของเศรษฐกิจ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนสินค้า และการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกและพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศ ซึ่งแต่ละประเทศต่างก็มีการเตรียมพร้อมในการปรับวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป ประกอบกับในปี 2565 จากปัญหาสภาพเศรษฐกิจส่งผลกระทบต่อความท้าทายที่จะเกิดขึ้นในปี 2566 ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความขัดแย้งด้านภูมิรัฐศาสตร์ สงครามการค้า ภาวะเงินเฟ้อ ราคาพลังงานที่ยังคงสูง รวมถึงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ยังคงเกิดขึ้นอยู่จนถึงปัจจุบันแม้คลี่คลายลงแล้วก็ตาม แต่ปัจจัยดังกล่าวข้างต้นก็ยังส่งผลให้สภาพของเศรษฐกิจเบื้องต้นในภาพรวมของโลกจะยังคงถดถอยอยู่อีกระยะหนึ่ง อย่างไรก็ตาม จากการวิเคราะห์สภาพเศรษฐกิจจากทั่วโลกแล้ว ท่ามกลางบรรยากาศเหล่านี้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กลับได้รับผลกระทบน้อยกว่าภูมิภาคอื่น ๆ ในโลก ไม่ว่าจะเป็นการฟื้นตัวด้วยศักยภาพที่มีอยู่ โดยสามารถคาดการณ์ถึงสถานการณ์และโอกาสที่จะเกิดขึ้นในปี 2566 ต่อภาคอุตสาหกรรมในหลากหลายมุมมองได้

สำหรับประเทศไทยในปีที่ผ่านมาต้องพบกับสถานการณ์ทั้งโรคระบาด รวมถึงผลกระทบจากสงครามระหว่างรัสเซีย-ยูเครน ภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัว ทั้งปัญหาเงินเฟ้อ การปรับขึ้นของอัตราดอกเบี้ยนโยบายอย่างรวดเร็วของธนาคารกลางหลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งปัญหาต้นทุนราคาพลังงานสูงขึ้นจากค่าไฟฟ้าเป็นหลัก และความผันผวนของราคาน้ำมัน เมื่อเข้าสู่ปี 2566 เศรษฐกิจไทยมีแนวโน้มฟื้นตัวจากการกลับมาของนักท่องเที่ยวและการบริโภคภาคเอกชน โดยหลายหน่วยงาน อาทิ IMF ธนาคารแห่งประเทศไทย ศูนย์วิจัยของธนาคารพาณิชย์ต่าง ๆ กระทรวงการคลัง และหน่วยงานภาครัฐด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น ต่างคาดการณ์ว่าเศรษฐกิจไทย ในปี 2566 จะขยายตัวเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 3.7 - 3.8 ท่ามกลางการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก และอาจจะยังคงได้รับผลกระทบจากความผันผวนของราคาพลังงาน เนื่องจากต้องพึ่งพาการนำเข้าพลังงานเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะน้ำมันดิบ แต่ขณะเดียวกันก็จะ

ได้รับแรงสนับสนุนจากการฟื้นตัวจากภาคการท่องเที่ยวและอุปสงค์ภายในประเทศที่ฟื้นตัวต่อเนื่อง โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวจากภูมิภาคเอเชียที่จะเดินทางเข้ามาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งคาดว่าในปี 2566 จะมีนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเดินทางเข้ามาในประเทศไทยมากถึง 27.5 ล้านคน หรือขยายตัวที่ร้อยละ 147 ต่อปี ส่งผลให้รายได้จากภาคการท่องเที่ยวและธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ปริมาณการส่งออกสินค้าจะชะลอตัวตามการชะลอตัวของอุปสงค์ประเทศคู่ค้าสำคัญ โดยคาดว่า การส่งออกสินค้าในรูปเงินสกุลดอลลาร์สหรัฐจะขยายตัวที่ร้อยละ 0.4

อย่างไรก็ตาม ยังมีปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทยที่ต้องติดตามอย่างใกล้ชิดทั้งปัจจัยสนับสนุน อาทิ ภาคการท่องเที่ยวที่มีโอกาสที่จะฟื้นตัวได้มากกว่าที่คาดการณ์ โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวจีน ตามแนวทางการเปิดประเทศและผ่อนคลามาตรการจำกัดการเดินทางของรัฐบาลจีน และปัจจัยเสี่ยง อาทิ 1) ทิศทางเศรษฐกิจโลกที่ชะลอตัวและความผันผวนของตลาดการเงินโลกจากการดำเนินนโยบายการเงินที่เข้มงวดของประเทศคู่ค้าหลัก โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาและสหภาพยุโรป 2) ความเสี่ยงทางภูมิรัฐศาสตร์โลกในภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความมั่นคงระหว่างประเทศและปัจจัยการผลิตต่าง ๆ และ 3) การฟื้นตัวของเศรษฐกิจประเทศจีนภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อีกด้วย

2.2 ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อมนุษย์มากยิ่งขึ้นและช่วยในการใช้ชีวิตในด้านต่าง ๆ ได้อย่างอัจฉริยะและตอบสนองการใช้ชีวิตได้อย่างรอบด้านมากขึ้น รวมทั้งมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และการสร้างนวัตกรรมที่สำคัญที่มีผลต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมและการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว โดยเทคโนโลยีเปลี่ยนโลกที่มีบทบาทสำคัญในโลกปัจจุบันและในอนาคตจะแบ่งเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ๆ ได้แก่ 1) กลุ่มเทคโนโลยีดิจิทัลและคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีการพัฒนาไปสู่ระบบที่สามารถเรียนรู้และวิเคราะห์ได้ด้วยตนเอง ระบบการรับส่งข้อมูลอัตโนมัติระหว่างคอมพิวเตอร์ ควอนตัมคอมพิวเตอร์ที่มีความเร็วกว่าคอมพิวเตอร์ปัจจุบันถึง 100 ล้านเท่า ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาวัตกรรมการสร้างประสบการณ์ใหม่ให้แก่ผู้ใช้งานได้ 2) กลุ่มเทคโนโลยีการแพทย์และเทคโนโลยีชีวภาพ และ 3) กลุ่มเทคโนโลยีพลังงาน มีการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อสร้างพลังงานทางเลือกและแหล่งพลังงานใหม่ และแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตจะส่งผลกระทบต่อ การเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมของทุกประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งผลกระทบที่คนไทยจะได้สัมผัสในระยะยาวอีกไม่นาน คือ (1) เกิดสาขาการผลิตและบริการใหม่ ๆ บนพื้นฐานการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่หลากหลาย (2) เกิดการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างความต้องการแรงงานและเกิดอาชีพใหม่ในภาคธุรกิจ (3) ประชาชนเข้าถึงข้อมูลและมีเครื่องมือช่วยตัดสินใจมากขึ้น (4) เกิดการปฏิรูปภาคการศึกษาให้รองรับเทคโนโลยีและความต้องการของผู้เรียน (5) เกิดความโปร่งใสและความรับผิดชอบต่อสังคม (6) ลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีของบางกลุ่มที่มีรายได้น้อย

อย่างไรก็ตาม การเกิดวิกฤติโควิด-19 ในช่วงที่ผ่านมา นับเป็นตัวเร่งสำคัญต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้เข้าสู่ยุคดิจิทัลได้เร็วและขยายวงกว้างขึ้น จะเห็นว่า AI เริ่มเข้ามาอยู่ในชีวิตประจำวันของเราในเกือบจะทุกด้าน และอยู่เบื้องหลังในการทำงานเพื่อคอยเก็บและประมวลผลข้อมูลของผู้ใช้บริการอยู่ตลอดเวลา ซึ่งทำให้ได้ข้อมูลของผู้บริโภคเป็นจำนวนมากหรือที่เราเรียกว่า

Big Data ที่ป้อนให้ AI สามารถนำไปใช้คาดเดาพฤติกรรมของผู้บริโภคได้อย่างแม่นยำขึ้นหรือเรียกได้ว่าฉลาดขึ้น ประกอบกับปัจจุบันโลกกำลังเผชิญกับความขัดแย้งกันในเรื่องสงครามการค้าระหว่างจีนกับอเมริกา ที่สุดท้ายแล้วอาจจะเกี่ยวข้องกับด้านความมั่นคงระหว่างประเทศหรือการแย่งชิงความเป็นผู้นำของโลก โดยมีคนกล่าวว่าประเทศใดเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence) หรือที่เราเรียกสั้น ๆ ว่า AI ได้ ประเทศนั้นจะครองตำแหน่งมหาอำนาจของโลกได้ในอนาคต

ดังนั้น เทคโนโลยีสมัยใหม่จะทวีความสำคัญมากขึ้นในการปฏิรูปโครงสร้างภาคอุตสาหกรรมเพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขัน Digital Technology ซึ่งนับเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการขับเคลื่อนการสร้างมูลค่าเพิ่มในภาคการผลิตและบริการภายใต้การแข่งขันในโลกวิถีใหม่ (New normal) โดยเทคโนโลยีหลักที่จะมีบทบาทต่อภาคธุรกิจในช่วง 3 ปีหน้า ได้แก่ The Internet of Things (IoT), Robotics, Artificial intelligence (AI), 5G technology, Drone, Blockchain และ 3D printing เป็นต้น

2.3 การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ

การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ หรือที่เรียกกันว่า Climate Change นับเป็นวาระระดับโลก ที่มีความสำคัญและเร่งด่วน ส่งผลกระทบไม่เฉพาะต่อความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม แต่ยังรวมถึงการปรับตัวทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม และทิศทางการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศด้วย ซึ่ง World Economic Forum จัดให้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นความเสี่ยงในลำดับต้น ๆ ของโลก ซึ่งภาคธุรกิจมีบทบาทสำคัญในการกำหนดมาตรการและกลไกเพื่อบรรเทาผลกระทบ (mitigation) จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และการปรับตัว (Adaptation) ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงได้แท้จริงและยั่งยืน โดยเฉพาะภาวะโลกร้อนที่เป็นภัยเงียบและส่งผลกระทบใหญ่หลวงต่อไทยหลายด้าน ทั้งภูมิอากาศ รูปแบบฤดูกาลที่เปลี่ยนไป ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อหลายภาคเศรษฐกิจของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการเกษตร

2.4 ความเหลื่อมล้ำ

ถือเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่สำคัญในสังคมไทย และยังส่งผลกระทบต่อไปถึงปัญหาในมิติอื่น ๆ อย่างกว้างขวางรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา สาธารณสุข ฯลฯ ซึ่งในอดีตสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำของไทยเคยทวีความรุนแรงมากขึ้นจนติดอันดับแรก ๆ ประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำด้านความมั่งคั่งมากที่สุดในโลก จากข้อมูล Gini Wealth Index ปี 2018 แม้ล่าสุดในปี 2021 ประเทศไทยจะมีอันดับที่ดีขึ้นแบบก้าวกระโดด คือก้าวจากอันดับ 4 ของประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำมากที่สุดมาอยู่ที่อันดับ 97 ทั้งที่สถานการณ์ความเหลื่อมล้ำในประเทศยังคงมีอยู่ ทำให้ต้องคิดต่อไปว่าในปีหน้าหรือปีหน้า เมื่อสถานการณ์เศรษฐกิจเริ่มกลับมาดีขึ้น ความเหลื่อมล้ำก็จะกลับมารุนแรงเหมือนปีก่อน ๆ อีกหรือไม่ โดยหากพิจารณาข้อมูลความเหลื่อมล้ำจากดัชนีความมั่งคั่ง Gini เปรียบเทียบในภูมิภาคอาเซียน ระหว่างปี 2018 และ 2021 จะพบว่าประเทศส่วนใหญ่ มีสถานการณ์ความเหลื่อมล้ำแย่ลง มีเพียงแค่ประเทศไทย และประเทศอินโดนีเซียที่ดีขึ้นมาอยู่ที่อันดับที่ 97 และเป็นอันดับที่ 3 ที่มีความเหลื่อมล้ำน้อยที่สุดในอาเซียน

อย่างไรก็ตาม แนวทางการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ต้องเริ่มจากความคิดสองส่วนที่ต้องแก้ไขไปพร้อมกัน ส่วนแรก คือ มีคนรวยโดยไม่สมควรรวยเยอะมาก ทั้งการคอร์รัปชัน ผูกขาดอภิสิทธิ์ ระบบพรรคพวกเส้นสายทางการเมือง ที่เป็นปัญหารากเหง้า ต้องปรับโครงสร้างอำนาจ แก้ปัญหา

การเมืองเชิงธุรกิจกระจุกตัวสำหรับส่วนที่สอง คือ คนงานที่ไม่สมควรจน โดยต้องสร้างโอกาสให้คนงานที่รักดี ใฝ่ดี ให้หลุดพ้นจากความยากจน โดยต้องดำเนินการเรื่องสวัสดิการ Social Protection พัฒนาศักยภาพ Up-skill Re-skill รวมไปถึงการให้ความสำคัญกับการศึกษา ตลอดจนอีกด้านหนึ่งต้องผลักดันการเข้าถึง เทคโนโลยีอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะพื้นที่ห่างไกล เพื่อให้คนงานเข้าถึงเทคโนโลยีใหม่ ๆ

2.5 ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์โลก (Geopolitics)

ปัจจุบันเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมโลกนั้นมีความซับซ้อนและเชื่อมโยงกันถึงกันมากยิ่งขึ้น ทำให้ผลกระทบจากปัญหาความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitical Tensions) ย่อมส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่อุปทานการค้าและระบบเศรษฐกิจโลกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่นเดียวกับเศรษฐกิจไทยที่เปราะบางต่อความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ที่มีความซับซ้อนและรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะจากการพึ่งพาต่างประเทศในระดับสูง ตัวอย่างที่เห็น ได้ชัดคือ การพึ่งพิงจีน และสหรัฐอเมริกา ในหลายด้าน อาทิ การส่งออก การท่องเที่ยว และการลงทุนทางตรง ดังนั้น หากความขัดแย้งของสองมหาอำนาจนี้เพิ่มขึ้น และหากไทยต้องถูกบังคับให้ต้องเลือกข้างทางเศรษฐกิจแล้ว ภาคส่วนเหล่านี้จะถูกกระทบอย่างมาก ไม่ว่าจะเลือกข้างใดก็ตาม โดยผู้เสียประโยชน์จะแตกต่างกันไปตามแต่ละอุตสาหกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับจีนหรือสหรัฐอเมริกา

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ความตึงเครียดทางด้านการเมืองและการสงครามระหว่างรัสเซียและยูเครนได้ส่งผลกระทบไปทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นทั้งในด้านของภาวะการเงินโลก ภาคเศรษฐกิจจริง ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือแม้กระทั่งความเป็นอยู่ของผู้คน ซึ่งก็ไม่ได้จำกัดเพียงแค่ประชาชนของคู่ประเทศที่มีกรณีพิพาทกันเท่านั้น และด้วยความที่ในยุคปัจจุบัน โลกนั้นมีความเป็น Globalization มากขึ้นเมื่อเทียบกับศตวรรษก่อนหน้า ความเชื่อมโยงของความสัมพันธ์ดังกล่าวย่อมหมายความว่าความตึงเครียดจากมุมหนึ่งของโลกก็อาจจะส่งผลกระทบไปได้ทั่วโลกอย่างที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

ช่วงเวลานี้จึงเป็นช่วงเวลาสำคัญที่ประเทศไทยจะพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส ในการพัฒนาระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐที่มีบทบาทสำคัญในการเจรจาสิทธิประโยชน์เพื่อดึงดูดบริษัท และนักลงทุนที่ต้องการย้ายฐานการผลิตมายังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ในขณะเดียวกัน ภาคเอกชนและแรงงานชาวไทยเองก็ควรยกระดับคุณภาพสินค้าผ่านการนำเอาเทคโนโลยีสมัยใหม่ มาประยุกต์ใช้และพัฒนาฝีมือแรงงานให้ดียิ่งขึ้นเพื่อทำให้ประเทศไทยกลายเป็นเป้าหมายของการผลิต และการลงทุนในระยะยาวได้อย่างแท้จริง

2.6 ความเสี่ยงจากโรคอุบัติใหม่

ภัยจากโรคติดต่ออุบัติใหม่จัดเป็นปัญหาทางสาธารณสุขที่คุกคามต่อสุขภาพของคน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และส่งผลกระทบต่อด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างมีนัยสำคัญโดยเฉพาะ สถานการณ์การแพร่ระบาดไปทั่วโลกของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบในวงกว้างต่อทุกภาคส่วน โดยสร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจโลก รวมทั้งระบบเศรษฐกิจไทยอย่างมหาศาล อีกทั้งทำให้ทุกอย่างในชีวิตของผู้คนเปลี่ยนแปลงไปอย่างคาดไม่ถึง ตลอดจนมาตรการ ล็อกดาวน์ที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาคธุรกิจและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ จากที่เศรษฐกิจไทยพึ่งพาเศรษฐกิจต่างประเทศค่อนข้างมาก จึงส่งกระทบต่อเศรษฐกิจไทยใน 3 ประเด็นหลัก ๆ ได้แก่ ภาคการท่องเที่ยว ภาคการส่งออก และมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing)

อย่างไรก็ตาม แม้โควิด-19 จะฉุดรั้งกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการดำเนินธุรกิจ แต่หากมองในอีกมุมหนึ่งกลับพบว่าสินค้า/ธุรกิจหลายกลุ่มมีความต้องการหรือคำสั่งซื้อเพิ่มขึ้นอย่างมาก และยังสร้างโอกาสให้แก่สินค้า/ธุรกิจที่เกี่ยวข้องใน Supply Chain ทั้งนี้ อาจกล่าวได้ว่าความต้องการสินค้า/ธุรกิจจะแตกต่างกันตามระยะเวลาหรือวงจร (Cycle) ของการแพร่ระบาด

2.7 การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร

สถานการณ์ทางสังคมที่เป็นแนวโน้มหลักในสังคมโลกปัจจุบัน และมีความเป็นไปได้สูงที่จะมีความสำคัญต่อเนื่องไปในอนาคต คือ ประเด็นเรื่องโครงสร้างประชากรที่กำลังมีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ “สังคมผู้สูงอายุ” (Aging Society) ซึ่งในระยะเวลาเพียง 20 ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยได้เปลี่ยนผ่านจากสังคมสูงวัยในระยะเริ่มต้น (aging society) เข้าสู่สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ (aged society) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว และในอนาคตข้างหน้าก็มีแนวโน้มก้าวไปสู่สังคมสูงวัยสุดขีด (hyper-aged society) ซึ่งจะมีจำนวนประชากรผู้สูงวัยมากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมด การเข้าสู่สังคมสูงวัยดังกล่าวส่งผลต่อโครงสร้างเศรษฐกิจไทยหลายด้าน อาทิ ความเปราะบางของโครงสร้างแรงงานไทย ซึ่งจากข้อมูลผู้ประกันตนในระบบประกันสังคมจำนวนเกือบ 10 ล้านคนในปี 2019 พบว่า สัดส่วนแรงงานอายุมากกว่า 50 ปี เพิ่มขึ้นเกือบ 3 เท่า ในช่วงไม่ถึง 20 ปีที่ผ่านมา โดยเพิ่มจากร้อยละ 3.4 ในปี 2002 มาสูงถึงร้อยละ 9.9 ในปี 2019 และเป็นการเพิ่มขึ้นในทุกอุตสาหกรรม ทั้งนี้ การเพิ่มขึ้นของแรงงานสูงอายุ อาจส่งผลให้ผลิตภาพแรงงานลดลง เนื่องจากความสามารถในการปรับตัวของแรงงานสูงวัยอาจต่ำกว่าวัยหนุ่มสาว โดยเฉพาะทักษะที่ต้องใช้เทคโนโลยีที่มีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด และอาจส่งผลต่อแนวโน้มการขยายตัวทางเศรษฐกิจโดยรวมในที่สุด

2.8 กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) และการทวนกระแสโลกาภิวัตน์ (Deglobalization)

โลกาภิวัตน์ (Globalization) ไม่ได้จำกัดอยู่แค่การค้าขายระหว่างกันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเคลื่อนย้ายเงินทุนและการอพยพย้ายถิ่นของคน แต่หลังจากวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อปี 2008 กระแสของโลกาภิวัตน์ก็เหมือนจะชะลอตัวลง จนกระทั่งเกิดการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ตั้งแต่ปลายปี 2019 จนมาถึงปัจจุบัน ได้สร้างความโกลาหลุ่นวายให้กับโลกอย่างหนักหน่วงทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นเศรษฐกิจ สังคม การเมือง รวมไปถึงวิถีชีวิตของผู้คน ส่งผลทำให้การติดต่อเชื่อมกันของประชากรโลกลดลงอย่างมาก เพราะทำให้มีข้อจำกัดและมีต้นทุนที่เพิ่มขึ้นอย่างมากต่อการเดินทางของคน รวมทั้งการเคลื่อนย้ายของสินค้า บริการ และปัจจัยการผลิตระหว่างประเทศ ตลอดจนเกิดแนวความคิดที่แตกแยกกัน แบ่งเป็นฝ่ายตามภูมิสังคม และภูมิรัฐศาสตร์ด้วยฐานความคิดพื้นฐานว่าประเทศหนึ่งจำเป็นต้องมีระดับการพึ่งพาตนเองมากขึ้น หรือพึ่งพาตนเองมากกว่าแทนที่จะเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน การร่วมมือกันเพื่อสร้างประโยชน์ให้เกิดขึ้นร่วมกันทั้งสองฝ่ายหรือหลายฝ่าย (Mutual Benefits) ในลักษณะที่เป็น Positive Sum Game ถูกบั่นทอนและโต้แย้งด้วยความคิดว่าใครจะเป็นผู้ได้ประโยชน์มากกว่าหรือได้ประโยชน์น้อยกว่า การเติบโตของแนวความคิดในลักษณะนี้ทำให้เริ่มมีความเชื่อว่าการบูรณาการของการสร้างความเชื่อมโยงหรือความร่วมมือระหว่างประเทศที่กลายเป็นกระแสขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง หรือ โลกาภิวัตน์ (Globalization) น่าจะเดินมาถึงจุดสิ้นสุด และจะเกิดกระบวนการขับเคลื่อนในทางตรงกันข้าม ที่เรียกว่า การทวนกระแสโลกาภิวัตน์ (Deglobalization) ขึ้น

ทั้งนี้ การทวนกระแสโลกาภิวัตน์จะมีความเข้มข้นมากขึ้น และทำให้ห่วงโซ่อุปทานโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยจะเห็นได้จากในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา ก่อนเกิดวิกฤตครั้งนี้ ได้เห็นหลายประเทศใช้นโยบายแบบเน้นตนเอง (inward-looking policy) หรือปกป้องทางการค้า (protectionism) อย่างชัดเจนกันอยู่แล้ว โดยเฉพาะจากสงครามการค้าที่เกิดขึ้นระหว่างสหรัฐอเมริกาที่ส่งเสริมให้บริษัทสัญชาติอเมริกันกลับมาผลิตในประเทศมากขึ้นและกีดกันการค้าจากต่างประเทศ และประเด็นนี้ก็กลับมาชัดเจนยิ่งขึ้นอีกด้วยด้วยวิกฤตโควิด-19 ที่กำลังตอกย้ำความเชื่อของฝ่ายผู้ไม่สนับสนุนโลกาภิวัตน์ว่า การพึ่งพิงระบบการผลิตระหว่างประเทศมากเกินไปเป็นเรื่องอันตราย ซึ่งจะเร่งกระบวนการเปลี่ยนแปลงของห่วงโซ่อุปทานโลกที่มีอยู่แล้วให้ยิ่งรวดเร็วมากขึ้น กล่าวคือ ประเทศต่าง ๆ จะหันมาพึ่งพาห่วงโซ่อุปทานในประเทศตนเองเพิ่มขึ้นอีก และกระจายความเสี่ยงด้านการผลิตและขายสินค้าโดยไม่พึ่งพาแต่ประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น เพราะเห็นผลกระทบชัดเจนจากขั้นตอนการผลิตหรือตลาดขายสินค้าเมื่อต้องปิดตัวลง ซึ่งเป็นผลจากมาตรการต่าง ๆ อาทิ การปิดเมืองหรือประเทศเพื่อป้องกันการแพร่ระบาด นอกจากนี้ รัฐบาลประเทศต่าง ๆ อาจเปลี่ยนวิกฤตครั้งนี้ให้เป็น “โอกาส” ในการคิดทบทวนอย่างรอบคอบว่านโยบายเศรษฐกิจของประเทศจะเดินไปในทิศทางใด โดยจะพยายามกระจายความเสี่ยงทางเศรษฐกิจโดยไม่พึ่งพารายได้ทางใดทางหนึ่งจนเกินไป อาทิ ไม่พึ่งพาแต่การส่งออกหรือการท่องเที่ยวเท่านั้น แต่อาศัยการบริโภคและการลงทุนในประเทศเป็นเครื่องจักรสำคัญด้วย

ยุทธศาสตร์และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรมไทย

การศึกษาวិเคราะห์เรื่องการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาข้อมูลวิชาการที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการปฏิรูปด้านอุตสาหกรรม รวมทั้งการปฏิรูประบบราชการของทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อให้ทราบทิศทางและใช้เป็นกรอบแนวทางการพัฒนาประเทศ จากยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนงาน รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยศึกษาจากเอกสาร บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่จัดทำโดยหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งการสืบค้นข้อมูลจากสื่อออนไลน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งประกอบด้วย แผน 3 ระดับ และความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผน 3 ระดับ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ นโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับบทบาทภารกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม รวมถึงนโยบายด้านการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรมไทย โดยมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

1. แผน 3 ระดับ และความสอดคล้องเชื่อมโยงกับแผน 3 ระดับ

ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2560 เห็นชอบการจำแนกแผนออกเป็น 3 ระดับ ประกอบด้วยแผนระดับที่ 1 ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับที่ 2 ได้แก่ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนระดับที่ 3 หมายถึง แผนที่จัดทำขึ้นเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานของแผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2 ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรือจัดทำขึ้นตามที่กฎหมายกำหนด หรือตามพันธกรณีหรืออนุสัญญาระหว่างประเทศ เช่น แผนของส่วนราชการ และหน่วยงานของรัฐต่าง ๆ แผนบูรณาการ รวมถึงแผนปฏิบัติการทุกระดับ

1.1 แผนระดับที่ 1 ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)

ยุทธศาสตร์ชาติ เป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและเพื่อความสุขของคนไทยทุกคน ที่มุ่งยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาค้นในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และมีภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม ตลอดจนมุ่งยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง พร้อมสร้างความสุขอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงยึดหลัก คุณธรรม จริยธรรม และธรรมาภิบาล ทั้งนี้ การพัฒนาประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ จะให้ความสำคัญในการสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วย ยุทธศาสตร์ 35 ประเด็นยุทธศาสตร์ชาติ 152 ประเด็นย่อยในด้านต่าง ๆ โดยมียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับบทบาทภารกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม ดังนี้

1.1.1 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ บนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ ประการแรก “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ ประการที่สอง “ปรับปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่นาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และประการสุดท้าย “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาค้นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปัจจุบัน พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุนในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดี รวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลางและลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

1.1.2 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

มีเป้าหมายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่นมาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำ เพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อมให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและสวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง โดยได้กำหนดประเด็นยุทธศาสตร์ที่เน้น

การตอบโจทยการสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้ การเติบโตของประเทศเป็นการเติบโตที่ยั่งยืน โดยทุกคนได้รับประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม นอกจากนี้ ยังเน้นการดึงเอาพลังทางสังคมที่ประกอบด้วยภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชนท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในรูปแบบประชารัฐ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการแก้ปัญหา ความเหลื่อมล้ำที่ยั่งยืน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียม ความพร้อมของประชากรไทยทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม ให้เป็นประชากรที่มี คุณภาพ สามารถพึ่งตนเองและทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคม ให้นานที่สุด

1.1.3 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมาภิบาล และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกัน ทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ โดยเป็น การดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะเส้นทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้งสามด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง โดยมุ่งเน้นการสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว สังคมเศรษฐกิจภาคทะเล สังคมที่เป็น มิตรต่อสภาพภูมิอากาศ พัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ รวมทั้ง ความเป็นเมืองที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง พัฒนาความมั่นคงน้ำ พลังงาน และเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ยกระดับกระบวนการตัดสินใจเพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

1.1.4 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหาร จัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะ บทบาทหน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามา ประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยง ถึงกันและเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยม ความซื่อสัตย์ สุจริต ความมัธยัสถ์ และสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลดความเหลื่อมล้ำและเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรม มีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม

1.2 แผนระดับที่ 2

1.2.1 แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580) เป็นส่วน สำคัญในการเป็นแนวทางการพัฒนาและขับเคลื่อนประเทศเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ โดยการถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นยุทธศาสตร์ของยุทธศาสตร์ชาติสู่แผนระดับต่าง ๆ ซึ่งประเทศและ

ประชาชนทุกกลุ่มวัยจะได้รับประโยชน์ โดยได้คำนึงถึงประเด็นร่วมหรือประเด็นตัดข้ามยุทธศาสตร์และการประสานเชื่อมโยงเป้าหมายของแต่ละแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติให้มีความสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อเป็นกรอบในการดำเนินการของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติ ทั้งนี้ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ จะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในปี 2580 ซึ่งจะมีผลผูกพันต่อหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น รวมทั้งการจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณต้องสอดคล้องกับแผนแม่บท ซึ่งจะนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนเป็นประเทศพัฒนาแล้วด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว มีทั้งสิ้น 23 แผนแม่บท ประกอบด้วย (1) ความมั่นคง (2) การต่างประเทศ (3) การเกษตร (4) อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต (5) การท่องเที่ยว (6) พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ (7) โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล (8) ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ (9) เขตเศรษฐกิจพิเศษ (10) การปรับเปลี่ยนค่านิยมและวัฒนธรรม (11) ศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต (12) การพัฒนาการเรียนรู้ (13) การเสริมสร้างให้คนไทยมีสุขภาพที่ดี (14) ศักยภาพการกีฬา (15) พลังทางสังคม (16) เศรษฐกิจฐานราก (17) ความเสมอภาคและหลักประกันทางสังคม (18) การเติบโตอย่างยั่งยืน (19) การบริหารจัดการน้ำ ทั้งระบบ (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ (21) การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ (22) กฎหมายและกระบวนการยุติธรรม และ (23) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม โดยมีประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับภารกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม ดังนี้

ประเด็นที่ 2 การต่างประเทศ ปัจจุบันประเทศไทยมีบทบาทที่โดดเด่นมากขึ้นในเวทีระหว่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มอนุภูมิภาคและภูมิภาคเอเชีย และมีการขยายความร่วมมือในด้านต่าง ๆ อาทิ เศรษฐกิจ การค้า การคมนาคม และทรัพยากรมนุษย์ ทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ขณะที่กระแสโลกาภิวัตน์ ที่เข้มข้นขึ้น และการเปลี่ยนแปลงชั่วอานาจทางเศรษฐกิจเป็นหลายศูนย์เป็นเงื่อนไขสำคัญต่อการปรับตัวด้านการต่างประเทศของประเทศไทย ดังนั้น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการต่างประเทศได้กำหนดเป้าหมายคือ การต่างประเทศไทยมีเอกภาพ ทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน มีมาตรฐานสากล และมีเกียรติภูมิในประชาคมโลก ซึ่งประกอบด้วย 5 แผนย่อย ดังนี้ (1) ความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างประเทศ (2) ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและความร่วมมือเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (3) การพัฒนาที่สอดคล้องกับมาตรฐานสากลและพันธกรณีระหว่างประเทศ (4) การส่งเสริมสถานะและบทบาทของประเทศไทยในประชาคมโลก และ (5) การต่างประเทศมีเอกภาพและบูรณาการ

ประเด็นที่ 3 การเกษตร ภาคเกษตรมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ รวมทั้งเป็นแหล่งจ้างงานที่สำคัญ การพัฒนาภาคการเกษตรให้มีศักยภาพและขีดความสามารถทางการแข่งขัน จะเป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติในด้านต่าง ๆ สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ตามเป้าหมาย โดยเฉพาะด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ดังนั้น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการเกษตรจะให้ความสำคัญกับการยกระดับการผลิตให้เข้าสู่คุณภาพมาตรฐานความปลอดภัย การใช้ประโยชน์จากความโดดเด่นและเอกลักษณ์ของสินค้าเกษตร รวมถึงความหลากหลายทางชีวภาพในแต่ละ

พื้นที่ การพัฒนาสินค้าเกษตรและการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อสร้างมูลค่าและคุณค่าให้กับสินค้าเกษตร การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ในการผลิตและการจัดการฟาร์ม ประกอบด้วย 6 แผนย่อย ดังนี้ (1) เกษตรอัตลักษณ์พื้นถิ่น (2) เกษตรปลอดภัย (3) เกษตรชีวภาพ (4) เกษตรแปรรูป (5) เกษตรอัจฉริยะ และ (6) ระบบนิเวศการเกษตร

ประเด็นที่ 4 อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต อุตสาหกรรมและบริการเป็นภาคการผลิตที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ การพัฒนาและยกระดับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตจะเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เน้นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากประสิทธิภาพมาเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากเทคโนโลยีและนวัตกรรม ดังนั้น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคตจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาต่อยอดอุตสาหกรรมเป้าหมายของประเทศไปสู่อุตสาหกรรมอนาคต และการสร้างระบบนิเวศให้อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต ประกอบด้วย 6 แผนย่อย ดังนี้ (1) อุตสาหกรรมชีวภาพ (2) อุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ครบวงจร (3) อุตสาหกรรมและบริการดิจิทัล ข้อมูล และปัญญาประดิษฐ์ (4) อุตสาหกรรมต่อเนื่องจากการพัฒนาระบบคมนาคม (5) อุตสาหกรรมความมั่นคงของประเทศ และ (6) การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต

ประเด็นที่ 5 การท่องเที่ยว ประเทศไทยตระหนักถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในฐานะกลไกหลักในการช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมท่องเที่ยวนั้นมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามสภาวะการณ์โลกและพฤติกรรมของผู้บริโภค อุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยจึงต้องมีการปรับตัวตามกระแสโลกที่เปลี่ยนแปลงไป แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยว ให้ความสำคัญกับการรักษาการเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวระดับโลกจึงเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง โดยจะต้องพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งระบบ มุ่งเน้นนักท่องเที่ยวกลุ่มคุณภาพ สร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว และมุ่งเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวในสาขาที่มีศักยภาพ แต่ยังคงรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย ตลอดจนให้คุณค่ากับสิ่งแวดล้อมไว้ได้ โดยแผนแม่บทด้านการท่องเที่ยวประกอบด้วย 6 แผนย่อย ดังนี้ (1) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม (2) การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ (3) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ความงาม และแพทย์แผนไทย (4) การท่องเที่ยวสำราญทางน้ำ (5) การท่องเที่ยวเชื่อมโยงภูมิภาค และ (6) การพัฒนาระบบนิเวศการท่องเที่ยว

ประเด็นที่ 6 พื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นพื้นที่และเมืองน่าอยู่อัจฉริยะ มุ่งเป้าการพัฒนาเมืองน่าอยู่ในทุกภาคของประเทศ เพื่อเป็นศูนย์เศรษฐกิจ แหล่งจ้างงานและที่อยู่อาศัย รวมทั้งพื้นที่เพื่อการอนุรักษ์ที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นและศักยภาพของเมือง โดยมีระบบการบริหารจัดการเมืองที่มีประสิทธิภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สามารถรองรับความต้องการของคนทุกกลุ่ม รวมทั้งมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี และเป็นเมืองที่มีความยืดหยุ่นซึ่งสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและเทคโนโลยี โดยใช้ศักยภาพและโอกาสของแต่ละเมือง และมีการวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบ รวมทั้งให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง และการผลักดันการพัฒนาให้เป็นเมือง

อัจฉริยะในพื้นที่ที่มีความพร้อมในการพัฒนา โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ ประกอบด้วย 2 แผนย่อย ได้แก่ (1) การพัฒนาเมืองนำอยู่อัจฉริยะ และ (2) การพัฒนาพื้นที่เมือง ชนบท เกษตรกรรม และอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่มีการบริหารจัดการตามแผนผังภูมินิเวศอย่างยั่งยืน

ประเด็นที่ 7 โครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล
การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ถือเป็นรากฐานที่สำคัญของการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ พลังงาน ดิจิทัลเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนทำให้มีโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญของประเทศที่ครอบคลุมพื้นที่ รวมถึงสามารถรองรับความต้องการของประชาชนทั้งในระดับครัวเรือน อุตสาหกรรม และการท่องเที่ยวได้ในระดับหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาทั้งจากปัจจัยภายในและภายนอกประเทศที่มีผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของประเทศอย่างต่อเนื่อง แผนแม่บทประเด็นโครงสร้างพื้นฐาน ระบบโลจิสติกส์ และดิจิทัล จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับและสนับสนุนการสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ประกอบด้วย 3 แผนย่อย ดังนี้ (1) โครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมและระบบโลจิสติกส์ (2) โครงสร้างพื้นฐานด้านพลังงาน และ (3) โครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล

ประเด็นที่ 8 ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ถือได้ว่าเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติของการสร้างรายได้ เป็นแหล่งการจ้างงานที่สำคัญ และยังเป็นกลไกในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศ ซึ่งการขับเคลื่อนการพัฒนา เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของประเทศในระยะ 20 ปีข้างหน้า จำเป็นต้องสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการไทยให้เป็น “ผู้ประกอบการยุคใหม่” ที่ก้าวทันและใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนธุรกิจ โดยเฉพาะวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยผู้ประกอบการยุคใหม่จะต้องมีทักษะแห่งอนาคตที่มีความพร้อมทางด้านทัศนคติ ทักษะความสามารถ และความรู้สำหรับการรับมือกับการแข่งขันที่จะรุนแรงขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีได้ ดังนั้น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่ จะเป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการยุคใหม่ให้เติบโตอย่างเข้มแข็งและเป็นกลไกสำคัญในการขยายตัวของเศรษฐกิจไทย ประกอบด้วย 4 แผนย่อย ดังนี้ (1) การสร้างความเข้มแข็งผู้ประกอบการอัจฉริยะ (2) การสร้างโอกาสเข้าถึงบริการทางการเงิน (3) การสร้างโอกาสเข้าถึงตลาด และ (4) การสร้างระบบนิเวศน์ที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่

ประเด็นที่ 9 เขตเศรษฐกิจพิเศษ การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นการพัฒนาเขตเศรษฐกิจของประเทศไทยเพื่อประโยชน์ต่อการส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวก รวมทั้งให้สิทธิพิเศษบางประการ ในการดำเนินกิจการต่าง ๆ เช่น การประกอบอุตสาหกรรม การพาณิชย์กรรม การบริการ หรือกิจการอื่นใดที่เป็นประโยชน์แก่เศรษฐกิจของประเทศ เพื่อดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติ และยกระดับรายได้ของประชากรในประเทศ โดยพัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐาน และเตรียมความพร้อมด้านต่าง ๆ เพื่อให้เศรษฐกิจและการค้าในพื้นที่มีความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาคและสร้างรายได้ให้กับประชาชนในแต่ละพื้นที่

ประกอบด้วย 3 แผนย่อย ได้แก่ (1) การพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (2) การพัฒนาเขตพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ และ (3) การพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน

ประเด็นที่ 16 เศรษฐกิจฐานราก การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจะเป็นการดำเนินการที่สำคัญในการพัฒนาและยกระดับประเทศ ให้เป็นประเทศรายได้สูงที่มีการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง เป็นการวางรากฐานที่มั่นคงให้กับเศรษฐกิจไทยในอนาคต โดยการส่งเสริมเศรษฐกิจระดับชุมชนท้องถิ่นให้สามารถมีความเข้มแข็ง มีศักยภาพในการแข่งขัน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะช่วยก่อให้เกิดการยกระดับมาตรฐานการครองชีพและ ความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น ดังนั้น แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นเศรษฐกิจฐานราก จึงมีเป้าหมายเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจฐานราก เสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเอง ช่วยเหลือเอื้อเพื่อซึ่งกันและกัน มีคุณธรรม และเป็นระบบเศรษฐกิจที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ในพื้นที่ เกิดการสร้างอาชีพ สร้างและกระจายรายได้ และลดปัญหาความเหลื่อมล้ำและความไม่เสมอภาคจากระดับชุมชน ประกอบด้วย 2 แผนย่อย ได้แก่ (1) การยกระดับศักยภาพการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ และ (2) การสร้างสภาพแวดล้อมและกลไกที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

ประเด็นที่ 18 การเติบโตอย่างยั่งยืน ฐานทรัพยากรทางธรรมชาติของประเทศไทยถูกนำไปใช้ในการพัฒนาจำนวนมาก ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่อง พื้นที่ป่าไม้ลดลง ทรัพยากรดินและน้ำเสื่อมโทรม ความหลากหลายทางชีวภาพถูกคุกคาม ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและต้นทุนทางเศรษฐกิจ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ มีความผันผวนและรุนแรงมากขึ้น ดังนั้น แผนแม่บทด้านการเติบโตอย่างยั่งยืนจึงให้ความสำคัญกับการเติบโตอย่างยั่งยืนบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นการเติบโตที่เน้นหลักของการใช้ประโยชน์ การอนุรักษ์ รักษาฟื้นฟูและสร้างฐานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 5 แผนย่อย ได้แก่ (1) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจสีเขียว (2) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมเศรษฐกิจภาคทะเล (3) การสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืนบนสังคมที่เป็นมิตรต่อสภาพภูมิอากาศ (4) การจัดการมลพิษที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสารเคมีในภาคเกษตรทั้งระบบ ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล และ (5) การยกระดับกระบวนการเพื่อกำหนดอนาคตประเทศ

ประเด็นที่ 20 การบริการประชาชน และประสิทธิภาพภาครัฐ มุ่งเน้นพัฒนาการให้บริการของรัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ โดยเป็นการพัฒนา แบบครอบคลุมทั่วถึง บูรณาการไร้รอยต่อ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาบริการดิจิทัล และมุ่งดำเนินการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกในการบริการภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนและผู้รับบริการทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส มีหลากหลายช่องทาง สามารถตรวจสอบได้ และไม่มีข้อจำกัดของเวลา พื้นที่ และกลุ่มคน รวมทั้งนำนวัตกรรมเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดค่าใช้จ่ายของประชาชน ประกอบด้วย 5 แผนย่อย ได้แก่ (1) การพัฒนาบริการประชาชน (2) การบริหารจัดการการเงินการคลัง (3) การปรับสมดุลภาครัฐ (4) การพัฒนาระบบบริหารงานภาครัฐ และ (5) การสร้างและพัฒนาบุคลากรภาครัฐ

ประเด็นที่ 21 การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีเป้าหมายหลักเพื่อให้ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดการทุจริตและประพฤติมิชอบ ผ่านการพัฒนาคนและการพัฒนาระบบ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดยให้ความสำคัญกับการปรับและ

หล่อหลอมพฤติกรรม “คน” ทุกกลุ่มในสังคมให้มีจิตสำนึกและพฤติกรรมยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริต และการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการต่อต้านการทุจริตในหน่วยงานภาครัฐที่เหมาะสมกับบริบทสภาพปัญหา และพลวัตการทุจริตของแต่ละหน่วยงาน รวมทั้งการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของกระบวนการและกลไกที่เกี่ยวข้องในการปราบปรามการทุจริต ประกอบด้วย 2 แผนย่อย ได้แก่ (1) การป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ (2) การปราบปรามการทุจริต

ประเด็นที่ 23 การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ได้กำหนดเป้าหมายให้ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขันด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี และด้านโครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ของประเทศเพิ่มสูงขึ้น และมีมูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนา นวัตกรรมต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของประเทศไทยสามารถตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในประเทศ ยกระดับภาคการผลิตและบริการ แก้ไขปัญหาของสังคม พัฒนาการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ ตลอดจนมุ่งเน้นการบูรณาการหน่วยงานด้านการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การบริหารจัดการงานวิจัย และการสร้างองค์ความรู้พื้นฐานต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 5 แผนย่อย ได้แก่ (1) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านเศรษฐกิจ (2) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม ด้านสังคม (3) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านสิ่งแวดล้อม (4) การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมด้านองค์ความรู้พื้นฐาน และ (5) ปัจจัยสนับสนุนในการวิจัยและพัฒนานวัตกรรม

1.2.2 แผนการปฏิรูปประเทศ คณะกรรมการปฏิรูปประเทศในแต่ละด้านได้นำร่างยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมทั้งรายงานผลการศึกษาระยะแรกและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ สถาบันนิติบัญญัติแห่งชาติ สภาปฏิรูปแห่งชาติ สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ คณะกรรมการบริหารราชการแผ่นดินตามกรอบการปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ และการสร้างความสามัคคีปรองดอง มาประกอบการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศ โดยในครั้งแรกประกาศใช้แผนการปฏิรูปประเทศ จำนวน 11 ด้าน ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 6 เมษายน 2561 ต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบการปรับปรุงแผน การปฏิรูปประเทศให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทฯ และมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2562 โดยกำหนดประเด็นในการปรับปรุง 6 ประเด็น ได้แก่ (1) การกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดในระดับแผนให้ชัดเจน สามารถวัดผลการดำเนินการได้ (2) การปรับตัดกิจกรรมที่เข้าข่ายเป็นภารกิจปกติของหน่วยงานและคัดเลือกเฉพาะกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ (Big Rock) (3) การทบทวนกฎหมายภายใต้แผนการปฏิรูปประเทศ โดยคัดเลือกเฉพาะกฎหมายที่มีความสำคัญ รวมทั้งจัดลำดับความสำคัญของการเสนอกฎหมาย (4) การทบทวนข้อเสนอให้จัดตั้งหน่วยงานของรัฐตามแผนการปฏิรูปประเทศ ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 2 มกราคม 2562 (5) พิจารณาความเห็นของหน่วยงานรับผิดชอบตามแผนการปฏิรูปประเทศ ตามมาตรา 26 และมาตรา 27 ของพระราชบัญญัติฯ และ (6) ปรับแก้โครงสร้างของแผนการปฏิรูปประเทศแต่ละด้านให้เป็นรูปแบบเดียวกัน

แผนการปฏิรูปประเทศทั้ง 13 ด้าน ประกอบด้วย (1) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง (2) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (3) แผนการปฏิรูปประเทศด้านกฎหมาย (4) แผนการปฏิรูปประเทศด้านกระบวนการยุติธรรม (5) แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ (6) แผนการปฏิรูปประเทศด้านทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อม (7) แผนการปฏิรูปประเทศด้านสาธารณสุข (8) แผนการปฏิรูปประเทศด้านสื่อสารมวลชน เทคโนโลยีสารสนเทศ (9) แผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม (10) แผนการปฏิรูปประเทศด้านพลังงาน (11) แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (12) แผน การปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา และ (13) แผนการปฏิรูปประเทศด้านวัฒนธรรม กีฬา แรงงาน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยมีประเด็นแผนการปฏิรูปประเทศที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับภารกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม ดังนี้

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน มีเป้าประสงค์เพื่อให้มีความสำคัญในการเตรียมความพร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในทุกมิติและรองรับผลกระทบของสถานการณ์ ชีวิตวิถีใหม่และทิศทางที่กำหนดไว้ตามยุทธศาสตร์ชาติ โดยกำหนดกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ จำนวน 5 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารงานและการบริการภาครัฐไปสู่ระบบดิจิทัล 2) จัดโครงสร้างองค์กร และระบบงานภาครัฐให้มีความยืดหยุ่น คล่องตัว และเปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ 3) ปรับเปลี่ยนการบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐสู่ระบบเปิด เพื่อให้ได้มาและรักษาไว้ซึ่งคนเก่ง ดี และมีความสามารถอย่างคล่องตัวตามหลักคุณธรรม 4) สร้างความเข้มแข็งในการบริหารราชการในระดับพื้นที่ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน และ 5) ขจัดอุปสรรคในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ และการเบิกจ่ายเงิน เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว คุ่มค่าโปร่งใส ปราศจากการทุจริต ทั้งนี้ ในการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้ภาครัฐมีความโปร่งใส เป็นที่เชื่อถือไว้วางใจของประชาชนในความซื่อตรง และมาตรฐานการทำงานที่มีคุณภาพสูงในระดับสากล มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมุ่งเน้นให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่ชัดเจน

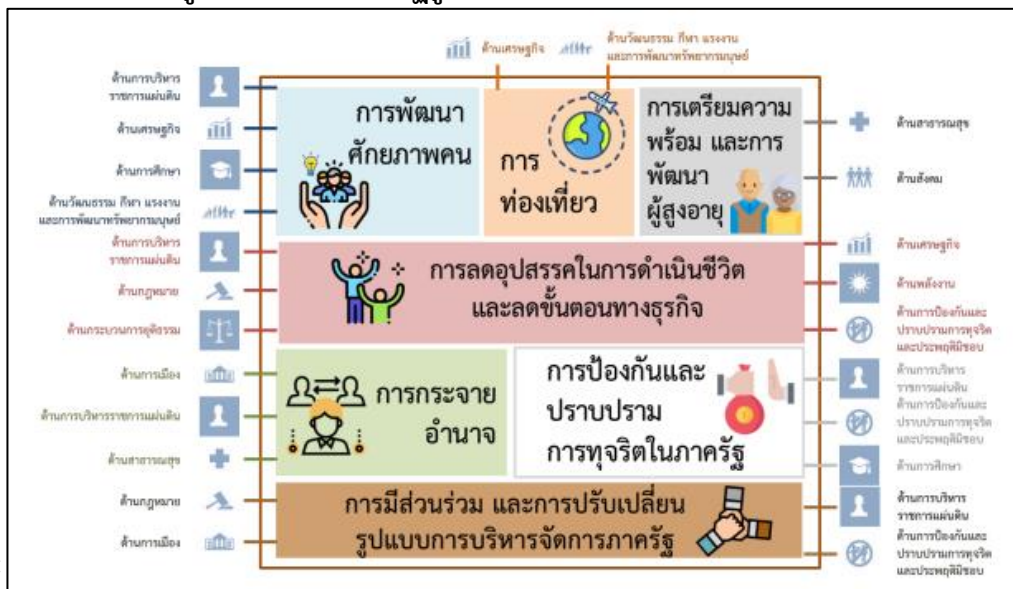
แผนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ มีเป้าประสงค์เพื่อยกระดับศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศกระจายความเจริญและความเข้มแข็งของภาคสังคม และปรับบทบาทโครงสร้าง และกลไกสถาบันบริหารจัดการเศรษฐกิจของประเทศตามหลักแนวความคิดการบริหารงานคุณภาพ ที่มีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนประเด็นปฏิรูปเพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจ และลดความเหลื่อมล้ำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ โดยกำหนดกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ จำนวน 5 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) การสร้างเกษตรมูลค่าสูง 2) การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวคุณภาพสูง 3) การเพิ่มโอกาสของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดเล็กในอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมาย 4) การเป็นศูนย์กลางด้านการค้าและการลงทุนของไทย ในภูมิภาคและ 5) การพัฒนาศักยภาพคนเพื่อเป็นพลังในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ ทั้งนี้ ในการดำเนินการดังกล่าวจะทำให้กำลังคนในระบบมีทักษะสอดคล้องตามความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและบริการเป้าหมาย และได้รับการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น บุคลากรในภาคเกษตรกรรม ภาคการท่องเที่ยว และผู้ประกอบการรายย่อยมีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศได้ดียิ่งขึ้น

แผนการปฏิรูปประเทศด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ มีเป้าประสงค์เพื่อแก้ปัญหาการทุจริตและประพฤติมิชอบ ให้มีการส่งเสริมสนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการทุจริตประพฤติมิชอบ และให้มีมาตรการควบคุม กำกับ ติดตาม การบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตของบุคลากรใช้ดุลยพินิจโดยสุจริต ภายใต้กรอบธรรมาภิบาลและการกำกับกิจการที่ตัวอย่างแท้จริง รวมถึงการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารภาครัฐให้ประชาชนสามารถเข้าถึงและตรวจสอบได้

และสนับสนุนแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนในการต่อต้านการทุจริต โดยกำหนดกิจกรรมปฏิรูปประเทศที่จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อประชาชนอย่างมีนัยสำคัญ จำนวน 5 กิจกรรม ประกอบด้วย 1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการต่อต้านการทุจริต 2) พัฒนาระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสการทุจริตที่มีประสิทธิภาพ 3) พัฒนาระบบการยุติธรรมที่รวดเร็ว โปร่งใส ไม่เลือกปฏิบัติ ในการดำเนินคดีทุจริตทั้งภาครัฐและภาคเอกชน 4) พัฒนาระบบราชการไทยให้โปร่งใส ไร้ผลประโยชน์ และ 5) พัฒนามาตรการสกัดกั้นการทุจริตเชิงนโยบายในการดำเนินโครงการขนาดใหญ่ ทั้งนี้ ในการดำเนินการดังกล่าวจะส่งผลให้ประชาชนได้รับการบริการภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และให้ความรู้แก่ประชาชนถึงภัยที่เกิดจากการทุจริต

นอกจากนี้ การดำเนินการตามแผนการปฏิรูปประเทศ (ฉบับปรับปรุง) มีการดำเนินการร่วมกันหลายหน่วยงานเพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน โดยมีประเด็นที่มีความสอดคล้องสามารถบูรณาการร่วมกันได้ 7 ประเด็น ดังแสดงในแผนภาพที่ 2-2

แผนภาพที่ 2-2 การบูรณาการแผนการปฏิรูปประเทศ

ที่มา:

1.2.3 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)

มีสถานะเป็นแผนระดับที่ 2 ที่แปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติ มีจุดเน้นและเป้าหมายของการพัฒนาที่เป็นรูปธรรม สามารถบ่งบอกทิศทางการพัฒนาที่ชัดเจนที่ประเทศควรมุ่งไปในระยะ 5 ปีถัดไปตามระยะของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 13 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน” แบ่งออกได้เป็น 4 มิติ (มิติภาคการผลิตและบริการเป้าหมาย มิติโอกาสและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม มิติความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมิติปัจจัยผลักดันการพลิกโฉมประเทศไทย) 13 หมายเหตุ โดยมีหมายเหตุที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับภารกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม ดังนี้

หมายเหตุที่ 1 ไทยเป็นประเทศชั้นนำด้านสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง โดยมีเป้าหมาย คือ มูลค่าเพิ่มของสินค้าเกษตรและเกษตรแปรรูปสูงขึ้น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและระบบบริหารจัดการเพื่อคุณภาพ ความมั่นคงทางอาหารและ

ความยั่งยืนของภาคเกษตร และการเพิ่มศักยภาพและบทบาทของผู้ประกอบการเกษตรในฐานะหุ้นส่วนเศรษฐกิจของห่วงโซ่อุปทานที่ได้รับส่วนแบ่งประโยชน์อย่างเหมาะสมและเป็นธรรม

หมวดหมู่ที่ 3 ไทยเป็นฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญของโลก โดยมีเป้าหมาย คือ การสร้างอุปสงค์ของรถยนต์ไฟฟ้าประเภทต่าง ๆ เพื่อการใช้ในประเทศและส่งออก ผู้ประกอบการเดิมสามารถปรับตัวไปสู่การผลิตยานยนต์ไฟฟ้าและมีการลงทุนเทคโนโลยียานยนต์ไฟฟ้าที่สำคัญภายในประเทศ และการสร้างความพร้อมของปัจจัยสนับสนุนอย่างเป็นระบบ

หมวดหมู่ที่ 4 ไทยเป็นศูนย์กลางทางการแพทย์และสุขภาพมูลค่าสูง โดยมีเป้าหมาย คือ ไทยมีศักยภาพในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจจากสินค้าและบริการสุขภาพองค์ความรู้ด้านการแพทย์และสาธารณสุขมีศักยภาพ เอื้อต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มในสินค้าและบริการทางสุขภาพ ประชาชนไทยได้รับความเป็นธรรมในการเข้าถึงบริการสุขภาพ และระบบบริหารจัดการภาวะฉุกเฉินด้านสุขภาพมีความพร้อมรองรับภัยคุกคามสุขภาพ

หมวดหมู่ที่ 5 ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนและยุทธศาสตร์ทางโลจิสติกส์ที่สำคัญของภูมิภาค โดยมีเป้าหมาย คือ ไทยเป็นประตูการค้าการลงทุนในภูมิภาค ไทยเป็นห่วงโซ่อุปทานของภูมิภาค และไทยเป็นประตูและทางเชื่อมโครงข่ายคมนาคมและโลจิสติกส์ของภูมิภาค

หมวดหมู่ที่ 6 ไทยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและอุตสาหกรรมดิจิทัลของอาเซียน โดยมีเป้าหมาย คือ เศรษฐกิจดิจิทัลภายในประเทศมีการขยายตัวเพิ่มขึ้น การส่งออกของอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะของประเทศเพิ่มขึ้น และอุตสาหกรรมดิจิทัลและอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะของประเทศมีความเข้มแข็งขึ้น

หมวดหมู่ที่ 7 ไทยมีวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมที่เข้มแข็ง มีศักยภาพสูง และสามารถแข่งขันได้ โดยมีเป้าหมาย คือ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเติบโตและแข่งขันได้ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีศักยภาพสูงในการดำเนินธุรกิจ สามารถยกระดับและปรับตัวเข้าสู่การแข่งขันใหม่ และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมสามารถเข้าถึงและได้รับการส่งเสริมอย่างมีประสิทธิภาพจากภาครัฐ

หมวดหมู่ที่ 8 ไทยมีพื้นที่และเมืองอัจฉริยะที่น่าอยู่ ปลอดภัย เติบโตได้อย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมาย คือ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของภาคและการลงทุนในเขตเศรษฐกิจพิเศษขยายตัวเพิ่มขึ้น ความไม่เสมอภาคในการกระจายรายได้ของภาคลดลง และการพัฒนาเมืองให้มีความน่าอยู่ อย่างยั่งยืน มีความพร้อมในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทุกรูปแบบ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มมีคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างทั่วถึง

หมวดหมู่ที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ โดยมีเป้าหมาย คือ การเพิ่มมูลค่าจากเศรษฐกิจหมุนเวียน และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การอนุรักษ์ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน และการสร้างสังคมคาร์บอนต่ำและยั่งยืน

หมวดหมู่ที่ 13 ไทยมีภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และตอบโจทย์ประชาชน โดยมีเป้าหมาย คือ การบริการภาครัฐ มีคุณภาพ เข้าถึงได้ และภาครัฐที่มีขีดสมรรถนะสูง คล่องตัว

1.2.4 นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570)

เป็นนโยบายและแผนหลักของชาติที่เป็นกรอบหรือทิศทางในการดำเนินการป้องกัน แจ่งเตือน แก้ไข หรือระงับภัยภัยคุกคาม เพื่อธำรงไว้ซึ่งความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นแผนระยะปานกลาง 5 ปี

มีสถานะเป็นแผนระดับที่ 2 โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “ประเทศชาติมีเสถียรภาพ ประชาชนอยู่ดีมีสุข ปลอดภัยจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีศักยภาพบริหารจัดการ ความมั่นคงแบบองค์รวม และรักษาไว้ซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติอย่างยั่งยืน” โดยมีนโยบายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับภารกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม ดังนี้

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 5 การป้องกันและแก้ไขปัญหาจังหวัดชายแดนภาคใต้ มุ่งเน้นการลดการก่อเหตุรุนแรงและความสูญเสีย พัฒนาเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตและศักยภาพของพื้นที่ รวมทั้งเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 9 การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย มุ่งเน้นการยกระดับ การจัดการความเสี่ยงสาธารณภัยที่สำคัญอันเกิดจากภัยธรรมชาติ และภัยที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ และ/หรือ เป็นภัยซ้ำซ้อนให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้รวดเร็วทันต่อเหตุการณ์และยั่งยืน

นโยบายและแผนความมั่นคงที่ 14 การพัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมแห่งชาติ และการบริหารจัดการวิกฤตการณ์ระดับชาติ มุ่งเน้นให้พัฒนาศักยภาพการเตรียมพร้อมเพื่อป้องกัน และตอบสนองต่อภัยคุกคาม รวมทั้งบูรณาการทรัพยากรของประเทศเพื่อใช้ในการเผชิญกับวิกฤตการณ์ระดับชาติ

1.3 แผนระดับที่ 3 (ที่เกี่ยวข้อง)

1.3.1 แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-2574

ภาคอุตสาหกรรมเป็นภาคที่มีความสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยมาโดยตลอด และในอนาคตก็ยังคงมีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากเป็นภาคที่สำคัญในการสร้างรายได้ให้กับประเทศ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดกระบวนทัศน์ และทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมทั้งในภาพรวมและรายสาขาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงไปตามบริบทของกระแสโลก (Global Context) รวมถึงปรับศักยภาพหลักของไทย (Core Competency) ให้สอดคล้องกับความต้องการในระดับโลก เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม โดยสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม จึงได้จัดทำแผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555-2574 ขึ้น เพื่อเป็นเข็มทิศในการพัฒนาผู้ประกอบการไทย และอุตสาหกรรม ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไทยในการเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพทางการแข่งขันในระดับนานาชาติเพื่อสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศ ยกกระดับศักยภาพผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม และสร้างงานให้แก่ประชาชน ตลอดจนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้มีความสมดุล เป็นฐานรากในการพัฒนาประเทศไปสู่ความยั่งยืนต่อไป ภายใต้วิสัยทัศน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย คือ “มุ่งสู่อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ที่สมดุลและยั่งยืน” โดยมีการกำหนดเป้าหมายเป็น 3 ระยะ ในช่วงเวลา 20 ปี ดังนี้

เป้าหมายในระยะที่ 1 เป็นการสร้างความพร้อมให้กับประเทศไทย ในการก้าวไปสู่การเป็นผู้ผลิตในระดับภูมิภาค เตรียมความพร้อมสู่ AEC (ASEAN Economic Community) โดยเริ่มจากการสร้างความพร้อม โดยการปรับ แก้ไขกฎระเบียบ ปัญหาข้อขัด เพื่ออำนวยความสะดวก และลดอุปสรรคที่มี พร้อมพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานรองรับ (แรงงาน วัตถุดิบ ดึงดูดเทคโนโลยีใหม่ มาตรฐาน วิจัยและพัฒนา จัดเขตพื้นที่ พัฒนาและจัดเขตพื้นที่ศูนย์ทดสอบ ฯลฯ)

พัฒนากลยุทธ์และ การเข้าไปสู่การเป็นผู้ผลิตในภูมิภาคจากการสร้าง ASEAN Supply Chain และ พัฒนาการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีแนวทางในการพัฒนาเน้นการเชื่อมโยงอุตสาหกรรมไทย เข้าเป็นส่วนหนึ่งของฐานการผลิตและบริการในภูมิภาคอาเซียน (ASEAN Supply Chain) โดยที่ มีการพัฒนาเทคโนโลยีนวัตกรรมที่สำคัญในการผลิตสินค้าอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง และเป็นฐานการผลิต ที่สำคัญของโลก (Global Production Hub)

เป้าหมายระยะที่ 2 เป็นช่วงเวลาของการมุ่งเน้นการพัฒนาต่อ จากการพัฒนาฐานความรู้ เพื่อนำมาต่อยอดในการพัฒนาภาคการผลิตและสินค้า เน้นการผลิตสินค้า ที่ต้องใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม การปรับบทบาทประเทศไทยให้เป็นตัวกลางในการบริหารจัดการระบบ ห่วงโซ่การผลิตในภูมิภาคให้เป็นที่ยอมรับในอาเซียนและภูมิภาค โดยการพัฒนาเป็นศูนย์กลางการค้า และบริหารจัดการการผลิตและจัดการเครือข่ายในภูมิภาคยกระดับการผลิตวัตถุดิบ เพื่อสร้างให้เกิด มูลค่าเพิ่มพร้อมไปถึงการสร้างนวัตกรรมทรัพย์สินทางปัญญา และภาพลักษณ์ตราสินค้าไทยให้เป็นที่ ยอมรับในอาเซียน/ภูมิภาค ซึ่งในระยะที่ 2 เป็นการพัฒนาและส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลาง การผลิตและจัดการเครือข่ายการผลิตและบริการในกลุ่มอาเซียน ซึ่งเป็นการยกระดับภาคอุตสาหกรรม ของไทยจากระยะแรก โดยเน้นการเป็นฐานการผลิตและบริการในระดับภูมิภาค (Regional Supply Chain) ซึ่งมีตราสินค้าที่มีเครือข่ายการจัดการกระจายสินค้าในภูมิภาคอย่างทั่วถึง

เป้าหมายในระยะที่ 3 เป็นการสร้างภาพลักษณ์ของประเทศ ไทยในด้านตราสินค้าไทยที่ก้าวไกลในตลาดโลก เป็นผู้บริหารจัดการตราสินค้าที่มีเครือข่ายการผลิต จากในภูมิภาคที่เป็นที่ยอมรับในตลาดโลก และอุตสาหกรรมไทยเป็นที่ยอมรับ โดยมีความสมดุล ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งในระยะที่ 3 เป็นการพัฒนาไปสู่ การเป็นผู้บริหารจัดการตราสินค้า โดยมีการสร้างเครือข่ายการผลิตและบริการร่วมกับภูมิภาคต่าง ๆ ของโลก ซึ่งจะส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการของประเทศไทย ให้เริ่มก้าวสู่การเป็นบริษัทชั้นนำ ในโลก ผ่านการสร้างตราสินค้าของไทยให้เป็นที่รู้จัก และมีเครือข่ายการจัดจำหน่ายสินค้ากระจาย อยู่ทั่วทุกภูมิภาค เพื่อกระจายไปสู่ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก

1.3.2 ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) กระทรวงอุตสาหกรรม โดยสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม จึงได้จัดทำ ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 -2579) ขึ้น ภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งสู่ อุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาและเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก” โดยตั้งเป้าหมายในระยะ 20 ปี ข้างหน้า (พ.ศ. 2560 - 2579) ให้ภาคอุตสาหกรรมไทยมีอัตราการเติบโตของ GDP เฉลี่ยไม่น้อยกว่า ร้อยละ 4.5 ต่อปี การลงทุนเติบโตเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ต่อปี มูลค่าการส่งออกขยายตัวเฉลี่ย ร้อยละ 8 ต่อปี และ TFP เติบโตเฉลี่ยไม่น้อยกว่าร้อยละ 2.0 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราการขยายตัวที่จะส่งผล ให้ประเทศไทยสามารถขยับสู่การเป็นประเทศรายได้สูงภายในปี 2579 โดยมุ่งเน้นการพัฒนา 10 อุตสาหกรรมเป้าหมายตามที่คณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ จำแนกเป็น 5 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ได้แก่ (1) กลุ่มเกษตรแปรรูป อาหาร และเทคโนโลยีชีวภาพ (2) กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และ เทคโนโลยีทางการแพทย์ (3) กลุ่มเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม อุปกรณ์อัจฉริยะ และ หุ่นยนต์ (4) กลุ่มดิจิทัล และ (5) กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ทุนวัฒนธรรมและบริการที่มีมูลค่า ประกอบด้วยยุทธศาสตร์สำคัญ 3 ด้าน ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ปฏิรูปภาคอุตสาหกรรมไทยสู่อุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญาประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ย่อย ได้แก่ (1) ยกกระดับผลิตภาพ มาตรฐาน และนวัตกรรม (2) เสริมสร้างเศรษฐกิจฐานรากและสังคมผู้ประกอบการ และ (3) ส่งเสริมการรวมกลุ่มคลัสเตอร์อุตสาหกรรม

ยุทธศาสตร์ที่ 2 ปฏิรูปนิเวศอุตสาหกรรมรองรับอุตสาหกรรมที่ขับเคลื่อนด้วยปัญญา ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ย่อย ได้แก่ (1) ปฏิรูปองค์ภาครัฐให้ยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง (2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อรองรับการเติบโตของอุตสาหกรรม และ (3) พัฒนาทักษะองค์ความรู้ของบุคลากรเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลง

ยุทธศาสตร์ที่ 3 เชื่อมโยงอุตสาหกรรมไทยกับเศรษฐกิจโลก ประกอบด้วย 3 กลยุทธ์ย่อย ได้แก่ (1) ส่งเสริมอุตสาหกรรมไทยเชื่อมโยงห่วงโซ่การผลิตของโลก (2) เชื่อมโยงการผลิตและการตลาดสู่สากลด้วยดิจิทัล และ (3) ส่งเสริมการลงทุนขยายฐานการผลิตในและนอกประเทศ

1.3.3 แผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2566 – 2570)

ตามมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดให้มีคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ (คนร.) ที่มีอำนาจหน้าที่ในการเสนอยุทธศาสตร์ นโยบาย และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อให้การบริหารจัดการแร่เกิดประโยชน์สูงสุด ภายใต้ดุลยภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชน ซึ่งมีการดำเนินการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรมแล้ว คือ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแร่ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) และแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ พ.ศ. 2560 - 2564 เป็นแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ฉบับแรกของประเทศไทย สำหรับแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ฉบับที่ 2 เป็นแผนที่มีกรอบระยะเวลา 5 ปี และมีช่วงระยะเวลาตั้งแต่ พ.ศ. 2566 - 2570 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่สอดคล้องกับกรอบระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 - 2580) และยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแร่ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) รวมทั้งมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวกับการกำหนดระดับของแผนและการเสนอแผนระดับที่ 3 โดยแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2566 - 2570) จัดทำขึ้นเพื่อเป็นกรอบแนวทางให้ส่วนราชการ และผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติ โดยมีเป้าหมายที่จะปฏิรูปกลไกการบริหารจัดการแร่ต่อเนื่องจากแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ฉบับแรกให้บรรลุผลสำเร็จและสร้างความยั่งยืนให้แก่ระบบการบริหารจัดการแร่ของประเทศไทยสอดคล้องกับเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติต่อไปโดยการเพิ่มเติมรายละเอียด ต่อยอด ปรับปรุงเนื้อหาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และมีบางส่วนเป็นการเพิ่มเติมเนื้อหาใหม่ เช่น การดำเนินการเรื่องเศรษฐกิจหมุนเวียนและ BCG ในการทำเหมือง การส่งเสริมการลงทุนสำหรับการสำรวจแหล่งแร่และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง การบูรณาการด้านการขนส่ง เป็นต้น

ทั้งนี้ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบ (ร่าง) แผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2566 - 2570) เมื่อวันที่ 17 มกราคม 2566 โดยแผนแม่บทดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามยุทธศาสตร์แร่ ต่อจากแผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ฉบับที่ 1 ที่สิ้นสุดในปี 2565 และมีเป้าหมายเพื่อสร้างบัญชีทรัพยากรแร่ ที่สมบูรณ์เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย รวมทั้งเพื่อพัฒนากลไกการกำกับ ดูแล และอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์จากร่

เช่น ระบบการอนุมัติอนุญาตกิจกรรมเหมืองแร่ ตลอดจนมุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการแร่ของประเทศต่อประชาชน โดยมีการกำหนดแนวทางการพัฒนาไว้ 4 ด้าน ดังนี้

แนวทางการพัฒนาด้านที่ 1 : การพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารจัดการแร่

แนวทางการพัฒนาด้านที่ 2 : การพัฒนากลไกการอนุญาต กำกับดูแล และการจัดสรรผลประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรแร่

แนวทางการพัฒนาด้านที่ 3 : การวิจัยพัฒนานวัตกรรมหรือเทคโนโลยีด้านสิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์จากแร่

แนวทางการพัฒนาด้านที่ 4 : การสร้างความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคประชาชน

1.3.4 แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564 – 2570 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 19 มกราคม 2564 ให้การขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน เศรษฐกิจสีเขียว (Bio-Circular-Green Economy: BCG Model) : โมเดลเศรษฐกิจสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นวาระแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 เป็นต้นไป โดยสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ในฐานะเลขานุการของคณะกรรมการบริหารฯ จึงจัดทำแผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564 – 2570 โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “เศรษฐกิจเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ประชาชนมีรายได้ดี คุณภาพชีวิตดี รักษาและฟื้นฟูฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพให้มีคุณภาพที่ดี ด้วยการใช้ความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม” ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ได้แก่

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความยั่งยืนของฐานทรัพยากรและความหลากหลายทางชีวภาพด้วยการจัดสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และใช้ประโยชน์

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้เข้มแข็งด้วยทุนทรัพยากร อัตลักษณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และเทคโนโลยีสมัยใหม่

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมภายใต้เศรษฐกิจ BCG ให้สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืน

ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

1.3.5 (ร่าง) แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566 – 2570 การพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในยุคเศรษฐกิจและสังคมที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล มีความจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานของรัฐให้ตอบสนองต่อความต้องการของภาคประชาชนและภาคธุรกิจที่เปลี่ยนไป โดยรัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของการปรับเปลี่ยนหน่วยงานภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล หรือ สพร. ในฐานะฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการพัฒนารัฐบาลดิจิทัล จึงจัดทำแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566 – 2570 โดยมีวิสัยทัศน์ คือ “บริการภาครัฐสะดวก โปร่งใส ทันสมัย ตอบโจทย์ประชาชน” ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 ยกระดับการเปลี่ยนผ่านดิจิทัลภาครัฐ เพื่อการบริหารงานที่ยืดหยุ่น คล่องตัว และขยายสู่หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น

ยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาบริการที่สะดวกและเข้าถึงง่าย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 สร้างมูลค่าเพิ่มและอำนวยความสะดวกแก่ภาคธุรกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ 4 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน และเปิดเผยข้อมูลเปิดภาครัฐ

1.3.6 นโยบายไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0) เป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย หรือโมเดลพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐบาล โดยกำหนดวิสัยทัศน์ “มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ที่มีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนปฏิรูปประเทศด้านต่าง ๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญ สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามแบบใหม่ ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วรุนแรงในศตวรรษที่ 21 ได้ “ประเทศไทย 4.0” เป็นการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ ไปสู่ “Value-Based Economy” หรือ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยมีฐานคิดหลักคือ เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้าเชิง “นวัตกรรม” เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม และเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้าไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิมในปัจจุบันไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) เปลี่ยนจาก Traditional SME หรือ SME ที่มีอยู่และรัฐต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไปสู่การเป็น Smart Enterprise และ Startup บริษัทเกิดใหม่ที่มีศักยภาพสูง เปลี่ยนจาก Traditional Service ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำไปสู่ High Value Services และเปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง

1.3.7 นโยบายส่งเสริมกลุ่มอุตสาหกรรม S-Curve เมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2558 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบนโยบายส่งเสริม 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยมีหลักการข้อเสนอ 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งเป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต (New Engine of Growth) จำนวน 10 คลัสเตอร์ ซึ่งประกอบไปด้วย การต่อยอด 5 อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S-Curve) เป็นอุตสาหกรรมที่มีรากฐานแข็งแรงอยู่แล้วในระดับหนึ่ง แต่จำเป็นต้องต่อยอดให้มีการวิจัยและพัฒนา เทคโนโลยี และรังสรรค์นวัตกรรม เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก ประกอบด้วย (1) อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ (Next - Generation Automotive) (2) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics) (3) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism) (4) การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture and Biotechnology) (5) อุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร (Food for the Future) การเติม 5 อุตสาหกรรมอนาคต (New S-Curve) เพื่อพัฒนาขีดความสามารถให้มีศักยภาพรองรับการแข่งขันในอนาคต ประกอบด้วย (1) อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ (Robotics) (2) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ (Aviation and Logistics) (3) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ (Biofuels and Bio-Chemicals) (4) อุตสาหกรรมดิจิทัล (Digital) (5) อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub)

นอกจากนี้ ยังมีแผนระดับที่ 3 ที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานภายใต้สังกัดของกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาของแผนระดับที่ 1

และแผนระดับที่ 2 ไปสู่การปฏิบัติ อาทิ ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแรงแร 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) โดย คณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแรงแรแห่งชาติ (คนร.) แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปอาหาร ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2562-2570) โดย สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรมมาตรการสนับสนุนการผลิตรถยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย โดย สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม เป็นต้น

2. ความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แห่งสหประชาชาติ

ประเทศไทยและประเทศสมาชิกสหประชาชาติได้ร่วมลงนามรับรองวาระการพัฒนาที่ยั่งยืน ค.ศ. 2030 เพื่อสร้างโลกที่ดีขึ้นกว่าเดิมและคุณภาพชีวิตของทุกคนในโลกให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น บรรลุการพัฒนาทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน โดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง โดยวาระการพัฒนาดังกล่าว ประกอบด้วย 17 เป้าหมายหลัก 169 เป้าหมายย่อย ซึ่งเชื่อมโยงเกี่ยวพันกัน และกำหนดให้มีตัวชี้วัดเพื่อประเมินความก้าวหน้าของการพัฒนา ซึ่ง SDGs ทั้ง 17 เป้าหมายหลักสามารถจัดกลุ่มตามปัจจัยที่เชื่อมโยงกันใน 5 มิติ คือ มิติการพัฒนาคน มิติสิ่งแวดล้อม มิติเศรษฐกิจและความมั่งคั่ง มิติสันติภาพและความยุติธรรม และมิติความเป็นหุ้นส่วนการพัฒนา โดยมีเป้าหมายที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับภารกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม คือ **เป้าหมายที่ 9** สร้างโครงสร้างพื้นฐานที่มีความยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลง ส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน และส่งเสริมนวัตกรรม

3. กฎหมายที่เกี่ยวข้อง

3.1 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2562 (ฉบับที่ 2) มีสาระสำคัญคือ การยกเลิกแผนการบริหารราชการแผ่นดินและแผนนิติบัญญัติที่ออกโดยอำนาจของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 เนื่องจากเห็นว่ามีความซ้ำซ้อนกับพระราชบัญญัติ การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ที่ออกตามอำนาจของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ที่กำหนดให้รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ยังกำหนดให้การปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการประชาชนและการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการด้วยกันต้องใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลกลาง เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการและการบริหารราชการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมีสรุปสาระสำคัญของพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวได้ ดังนี้

3.1.1 การจัดทำแผนปฏิรูปราชการ

- ยกเลิกแผนบริหารราชการแผ่นดินและแผนนิติบัญญัติ
- ปรับการจัดทำแผนปฏิรูปราชการของส่วนราชการให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง
- เปลี่ยนจากการจัดทำแผนปฏิรูปราชการระยะ 4 ปี เป็นการจัดทำแผนปฏิรูปราชการระยะ 5 ปี โดยจัดทำแผนระยะที่ 1 ในห้วงเวลา 3 ปีแรก คือ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565

3.1.2 ปรับโครงสร้างส่วนราชการ

- ให้ส่วนราชการทบทวนภารกิจของหน่วยงานว่าภารกิจใดมีความจำเป็น หรือ สมควรยกเลิก ปรับปรุง หรือเปลี่ยนแปลงการดำเนินการ (มาตรา 7)
- ห้ามจัดตั้งส่วนราชการที่มีภารกิจหรือหน้าที่เหมือนกันส่วนราชการที่ยุบเลิก โอน หรือรวมไปแล้ว ยกเว้นเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ หรือ การรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน และต้องได้รับความเห็นชอบจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการจึงจะจัดตั้งได้ (มาตรา 8)

3.1.3 การยกระดับการทำงานของภาครัฐโดยการเชื่อมโยงแพลตฟอร์มดิจิทัลกลาง

- การให้บริการประชาชนและการติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานราชการด้วยกันต้องกระทำโดยแพลตฟอร์มดิจิทัลกลางที่สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) จัดทำขึ้น (มาตรา 6)
- สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน) จัดทำแพลตฟอร์มดิจิทัลกลางภายใน 90 วัน หลังจากนั้นหัวหน้าส่วนราชการจะต้องดำเนินการให้มีการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลกลางให้แล้วเสร็จภายใน 2 ปี (มาตรา 10) เพื่อสามารถติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยราชการ และให้บริการประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.2 พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558 ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 22 มกราคม 2558 โดยมีสาระสำคัญเป็นการกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาในการพิจารณา อนุญาตของหน่วยงานภาครัฐให้ชัดเจน รวมทั้งอำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในการขออนุญาตให้มากยิ่งขึ้น เพื่อให้การติดต่อกับส่วนราชการของประชาชนในการขออนุญาตดำเนินการต่าง ๆ เป็นไปตามหลัก 3 ประการ คือ มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น (Faster) มีค่าใช้จ่ายที่ถูกลง (Cheaper) และมีความสะดวก และง่ายขึ้น (Easier)

3.3 พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 โดยที่ระบบราชการนั้นเป็นกลไกสำคัญของประเทศในอันที่จะผลักดันให้แนวทางการบริหารประเทศตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งการดำเนินการตามแนวนโยบายของรัฐเกิดผลสำเร็จเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชนส่วนรวม การจัดกลไกของระบบราชการจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นไปของสังคม เพื่อให้สามารถกำหนดเป้าหมายและทิศทางการปฏิบัติงานของส่วนราชการที่มีความเกี่ยวข้องกันให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิภาพ รวมทั้งจะเป็นการลดค่าใช้จ่ายในส่วนงานที่ซ้ำซ้อนกัน เมื่อจัดส่วนราชการใหม่ให้สามารถปฏิบัติงานได้แล้วจะมีผลทำให้แนวทางความรับผิดชอบของส่วนราชการต่าง ๆ มีเป้าหมายที่ชัดเจน ซึ่งจะสามารถปรับปรุงการทำงานของข้าราชการให้มีประสิทธิภาพในระยะต่อไปได้ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

นอกจากนี้ บทบาทภารกิจและการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม ยังมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ใต้การกำกับดูแลของส่วนราชการด้วยอีกส่วนหนึ่ง อาทิ ภายใต้การกำกับดูแลของกรมโรงงานอุตสาหกรรมประกอบด้วย พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติ จดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ. 2514 ภายใต้การกำกับดูแลของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติสภาการเหมืองแร่ พ.ศ. 2526

ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ได้แก่ พระราชบัญญัติอ้อยและน้ำตาลทราย พ.ศ. 2527 ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ได้แก่ พระราชบัญญัติมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ศ. 2511 อีกทั้งรวมถึงพระราชบัญญัติธนาคารวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติการนิคมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2522

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่

1. แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM)

แนวคิดเรื่องการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) เป็นกรอบแนวคิดที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการบริหารงานภาครัฐ โดยมีนักวิชาการหลายท่านที่ได้อธิบายถึงองค์ประกอบและหลักการที่เป็นสาระสำคัญของแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ อาทิ Christopher Hood (1991) ได้สรุปองค์ประกอบร่วมกันของหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ประกอบด้วย

1. การบริหารงานที่เน้นบทบาทของมืออาชีพ (Hands-on Professional Management) โดยอาศัยนักบริหารที่มีทักษะสูงเพื่อรับผิดชอบการบริหารงานขององค์กรโดยรวมอย่างคล่องตัวและมีความเป็นอิสระ

2. การกำหนดให้มีมาตรฐานและเกณฑ์การวัดผลของงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรม (Explicit Standard and Measures of Performance) โดยอาศัยการสร้างมาตรฐานชัดเจนในวัตถุประสงค์เป้าหมาย และตัวชี้วัดความสำเร็จ

3. การมุ่งเน้นที่การควบคุมผลสัมฤทธิ์ของงาน (Output Controls) หมายถึง การปรับกระบวนการทัศน์ทางการบริหารจากเดิมที่มุ่งเน้นการควบคุมปัจจัยนำเข้าและความถูกต้องตามกฎระเบียบ ไปสู่การมุ่งเน้นที่ผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงานโดยมีตัวชี้วัดในเชิงปริมาณที่ชัดเจนและเชื่อมโยงเข้ากับการจัดสรรทรัพยากรและการให้รางวัล

4. การปรับปรุงโครงสร้างองค์กรของหน่วยงานภาครัฐให้เกิดการกระจายหรือลดความเป็นเอกภาพในการรวมศูนย์ลง (Disaggregation) โดยการปรับโครงสร้างจากเดิมที่เน้นความเป็นเอกภาพและการรวมศูนย์ ไปสู่โครงสร้างที่เน้นการกระจายงานและความรับผิดชอบออกไปยังหน่วยงานที่มีขนาดเล็กลงหรือมีการกระจายอำนาจ การบริหารและการตัดสินใจออกไปมากขึ้น

5. การมุ่งเน้นให้เกิดการแข่งขันในระบบบริหารงานภาครัฐมากขึ้น (Competition) เพื่อกระตุ้นให้เกิดการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและบรรลุถึงมาตรฐานการให้บริการที่สูงขึ้น โดยอาศัยระบบสัญญาบังคับ หรืออาจมีการแข่งขันกันเองในหน่วยงานภาครัฐเพื่อให้บริการประชาชนรวมถึงศึกษาถึงความคุ้มค่าโดยเปรียบเทียบการให้บริการแบบเดียวกันโดยภาคเอกชน

6. การมุ่งเน้นที่ลักษณะและรูปแบบการบริหารงานของภาคเอกชนมากขึ้น (Private-Sector-Style Management Practices / Business-Like Approach) โดยการหยิบยืมและนำเอาแนวทางการจัดการที่ปรากฏในภาคเอกชนมาปรับใช้กับการบริหารงานภาครัฐมากขึ้น

7. การบริหารงานที่มุ่งเน้นความประหยัด (Parsimony) โดยการให้ความสำคัญกับวินัยในการใช้จ่ายงบประมาณ การมุ่งเน้นกระบวนการบริหารที่เน้นการลดค่าใช้จ่ายและความประหยัดคุ้มค่าในการใช้ทรัพยากร

นอกจากนี้ Owen E. Hughess (1998) ได้กล่าวถึงหลักการของการจัดการที่เปลี่ยนแปลงไปสู่การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ไว้ ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงจากการบริหารภาครัฐแบบดั้งเดิม (Traditional Public Administration) ที่เน้นการปฏิบัติงานตามกฎระเบียบและความถูกต้องตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดไปสู่การจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่ให้ความสำคัญกับการบรรลุถึงผลลัพธ์ และการตระหนักในความรับผิดชอบของผู้บริหารเพิ่มมากขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลงการบริหารภาครัฐจากระบบราชการภายใต้แนวคิดแบบเก่า (Classic Bureaucracy) ที่เน้นความเป็นทางการระดับชั้นการบังคับบัญชาการสั่งการเป็นลายลักษณ์อักษรเน้นกฎระเบียบข้อบังคับขององค์กร ฯลฯ ไปสู่การทำให้องค์กรภาครัฐข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐหรือการจ้างงานมีความยืดหยุ่นและเกิดความคล่องตัวในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น

3. การเปลี่ยนแปลงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายขององค์กรภาครัฐ ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ที่กำหนดไว้คลุมเครือขาดความชัดเจนไปสู่ความเป็นรูปธรรมและสามารถวัดได้ โดยเฉพาะการกำหนดตัวชี้วัดหลักที่สำคัญคือความประหยัดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

4. การเปลี่ยนแปลงบทบาทความรับผิดชอบของผู้บริหารองค์กรภาครัฐระดับสูงจากการเป็นข้าราชการและความเป็นกลางไปสู่ความรับผิดชอบต่อการเมืองต่อรัฐบาลมากกว่าเดิม

5. การเปลี่ยนแปลงแนวทางการปฏิบัติงานตามภารกิจจากการที่องค์กรภาครัฐ ข้าราชการและเจ้าหน้าที่ภาครัฐเป็นผู้ดำเนินการเองไปสู่การใช้หลักการทดสอบตลาด ในการดำเนินงาน เช่น การจ้างเหมาเอกชน เป็นต้น ทำให้ลดต้นทุนหรือต้องการควบคุมค่าใช้จ่ายให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมได้

6. การเปลี่ยนแปลงบทบาทภารกิจขององค์กรภาครัฐที่ดำเนินการกิจกรรมสาธารณะในทุก ๆ เรื่อง ไปสู่การลดบทบาทภารกิจขององค์กรภาครัฐ ไปสู่การแปรรูปให้เอกชนเป็นผู้ดำเนินงานหรือรูปแบบอื่น ๆ ทำให้สามารถควบคุมหรือลดงบประมาณในการดำเนินการลงได้

ลักษณะสำคัญของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ในทัศนะของ Graham C. Scott (2000) ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญของธนาคารโลกและเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดความสำเร็จในการปฏิรูประบบราชการของประเทศนิวซีแลนด์เห็นว่าการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ ดังนี้ บทบาทภารกิจภาครัฐและกำหนดวัตถุประสงค์การดำเนินงานที่ชัดเจน ข้าราชการเป็นมืออาชีพและเป็นกลาง มอบอำนาจการบริหาร การตรวจสอบการปฏิบัติงานโดยหน่วยงานภายนอก เน้นความต้องการของลูกค้า การจัดโครงสร้างองค์กรและการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบโดยมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน ความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์มากกว่ากระบวนการและกฎระเบียบ แปรรูปให้เอกชน การจ้างเหมาให้ภาคอื่น ๆ รับผิดชอบดำเนินการแทนภาครัฐ ประยุกต์ใช้เทคนิคการบริหารภาคเอกชน

2. การนำแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาปรับใช้ ในระบบราชการของประเทศไทย

การพัฒนาระบบราชการที่ผ่านมามีแนวโน้มการนำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาปรับใช้ โดยมีเหตุผลหลักที่สำคัญจากปัญหาของระบบราชการไทยที่มีหลายประการ และสั่งสมมานาน และกระแสโลกาภิวัตน์ส่งผลให้สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกประเทศเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ

เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การลดความเหลื่อมล้ำที่เน้นการพัฒนาอย่างยั่งยืน และทั่วถึงเป็นธรรม การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ภายใต้ปัจจัยด้านต่าง ๆ และการเปลี่ยนแปลงในสภาวะแวดล้อมของประเทศ ความต้องการและความคาดหวังต่อการได้รับบริการจากภาครัฐเพิ่มสูงขึ้น ตลอดจนการมุ่งแก้ไขปัญหาที่สั่งสมมาของระบบราชการไทยในเรื่องโครงสร้างนวัตกรรม กฎหมาย กฎระเบียบ ที่เป็นอุปสรรค และซ้ำซ้อนไม่ทันสมัย

สำนักงาน ก.พ.ร. ในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการ เห็นว่า การพัฒนาระบบราชการไทยในอนาคตต้องก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เพื่อมุ่งสู่การเป็น “ภาครัฐที่น่าเชื่อถือ” ผ่านการพัฒนาระบบราชการเพื่อให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในพลวัตในบริบทโลก ที่เต็มไปด้วยความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexity) และความกำกวม (Ambiguity) จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ (พ.ศ. 2564 – 2565) ที่มีวิสัยทัศน์ “เพื่อสร้างให้เกิดเป็นระบบราชการที่ส่งเสริมให้ประชาชนอยู่ดีกินดี ทำมาหากินได้ และเชื่อมั่นในภาครัฐ” โดยประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 3 ประเด็น ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาการบริการภาครัฐเพื่อประชาชน มุ่งเน้นให้ภาครัฐมีบริการที่เป็นมาตรฐานสากลตอบสนองความต้องการของประชาชนในฐานะผู้รับบริการได้อย่างทันสมัย ทุกที่ ทุกเวลา ผ่านการเชื่อมโยงบริการของทุกหน่วยงานแบบเบ็ดเสร็จ โดยการนำเทคโนโลยีดิจิทัล ระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการประชาชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การปรับบทบาทภารกิจ และโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐให้ทันสมัย ยืดหยุ่น รองรับการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นให้ภาครัฐมีความทันสมัย มีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ มีการจัดรูปแบบองค์กรใหม่ ที่มีความยืดหยุ่นคล่องตัว และสร้างการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการเข้ามาช่วยจัดทำบริการสาธารณะภาครัฐ มุ่งเน้นการทำงานในลักษณะของเครือข่าย

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานภาครัฐ มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ในการบูรณาการการทำงานและระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data)

ดังนั้น การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่เป็นนวัตกรรมทางการบริหารอย่างหนึ่ง เพื่อดำเนินการขับเคลื่อนการปฏิรูประบบราชการไทย มีการประยุกต์ใช้เป็นหลักคิด หลักปฏิบัติ โดยมีเป้าประสงค์หลักของการพัฒนาระบบราชการไทย คือ พัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนที่ดีขึ้น ปรับบทบาทภารกิจให้มีความเหมาะสม ยกกระชับขีดความสามารถและมาตรฐานการทำงาน ให้เทียบเท่าเกณฑ์สากล และตอบสนองต่อการบริหารปกครองอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ ปี 2565

ปี พ.ศ. 2565 เป็นปีสุดท้ายของห้วง 5 ปีแรกของการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติพ.ศ. 2561-2580 ที่ประกาศใช้ใน พ.ศ. 2561 ผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ชาติและแผนการปฏิรูปประเทศ ปี 2565 เป็นการฉายภาพให้เห็นถึงสถานการณ์ความก้าวหน้าการพัฒนาในมิติต่าง ๆ ของหน่วยงานของรัฐเพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์ และผลลัพธ์การดำเนินงานตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติและแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งประเด็นท้าทายของการดำเนินงานในห้วง 5 ปีแรกของการพัฒนาตามยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อนำไปสู่การพิจารณาปรับปรุงแผนระดับที่ 3 และการดำเนินโครงการ/การดำเนินงานในห้วง 5 ปีต่อไปของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องให้มีความเหมาะสม สอดคล้องกับบริบทการพัฒนาประเทศบนฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ต่อไป

ทั้งนี้ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นที่ 20 การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพของภาครัฐและการให้บริการประชาชน ปรับสมดุระบบบริหารจัดการภาครัฐ และพัฒนาระบบบุคลากรอันเป็นพื้นฐานสนับสนุนการพัฒนา ด้านอื่น ๆ ที่สำคัญ ภายใต้หลักการ “ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” ให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและภาคส่วนอื่น ๆ ได้อย่างตรงจุด โปร่งใส มีคุณภาพ และมาตรฐานเทียบเท่าสากล รวดเร็ว ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาที่ครอบคลุมในทุกมิติ ตั้งแต่เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยมี 2 เป้าหมายระดับประเด็น ได้แก่ (1) บริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ และ (2) ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ แผนแม่บทฯ ประเด็น (20) การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ มีส่วนสนับสนุนโดยตรงต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ อีกทั้งยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับต่อยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ด้านการสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม และด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยจากการประเมินผลลัพธ์ การดำเนินการที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมาย ในปี พ.ศ. 2565 มีรายละเอียดดังนี้

3.1 เป้าหมายระดับประเด็น “บริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ” พิจารณาจากระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ ซึ่งเป็นการรวบรวมจากประชาชนผู้ให้บริการจากหน่วยงานของรัฐทั่วประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2565 ระดับความพึงพอใจในคุณภาพการให้บริการของภาครัฐ อยู่ที่ร้อยละ 81.69 ซึ่งมีสถานะใกล้เคียงในการบรรลุเป้าหมาย แต่ก็ยังไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2565 ที่ร้อยละ 85 และเมื่อเทียบกับค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน พ.ศ. 2570 พบว่า สถานะการบรรลุเป้าหมายยังอยู่ในระดับวิกฤต

3.2 เป้าหมายระดับประเด็น “ภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพด้วยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้” พิจารณาจากดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในการจัดลำดับขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งมีการจัดทำทุก 2 ปี จากผลการจัดอันดับใน พ.ศ. 2565 พบว่า ประเทศไทยได้รับการจัดให้อยู่ในอันดับที่ 55 จาก 193 ประเทศทั่วโลก โดยได้รับคะแนนการประเมิน 0.766 คะแนน แสดงถึงการบรรลุเป้าหมาย ซึ่งได้กำหนดให้ประเทศไทยต้องอยู่ในกลุ่มประเทศที่มีการพัฒนาด้านรัฐบาลดิจิทัลสูงสุด 60 อันดับแรก ภายใน พ.ศ. 2565

การดำเนินการเพื่อการบรรลุเป้าหมายประเด็นบริการของภาครัฐมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการ และประเด็นภาครัฐมีการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ด้วยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ที่ได้มีการบรรลุเป้าหมายภายใน พ.ศ. 2565 แล้วนั้น การดำเนินการที่ผ่านมาในห้วง 5 ปีแรกของยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2565) มีปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไข อาทิ กฎหมาย/กฎระเบียบที่ล่าช้าต่อการพัฒนางานบริการภาครัฐให้เป็นดิจิทัลเพิ่มขึ้น บุคลากรขาดทักษะดิจิทัลและความรู้ในการให้บริการของภาครัฐแก่ประชาชน การจัดทาระบบหรือฐานข้อมูลสำหรับจัดเก็บข้อมูลที่ซ้ำซ้อน ข้อมูลในระบบฐานข้อมูลภาครัฐไม่เป็นปัจจุบัน รวมไปถึงระบบสารสนเทศของภาครัฐมีความล้าหลังและไม่ปลอดภัย และขาดการเชื่อมโยงฐานข้อมูลระหว่างหน่วยงานภาครัฐ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) จะมีสถานการณ์อยู่ในระดับเกือบดีและดี แต่เป้าหมายย่อยของแผนแม่บท (Y1) อาจไม่ได้ส่งผลต่อเป้าหมายแผนแม่บทระดับประเด็น (Y2) โดยตรง จึงมี ประเด็นท้าทาย

ที่จำเป็นต้องเร่งแก้ไข อาทิ แก้ไขหรือทบทวนกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้ทันสมัยและไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาครัฐ เพื่อให้สามารถพัฒนาภาครัฐและงานบริการภาครัฐให้เป็นดิจิทัลได้ราบรื่น พัฒนาศักยภาพบุคลากรผู้ให้บริการ รวมทั้งปรับทัศนคติการให้บริการให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ให้มีความพร้อมที่จะให้บริการและรับฟังความเห็นจากผู้รับบริการ ปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ปลุกฝังบุคลากรภาครัฐทุกระดับให้มีกรอบความคิดในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองและบุคลากรทำงานด้วยความเป็นธรรมชาติ ไม่เลือกปฏิบัติ ยึดมั่นในหลักจริยธรรม พัฒนาองค์ความรู้ของบุคลากรภาครัฐผู้ให้บริการประชาชนทั้งในด้านวิชาการและด้านเทคนิค ให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างชาญฉลาด สร้างสรรค์และเหมาะสมในการให้บริการประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างคุณค่าการให้บริการได้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกและความต้องการของประชาชนในประเทศ ปรับปรุงการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานของรัฐแบบเบ็ดเสร็จ เพื่อลดการใช้งบประมาณในการจัดทำฐานข้อมูลที่ซ้ำซ้อนเกินความจำเป็น ปรับปรุงฐานข้อมูลภาครัฐที่สะท้อนสถานการณ์ปัจจุบัน และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนได้ภาครัฐ ทุกภาคส่วนที่มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงาน ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยทางไซเบอร์ของระบบและข้อมูลที่จัดเก็บด้วย เพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนในการรับบริการจากภาครัฐ รวมทั้งเปิดเผยข้อมูลภาครัฐให้กับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนประเทศไทยไปพร้อมกันอย่างยั่งยืน

การปฏิรูประบบราชการในประเทศต่าง ๆ

การปฏิรูประบบราชการในประเทศต่าง ๆ มีโครงสร้าง ลักษณะ รูปแบบและวิธีการที่แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ แต่สาระสำคัญที่เหมือนกันจะเกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดการภาครัฐ การกำหนดขนาดองค์กรและเจ้าหน้าที่รัฐ การกระจายอำนาจในการบริหารงานภาครัฐ รวมทั้งการพัฒนาวัฒนธรรมและค่านิยมในการให้บริการของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยมีตัวอย่างของการปฏิรูประบบราชการในประเทศต่าง ๆ ดังนี้

1. สหราชอาณาจักร

การปฏิรูประบบราชการในสหราชอาณาจักรเกิดขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2522 ในสมัยนายกรัฐมนตรี Margaret Thatcher เมื่ออังกฤษประสบปัญหาทางเศรษฐกิจตกต่ำอย่างรุนแรง ปัญหาการว่างงานและภาวะเงินเฟ้อ ขณะที่คุณภาพและประสิทธิภาพของการบริหารงานภาครัฐได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างมาก ทำให้เกิดเสียงเรียกร้องของประชาชนให้มีการปรับปรุงการบริการของรัฐให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงนำมาสู่การปฏิรูประบบราชการครั้งสำคัญขึ้น และต่อเนื่องมาถึงสมัยนายกรัฐมนตรี John Major จนถึงยุคของ Tony Blair โดยแนวคิดในการปฏิรูประบบราชการในสหราชอาณาจักรเน้น 3 เรื่อง ดังนี้

เรื่องที่ 1 การลดจำนวนส่วนราชการและจำนวนส่วนข้าราชการ (Downsizing) เพื่อให้ส่วนราชการมีขนาดกะทัดรัด (Small Government)

เรื่องที่ 2 การเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารและการจัดการของกระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ โดยให้มีการใช้งบประมาณอย่างคุ้มค่า (Value for Money)

เรื่องที่ 3 การเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชน (Public Service Delivery)

ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางดังกล่าว รัฐบาลสหราชอาณาจักรจึงจัดให้มีโครงการปฏิรูปภาคในเรื่องสำคัญ ๆ เช่น 1) โครงการลดจำนวนข้าราชการ (Downsizing) เพื่อลดค่าใช้จ่ายรัฐบาลโดยได้กำหนดเป้าหมายระยะยาวในส่วนราชการและหน่วยงานต่าง ๆ มีการลดจำนวนข้าราชการพลเรือนลงให้สอดคล้องกับหลักการที่จะให้รัฐบาลมีบทบาทเฉพาะที่จำเป็นจริง ๆ 2) โครงการตรวจสอบประสิทธิภาพ (Efficiency Scrutiny Program) ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานประสิทธิภาพ (Efficiency Unit) ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่ในการปรับปรุงประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระทรวงและหน่วยงานต่าง ๆ 3) โครงการจัดตั้งหน่วยงานบริหารพิเศษ (Executive Agency) เพื่อยกระดับการให้บริการของภาคราชการให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น โดยให้ทุกกระทรวงพิจารณาจัดตั้งหน่วยงานที่มีความเป็นอิสระในการบริหารงาน หรือที่เรียกว่า “หน่วยงานบริหารพิเศษ” เพื่อดำเนินกิจกรรมเฉพาะด้านของแต่ละกระทรวง 4) โครงการสัญญาของประชาชน (Citizen’s Charter) เป็นนโยบายหลักในการปฏิรูปภาคราชการ โดยปรับปรุงภาคราชการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นในการบริการแก่ประชาชน

นอกจากนี้ ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้การปฏิรูประบบราชการในสหราชอาณาจักรประสบความสำเร็จคือการที่นายกรัฐมนตรีได้รับมอบหมายจากบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้เป็นผู้มีอำนาจอย่างมากในการจัดโครงสร้างของภาคราชการ รวมทั้งการที่ผู้นำประเทศได้เชิญนักธุรกิจจากภาคเอกชนมาเป็นที่ปรึกษาในการปฏิรูประบบราชการด้วย เช่น สมัยนายกรัฐมนตรี Margaret Thatcher ได้แต่งตั้งประธานบริษัท Marks and Spencer (Sir Derek Rayner) เป็นประธานที่ปรึกษาในการปฏิรูประบบราชการ และสมัยของ John Major ก็ได้แต่งตั้งประธานบริษัท Boots มาทำหน้าที่ ประธานที่ปรึกษาในการปฏิรูประบบราชการด้วยเช่นกัน เป็นต้น

2. สหรัฐอเมริกา

เป็นประเทศที่มีอิทธิพลทางเศรษฐกิจมากที่สุดในโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 รัฐบาลกลางได้จัดทำโครงการปฏิรูประบบบริหารราชการหลายโครงการ ส่วนสภาคองเกรสได้ผ่านกฎหมายหลายฉบับ ซึ่งทั้งหมดมีจุดเน้นที่การพัฒนาระเบียบและระบบการเงินที่ทันสมัยโดยเทียบกับธุรกิจชั้นนำ การทำให้การบริหารราชการมีการดำเนินการที่ง่ายขึ้น การลดต้นทุนและการปรับปรุงประสิทธิภาพในการให้บริการแก่ประชาชน เมื่อ Bill Clinton ดำรงตำแหน่งประธานาธิบดี ได้ประกาศวาระพิจารณาทบทวนการบริหารงานของรัฐบาลกลางเป็นระยะเวลา 6 เดือน และมอบหมายให้รองประธานาธิบดี AL Gore เป็นผู้รับผิดชอบ และประธานาธิบดี Bill Clinton ได้จัดตั้งองค์กรขึ้นมาชื่อว่า “The National Performance Review” (NPR) โดยให้องค์กร NPR ทำการศึกษา เสนอแนวทางและมาตรการเพื่อการปฏิรูประบบราชการให้เป็นระบบราชการใหม่ (Reinventing the Government) ซึ่งได้ใช้เวลา 6 เดือน และสามารถนำเสนอรายงาน ชื่อว่า “From Red Tape to Results: Creating the Government that Works Better and Costs Less” โดยได้เสนอให้รัฐบาลดำเนินการในลักษณะที่เป็นรัฐบาลเชิงประกอบการ (Entrepreneurial Government) ซึ่งจะสามารถดำเนินการได้ดีกว่า ประหยัด และสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าหรือประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า

การปฏิรูประบบราชการตามข้อเสนอแนะของ NPR มีสาระสำคัญ ดังนี้

1. การขจัดความล่าช้าในการดำเนินงาน (Cutting Red Tape) โดยลดระดับการควบคุมของรัฐบาลกลาง และตัดทอนสิ่งที่ไม่ต้องการและไม่จำเป็นออกไป เช่น การยุบรวมหรือยกเลิกหน่วยงานที่ทำงานซ้ำซ้อน หรือหมดความจำเป็นออกไป
 2. การให้ความสำคัญต่อลูกค้าเป็นอันดับแรก (Putting Customers First) สามารถบริการลูกค้าได้รวดเร็ว เป็นที่พอใจและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้
 3. การเพิ่มอำนาจการตัดสินใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานเพื่อหวังผล (Empowering Employees to Get Results)
 4. การตัดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น เพื่อสร้างรัฐบาลที่ดีกว่าและถูกกว่า (Cutting Back to Basic: Producing Better Government for Less) สร้างสรรค์รัฐบาลใหม่ ให้เป็นรัฐบาลเชิงประกอบการ (Entrepreneurial Government) ที่ดำเนินการได้ดีกว่า มีประสิทธิภาพมากกว่า และมีต้นทุนหรือมีค่าใช้จ่ายน้อยลง
 5. แก้ไขกฎระเบียบให้มีความทันสมัยและมีความคล่องตัวในการดำเนินงานมากยิ่งขึ้น
- ทั้งนี้ อาจสรุปได้ว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการปฏิรูประบบราชการของสหรัฐอเมริกาเกิดจากการมีวิสัยทัศน์ (Vision) เกี่ยวกับรัฐบาลใหม่ที่ชัดเจน ความมุ่งมั่นและความตั้งใจจริงของผู้นำประเทศ ซึ่งเป็นแกนสำคัญ ของการเปลี่ยนแปลงและการสร้างวัฒนธรรมใหม่ในการทำงานของรัฐบาล รวมทั้งความยินยอมพร้อมใจของบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวทำให้เกิดการปฏิรูประบบราชการหรือรีอองระบบราชการ (Reengineering Government) ของสหรัฐอเมริกาสำเร็จลงได้ด้วยดี

3. สวีเดน

ประเทศสวีเดนได้มีการปฏิรูประบบราชการอย่างต่อเนื่อง ทำให้การบริหารราชการของประเทศสวีเดนเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเป็นระบบบริหารที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ และมีความครอบคลุมงานบริการประชาชนทุกด้านโดยเฉพาะด้านการบริการสังคม โดยแนวคิดในการปฏิรูประบบราชการของสวีเดนเน้นในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

เรื่องที่ 1 การทบทวนบทบาทภาครัฐราชการ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและการเมืองใหม่ ในยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้ต้องจำกัดขนาดของภาครัฐราชการและการบริการสังคมของประเทศ โดยกำหนดบทบาทของภาครัฐราชการ ดังนี้

1. ภารกิจของภาครัฐราชการบางด้าน ควรปล่อยให้เป็นไปตามกลไกของตลาด และแปรสภาพภารกิจบางอย่างของภาครัฐราชการให้กลายเป็นรูปแบบบริษัท (Corporatization)
2. การเปิดให้มีการแข่งขันในการรับงานของภาครัฐราชการไปดำเนินการ (Privatization)
3. การให้หน่วยงานบริหารท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการตัดสินใจในการดำเนินงานสาธารณะมากขึ้น (Decentralization)
4. การลดการควบคุมของภาครัฐราชการต่อภาคเอกชนลง หรือมีการผ่อนคลายกฎระเบียบ (Deregulation)
5. การจัดลำดับความสำคัญของภารกิจของภาครัฐราชการใหม่ (Prioritization)

เรื่องที่ 2 การสร้างแนวคิดใหม่เกี่ยวกับระบบการจัดการและบริหารราชการ ได้แก่ การประหยัดและปรับลดงบประมาณให้น้อยลง (Saving and Budget Cuts) การจัดการแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์

(Management by Results) โดยมีการกำหนดตัวชี้วัดผลงาน (Performance Indicator) ที่ชัดเจน การจัดการด้านการเงินแบบธุรกิจ การกำหนดกรอบของต้นทุนในการบริหารให้คงที่ การจัดทำงบประมาณ 3 ปี การแข่งขันระหว่างประเทศและการร่วมมือกันภายในประเทศในการดำเนินการกิจของภาคราชการ การใช้กลไกตลาดในการกำหนดนโยบายการบริหารงานบุคคลได้มากขึ้น

ทั้งนี้ ประเทศสวีเดนได้มีการปฏิรูปภาคราชการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นปัญหาต่าง ๆ ในภาคราชการจึงมีไม่มาก การสร้างการเปลี่ยนแปลงของประเทศสวีเดน จึงเป็นตัวอย่างที่ดีของการเปลี่ยนแปลงไปสู่การบริหารราชการ ที่มีลักษณะที่พึงประสงค์ 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 การมีสายการบังคับบัญชาที่สั้นและกระชับ มีการจัดตั้งหน่วยงานบริการ พิเศษ (Public Agencies) จำนวนกว่า 400 หน่วยงาน ซึ่งแต่ละแห่งมีอำนาจในการบริหารงานตามกรอบ และงบประมาณที่ได้รับอนุมัติอย่างเต็มที่

ประการที่ 2 การกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม ดังจะเห็นได้ว่าภารกิจ ในด้านการบริการแก่ประชาชนทุกอย่างอยู่ในอำนาจของเทศบาลซึ่งเป็นหน่วยงานบริหารท้องถิ่น ทำให้ เทศบาลมีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเป็นจำนวนมาก เทศบาลที่ใหญ่ที่สุดมีเจ้าหน้าที่ถึงประมาณ 56,000 คน

ประการที่ 3 การมีจำนวนเจ้าหน้าที่ในส่วนกลางน้อย กล่าวคือ เมื่อได้มีการกระจายภารกิจและอำนาจในการตัดสินใจไปให้หน่วยงานบริการพิเศษและหน่วยงานบริหาร ท้องถิ่นไปจึงมีภารกิจไม่มาก ความจำเป็นในการใช้เจ้าหน้าที่มาปฏิบัติงานจึงมีน้อย

4. ออสเตรเลีย

การเปลี่ยนแปลงองค์การภาครัฐโดยการปฏิรูประบบราชการของประเทศออสเตรเลีย เริ่มอย่างจริงจังตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากการที่ประเทศเริ่มขาดดุลการค้าติดต่อกันมา หลายปี เพราะสินค้าส่งออกมีราคาต่ำลง ทำให้งบประมาณของประเทศขาดดุล รัฐบาลจึงต้องหันมา ทบทวนค่าใช้จ่ายภาครัฐอยากเข้มงวด ออกมาตรการปรับปรุงการทำงานราชการให้เพิ่มผลิตภาพ (Productivity) ทบทวนบทบาทหน้าที่ของรัฐให้ทำเฉพาะภารกิจที่จำเป็น (Core Activities) เท่านั้น จึงเป็นจุดเริ่มต้นของการปฏิรูปและมีการดำเนินงานแบบค่อยเป็นค่อยไปอย่างต่อเนื่องติดต่อกันมาเป็น เวลาเกือบ 20 ปี ทั้งนี้ ก็เนื่องด้วยสภาพทางการเมืองของประเทศออสเตรเลีย ไม่เอื้ออำนวยให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรงและรวดเร็ว

จุดสำคัญที่ทำให้การปฏิรูประบบราชการของประเทศออสเตรเลียประสบความสำเร็จ คือ การปฏิรูประบบการเงินการคลังของประเทศ โดยเฉพาะการเปลี่ยนระบบงบประมาณให้สามารถ คิดต้นทุนการทำงานทุกอย่างออกมาได้เพื่อสามารถวัดผลงานมาเทียบกับต้นทุนได้อย่างแท้จริง โดยสร้าง การเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยใช้กลยุทธ์ที่สำคัญ 5 ประการ ดังนี้

กลยุทธ์ที่ 1 การใช้เครื่องมือการปฏิรูประบบบริหารการเงินการคลัง เป็นกลยุทธ์ ประการแรกของการปฏิรูประบบราชการ โดยรัฐบาลเปลี่ยนระบบบัญชีไปเป็นแบบเกณฑ์คงค้าง (Accrual Account) ทำให้การคำนวณต้นทุนต่อผลิตทำได้ง่ายและสามารถประหยัดงบประมาณได้ง่าย กว่าระบบเดิม ส่วนราชการต้องทำแผนดำเนินการของส่วนราชการ (Corporate Plans) และนำระบบ บริหารแบบเอกชนมาใช้ คือ การทำสัญญาจ้างซื้อบริการ (Contracting) กับเอกชนแทนการให้ข้าราชการ ดำเนินการเองทั้งหมดแบบในอดีต

กลยุทธ์ที่ 2 การวางรูปแบบระบบให้หัวหน้าส่วนราชการต้องมีความรับผิดชอบอย่างเต็มที่ในผลงานของส่วนราชการ (Make the Managers Manage) เป็นกลยุทธ์ในการปฏิรูประบบราชการ และก่อให้เกิดความเข้มแข็งในระบบ ตรวจสอบความรับผิดชอบอย่างมาก ซึ่งหัวหน้าส่วนราชการต้องรับผิดชอบต่อผลผลิตและผลลัพธ์การทำงานหลักของส่วนราชการ จึงนำไปสู่การเปลี่ยนบทบาทของหน่วยงานกลางทั้งหมด โดยหน่วยงานกลางเปลี่ยนบทบาทหน้าที่มาส่งเสริมช่วยเหลือและกำกับตรวจสอบผลการทำงาน

กลยุทธ์ที่ 3 การสร้างระบบนักบริหารระดับสูง (Senior Executive Service: SES) เพื่อสร้างความเข้มแข็ง ในการบริหาร โดยเปิดกว้างให้ภาครัฐสามารถสรรหานักบริหารระดับสูงจากภายนอกส่วนราชการได้ ซึ่งทำให้เกิดการแข่งขันและตื่นตัวอย่างมากในระบบราชการ เพราะเดิมเป็นระบบปิดซึ่งการเลื่อนตำแหน่งต้องมาจากคนภายในเท่านั้น กลยุทธ์การสร้างระบบ SES จึงทำให้เกิดระบบนักบริหารอาชีพ (Professionalism) ขึ้น ในหมู่นักบริหารภาคราชการของออสเตรเลีย

กลยุทธ์ที่ 4 การปฏิรูประบบวิสาหกิจ (Government Enterprises: GBE) เป็นงานที่ประสบความสำเร็จอีกประการหนึ่งในการปฏิรูประบบราชการของออสเตรเลีย เพราะเป็นส่วนช่วยทำให้ภาคเศรษฐกิจดีขึ้น ลดงบประมาณค่าใช้จ่ายภาครัฐได้มาก เนื่องจากวิสาหกิจเป็นแหล่งที่สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพและผลิตภาพได้เร็ว มองเห็นผลชัด เนื่องจากมีสภาพเป็นการดำเนินการเชิงพาณิชย์อยู่แล้ว โดยสิ่งแรกที่ทำ คือ การจัดองค์การเป็นแบบบริษัท คือ Corporation ซึ่งกระบวนการนี้เรียกว่า Corporatizations เพื่อให้การบริหารงานเป็นแบบธุรกิจทุกประการ

กลยุทธ์ที่ 5 สร้างวัฒนธรรมการทำงานการบริหารจัดการที่ดี (Good Governance) โดยมุ่งเน้นการทำงาน ที่โปร่งใส เป็นที่ไว้วางใจจากสังคมและประชาชน มีการกำหนดให้ทุกส่วนราชการต้องประกาศพันธกิจ วิสัยทัศน์ ความมุ่งมั่นและอุดมการณ์ขององค์กร การจัดทำจรรยาบรรณในการทำงาน (Code of Conduct) ซึ่งวัฒนธรรมใหม่ ที่กระจายไปในภาครัฐ คือ การทำงานอย่างมุ่งมั่น เสียสละ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพิ่มผลิตภาพ และมีคุณภาพสูงทั้งในด้านจรรยาบรรณและผลงาน

ผลการปฏิรูประบบราชการของออสเตรเลียได้ส่งผลเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และการใช้จ่ายเงินของรัฐอย่างมีคุณภาพและคุ้มค่า สรุปได้ 3 ด้านดังต่อไปนี้

1. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลให้ขวัญและกำลังใจของข้าราชการดีขึ้น ข้าราชการรู้เป้าหมายผลงานชัดเจน คำนึงถึงความคุ้มค่าในการดำเนินการ เกิดวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม สามารถสร้างสรรค์ผลงานได้ดีขึ้น ให้บริการที่เป็นที่น่าพอใจมากกว่าเดิม รวมทั้งได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น

2. การบริหารการเงินและงบประมาณมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น การบริหารงานมีความยืดหยุ่น และมีการมอบความรับผิดชอบมากขึ้น มีข้อมูลการตัดสินใจ ในด้านการเงินของประเทศที่ชัดเจน ใช้เงินได้คุ้มค่า ประหยัด และสามารถตรวจสอบผลลัพธ์ของงานได้ง่ายและสะดวกขึ้น

3. การเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง มีความกระชับคล่องตัว งานซ้ำซ้อนน้อยลง มีเป้าหมายการทำงานและความรับผิดชอบที่ชัดเจน หน่วยงานมีดุลพินิจในการบริหารมากขึ้น ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อผลงานของหน่วยงาน

5. ญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นได้เริ่มการปฏิรูประบบราชการมาตั้งแต่ช่วงปี พ.ศ. 2503 โดยรัฐบาลได้ตั้งเป้าหมายไว้ 2 ประการ คือ ประการที่ 1 ให้บังคับเกียรติภูมิและการประสานงานที่ดีในภาคราชการ ประการที่ 2 ให้ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานและควมมีเหตุผลขององค์การบริหารภาคราชการ และในปี พ.ศ. 2523 รัฐบาลได้เริ่มให้ความสนใจในการปฏิรูปภาคราชการอย่างจริงจังอีกครั้ง โดยมีแนวคิดที่ภาคราชการของประเทศจำเป็นต้องได้รับการปฏิรูปอย่างเร่งด่วน เพราะเหตุว่า รูปแบบของภาคราชการของญี่ปุ่นในขณะนั้นซึ่งถูกออกแบบมาตั้งแต่ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มีความอึดอัดล้าช้า จึงจำเป็นต้องออกแบบรูปแบบของภาคราชการใหม่ เพื่อให้สามารถตอบสนองกระแสโลกาภิวัตน์ เช่น การลดขนาดภาคราชการ การลดการควบคุมของภาคราชการ (Deregulation) การแปรสภาพงานของภาคราชการให้ภาคเอกชนดำเนินการ (Privatization) การให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการงานของภาคราชการมากขึ้น (Citizen Participation) และการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางไปสู่รัฐบาลท้องถิ่น (Decentralization) เป็นต้น

การปฏิรูประบบราชการญี่ปุ่นตามแนวคิดใหม่นี้ ประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญ ดังนี้

1. การปรับเปลี่ยนบทบาทของภาคราชการที่เคยพิทักษ์ดูแลผลประโยชน์ของประชาชน เปรียบเสมือนเป็นผู้ให้แต่เพียงผู้เดียวนั้น มาเป็นภาคราชการที่ตั้งอยู่บนรากฐานของหลักการที่ต้องการให้ประชาชนสามารถช่วยเหลือตัวเองได้มากขึ้นและไม่จำเป็นต้องคอยพึ่งพาภาคราชการอยู่ตลอดเวลา

2. การลดบทบาทของภาคราชการลง โดยเฉพาะในกิจการสาธารณะที่ภาคราชการเคยมีบทบาทอย่างมาก โดยวิธีการแปรสภาพงานไปให้ภาคเอกชนทำแทน และลดบทบาทของภาคราชการในการกำกับดูแลสังคมด้วยการลดจำนวนกฎระเบียบต่าง ๆ ที่ได้เคยให้อำนาจกับภาคราชการไว้

3. การปรับเปลี่ยนบทบาทและอำนาจของรัฐบาลกลางให้น้อยลงโดยกระจายอำนาจไปสู่รัฐบาลท้องถิ่น

นอกจากนี้ ปัจจัยที่ทำให้การปฏิรูประบบราชการญี่ปุ่นประสบความสำเร็จนั้น มาจากการที่รัฐบาลได้ยึดถือ ให้เป็นนโยบายสำคัญ โดยรัฐบาลได้แต่งตั้งบุคคลที่มีชื่อเสียงในสังคมมาเป็นประธานกรรมการและกรรมการในคณะกรรมการปฏิรูปภาคราชการ เช่น นักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ เป็นต้น และรัฐบาลได้ให้คำมั่นสัญญาล่วงหน้าว่าจะนำข้อเสนอแนะของคณะกรรมการไปดำเนินการ และท้ายที่สุด คือ รัฐบาลได้จัดตั้งสำนักงานบริหารของคณะกรรมการ โดยมีข้าราชการระดับปลัดเป็นหัวหน้าสำนักงานและได้มีการยืมตัวข้าราชการต่าง ๆ จากหน่วยงานที่มีหน้าที่โดยตรงในการปรับปรุงระบบบริหารราชการอยู่แล้ว และกระทรวงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อมาปฏิบัติงานที่สำนักงานบริหารเต็มเวลาและอย่างจริงจัง

นอกจากการปฏิรูประบบราชการในประเทศต้นแบบต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว หลายประเทศยังให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามาใช้เป็นเครื่องมือสำคัญ ด้วยในปัจจุบัน เทคโนโลยีได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของประชากรโลกเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในหลาย ๆ เรื่อง ทำให้หลายประเทศโดยเฉพาะในฝั่งภาครัฐต่างปรับตัว โดยมีนโยบายการสร้างรัฐบาลดิจิทัล (Digital Government หรือ e-Government) ด้วยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและบริการทางออนไลน์เพื่อพัฒนาการบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ

(Public Service Efficiency) พัฒนาระบบข้อมูลภาครัฐที่มุ่งเน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen Centric) การเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เชื่อมโยงทุกหน่วยงานรัฐอย่างครบวงจรและสามารถเปิดให้สาธารณะตรวจสอบเพื่อปรับปรุงได้อย่างต่อเนื่องตามหลักการเปิดเผยและโปร่งใสในภาครัฐ (Openness and Transparency) โดยกรณีศึกษาที่ดีของต่างประเทศในการดำเนินงานด้านสร้างรัฐบาลดิจิทัลมีดังต่อไปนี้

6. เดนมาร์ก

จากผลการสำรวจรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ประจำปี พ.ศ. 2565 หรือ UN E-Government Survey 2022 ที่จัดทำโดย สำนักงานกิจการเศรษฐกิจและสังคมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Department of Economic and Social Affairs – UN DESA ประเทศเดนมาร์กถูกจัดอยู่ในอันดับที่ 1 จาก 193 ประเทศสมาชิกองค์การสหประชาชาติ นับเป็นประเทศที่มีค่าเฉลี่ยของการเป็น e-Government สูงสุดในภูมิภาคยุโรป และมีค่าเฉลี่ยในการเป็น e-Government สูงที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดติดต่อกันมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 โดยเดนมาร์กมีการจัดทำยุทธศาสตร์ด้านดิจิทัลที่มุ่งเน้นการเชื่อมโยงเทคโนโลยีเข้ากับระบบของหน่วยงานรัฐทั้งส่วนกลางและท้องถิ่น และริเริ่มโครงการต่าง ๆ ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ มีนโยบายที่ทำให้ประชาชนเข้าถึงบริการสาธารณะต่าง ๆ มากกว่า 100 รายการอย่างง่ายดายและปลอดภัย ผ่านการขับเคลื่อน โดย Digital Key ในชื่อ NemID ที่ออกแบบมาเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ในการเข้าถึงบริการต่าง ๆ ทั้งของภาครัฐและภาคเอกชนในทุกแพลตฟอร์ม เปรียบเสมือนเป็นกล่องจดหมายที่ปลอดภัยในการสื่อสารระหว่างรัฐและประชาชนในประเทศ

ทั้งนี้ เดนมาร์กมีการวางรากฐานระบบฐานข้อมูลที่ดีตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 โดยให้ประชาชนทุกคนในเดนมาร์กลงทะเบียนในฐานข้อมูลกลาง หรือ Central Person Register (CPR) ก่อนเริ่มผลักดันเข้าสู่ระบบดิจิทัลในปี พ.ศ. 2544 ซึ่งถือเป็นก้าวแรกของ e-Government ในเดนมาร์ก โดยได้มีการสร้างลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์สำหรับหน่วยงานทุกแห่งที่จำเป็นต้องใช้อีเมลในการทำงาน และเริ่มสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัลในที่ทำงานกัน จนนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในปี พ.ศ. 2553 ที่กำหนดให้ประชาชนทุกคนต้องมี Digital Post ซึ่งเป็นช่องทาง การสื่อสารระหว่างรัฐและประชาชนบนช่องทางออนไลน์ ส่วนในภาครัฐก็มีการบังคับใช้ Digital Post เช่นเดียวกัน

7. เกาหลีใต้

เกาหลีใต้ถือเป็นอีกประเทศหนึ่งในฝั่งทวีปเอเชียที่มีการพัฒนาด้านเทคโนโลยีอย่างเห็นได้ชัด โดยมีค่าเฉลี่ยการเป็นรัฐบาลดิจิทัลสูงเป็นอันดับ 3 จากผลการสำรวจรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ประจำปี พ.ศ. 2565 ถือว่าเป็นหนึ่งในประเทศที่เป็นผู้นำด้านรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ในการบริหารจัดการภาครัฐ ซึ่งในปี พ.ศ. 2541 กระทรวงการปกครองและมหาดไทยได้ออกวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์เกี่ยวกับ e-Government ในศตวรรษที่ 21 โดยตั้งเป้าสู่การเป็นรัฐบาลที่มีคุณภาพสูงในการส่งมอบบริการบนนวัตกรรมอิเล็กทรอนิกส์ให้แก่ประชาชนในประเทศ โดยแผนดังกล่าวได้มีการจัดให้มีหน่วยงานแบบ One-Stop Service เพื่อบริการประชาชนในทุกที่ ทุกเวลาอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ พร้อมผลักดันการบริการแบบ Non-Stop Service ที่ไม่หยุดนิ่ง ทั้งยังมีการเชื่อมโยงระบบข้อมูลกันอย่างสมบูรณ์ด้วย

สำหรับ e-Government ที่ทางเกาหลีใต้บริการประชาชนในประเทศ มีหลากหลายรูปแบบ ในส่วนของงานราชการและงานเอกสารถูกเชื่อมต่อกันไว้ด้วย Government

Super-highway Network หรือ GSN เพื่อให้ข้อมูลทั้งหมดถูกเชื่อมโยงกัน และเข้าถึงได้ง่ายผ่านระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ โดยพยายามสร้างระบบให้เป็นมาตรฐานเดียวกันให้ได้มากที่สุด

8. เอสโตเนีย

จากผลการสำรวจรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ประจำปี พ.ศ. 2565 แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของประเทศเอสโตเนีย โดยในปี พ.ศ. 2561 ดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเอสโตเนียอยู่ในอันดับที่ 16 และในปี พ.ศ. 2565 ดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ของประเทศเอสโตเนียก้าวขึ้นมาอยู่ในอันดับที่ 8 ถือว่าเป็นการพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะเวลาเพียงไม่กี่ปี เอสโตเนียถือเป็นประเทศที่มีขนาดเล็กในทวีปยุโรป มีประชากรเพียง 1.3 ล้านคน แต่กลับก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำในสังคมดิจิทัลได้อย่างรวดเร็ว

สำหรับระบบ e-Government ของเอสโตเนีย ถือได้ว่าเป็นระบบที่ดีที่สุดในโลกก็ว่าได้ เพราะข้อมูลภาครัฐมีการเชื่อมต่อกันอย่างสมบูรณ์และครอบคลุมในทุก ๆ ด้าน จึงนับว่าเป็นต้นแบบของอีกหลาย ๆ ประเทศทั่วโลก โดยเอสโตเนียใช้เวลาพัฒนาระบบการทำงานของ e-Government ในประเทศถึง 17 ปี นับตั้งแต่ประกาศเอกราช มีการปรับปรุงการทำงานและการให้บริการของภาครัฐโดยการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการให้บริการประชาชน

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ชาวเอสโตเนียเข้าถึงบริการของภาครัฐได้ง่ายมี 2 ประการหลัก คือ การส่งเสริมให้ประชาชนทุกคนมีสิทธิขั้นพื้นฐานในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต โดยมีการสนับสนุนจากภาครัฐ ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงเว็บไซต์บริการภาครัฐผ่านการยืนยันตัวตนด้วย Electronic-ID และอีกปัจจัย คือ ความโปร่งใส ซึ่งเอสโตเนียมีการนำเทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain) เข้ามาใช้เพื่อสร้างความมั่นใจให้ประชาชนในเรื่องความโปร่งใส โดยข้อมูลทั้งหมดจะอยู่ในรูปแบบของดิจิทัล และประวัติทั้งหมดไม่สามารถถูกลบออกได้

9. สิงคโปร์

จากผลการสำรวจรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ประจำปี พ.ศ. 2565 สิงคโปร์อยู่ในอันดับที่ 12 โดยสิงคโปร์มีแนวคิดที่จะทำให้ประเทศเป็น Smart Nation เนื่องด้วยข้อจำกัดด้านทรัพยากรตั้งแต่วันที่เริ่มก่อตั้งประเทศ รัฐบาลสิงคโปร์จึงต้องดำเนินการหลายๆ ด้านอย่างหนักเพื่อพัฒนาประเทศให้ทันสมัยทัดเทียมนานาชาติ โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลาง มีการยกระดับการประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชนให้สามารถทำได้อย่างสะดวกและปลอดภัยผ่าน Nation Digital Identity นอกจากนี้ยังมีการผลักดันให้เกิดระบบ E-Payments เพื่อให้การทำธุรกรรมทางการเงินเป็นไปได้ง่ายและทั่วถึง พร้อมสร้างฐานข้อมูลเป็นฐานข้อมูลเดียวจัดเก็บในรูปแบบ Big Data เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ กำหนดทิศทางนโยบายที่ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนมากที่สุด

ในปี พ.ศ. 2566 สิงคโปร์มีเป้าหมายมุ่งสู่การเป็น e-Government มากขึ้น โดยร้อยละ 70 ของระบบราชการจะต้องอยู่บนคลาวด์ ข้าราชการทุกคนต้องมีความรู้พื้นฐานเรื่องดิจิทัล ทุกกระทรวงจะต้องมีโครงการปัญญาประดิษฐ์อย่างน้อย 1 โครงการเพื่อให้บริการหรือสร้างนโยบาย และการส่งข้อมูลระหว่างหน่วยงานต้องใช้เวลาไม่เกิน 7 วันทำการ โดยทุกกระทรวงจะต้องเสนอแผนในการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการผลักดันงานภายในรัฐบาลด้วย

10. ประเทศไทย

สำหรับไทยเป็นอีกหนึ่งประเทศที่เริ่มมีแผนในการพัฒนาสู่การเป็น e-Government มาได้ระยะหนึ่งแล้ว และดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ ก็ได้อันดับขึ้นมาอย่างก้าวกระโดดจากปี พ.ศ. 2561 อยู่อันดับที่ 73 และในปี พ.ศ. 2565 ขึ้นมาอยู่อันดับที่ 55 ซึ่งปัจจุบันหลายหน่วยงานของรัฐ ก็ได้เดินหน้าพัฒนาองค์กรก้าวสู่การเป็น e-Government อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การบริการประชาชน สะดวกและรวดเร็วมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็น ระบบ e-Lands Announcement ระบบเผยแพร่ประกาศ สำนักงานที่ดินเพื่อการรักษาสีทธิในที่ดินของประชาชนผ่านอินเทอร์เน็ต ระบบ Tax Single Sign On ที่มีการยืนยันตัวตนแบบ One-Time Password (OTP) เพื่อความปลอดภัย ซึ่งเป็นระบบ e-Service ด้านภาษีของกรมสรรพากร กรมสรรพสามิต และกรมศุลกากร ภายใต้กระทรวงการคลัง และระบบ SSO Connect ของสำนักงานประกันสังคม ที่ใช้สร้างบัตรประกันสังคมแบบเสมือน เพื่อให้บริการตรวจสอบ สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ของผู้ประกันตน เป็นต้น

ทั้งนี้ ประเทศไทยยังตั้งเป้าพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลที่ทันสมัย และขับเคลื่อนเศรษฐกิจผ่านนวัตกรรม โดยมีประชาชนเป็นศูนย์กลางอยู่บนพื้นฐานที่มีการเชื่อมโยง ข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมและคุ้มค่า อีกทั้งมีการขับเคลื่อนบุคลากรภาครัฐ เข้าสู่การเป็น e-Government รวมไปถึงการปรับเปลี่ยนการทำงานในองค์กร เทคโนโลยี และกฎระเบียบ เพื่อยกระดับงานบริการของภาครัฐให้ตรงกับความต้องการของประชาชนที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งจากผลการสำรวจดังกล่าวสะท้อนความสำเร็จในการดำเนินนโยบาย ของรัฐบาลเพื่อเปลี่ยนผ่านไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการทำงานของรัฐบาลจากกลไกสำคัญต่าง ๆ ส่งผลให้ประเทศได้รับการยอมรับและได้รับการจัดอันดับที่ดีในเวทีโลก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ธนากร สุระขันธุ์ และ ญัฐวุดิ บัญจันทร์ (2559) ได้ศึกษาเรื่องการปฏิรูประบบราชการ ตามหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (Reforming the Bureaucracy Based on the New Public Management) โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของข้าราชการในการปฏิรูประบบ ราชการหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการ ในการปฏิรูประบบราชการกับการจัดการภาครัฐแนวใหม่ และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ ของการปฏิรูประบบราชการที่มีผลต่อการจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา มาจากข้าราชการ 19 หน่วยงาน จำนวน 2,482 คน และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิรูประบบราชการ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเห็นต่อการนำการจัดการ ภาครัฐแนวใหม่มาใช้ในการปฏิรูประบบราชการด้านการบริหารงานบุคคลมากที่สุดและมีความเห็นด้วย กับประเด็นการรับคนเข้ารับราชการมีขั้นตอนเหมาะสม ได้คนมีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงาน จริง 2) หลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นต่อหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ในภาพรวมระดับปานกลาง ด้านการปรับปรุงการเงินและบัญชีมากที่สุด และพบว่าระบบราชการมีสาย การบังคับบัญชาหลายชั้นซ้ำซ้อน 3) การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับการศึกษา ระดับตำแหน่ง หน่วยงานที่สังกัด และประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในการปฏิรูประบบ

ราชการตามหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ตำแหน่งงานไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิรูประบบราชการตามหลักการจัดการภาครัฐแนวใหม่

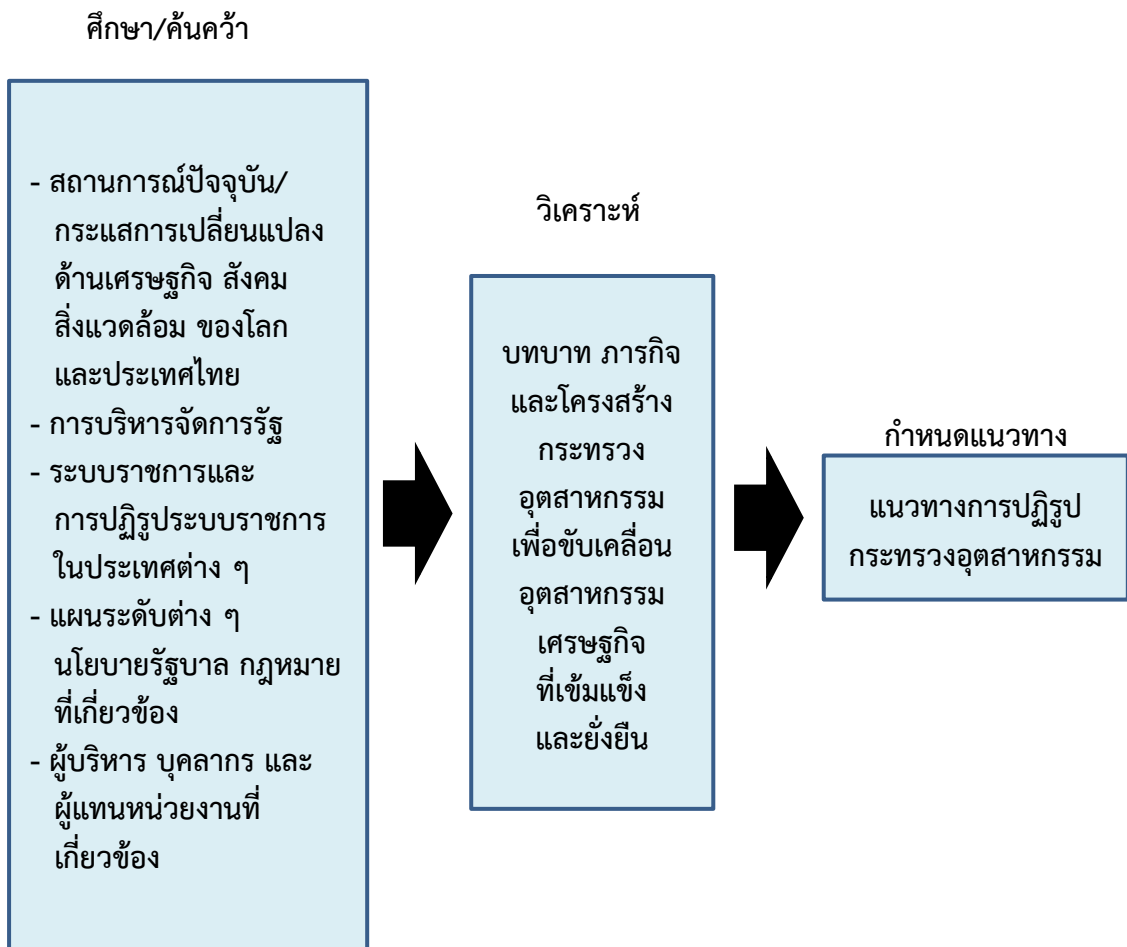
ชัชวาล ทัดศิวิชัย (2545) วิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์ระบบราชการพลเรือนของไทย” ทิศทางและเป้าหมายของการปฏิรูประบบราชการของประเทศต่าง ๆ ล้วนมุ่งเน้นไปทางเดียวกัน คือ แนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ซึ่งการนำแนวคิดไปใช้ควรพิจารณาใน 3 มิติ คือ 1) มิติการปรับบทบาท ภารกิจและโครงสร้างองค์กรของรัฐ กล่าวคือ ภาครัฐจะต้องลดบทบาทภารกิจลง โดยจะต้องปรับเปลี่ยนบทบาทจากที่เคยเป็นฝ่ายหยิบยื่นและดำเนินการให้ประชาชนมาตลอดนั้น มาเป็นฝ่ายสนับสนุนและเสริมสร้างพลังให้ภาคเอกชนและภาคประชาชนเป็นผู้ดำเนินการเองในภารกิจหลาย ๆ ประการ ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนด้วย 2) มิติการบริหารกำลังคนภาครัฐการปฏิรูประบบราชการบนแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ไม่เพียงแต่ต้องลดบทบาทของภาครัฐให้เหลือเท่าที่จำเป็นเพื่อมุ่งประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเท่านั้น แต่ต้องปรับเปลี่ยนแนวคิดการบริหารกำลังคนภาครัฐด้วย นั่นคือจำนวนกำลังคนของราชการจะต้องมีไม่มากและมีเฉพาะเท่าที่จำเป็นเท่านั้น ระบบราชการไม่ควรเน้นการขยายอัตรากำลังอีกต่อไป แต่ควรเน้นการวางแผนการใช้กำลังคนที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด รวมถึงกำหนดมาตรฐานสมรรถนะของกำลังคนในแต่ละกลุ่มงานให้มีความชัดเจน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากำลังคนที่มีอยู่ 3) มิติของผู้รับบริการของรัฐ การนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ควรคำนึงถึงผู้รับบริการ คือประชาชนและสังคมเป็นเป้าหมายสำคัญ โดยมุ่งเน้นในการปรับปรุงทั้งด้านกระบวนการ รูปแบบและคุณภาพของการทำงานและการให้บริการต่าง ๆ ให้สามารถสนองตอบความต้องการของประชาชนและสังคมได้อย่างแท้จริง

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2546) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “การสำรวจการรับรู้ทัศนคติต่อโครงการปฏิรูประบบราชการ และระดับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการปฏิบัติราชการของข้าราชการ” ผลการวิจัยมีข้อสรุป คือ บรรยากาศองค์การที่ส่งเสริมให้ข้าราชการเกิดการรับรู้เรื่องการปฏิรูประบบราชการยังมีไม่มาก ข้าราชการมีการรับรู้ที่นำไปสู่ความเข้าใจในประเด็นสำคัญต่าง ๆ ไม่มาก เช่น การจัดกลุ่มภาระงาน การปรับเปลี่ยนโครงสร้างระบบการเงินและงบประมาณ ระบบการบริหารงานบุคคล แต่พบว่า ข้าราชการตื่นตัวสูง ซึ่งข้าราชการส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อโครงการปฏิรูประบบราชการ โดยอยากให้การปฏิรูประบบราชการบรรลุเป้าหมายหรือแก้ปัญหาในเรื่องการลดความซ้ำซ้อนของงาน เป็นต้น อีกทั้งไม่แน่ใจว่าจะมีความคุ้มค่าของการใช้งบประมาณหรือการประหยัดงบประมาณในการบริหารรัฐกิจได้ แต่อย่างไรก็ตาม ข้าราชการส่วนใหญ่มีพฤติกรรมสนองตอบต่อการปฏิรูประบบราชการด้วยดีและปฏิกิริยาที่แสดงความท้อแท้ไม่อยากทำงาน ชะลอการทำงานเพื่อการเปลี่ยนแปลง หรือสำรวจหางานใหม่มีน้อยมาก อีกทั้งข้าราชการยังมีความคาดหวังสูงมากกับบางประเด็นของการปฏิรูประบบราชการ เช่น คาดหวังว่าการประเมินผลแบบใหม่จะทำให้ข้าราชการปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบมากขึ้น จะมีการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารกิจการของรัฐมากขึ้น

B.Guy Peters (1994) ได้อธิบายถึงกระบวนการและลักษณะสำคัญของการปฏิรูประบบราชการที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษ 1980 – 1990 ที่ผ่านมา ซึ่งปีเตอร์ส ได้สะท้อนให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของการบริหารระบบราชการในประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างชัดเจนว่าการบริหารงานภาครัฐด้วยแนวคิดองค์การแบบระบบราชการดั้งเดิม หรือ Bureaucracy ของเวเบอร์ไม่เหมาะสม

อย่างยิ่งในบริบทปัจจุบัน การบริหารงานภาครัฐในอนาคตมีแนวโน้ม ที่จะนำภาคธุรกิจเอกชนและ ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ดังนั้น ปีเตอร์สจึงได้แสดงทัศนะต่อการเปลี่ยนแปลง รูปแบบการบริหารงานภาครัฐในอนาคต โดยการเสนอตัวแบบทางเลือกของการปฏิรูปการบริหารงาน ภาครัฐไว้สองตัวแบบด้วยกัน คือ ตัวแบบตลาด หรือ Market Model และ ตัวแบบการมีส่วนร่วม หรือ Participatory Model (B.Guy Peters, 1995: 344)

กรอบแนวคิดของการวิจัย

สรุป

ระบบราชการ ถือเป็นกลไกสำคัญหนึ่งของประเทศที่จะผลักดันให้แนวทางการบริหารประเทศตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญและกฎหมายต่าง ๆ รวมทั้งการดำเนินการตามแนวนโยบายของรัฐเกิดผลสำเร็จและเกิดประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน การปฏิรูประบบ

ราชการจึงถือเป็นหนึ่งในประเด็นการปฏิรูปที่มีความสำคัญมากที่สุดภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะการปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ซึ่งจะเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารงานภาครัฐเพื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับภารกิจและอำนาจหน้าที่ในปัจจุบันและรองรับกับอนาคตที่มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น สามารถตอบสนองต่อบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งจากกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในหลาย ๆ ด้านต่างก็ทำให้ประเทศต่าง ๆ รวมถึงประเทศไทย จำเป็นต้องมีการปฏิรูประบบราชการใหม่เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

โดยจุดมุ่งหมายของการศึกษางานวิจัยครั้งนี้ เพื่อมุ่งศึกษาและค้นหาแนวทางการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม รวมถึงการปรับบทบาทภารกิจ และโครงสร้างองค์กรให้มีความยืดหยุ่นพร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศ มีการบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรให้สามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ควบคู่กับการเสริมสร้างประสิทธิภาพและคุณภาพภายใต้หลักระบบคุณธรรมและจริยธรรม มีมาตรการกำกับดูแลที่เสริมสร้าง ความโปร่งใส และการป้องกันทุจริตที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ รวมทั้งการส่งเสริมให้กระทรวงอุตสาหกรรมมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน ตลอดจนการปฏิรูปไปสู่การเป็นระบบราชการ 4.0 (Government 4.0) ตามแนวทางการจัดการภาครัฐแนวใหม่ และหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและทรัพยากรมนุษย์ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ และมาตรการต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงการปฏิรูประบบราชการที่เป็นต้นแบบที่ดีในต่างประเทศ

บทที่ 3

สภาพการณ์การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม และหน่วยงานภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรม

บทบาท ภารกิจ และโครงสร้าง การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรมในปัจจุบัน

1. บทบาท ภารกิจ โครงสร้าง ของกระทรวงอุตสาหกรรมในปัจจุบัน

กระทรวงอุตสาหกรรม ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2479 โดยเริ่มจากการก่อตั้ง กองอุตสาหกรรม ในกรมพาณิชย์ กระทรวงเศรษฐกิจ ก่อนจะยกฐานะขึ้นเป็น กองอิสระรัฐพาณิชย์ ในปี พ.ศ. 2480 ถัดมาในปี พ.ศ. 2484 ได้มีการปรับปรุงส่วนราชการกระทรวงเศรษฐกิจใหม่ โดยเปลี่ยนชื่อเป็น กระทรวงเศรษฐกิจ และจัดตั้งกรมอุตสาหกรรม สังกัดกระทรวงเศรษฐกิจ เพื่อทำหน้าที่วางแผนการสร้างและส่งเสริมอุตสาหกรรมโรงงาน และอุตสาหกรรมในครอบครัว ต่อมาในปี พ.ศ. 2485 มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวงทบวงกรมจัดตั้ง "กระทรวง การอุตสาหกรรม" โดยมีส่วนราชการในสังกัด ประกอบด้วย (1) สำนักงานเลขาธิการรัฐมนตรี (2) สำนักงานปลัดกระทรวง (3) กรมโรงงานอุตสาหกรรม (ตั้งใหม่) (4) กรมโลหกิจ (โอนมาจาก กระทรวงมหาดไทย) (5) กรมวิทยาศาสตร์ (โอนมาจากกระทรวงการเศรษฐกิจ) (6) กรมส่งเสริม อุตสาหกรรม (กรมอุตสาหกรรม กระทรวงการเศรษฐกิจเดิม) จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2495 กระทรวง การอุตสาหกรรม ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "กระทรวงอุตสาหกรรม" และใช้ชื่อดังกล่าวมาจนถึงปัจจุบัน

กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นหน่วยงานราชการส่วนกลางประเภทกระทรวงของไทย มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาผู้ประกอบการ และราชการอื่น ตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอุตสาหกรรม หรือส่วนราชการที่สังกัด กระทรวงอุตสาหกรรม โดยมีวิสัยทัศน์และพันธกิจ (พ.ศ. 2566 - 2570) ดังนี้

วิสัยทัศน์ “ปฏิรูปอุตสาหกรรมไทยสู่อุตสาหกรรมยุคใหม่ให้เติบโตอย่างยั่งยืน”

พันธกิจ

1. ส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการและภาคอุตสาหกรรมให้สามารถแข่งขันได้ในตลาดโลกด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

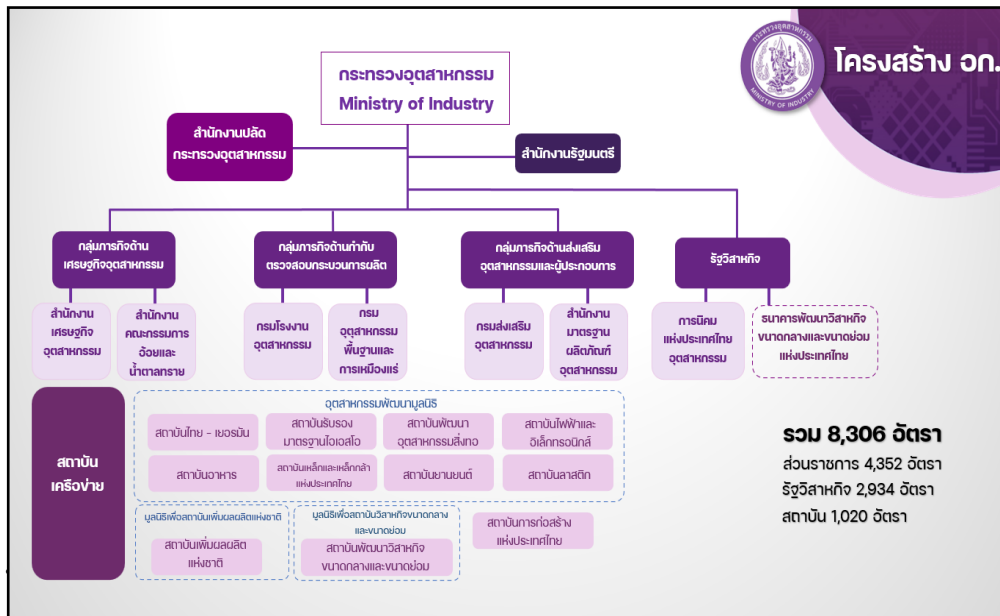
2. ขับเคลื่อนและพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรม (Ecosystem) เพื่อเปลี่ยนผ่าน อุตสาหกรรมไทยสู่อุตสาหกรรม 4.0

3. ส่งเสริมการประกอบกิจการอุตสาหกรรม ตามโมเดลเศรษฐกิจ BCG
 4. พัฒนาการองค์กรสู่องค์กรดิจิทัลเพื่อยกระดับการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ
 ปัจจุบันกระทรวงอุตสาหกรรมมีโครงสร้างการบริหารของส่วนราชการ โดยมีหน่วยงานในสังกัด ดังนี้

- (1) สำนักงานรัฐมนตรี (สร.)
- (2) สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม (สปอ.)
- (3) สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.)
- (4) สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (สอน.)
- (5) กรมโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.)
- (6) กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.)
- (7) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กสอ.)
- (8) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)

นอกจากนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมยังมีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจในกำกับดูแล คือ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) รวมทั้งสถาบันเครือข่ายอีกจำนวน 11 แห่ง ตลอดจนหน่วยงานที่ดูแลร่วมกับกระทรวงการคลัง คือ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.)

แผนภาพที่ 3-1 โครงสร้างกระทรวงอุตสาหกรรม

1. สำนักงานรัฐมนตรี (สร.)

เป็นหน่วยงานหนึ่งในกระทรวงที่ไม่มีฐานะเป็นกรม (ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545) โดยมีโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ตามที่กฎกระทรวงกำหนด ซึ่งกฎกระทรวงของทุกกระทรวงจะกำหนดโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ของสำนักงานรัฐมนตรีไว้เหมือนกัน คือ กำหนดให้สำนักงานรัฐมนตรีมีภารกิจเกี่ยวกับราชการ

ทางการเมือง เพื่อสนับสนุนภารกิจของรัฐมนตรี และประสานนโยบายระหว่างกระทรวง โดยมี
วิสัยทัศน์ พันธกิจ หน้าที่และอำนาจ และโครงสร้างองค์กร ดังนี้

วิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรนำที่มีความเป็นเลิศในการสนับสนุนงานรัฐมนตรี”

พันธกิจ หน้าที่และอำนาจ

1. รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์กลั่นกรองเรื่องเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรี
รวมทั้งเสนอความเห็นประกอบการวินิจฉัยสั่งการของรัฐมนตรี

2. สนับสนุนการทำงานของรัฐมนตรีในการดำเนินงานทางการเมืองระหว่าง
รัฐมนตรี คณะรัฐมนตรี รัฐสภาและประชาชน

3. ประสานงานการตอบกระทู้ ชี้แจงญัตติ ร่างพระราชบัญญัติ และกิจการอื่น
ทางการเมือง

4. ดำเนินการพิจารณาเรื่องร้องทุกข์ ร้องเรียน หรือร้องขอความช่วยเหลือ
ต่อรัฐมนตรี

5. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่ กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่
ของสำนักงานรัฐมนตรีหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

สำนักงานรัฐมนตรีทุกแห่งจะแบ่งส่วนราชการเป็น 3 ส่วน คือ งานบริหาร
ทั่วไป กลุ่มงานประสานการเมือง และกลุ่มงานสนับสนุนวิชาการ แต่สำนักงานรัฐมนตรี กระทรวง
อุตสาหกรรม ได้มีการปรับโครงสร้าง เป็นการภายใน เมื่อปี พ.ศ. 2559 เพื่อให้การทำงานเป็นไป
อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โครงสร้างองค์กรของสำนักงานรัฐมนตรีในปัจจุบันจึงประกอบด้วย
หน่วยงานในสังกัด ดังนี้ (1) ฝ่ายบริหารงานทั่วไป (2) กลุ่มงานช่วยอำนวยความสะดวก (3) กลุ่มงานประสาน
การเมือง (4) กลุ่มงานสนับสนุนวิชาการ (5) กลุ่มงานประชาสัมพันธ์และวิเทศสัมพันธ์ และ
(6) กลุ่มงานตรวจราชการและรับเรื่องร้องเรียน

2. สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม (สปอ.)

มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาอุตสาหกรรม และแปลงนโยบายของกระทรวง
เป็นแผนการปฏิบัติงาน จัดสรรทรัพยากร และบริหารราชการทั่วไปของกระทรวง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและ
เกิดผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจของกระทรวง โดยมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ หน้าที่และอำนาจ และโครงสร้างองค์กร ดังนี้

วิสัยทัศน์ “บูรณาการและขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมให้เติบโตอย่าง
ยั่งยืน”

พันธกิจ

1. กำหนด ขับเคลื่อนนโยบายและแผนปฏิบัติราชการกระทรวงเพื่อยกระดับ
อุตสาหกรรมไทยสู่อุตสาหกรรมยุคใหม่

2. ส่งเสริม พัฒนา กำกับ ดูแลอุตสาหกรรมในพื้นที่ให้เติบโตอย่างยั่งยืน

3. สนับสนุนปัจจัยเอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม

4. พัฒนาระบบบริหารจัดการและการให้บริการของกระทรวงให้มีประสิทธิภาพ

หน้าที่และอำนาจ

1. ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำข้อมูลเพื่อเสนอแนะรัฐมนตรี สำหรับใช้
ในการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และผลสัมฤทธิ์ของกระทรวง

2. พัฒนายุทธศาสตร์การบริหารของกระทรวง
 3. แปลงนโยบายเป็นแนวทางและแผนการปฏิบัติงาน
 4. จัดสรรและบริหารทรัพยากรของกระทรวง เพื่อให้เกิดการประหยัด คุ่มค่า และสมประโยชน์
 5. กำกับ เร่งรัด ติดตาม และประเมินผล รวมทั้งประสานการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง
 6. พัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้ในการบริหารงานและการบริการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง
 7. ประสานการบริหารราชการและปฏิบัติงานที่อยู่ในหน้าที่และอำนาจของกระทรวงในต่างประเทศ
 8. ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ดูแล และพัฒนาการประกอบกิจการอุตสาหกรรมในส่วนภูมิภาคให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน กฎหมายว่าด้วยแร่ กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องจักร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
 9. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของสำนักงานปลัดกระทรวงหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย
- ทั้งนี้ ปัจจุบันสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมมีโครงสร้างองค์กรหน่วยงานในสังกัด (ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2560) ประกอบด้วย (1) กองกลาง (2) กองกฎหมาย (3) กองตรวจราชการ (4) กองยุทธศาสตร์และแผน (5) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (6) สำนักงานที่ปรึกษาด้านอุตสาหกรรมในต่างประเทศ (ประเทศญี่ปุ่น และสาธารณรัฐออสเตรเลีย) และ (7) สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด (สอจ.) ซึ่งเป็นส่วนราชการบริหารส่วนภูมิภาคที่มีอยู่ทั่วประเทศ โดยปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของกระทรวงในส่วนภูมิภาค รวมทั้งประสานและสนับสนุนการปฏิบัติงานด้านอุตสาหกรรมในเขตพื้นที่จังหวัดและกลุ่มจังหวัด ตลอดจนส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ดูแล การดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน กฎหมายว่าด้วยแร่ กฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเป็นการภายในอีกจำนวน 3 หน่วยงาน ได้แก่ (1) กองบริหารทรัพยากรบุคคล (2) สำนักงานกองทุนพัฒนาเอสเอ็มอีตามแนวประชารัฐ และ (3) กลุ่มขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศไทย และการสร้างความสามัคคีปรองดอง

กลุ่มภารกิจด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

3. สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.)

มีภารกิจเกี่ยวกับการเสนอแนะนโยบายยุทธศาสตร์ มาตรการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศในระดับมหภาค พื้นที่เฉพาะเศรษฐกิจอุตสาหกรรม รวมทั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษและอุตสาหกรรมรายสาขา โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่เป็นกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคต การผลักดันแผนและยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติตลอดจนการติดตามและประเมินผล รวมทั้งพัฒนาระบบรองรับชุดข้อมูลขนาดใหญ่ การเตือนภัยด้านอุตสาหกรรมและการวิเคราะห์สถานการณ์อุตสาหกรรมในอนาคต โดยมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ หน้าที่และอำนาจ และโครงสร้างองค์กร ดังนี้

วิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรชั้นนำการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศสู่ความยั่งยืน”

พันธกิจ

1. จัดทำ บูรณาการ ผลักดันนโยบาย แผนยุทธศาสตร์ในการพัฒนาอุตสาหกรรมสู่การเติบโตอย่างยั่งยืน
 2. จัดทำ เชื่อมโยง และให้บริการข้อมูล การชี้แนะและการเตือนภัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยเชื่อถือได้
 3. สร้างความเข้มแข็งในการเป็นองค์กรที่เป็นเลิศด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
- ### หน้าที่และอำนาจ

1. เสนอแนะนโยบาย แนวทาง และมาตรการด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม รวมทั้งจัดทำแผนพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ
2. เสนอแนะนโยบาย กำหนดท่าที แนวทางความร่วมมือด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ รวมทั้งประชุมเจรจาทันทีหรือหน่วยงานต่างประเทศด้านอุตสาหกรรม
3. ศึกษา วิเคราะห์เศรษฐกิจอุตสาหกรรม เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดนโยบายการวางแผน การพัฒนาอุตสาหกรรม และการแก้ปัญหาหรือพัฒนาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
4. วิเคราะห์ วิจัย คาดการณ์แนวโน้ม และเตือนภัยด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
5. ประสาน เร่งรัด ติดตาม ขับเคลื่อน และประเมินผลการพัฒนาอุตสาหกรรม
6. กำหนดนโยบายการสำรวจ การเก็บรักษา การใช้ประโยชน์ข้อมูลด้านอุตสาหกรรม จัดทำดัชนีอุตสาหกรรม และทำหน้าที่เป็นศูนย์สารสนเทศด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม
7. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของสำนักงานหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมมีโครงสร้างองค์กรหน่วยงานในสังกัด (ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2560) ประกอบด้วย (1) สำนักงานเลขานุการกรม (2) กองนโยบายอุตสาหกรรมมหภาค (3) กองนโยบายอุตสาหกรรมรายสาขา 1 (4) กองนโยบายอุตสาหกรรมรายสาขา 2 (5) กองวิจัยเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (6) กองเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ และ (7) กองสารสนเทศและดัชนีเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

4. สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (สอน.)

มีภารกิจเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายกำกับ ดูแล ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมอ้อย น้ำตาลทราย อุตสาหกรรมต่อเนื่องและอุตสาหกรรมชีวภาพให้เติบโตอย่างยั่งยืน มีเสถียรภาพ รวมทั้งสร้างความเป็นธรรมและรักษาผลประโยชน์ในระบบอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายและผู้บริโภค โดยมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ หน้าที่และอำนาจ และโครงสร้างองค์กร ดังนี้

วิสัยทัศน์ “อุตสาหกรรมอ้อย น้ำตาลทราย อุตสาหกรรมต่อเนื่องและอุตสาหกรรมชีวภาพ สร้างรายได้ให้ระบบอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทรายของประเทศเพิ่มขึ้น”

พันธกิจ

1. ส่งเสริม การบริหารจัดการ และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรมอ้อย น้ำตาลทราย และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง
2. ส่งเสริม สนับสนุนการวิจัย การบริหารจัดการ และการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตอุตสาหกรรมชีวภาพ

3. พัฒนาองค์กรสู่องค์กรสมรรถนะสูง (การบริการประชาชนและประสิทธิภาพองค์กร)

หน้าที่และอำนาจ

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยอ้อยและน้ำตาลทรายและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการต่าง ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยอ้อยและน้ำตาลทราย

3. กำหนด เสนอแนะนโยบาย วิเคราะห์ ชี้แนะ เตือนภัย สนับสนุน ประสาน การวิจัย พัฒนา และสร้างองค์ความรู้ ตลอดจนถ่ายทอดเทคโนโลยีเกี่ยวกับอ้อย น้ำตาลทราย อุตสาหกรรมต่อเนื่อง และอุตสาหกรรมชีวภาพ

4. เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต การใช้และการจำหน่าย อ้อย น้ำตาลทราย อุตสาหกรรมต่อเนื่อง และอุตสาหกรรมชีวภาพ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อกำหนดนโยบายในการชี้นำทิศทางการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมอ้อย น้ำตาลทราย อุตสาหกรรมต่อเนื่อง และอุตสาหกรรมชีวภาพ

5. ศึกษา วิจัย และพัฒนาการปรับปรุงพันธุ์อ้อย การบริหารจัดการอ้อย จักรกลการเกษตร การป้องกันโรคและแมลงศัตรูอ้อย ดิน น้ำ ปุ๋ย การนำของเสียจากโรงงาน มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในไร้อ้อย

6. จัดทำแผนการปลูกและผลิตอ้อยเพื่อใช้ในการผลิตน้ำตาลทราย และ อุตสาหกรรมต่อเนื่อง และแผนการผลิตน้ำตาลทรายเพื่อใช้บริโภคในราชอาณาจักรและส่งออก เสนอ คณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง

7. รับผิดชอบเขียนชาวไร้อ้อย หัวหน้ากลุ่มชาวไร้อ้อย และสถาบันชาวไร้อ้อย รวมทั้งพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การให้บริการเพื่อรองรับระบบรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์และเป็น ศูนย์บริการอิเล็กทรอนิกส์เพื่อบริการประชาชน

8. จัดทำทะเบียนชาวไร้อ้อยและที่ดินที่ใช้ในการปลูกอ้อย

9. ทดสอบคุณภาพอ้อยและน้ำตาลทราย

10. วิจัย พัฒนา และส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ในการผลิตและการใช้ประโยชน์จากอ้อยและน้ำตาลทราย รวมทั้งการเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพการผลิตอ้อย น้ำตาลทราย อุตสาหกรรมต่อเนื่อง และอุตสาหกรรมชีวภาพ

11. ส่งเสริม สนับสนุน วิจัย พัฒนาต้นแบบ จัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสม เชื่อมโยงและสนับสนุนข้อมูล เพื่อผลิตเชื้อเพลิงชีวภาพและผลิตภัณฑ์ชีวภาพ รวมถึงการผลักดัน เป็นวัตถุดิบสำหรับเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในภาคอุตสาหกรรม

12. ประสานงานกับคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย คณะกรรมการ บริหาร คณะกรรมการบริหารกองทุน คณะกรรมการอ้อย และคณะกรรมการน้ำตาลทราย

13. ติดต่oprสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งในประเทศ ต่างประเทศ และ องค์การระหว่างประเทศ

14. ปฏิบัติงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของสำนักงานหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย มีโครงสร้างองค์กรหน่วยงานในสังกัด (ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2560) ประกอบด้วย (1) สำนักงานเลขานุการกรม (2) กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (3) กองอุตสาหกรรมอ้อย น้ำตาลทราย และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และ (4) ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย ภาคที่ 1-4 โดยปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของสำนักงานในส่วนภูมิภาค

กลุ่มภารกิจด้านกำกับตรวจสอบกระบวนการผลิต

5. กรมโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.)

มีภารกิจเกี่ยวกับการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมโดยการส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแลการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม เพื่อผลักดันให้ธุรกิจอุตสาหกรรมมีศักยภาพในการแข่งขัน พัฒนาอย่างยั่งยืน เป็นที่ยอมรับของสากล โดยเน้นด้านเทคโนโลยีการผลิตสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย การอนุรักษ์พลังงาน วัตถุอันตราย และสารเคมี เพื่อให้เป็นไปตามกฎหมายและพันธกรณีตามข้อตกลงระหว่างประเทศ โดยมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ หน้าที่และอำนาจ และโครงสร้างองค์กร ดังนี้

วิสัยทัศน์ “ธุรกิจอุตสาหกรรมเติบโตและอยู่ร่วมกับสังคมอย่างยั่งยืนด้วยแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว”

พันธกิจ

1. บริหารจัดการ การกำกับดูแลธุรกิจอุตสาหกรรมให้มีการประกอบกิจการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีความปลอดภัย ตามกรอบของกฎหมายและข้อตกลงระหว่างประเทศ
2. ส่งเสริม สนับสนุนธุรกิจอุตสาหกรรมให้มีการประกอบกิจการด้านการบริหารจัดการการผลิต การจัดการพลังงาน การจัดการของเสีย และวัตถุอันตรายด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน
3. ส่งเสริมกลไกการกำกับดูแลธุรกิจอุตสาหกรรม
4. การบริหารจัดการ การกำกับดูแล และติดตามผลการถ่ายโอนภารกิจตามกฎหมายโรงงานให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
5. พัฒนาสมรรถนะองค์กรและบุคลากร

หน้าที่และอำนาจ

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน กฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย กฎหมายว่าด้วยการป้องกันการใช้สารระเหย กฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนเครื่องจักร กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองการดำเนินงานขององค์การห้ามอาวุธเคมี และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งข้อกำหนดหรือข้อตกลงระหว่างประเทศตามที่ได้รับมอบหมาย

2. ศึกษา พัฒนา วิเคราะห์ วิจัย และส่งเสริมการประกอบกิจการโรงงานและธุรกิจอุตสาหกรรม ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม พลังงาน ความปลอดภัย สุขอนามัยในโรงงาน ระบบบริหารจัดการการใช้ประโยชน์และกำจัดของเสียและวัสดุที่ไม่ใช้แล้วจากอุตสาหกรรม ระบบการจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาเข้าสู่อุตสาหกรรมสีเขียว อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

ตลอดจนความปลอดภัยจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรมเพื่อสร้างความสมดุลด้านสิ่งแวดล้อม สังคม พัฒนาคุณภาพชีวิต และฟื้นฟูสภาพแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรม

3. ศึกษาและวิเคราะห์ข้อกำหนดหรือข้อตกลงระหว่างประเทศ เพื่อปกป้องผลประโยชน์ของประเทศในการเจรจาต่อรองกับต่างประเทศ รวมทั้งพัฒนาช่วยเหลือ และสนับสนุน การเตรียมความพร้อมเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับภาคอุตสาหกรรม เมื่อต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดหรือ ข้อตกลงระหว่างประเทศนั้น

4. ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายด้านการกำกับดูแลและเฝ้าระวังปัญหาสิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยจากการประกอบกิจการอุตสาหกรรม

5. ส่งเสริมและพัฒนาเครือข่ายด้านการจดทะเบียนเครื่องจักรในส่วนภูมิภาค

6. ดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศด้านโรงงานอุตสาหกรรม เขตประกอบการอุตสาหกรรม เครื่องจักร วัตถุอันตราย สารเคมี และสารระเหยของประเทศ

7. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่ กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจ ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมโรงงานอุตสาหกรรม มีโครงสร้างองค์กรหน่วยงานในสังกัด (ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมโรงงานอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2560) ประกอบด้วย (1) สำนักงานเลขาธิการกรม (2) กองกฎหมาย (3) กองบริการงานอนุญาตโรงงาน 1 (4) กองบริการงานอนุญาตโรงงาน 2 (5) กองบริหารจัดการกากอุตสาหกรรม (6) กองบริหารจัดการวัตถุ อันตราย (7) กองพัฒนาระบบมาตรฐานงานกำกับโรงงาน (8) กองพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (9) กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (10) กองวิจัยและเตือนภัยมลพิษโรงงาน (11) กองส่งเสริมเทคโนโลยี การผลิตและพื้นที่อุตสาหกรรม (12) กองส่งเสริมเทคโนโลยีความปลอดภัยโรงงาน (13) กองส่งเสริม เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อมโรงงาน (14) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ (15) สำนักงาน ทะเบียนเครื่องจักรกลาง นอกจากนี้ ยังมีศูนย์วิจัยและเตือนภัยมลพิษโรงงานในภูมิภาคต่าง ๆ อีก จำนวน 5 แห่ง (ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ)

6. กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.)

มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดหาและบริหารจัดการวัตถุดิบ โดยการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ โลหกรรมอุตสาหกรรมพื้นฐาน และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เพื่อสร้างมูลค่าเชิงเศรษฐกิจ ให้มีการใช้ประโยชน์แร่และโลหะอย่างมีประสิทธิภาพ และรองรับ ความต้องการของภาคอุตสาหกรรม รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยอย่างยั่งยืน โดยมี วิทยาลัยฯ พันธกิจ หน้าที่และอำนาจ และโครงสร้างองค์กร ดังนี้

วิสัยทัศน์ “ขับเคลื่อนอุตสาหกรรมแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐานสู่มาตรฐาน ระดับสูงให้เติบโตอย่างยั่งยืน”

พันธกิจ

1. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาการประกอบการ และการวิจัยพัฒนา เทคโนโลยี เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมพื้นฐานและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ในการผลิตวัตถุดิบแร่ โลหะ และสารประกอบจากแร่และโลหะ ให้มีศักยภาพตอบสนอง ต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม

2. ยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพระบบการอนุญาตและกำกับดูแล การประกอบการอุตสาหกรรมแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐาน ให้มีการปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย มีมาตรฐานด้วยกระบวนการและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โปร่งใส รวดเร็ว และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

หน้าที่และอำนาจ

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยแร่ในส่วนที่อยู่ในความรับผิดชอบ ของกรม และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. เสนอแนะนโยบาย มาตรการ แนวทางและความเห็นเพื่อประกอบการ พิจารณาในการกำหนดนโยบายการบริหารและการจัดการอุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมพื้นฐาน และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับนโยบาย ยุทธศาสตร์ และแผนพัฒนาของประเทศ

3. กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ และการบริหารจัดการวัตถุดิบอุตสาหกรรม เหมืองแร่ อุตสาหกรรมพื้นฐาน และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับความต้องการ ของภาคอุตสาหกรรม

4. ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพวัตถุดิบ ให้สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

5. ศึกษา วิเคราะห์ และวิจัย เพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรม พื้นฐาน และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง รวมทั้งสนับสนุนให้บริการทางวิชาการและสารสนเทศ

6. ดำเนินการเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิต ความปลอดภัยของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ อุตสาหกรรมพื้นฐาน และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง และควบคุมระดับผลกระทบต่อชุมชน

7. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจ ของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ มีโครงสร้างองค์กรหน่วยงาน ในสังกัด (ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กระทรวง อุตสาหกรรม พ.ศ. 2560) ประกอบด้วย (1) สำนักงานเลขาธิการกรม (2) กองกฎหมาย (3) กองนวัตกรรมวัตถุดิบและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง (4) กองบริการงานอนุญาต (5) กองบริหารจัดการ วัตถุดิบอุตสาหกรรม (6) กองบริหารสิ่งแวดล้อม (7) กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (8) กองวิศวกรรม บริการ (9) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ (10) สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและ การเหมืองแร่ เขต 1 – 3 ทั้งนี้ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ได้จัดตั้งสำนักงาน อุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เขตเป็นการภายในอีก 4 เขตด้วย

กลุ่มภารกิจด้านส่งเสริมอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการ

7. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กสอ.)

มีภารกิจเกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาอุตสาหกรรมวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการธุรกิจอุตสาหกรรมให้มีสมรรถนะ และขีดความสามารถในการประกอบการที่เป็นเลิศและมีความยั่งยืนสู่สากล โดยมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ หน้าที่และอำนาจ และโครงสร้างองค์กร ดังนี้

วิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรพัฒนาอุตสาหกรรมและวิสาหกิจไทยให้เติบโตในเศรษฐกิจและสังคมโลกยุคใหม่อย่างมั่นคง”

พันธกิจ

1. เสนอความเห็นเพื่อกำหนดนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการธุรกิจอุตสาหกรรม

2. สร้าง ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสมรรถนะของอุตสาหกรรม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการธุรกิจอุตสาหกรรม

3. สร้าง ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาเครือข่ายองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ การพัฒนาเทคโนโลยีและวิชาการ

4. พัฒนาองค์กรและศักยภาพบุคลากรสู่องค์กรที่มีสมรรถนะสูง

หน้าที่และอำนาจ

1. เสนอความเห็นเพื่อกำหนดนโยบายและมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการธุรกิจอุตสาหกรรม

2. ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาเครือข่ายองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบุคลากร การบริหารจัดการ การพัฒนาเทคโนโลยีและวิชาการ รวมทั้งกำกับดูแล ติดตาม และประเมินผลการให้บริการเพื่อการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรม

3. ดำเนินมาตรการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาสมรรถนะของอุตสาหกรรมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการ และผู้ให้บริการธุรกิจอุตสาหกรรม สาขาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนของกระทรวงอุตสาหกรรม และแผนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของประเทศ

4. ปฏิบัติงานอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของกรมหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มีโครงสร้างองค์กรหน่วยงานในสังกัด (ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม พ.ศ. 2560) ประกอบด้วย (1) สำนักงานเลขาธิการกรม (2) กองพัฒนาขีดความสามารถธุรกิจอุตสาหกรรม (3) กองพัฒนาดิจิทัลอุตสาหกรรม (4) กองพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีอุตสาหกรรม (5) กองพัฒนาอุตสาหกรรมชุมชน (6) กองพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (7) กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (8) กองโลจิสติกส์ (9) กองส่งเสริมผู้ประกอบการและธุรกิจใหม่ (10) ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และ (11) ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคที่ 1 - 11 ปฏิบัติหน้าที่ในฐานะตัวแทนของกรมในส่วนภูมิภาค นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานที่จัดตั้งขึ้นเป็นการภายในอีกจำนวน 2 หน่วยงาน ได้แก่ กองพัฒนาเกษตรอุตสาหกรรม และศูนย์วิจัยและพัฒนาวัสดุอุตสาหกรรมสร้างสรรค์

8. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)

มีภารกิจเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการมาตรฐานของประเทศ โดยกำหนดตรวจสอบและรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

กับการตรวจสอบและรับรอง และมาตรฐานอื่นตามที่ได้รับมอบหมาย ควบคุม ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมและผลิตภัณฑ์ชุมชนให้เป็นที่ยอมรับเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทยในตลาดโลก พืชผักสิ่งแวดล้อมและคุ้มครองผู้บริโภคได้รับความเป็นธรรม มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งการกำกับดูแลหน่วยตรวจสอบและรับรองให้เป็นไปตามกฎหมาย โดยมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ หน้าที่และอำนาจ และโครงสร้างองค์กร ดังนี้

วิสัยทัศน์ “เป็นองค์กรนำด้านการมาตรฐานของไทยที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล”

พันธกิจ

1. ส่งเสริมและพัฒนาด้านการมาตรฐานของประเทศให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล

2. กำหนดมาตรฐานที่ตรงความต้องการและสอดคล้องกับแนวทางสากล

3. สร้างความเชื่อมั่นในการตรวจสอบรับรอง และกำกับดูแลผลิตภัณฑ์และบริการ

หน้าที่และอำนาจ

1. ดำเนินการตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กฎหมายว่าด้วยการมาตรฐานแห่งชาติ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. เสนอแนะนโยบาย แนวทาง และมาตรการในการส่งเสริมและพัฒนา ด้านการมาตรฐานของประเทศตลอดจนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการมาตรฐาน

3. ส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล และดำเนินการกำหนดมาตรฐาน ตรวจสอบและรับรอง และควบคุมการใช้เครื่องหมายมาตรฐาน

4. ส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล และให้บริการเกี่ยวกับการรับรองระบบงาน ด้านการมาตรฐานตลอดจนการมาตรฐานของประเทศให้เกิดความเป็นเอกภาพและเป็นที่ยอมรับ

5. ส่งเสริมและพัฒนาองค์กรและบุคลากรทั้งภาครัฐและเอกชน ในด้านการมาตรฐาน

6. ร่วมมือและประสานงานกับองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศ ต่างประเทศ และระหว่างประเทศในด้านการมาตรฐาน รวมทั้งการทำความตกลง ด้านการมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง

7. ดำเนินการเกี่ยวกับข้อมูลและสารสนเทศด้านการมาตรฐาน

8. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจ ของสำนักงานหรือตามที่รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มีโครงสร้างองค์กรหน่วยงาน ในสังกัด (ตามกฎหมายกระทรวงแบ่งส่วนราชการ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม กระทรวง อุตสาหกรรม พ.ศ. 2560) ประกอบด้วย (1) สำนักงานเลขานุการกรม (2) กองกฎหมาย (3) กองกำกับ องค์กรด้านการมาตรฐาน (4) กองกำหนดมาตรฐาน (5) กองควบคุมมาตรฐาน (6) – (8) กองตรวจ การมาตรฐาน 1 - 3 (9) กองบริหารมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (10) กองบริหารมาตรฐานระหว่างประเทศ (11) กองยุทธศาสตร์และแผนงาน (12) กองส่งเสริมและพัฒนาการมาตรฐาน (13) ศูนย์เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร และ (14) สำนักงานคณะกรรมการการมาตรฐานแห่งชาติ

หน่วยงานรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม

9. การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)

มีบทบาทสำคัญในการเป็นกลไกของภาครัฐในการขับเคลื่อนภาคอุตสาหกรรมของประเทศด้วยการจัดตั้ง “นิคมอุตสาหกรรม” เพื่อการจัดสรรพื้นที่สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมให้เข้าไปอยู่รวมกันอย่างมีระบบ รวมถึงเป็นการขยายขอบเขตของการพัฒนาพื้นที่จากภาคอุตสาหกรรมสู่ภาคบริการ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการเพิ่มมูลค่าการลงทุนของภาคอุตสาหกรรม เพื่อสนับสนุนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศอย่างยั่งยืนควบคู่ไปกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและการกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมไปสู่ภูมิภาคของประเทศอย่างสมดุล โดยมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ หน้าที่และอำนาจ และโครงสร้างองค์กร ดังนี้

วิสัยทัศน์ “นำนิคมอุตสาหกรรมสู่มาตรฐานสากล ด้วยนวัตกรรมอย่างยั่งยืน”

พันธกิจ

1. พัฒนานิคมอุตสาหกรรมครบวงจรอย่างยั่งยืน โดยเป็นผู้นำการพัฒนาและการให้บริการสาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวกอย่างต่อเนื่องด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรมและดิจิทัลที่ครบวงจรด้วยมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับ
2. ยกระดับความได้เปรียบในการแข่งขันแก่นักลงทุน โดยพัฒนารูปแบบและคุณภาพการให้บริการเพื่อเอื้อต่อการลงทุนและการประกอบกิจการให้สามารถแข่งขันได้
3. เพิ่มคุณค่าให้แก่ผู้มีส่วนได้เสีย สังคมและสิ่งแวดล้อมบนหลักธรรมาภิบาล โดยสร้างความเจริญเติบโตของนิคมอุตสาหกรรม / ทำเรืออุตสาหกรรม สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมอย่างมีส่วนร่วม ที่เป็นไปตามมาตรฐานสากลบนพื้นฐานของคุณธรรมและความโปร่งใส

หน้าที่และอำนาจ

1. จัดหาที่ดินและพัฒนาเพื่อจัดตั้งเป็นนิคมอุตสาหกรรม และสนับสนุนส่งเสริมการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในรูปแบบการร่วมทุนและร่วมดำเนินงานที่สามารถรองรับการลงทุนของภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการเป้าหมายของประเทศ
2. จัดให้มีบริการระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการประกอบกิจการในนิคมฯ
3. จัดให้มีและให้บริการสิทธิประโยชน์ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ประกอบการในนิคมฯ
4. ควบคุม กำกับดูแล ตลอดจนประสาน การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของนิคมฯ ให้เป็นไปตามกฎหมาย และสร้างความเชื่อมั่นต่อสาธารณชน
5. จัดตั้งและพัฒนาท่าเรืออุตสาหกรรม เพื่อรองรับและสนับสนุนการดำเนินงานของนิคมอุตสาหกรรมตามนโยบายการพัฒนาพื้นที่ของประเทศ
6. ให้บริการอนุมัติ อนุญาต และกำกับดูแลการประกอบกิจการของผู้ประกอบการในนิคมอุตสาหกรรมด้วยความสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และตรวจสอบได้

ปัจจุบัน กนอ. มีนิคมอุตสาหกรรมที่เปิดดำเนินการแล้ว 65 นิคมฯ กระจายอยู่ใน 16 จังหวัด ประกอบด้วย นิคมอุตสาหกรรมที่ กนอ.ดำเนินการเอง จำนวน 15 นิคม และนิคมอุตสาหกรรมที่ร่วมดำเนินงานกับผู้พัฒนา จำนวน 50 นิคมอุตสาหกรรม

หน่วยงานที่ดูแลร่วมกับกระทรวงการคลัง

10. ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.)

กระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงการคลังได้ร่วมกันยกย่องพระราชบัญญัติธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2545 โดยจัดตั้งขึ้นมีวัตถุประสงค์เพื่อประกอบธุรกิจอันเป็นการพัฒนา ส่งเสริม ช่วยเหลือและสนับสนุนการจัดตั้งการดำเนินงาน การขยายหรือการปรับปรุงวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยการให้สินเชื่อค้ำประกัน ร่วมลงทุน ให้คำปรึกษา แนะนำหรือให้บริการที่จำเป็นอื่น โดยมีวิสัยทัศน์ พันธกิจ หน้าที่และอำนาจ และโครงสร้างองค์กร ดังนี้

วิสัยทัศน์ “เป็นสถาบันการเงินของรัฐที่ให้บริการทางการเงินครบวงจร และพัฒนาขีดความสามารถธุรกิจ SMEs ความสำเร็จอย่างยั่งยืน”

พันธกิจ THAI

T = Total Solution หมายถึง เป็นกลไกสำคัญของระบบนิเวศในการพัฒนาศักยภาพ SMEs ไทย เพื่อให้เข้าถึงแหล่งเงินทุนและสนับสนุนการดำเนินธุรกิจอย่างครบวงจร

H = Human Capital หมายถึง เสริมสร้างทักษะความสามารถของบุคลากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เพื่อมุ่งเน้นการบริการอันเป็นเลิศอย่างมีธรรมาภิบาล

A I = Agility and Innovation หมายถึง ยกกระตือรือร้นการบริหารจัดการด้วยองค์ความรู้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อส่งมอบคุณค่าให้กับลูกค้า และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอย่างสะดวกรวดเร็ว

หน้าที่และอำนาจ

1. ให้กู้ยืม หรือร่วมให้กู้ยืมเงินแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม โดยมีหรือไม่มีหลักประกันก็ได้

2. ร่วมลงทุนในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

3. ให้คำแนะนำด้านการเงิน เทคนิค วิชาการ การพัฒนาการผลิต การตลาด การบริหาร การจัดการแก่วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และช่วยให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมได้รับบริการเกี่ยวกับการเงินการบริหาร การจัดการหรือทางเทคนิค

4. ถือกรรมสิทธิ์หรือมีสิทธิครอบครอง หรือมีทรัพย์สินสิทธิ ซื้อ จัดหา ขาย จำหน่าย เช่า ให้เช่า เช่าซื้อ ให้เช่าซื้อ ยืม ให้ยืม จำนองหรือรับจำนอง จำน่าหรือรับจำนำ ใช้เป็นหลักประกันการชำระหนี้หรือรับเป็นหลักประกันการชำระหนี้ แลกเปลี่ยน โอน รับโอน ตัวแทนนายหน้า หรือดำเนินการใด ๆ ที่เกี่ยวกับทรัพย์สินหรือสิทธิเรียกร้องใด ๆ ตลอดจนรับทรัพย์สินที่มีผู้มอบให้

ทั้งนี้ ยังรวมถึงการมีบัญชีเงินฝากไว้กับสถาบันการเงินอื่น เท่าที่จำเป็นแก่การดำเนินธุรกิจของธนาคาร การค้ำประกันหนี้ การออกตราสารทางการเงิน ประกอบธุรกิจเงินตราต่างประเทศ ฯลฯ เป็นต้น

นอกจากนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมยังมีสถาบันเครือข่ายภายใต้การกำกับดูแล จำนวน 11 สถาบัน ได้แก่สถาบันไทย-เยอรมัน สถาบันไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สถาบัน

เหล็กและเหล็กกล้าแห่งประเทศไทย สถาบันอาหาร สถาบันพลาสติก สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ สถาบันการก่อสร้างแห่งประเทศไทย สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ สถาบันยานยนต์ สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ซึ่งแต่ละสถาบันมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมและสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสถาบัน ตั้งแต่การให้คำปรึกษาแนะนำ ฝึกอบรม วิจัยและพัฒนาวิเคราะห์ ทดสอบ ตรวจสอบ รับรอง และดำเนินการอื่นที่เกี่ยวข้องและต่อเนื่องกับภาคอุตสาหกรรม

2. งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร

ตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กระทรวงอุตสาหกรรม ในส่วนของหน่วยราชการ รวม 7 หน่วยงาน ได้รับจัดสรรงบประมาณ เป็นจำนวน 4,490.8493 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 149.7923 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.45 โดยมีรายละเอียดดังนี้จากปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 149.7923 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.45 โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 3-1 สรุปภาพรวมงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 (จำแนกตามหน่วยงาน)

ที่	หน่วยงาน	งบประมาณ (ล้านบาท)
1	สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม (สปอ.)	918.3107
2	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.)	229.4577
3	สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (สอน.)	573.9441
4	กรมโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.)	477.0506
5	กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.)	351.5092
6	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กสอ.)	1,009.9773
7	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)	930.5997
	รวม	4,490.8493

ที่มา : เอกสารงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ฉบับที่ 3 เล่มที่ 12 กระทรวงอุตสาหกรรม, 2566.

หมายเหตุ : สำนักงานรัฐมนตรี (สร.) ได้รับการจัดสรรงบประมาณรวมอยู่กับสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม (สปอ.)

แผนภาพที่ 3-2 งบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กระทรวงอุตสาหกรรม

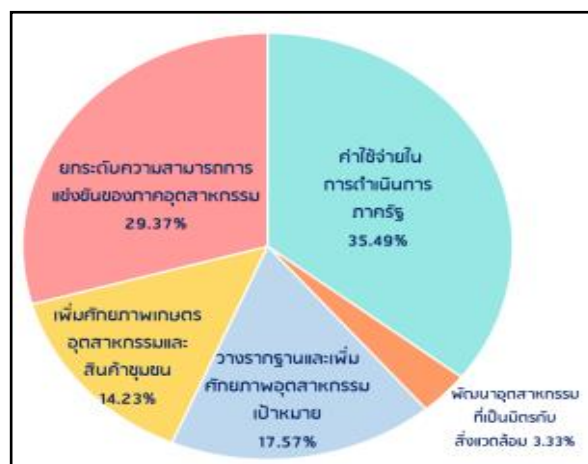

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2566.

สำหรับ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) หน่วยงานรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นจำนวน 8,107.5960 ล้านบาท (ข้อมูลจากเอกสารงบประมาณ ฉบับที่ 5 รายงานภาวะเศรษฐกิจและการคลัง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566, สำนักงบประมาณ) และ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) ได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 เป็นจำนวน 277.9330 ล้านบาท (ข้อมูลจากเอกสารงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ฉบับที่ 3 เล่มที่ 14 รัฐวิสาหกิจ)

จากข้อมูลงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ที่กระทรวงอุตสาหกรรมได้รับจัดสรรข้างต้น หากจำแนกตามเป้าหมายการให้บริการกระทรวง สามารถแบ่งได้เป็น ดังนี้ (1) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการภาครัฐ จำนวน 1,593.9772 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 35.49 (2) การยกระดับความสามารถการแข่งขันของภาคอุตสาหกรรม 1,319.1337 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 29.37 (3) การวางรากฐานและเพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรม จำนวน 789.0127 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 17.57 (4) เพิ่มศักยภาพเกษตรอุตสาหกรรมและสินค้าชุมชน จำนวน 639.1185 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 14.23 และ (5) พัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 149.6072 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.33

แผนภาพที่ 3-3 งบประมาณรายจ่ายประจำปี 2566 กระทรวงอุตสาหกรรม จำแนกตามเป้าหมายการให้บริการกระทรวง

ที่มา : สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2566.

ทั้งนี้ ในการจัดทำค่าของงบประมาณรายจ่ายประจำปีและการใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีมีกฎหมาย ระเบียบและแนวทางปฏิบัติของสำนักงบประมาณ กำหนดให้หน่วยรับงบประมาณต้องกำหนดผลสัมฤทธิ์หรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณ เพื่อแสดงถึงความคุ้มค่าจากการใช้จ่ายงบประมาณ ดังนั้น ในการกำหนดผลสัมฤทธิ์การใช้จ่ายงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของกระทรวงอุตสาหกรรม จึงได้มีการกำหนดผลสัมฤทธิ์และตัวชี้วัดให้สอดคล้องกับตัวชี้วัดของเป้าหมายการให้บริการกระทรวง โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 3-2 ตารางที่ 3-2 ผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณ ของกระทรวงอุตสาหกรรม

ผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยนับ	ค่าเป้าหมายปี 2566
(1) ผลสัมฤทธิ์: อุตสาหกรรมเพื่อรองรับการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจใหม่ ตัวชี้วัด: อัตราการขยายตัวการลงทุนโรงงานอุตสาหกรรมเป้าหมายที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ย เมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า	ร้อยละ	5
(2) ผลสัมฤทธิ์: อุตสาหกรรมไทยมีศักยภาพ แข็งแรงอย่างยั่งยืนและสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของประเทศ		

ตารางที่ 3-2 ผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการใช้จ่ายงบประมาณ ของกระทรวงอุตสาหกรรม (ต่อ)

ผลสัมฤทธิ์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	หน่วยนับ	ค่าเป้าหมายปี 2566
- ตัวชี้วัด: มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคอุตสาหกรรมและภาคเหมืองแร่	พันล้านบาท	4,740
- ตัวชี้วัด: วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้ประกอบการและวิสาหกิจชุมชน ในภาคอุตสาหกรรมที่ได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพ สามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ ไม่น้อยกว่า	ล้านบาท	7,000
- ตัวชี้วัด: ปริมาณการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคอุตสาหกรรม	ล้านตัน (CO ₂) เทียบเท่า	1.16

ที่มา : เอกสารงบประมาณ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ฉบับที่ 3 เล่มที่ 12 กระทรวงอุตสาหกรรม, 2566.

3. การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรมในปัจจุบัน

กระทรวงอุตสาหกรรมในฐานะหน่วยงานหลักในการกำกับดูแล และผลักดันอุตสาหกรรมไทยให้มีการพัฒนาอย่างสมดุลและต่อเนื่อง ได้มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตแบบองค์รวม โดยให้ความสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพและผลิตภาพ (Productivity) พร้อมทั้งส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ให้มีการใช้ฐานความรู้และความสามารถในเชิงทักษะ (Knowledge-Skill Based) คำนึงถึงความพร้อมที่ภาคเอกชนจะเข้ามาร่วมดำเนินการเพื่อสร้างความความเข้มแข็งให้แก่อุตสาหกรรม SMEs และสนับสนุนให้มีผู้ประกอบการรายใหม่เกิดขึ้น รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก ที่มุ่งพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น (OTOP) ให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยจัดระบบการบริหารจัดการโครงการแบบบูรณาการเพื่อเสริมสร้างเทคโนโลยีและการจัดการควบคู่ไปกับการสนับสนุนด้านการตลาด และยกระดับปัจจัยพื้นฐานทางปัญญาตลอดจนสนับสนุนให้เกิดการสร้างนวัตกรรม อันจะเป็นรากฐานการเติบโตของประเทศอย่างแข็งแกร่ง และนำมาซึ่งการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืนในระยะยาว ประการสำคัญการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรมล้วนมีความเชื่อมโยงกับแผนทั้ง 3 ระดับ จากแผนระดับชาติสู่แผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 3-4 ความเชื่อมโยงแผนระดับชาติสู่แผนปฏิบัติราชการ (ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566 - 2570) กระทรวงอุตสาหกรรม

ความเชื่อมโยงแผนระดับชาติสู่แผนปฏิบัติราชการ (ระยะ 5 ปี พ.ศ. 2566 - 2570) กระทรวงอุตสาหกรรม														
แผนยุทธศาสตร์ชาติ	2 การสร้างความสามัคคีในการแข่งขัน										4 การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม	5 การสร้างความเป็นอยู่ที่ดี	6 การปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารภาครัฐ	
ประเด็นแผนแม่บท	2 การต่างประเทศ	3 การเกษตร	4 อุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต	5 การท่องเที่ยว	6 พื้นที่และเมืองน่าอยู่	7 โครงสร้างพื้นฐานระบบโลจิสติกส์และดิจิทัล	8 ผู้ประกอบการและวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมยุคใหม่	9 เขตเศรษฐกิจพิเศษ	23 การวิจัยและพัฒนา	16 เศรษฐกิจฐานราก	18 การเติบโตอย่างยั่งยืน	20 การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ	21 การส่งเสริมการทุจริตและประพฤติสุจริต	
ตัวชี้วัดแผนแม่บท	ตัวชี้วัดการค้าต่างประเทศ (เฉลี่ยร้อยละ) ภาคสินค้าขึ้นร้อยละ 5-10	GDP ภาคเกษตรขยายตัว 3 % มลพิษทางอากาศลดลงร้อยละ 1 %	GDP อุตสาหกรรมขยายตัว 4.8 % ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศขยายตัว 2.4 %	สัดส่วน GDP ภาคการท่องเที่ยวต่อ GDP (ร้อยละ) เพิ่มขึ้น ร้อยละ 25	มูลค่าการลงทุนเมืองอัจฉริยะเฉลี่ย 20 %	ขีดความสามารถในการแข่งขันด้านนวัตกรรมที่พื้นฐาน (ดัชนีชี้วัด) 38	สัดส่วน GDP SME 50 %	อัตราการขยายตัวของ GDP ของพื้นที่เศรษฐกิจพิเศษเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ร้อยละ 5	สัดส่วนมูลค่าการลงทุนวิจัยและพัฒนาและนวัตกรรมต่อ GDP เพิ่มขึ้น ร้อยละ 1.7	ดัชนีการพัฒนาย่างยั่งยืน 4.40 คะแนน	ดัชนีการเติบโตของภาคบริการเพิ่มขึ้นกว่า 40 ประเทศทั่วโลก	ดัชนีรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับสูงร้อยละ 50 ของ UN	ดัชนีการทุจริตของประเทศไทย (ดัชนี/คะแนน) อยู่ในอันดับ 1 ใน 43 และค่าได้คะแนนไม่ต่ำกว่า 57 คะแนน	
แผนพัฒนาเศรษฐกิจ 13	M1 เกษตรและเกษตรแปรรูปมูลค่าสูง	M3 ฐานการผลิตยานยนต์ไฟฟ้า	M4 การท่องเที่ยวและสุขภาพมูลค่าสูง	M6 อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะและดิจิทัล	M2 การท่องเที่ยวที่เน้นคุณภาพและความยั่งยืน	M8 พื้นที่และเมืองอัจฉริยะ	M5 ประชาคมการค้าการลงทุนดิจิทัล	M7 SME ที่เข้มแข็งแข่งขันได้	M8 พื้นที่และเมืองอัจฉริยะ	M8 พื้นที่และเมืองอัจฉริยะ	M10 เศรษฐกิจชุมชนและสังคมระดับรากหญ้า	M13 ภาครัฐที่ทันสมัย มีประสิทธิภาพ และลดค่าใช้จ่ายราชการ		
แผนปฏิบัติการ 5 ปี	1 การยกระดับขีดความสามารถผู้ประกอบการ และภาคอุตสาหกรรมด้วยเทคโนโลยี และนวัตกรรม								2 การพัฒนาระบบนิเวศนวัตกรรม	1 การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการ และภาคอุตสาหกรรมด้วยเทคโนโลยี และนวัตกรรม	3 การเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนด้วย BCG Model	4 การพัฒนาองค์กรสูงค่าการวิจัยเพื่อให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ		

ที่มา : กระทรวงอุตสาหกรรม, 2566.

3.1 การดำเนินงานตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ

กระทรวงอุตสาหกรรมได้มีการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1.1 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน

กระทรวงอุตสาหกรรม ให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคเอกชนที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจเพื่ออนาคตที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้ทั้งในภาคเกษตร อุตสาหกรรมท่องเที่ยว การขับเคลื่อนด้วยอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต รวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ให้มีบทบาทต่อเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานด้านคุณภาพของประเทศที่จะส่งผลต่อการขยายตัวผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศในสาขาอุตสาหกรรม และผลิตภาพการผลิตของภาคอุตสาหกรรม เป็นส่วนหนึ่งในการผลักดันให้ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้นและเชื่อมโยงกับการขยายช่องทางทางการตลาดและการบริหารจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านการเกษตรสร้างมูลค่า โดยการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับอุตสาหกรรมเกษตรและเกษตรแปรรูปตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน (Value Chain) ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม ยกระดับมาตรฐานการผลิตผลิตภัณฑ์ บรรจุภัณฑ์ ให้มีมูลค่าเพิ่มและผลิตภาพที่สูงขึ้น พร้อมทดสอบความต้องการตลาด ต่อยอดงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์ และกระตุ้นให้เกิดการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์รูปแบบใหม่ ๆ รวมทั้งการพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปสู่ออร์แกนิกให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น เช่น การสร้างมูลค่าเพิ่มจากสมุนไพรใช้ทางการแพทย์ เป็นต้น

2. ด้านอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต โดยดำเนินการตามนโยบายประเทศไทย 4.0 ที่มีเป้าหมายเพื่อเพิ่มศักยภาพและเน้นสร้างความเข้มแข็งจากภายในลดความเหลื่อมล้ำ นำประเทศหลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง ด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมโดยใช้วิทยาศาสตร์และนวัตกรรมอย่างชัดเจน รวมถึงนโยบาย 10 อุตสาหกรรมที่มีศักยภาพที่จะเป็นปัจจัยขับเคลื่อนเศรษฐกิจ (New Growth Engine) ของประเทศ และสามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันจากที่เป็นอยู่ให้สูงขึ้นต่อไป ได้แก่ การส่งเสริมสถานประกอบการให้มีการนำระบบอัตโนมัติหรือหุ่นยนต์มาใช้ในสถานประกอบการ การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมอาหารแห่งอนาคต อุตสาหกรรมยานยนต์และเครื่องมือแพทย์ รวมทั้งการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มและเชื่อมโยงอุตสาหกรรมดังกล่าว

3. ด้านการสร้างความหลากหลายด้านการท่องเที่ยว โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านการสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น การออกแบบด้วยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมให้มีมูลค่าเพิ่มและ เป็นที่ต้องการของนักท่องเที่ยว ส่งเสริมการรวมกลุ่มและเชื่อมโยงอุตสาหกรรมท่องเที่ยว รวมทั้งการสร้างผู้ประกอบการใหม่และพัฒนาผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและสปาตลอดห่วงโซ่อุปทาน และเชื่อมโยงเครือข่ายธุรกิจการลงทุนสร้างโอกาสการค้า การลงทุนในตลาดสากล

4. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เชื่อมไทย เชื่อมโลก โดยพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ การใช้ประโยชน์จากเขตเศรษฐกิจพิเศษให้กับ SME ในพื้นที่เป้าหมาย สร้างเครือข่าย

ความร่วมมือระหว่างประเทศให้เกิดการค้าและการลงทุนร่วมกัน รวมทั้งส่งเสริมการสร้างคลัสเตอร์อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์ภาคตะวันออกเชื่อมโยงการพัฒนาระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor Development: EEC) เพื่อต่อยอด SME ให้เข้มแข็งโดยมุ่งพัฒนาศักยภาพและการรวมกลุ่มอุตสาหกรรมควบคู่กับการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

5. ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจบนพื้นฐานผู้ประกอบการยุคใหม่ โดยส่งเสริมผู้ประกอบการครบวงจรตั้งแต่การเสริมสร้างความรู้และทักษะในการดำเนินธุรกิจให้แก่ผู้ประกอบการใหม่ การบ่มเพาะโดยผ่านศูนย์บ่มเพาะในสถาบันการศึกษาต่าง ๆ การเสริมสร้างความเข้มแข็งและผลิตภาพให้กับ SME โดยการพัฒนาองค์ความรู้และการให้คำปรึกษาแนะนำในด้านการพัฒนามาตรฐานต่าง ๆ การนำเทคโนโลยี นวัตกรรมและ Digital หรือ IT มาใช้ในการบริหารจัดการที่ทันสมัย การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและคุณภาพสินค้า เพิ่มช่องทางการค้า เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ และพัฒนาไปสู่การเป็นผู้ประกอบการ SME แบบอัจฉริยะ (Smart SME) ควบคู่กับการพัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการประกอบธุรกิจ โดยการให้ความช่วยเหลือ SME และวิสาหกิจชุมชนผ่านศูนย์ปฏิรูปอุตสาหกรรม 4.0 และการให้บริการปรึกษาแนะนำผ่านศูนย์สนับสนุนและช่วยเหลือ SME

3.1.2 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

นอกจากมีหน้าที่ในการส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาผู้ประกอบการแล้ว กระทรวงอุตสาหกรรมยังให้ความสำคัญกับการนำทุนนวัตกรรมและภูมิปัญญามาเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง ร่วมกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ด้านต่าง ๆ อาทิ การพัฒนาทักษะการผลิต การบริหารจัดการและการพัฒนาช่องทางการตลาด โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลพัฒนาผลิตภัณฑ์และยกระดับศักยภาพวิสาหกิจชุมชน ตลอดจนพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนให้สามารถเติบโตสู่สากล พัฒนามิติเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็ง อาทิ การสนับสนุนด้านวิชาการในการฝึกอบรมพัฒนาราชกรและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน ในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ให้มีประสิทธิภาพและมีมูลค่าผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น การส่งเสริมเกษตรอุตสาหกรรม การส่งเสริมและพัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่น มีมาตรฐานและตอบสนองความต้องการของตลาดได้

3.1.3 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กระทรวงอุตสาหกรรมมีนโยบายที่มุ่งเน้นการสนับสนุนการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและการจัดการขยะและมลพิษอย่างยั่งยืนด้วยการส่งเสริมและพัฒนาวัตถุดิบทดแทนที่ได้จากการรีไซเคิลขยะหรือของเสียทั้งจากครัวเรือนและจากอุตสาหกรรม (Secondary Raw Materials) เพื่อลดการเกิดขยะและลดปัญหามลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาภาคอุตสาหกรรมด้วย BCG Model ส่งเสริมการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ พัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมเป้าหมาย ลดการปลดปล่อยมลพิษและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมยังมุ่งเน้นการพัฒนาการประกอบกิจการเหมืองแร่ให้มีมาตรฐานในระดับสูง มีความปลอดภัยและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสนับสนุนผู้ประกอบการให้มีมาตรฐานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR - DPIM) และอุตสาหกรรมสีเขียว

3.1.4 ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภาครัฐ

กระทรวงอุตสาหกรรมมีการกิจการดำเนินงานโดยยึดหลัก “ภาครัฐรัฐของประชาชนเพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม” โดยนำนวัตกรรม เทคโนโลยี ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้ ในการให้บริการ เช่น การใช้ระบบ IT ทำงานเพื่อให้ผู้รับบริการมีความสะดวกและรวดเร็วขึ้น การให้บริการผู้ประกอบการออนไลน์ผ่านศูนย์สนับสนุนและช่วยเหลือ SME การบริหารจัดการองค์การ โดยนำยุทธศาสตร์สู่ การปฏิบัติในทุกระดับทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานและ การใช้จ่ายงบประมาณ ตลอดจนการดำเนินโครงการเพื่อปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การปรับปรุงโครงสร้างองค์การให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศ มีการบริหารจัดการและพัฒนาบุคลากรให้สามารถสนองความต้องการในการปฏิบัติงาน ควบคู่กับการเสริมสร้างประสิทธิภาพและคุณภาพภายใต้หลักระบบคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้ง มีมาตรการกำกับดูแลที่เสริมสร้างความโปร่งใส และการป้องกันทุจริต รวมทั้งระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ชาติ ด้านที่ 6 การปรับสมดุลและพัฒนากระบวนการบริหารจัดการภาครัฐ ส่งผลให้กระทรวงอุตสาหกรรมบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติที่ต้องการให้ภาครัฐมีวัฒนธรรมการทำงานที่มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส ภาครัฐมีขนาดที่เล็กลง พร้อมปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีความโปร่งใส ปลอดภัยและประพฤตินิชอบ

3.2 การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการรายปี (พ.ศ. 2566) ของกระทรวงอุตสาหกรรม

3.2.1 แผนปฏิบัติราชการ เรื่อง การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการและภาคอุตสาหกรรม ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

- เป้าหมาย

1. ภาคอุตสาหกรรมมีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น

2. ผู้ประกอบการ และวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

ในภาคอุตสาหกรรมได้รับการพัฒนาด้วยเทคโนโลยี ดิจิทัล และนวัตกรรม

- ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย ดังแสดงในตารางที่ 3-3

ตารางที่ 3-3 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายตามแผนปฏิบัติราชการ เรื่อง การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการและภาคอุตสาหกรรม ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ตัวชี้วัด	หน่วย นับ	ข้อมูล ปีฐาน	ค่า เป้าหมาย ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
1. มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคอุตสาหกรรมและภาคเหมืองแร่	พันล้านบาท	4,194.74 (ข้อมูลเฉลี่ยปี 62 - 64)	4,740	ทุกหน่วยงาน

ตัวชี้วัด	หน่วย นับ	ข้อมูล ปีฐาน	ค่า เป้าหมาย ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
		* เฉพาะ GDP ภาคอุตสาหกรรม		
2. ร้อยละของผลิตภาพการผลิต ภาคอุตสาหกรรม (TFP) ที่เพิ่มขึ้น	ร้อยละ	- 0.10 (ข้อมูลเฉลี่ย ปี 61 - 63)	2.4	ทุกหน่วยงาน
3. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ผู้ประกอบการ และวิสาหกิจชุมชน ที่ได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพสามารถ สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจไม่น้อยกว่า	ล้านบาท	8,097 (ข้อมูลเฉลี่ย ปี 63 - 64)	7,000	กสอ. / กรอ. / สมอ. / สปอ.
4. ร้อยละของจำนวนผู้ประกอบการ ที่ได้รับ การส่งเสริมและพัฒนาด้านเทคโนโลยี ดิจิทัลระบบอัตโนมัติและนวัตกรรม มี ประสิทธิภาพ เพิ่มขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด	ร้อยละ	-	80	ทุกหน่วยงาน

ที่มา : กระทรวงอุตสาหกรรม, 2566.

- แนวทางการพัฒนา

1. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ระบบอัตโนมัติมาประยุกต์ใช้เพื่อ
เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

2. ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อรองรับการพัฒนา
อุตสาหกรรมอนาคตและ ต่อยอดอุตสาหกรรมเดิม

3. พัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรภาคอุตสาหกรรมตลอดห่วงโซ่
อุปทานให้มีสมรรถนะสูงและขีดความสามารถในการประกอบการ

- แผนงาน/โครงการสำคัญ

1. แผนงานการเพิ่มศักยภาพอุตสาหกรรมเป้าหมาย

การส่งเสริม SME กลุ่มอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ (S-Curve) ได้แก่
อุตสาหกรรมชีวภาพ อุตสาหกรรมการแพทย์ อุตสาหกรรมดิจิทัล ข้อมูลและปัญญาประดิษฐ์
อุตสาหกรรมหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมและบริการขนส่งและ
โลจิสติกส์ ให้มีความเข้มแข็งและมีผลิตภาพเพิ่มสูงขึ้น (Productivity) ด้วยเครื่องมือต่าง ๆ เช่น
การพัฒนาศักยภาพสถานประกอบการด้วยการใช้เทคโนโลยีชีวภาพในกระบวนการผลิต การใช้
เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการแพทย์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการด้านสุขภาพ การนำ
เทคโนโลยีหุ่นยนต์ ระบบอัตโนมัติและดิจิทัล มาประยุกต์ใช้กับสถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรม
การผลิต การเตรียมความพร้อมด้านมาตรฐานที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมยานยนต์ การพัฒนาต้นแบบ
ยานยนต์ไฟฟ้า การยกระดับสถานประกอบการด้วยการบริหารจัดการโลจิสติกส์และซัพพลายเชน
อัจฉริยะ รวมถึงการพัฒนาองค์ความรู้บุคลากรที่เกี่ยวข้องในกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพ เป็นต้น

2. แผนงาน การประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ดิจิทัลและระบบอัตโนมัติ
นวัตกรรม งานวิจัยในภาค อุตสาหกรรม

การส่งเสริมการนำเทคโนโลยี ดิจิทัลและระบบอัตโนมัติ นวัตกรรม
งานวิจัย มาประยุกต์ใช้กับสถานประกอบการในภาคอุตสาหกรรมการผลิต เช่น การใช้แขนกลหุ่นยนต์
อัตโนมัติหยิบจับชิ้นงาน การใช้ระบบเซ็นเซอร์ตรวจจับและบันทึกข้อมูล เป็นต้น รวมทั้งการพัฒนา
ผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรมเพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ และเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เดิม มุ่งสร้างต้นแบบ
ของ SME ที่ประสบความสำเร็จ รวมทั้งสร้างเครือข่ายและเชื่อมโยงธุรกิจที่เข้มแข็ง

3. แผนงาน การพัฒนาผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและ
ขนาดย่อม และวิสาหกิจชุมชน

- การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการและวิสาหกิจ
ในทุกระดับตั้งแต่ผู้ประกอบการใหม่ (New Entrepreneur) ผู้ประกอบการธุรกิจเริ่มต้น (Startup)
วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ให้มีสมรรถนะและขีดความสามารถที่สูงขึ้น สามารถเติบโต
ในเศรษฐกิจและสังคมยุคใหม่ โดยส่งเสริมและพัฒนากลุ่มเป้าหมายที่สนใจในการเริ่มต้นประกอบธุรกิจ
ให้มีจิตวิญญาณของความเป็นผู้ประกอบการ สามารถเริ่มต้นดำเนินธุรกิจจนสามารถจัดตั้งและขยายธุรกิจ
รูปแบบใหม่ที่มีมูลค่าเพิ่มขึ้นและอยู่รอดในสังคมได้อย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมผู้ประกอบการวิสาหกิจ
ขนาดกลางและขนาดย่อมทุกระดับให้มีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ โดยการพัฒนาองค์ความรู้และ
การให้คำปรึกษาแนะนำที่มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยี นวัตกรรม ดิจิทัล มาตรฐาน ความคิดสร้างสรรค์
โมเดลเศรษฐกิจ BCG มาประยุกต์ใช้ในธุรกิจ รวมทั้งให้ความสำคัญกับส่งเสริมและพัฒนาในมิติเชิงพื้นที่
เพื่อให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายทั่วประเทศ

- การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการชุมชน โดยพัฒนา
และยกระดับผลิตภัณฑ์ ให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้นด้วยการนำนวัตกรรม เทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์เข้ามา
ประยุกต์ ผสานกับอัตลักษณ์ของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่อยอดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีคุณภาพ
และมาตรฐาน เป็นสินค้าที่มีศักยภาพและแข่งขันได้ในระดับสากล อาทิ การสนับสนุน ด้านวิชาการ
ในการฝึกอบรมพัฒนาราชกรและกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตผลิตภัณฑ์ชุมชน
ในพื้นที่โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริให้มีประสิทธิภาพและมีมูลค่าผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น การส่งเสริม
และพัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตรในระดับชุมชน อาทิ โครงการแปรรูปสินค้าเกษตรอุตสาหกรรม
1 จังหวัด 1 ชุมชน (One Province One Agro-Industrial Community: OPOAI-C) พัฒนาผลิตภัณฑ์
ให้โดดเด่นมีมาตรฐานและตอบสนองความต้องการของตลาดได้ รวมทั้งเชื่อมโยงกับการขยายช่องทาง
การตลาดและการบริหารจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

**3.2.2 แผนปฏิบัติการราชการ เรื่อง การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อ
การเติบโตของอุตสาหกรรมยุคใหม่**

- เป้าหมาย

1. การลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมายเพิ่มขึ้น

2. ลดข้อจำกัด อุปสรรค และพัฒนาปัจจัยสนับสนุนและระบบนิเวศ

อุตสาหกรรมในการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม

- ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย - ดังแสดงในตารางที่ 3-4

ตารางที่ 3-4 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายตามแผนปฏิบัติราชการ เรื่อง การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมยุคใหม่

ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	ข้อมูล ปีฐาน	ค่าเป้าหมาย ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
1. ร้อยละของมูลค่าการลงทุนของโรงงานอุตสาหกรรมเป้าหมายที่เพิ่มขึ้นเฉลี่ยเมื่อเทียบกับปีก่อนหน้า	ร้อยละ	- 7.18 (ข้อมูลเฉลี่ยปี 62 - 64)	5	ทุกหน่วยงาน
2. จำนวนนโยบาย มาตรการและมาตรฐาน สินค้าและบริการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันของประเทศ	เรื่อง	-	285	สมอ. / สศอ./ สปอ.
3. จำนวนห้องปฏิบัติการทดสอบ หน่วยตรวจสอบและรับรอง และองค์กรกำหนดมาตรฐาน ได้รับการพัฒนา / ยกระดับ และเพิ่มขีดความสามารถในการ ทดสอบคุณภาพเพื่อรองรับมาตรฐาน 4.0	ห้อง/หน่วย	-	365	สมอ./ สปอ.
4. จำนวน กฎหมาย กฎ หรือระเบียบ ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเพื่อลดปัญหา อุปสรรค หรือส่งเสริมการประกอบการอุตสาหกรรม	เรื่อง	-	5	ทุกหน่วยงาน

ที่มา : กระทรวงอุตสาหกรรม, 2566.

- แนวทางการพัฒนา

1. กำหนดทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อชั้นนำและเตือนภัยภาคอุตสาหกรรม
2. สนับสนุนการสร้างพันธมิตรทั้งในและต่างประเทศเพื่อยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง
3. พัฒนาโครงสร้างสนับสนุนด้านการทดสอบ และรับรองมาตรฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับอุตสาหกรรมเป้าหมายและเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค
4. ปรับปรุงกฎหมาย และกฎระเบียบให้เอื้อต่อการลงทุนและประกอบการ

- แผนงาน/โครงการสำคัญ

1. แผนงานการดำเนินงานด้านนโยบาย มาตรการ และการมาตรฐาน
 - การกำหนดนโยบาย แนวทาง แผน มาตรการ และกำหนดท่าทีด้านการพัฒนาอุตสาหกรรม ทั้งในระดับภาพรวม รายสาขา เชิงพื้นที่ ให้รองรับกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคต ตลอดจนกำหนดท่าทีแนวทางการร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมระหว่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกทางการค้า การลงทุน และสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมเป้าหมาย โดยบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงการคลัง

- การจัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติการด้านการเพิ่มผลผลิตการผลิตภาคอุตสาหกรรม (พ.ศ. 2567 - 2572) สำหรับเป็นกรอบในการพัฒนาผลผลิตภาพ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขันของอุตสาหกรรมไทย

- การกำหนดมาตรฐานให้สอดคล้องกับนโยบายในปัจจุบันเพื่อให้การมาตรฐานรองรับอุตสาหกรรมและบริการแห่งอนาคต รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานเพื่อส่งเสริม พัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และผู้ผลิตชุมชน เช่น การส่งเสริมและพัฒนาผู้ประกอบการให้ได้รับการรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (มอก.) มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เอส (มอก.เอส) และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน (มผช.) โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เป็นต้น

- การกำกับดูแลการประกอบกิจการ การอนุมัติ อนุญาตให้เป็นไปตามกฎหมาย เช่น กฎหมายว่าด้วยแร่และกฎหมายอื่นที่อยู่ในความรับผิดชอบของกระทรวงอุตสาหกรรม

2. แผนงานการพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรม

- การพัฒนาระบบนิเวศอุตสาหกรรมที่เอื้อต่อการประกอบการ โดยปรับรูปแบบการให้บริการที่ทันสมัยด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปและเพิ่มศักยภาพการให้บริการ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) แบบครบวงจร โดยการสนับสนุนการให้คำปรึกษาแนะนำธุรกิจผ่านระบบออนไลน์และออฟไลน์ สร้างโอกาสในการเข้าถึงตลาดแหล่งเงินทุนและสินเชื่อ ส่งเสริมการเชื่อมโยงเครือข่ายพันธมิตรทางธุรกิจ รวมถึงพัฒนากลไกที่ช่วยเสริมแกร่งให้ธุรกิจในรูปแบบของการสร้างและพัฒนาผู้ให้บริการธุรกิจอุตสาหกรรม การยกระดับเครื่องมือต่าง ๆ ที่เป็นกลไกขับเคลื่อนและสนับสนุนการดำเนินธุรกิจ

- การยกระดับบริการโครงสร้างพื้นฐานทางคุณภาพของประเทศ ได้แก่ การกำหนดมาตรฐาน การพัฒนาศักยภาพหน่วยตรวจสอบและรับรอง (หน่วยตรวจ หน่วยรับรอง และห้องปฏิบัติการ) ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มอุตสาหกรรม และมหาวิทยาลัย เพื่อสนับสนุนการยกระดับสินค้าและบริการที่มีความจำเป็นให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับระดับระหว่างประเทศ เพิ่มบทบาทการเป็นผู้ร่วมกำหนดมาตรฐานในเวทีสากล สร้างกลไกผู้บริโภคให้เข้มแข็ง สนับสนุนให้ผู้ประกอบการสามารถขึ้นทะเบียนมาตรฐานให้มากขึ้น สามารถส่งมอบสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและความปลอดภัยตามมาตรฐาน หรือความต้องการเฉพาะของผู้ซื้อกำหนด อันจะทำให้สินค้าและบริการนั้นสามารถแข่งขันได้ในตลาดโลก โดยเฉพาะตลาดคุณภาพสูงหรือตลาดเฉพาะกลุ่ม

3. แผนงานการพัฒนาและปรับปรุงกฎหมายหรือกฎ ระเบียบ ที่เกี่ยวข้อง

- การปรับปรุงและพัฒนากฎหมายให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง เช่น การปรับปรุงพระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ ให้สอดคล้องกับบริบทสถานการณ์ปัจจุบัน การพัฒนากฎระเบียบข้อบังคับ พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอุตสาหกรรมอ้อย น้ำตาลทรายและอุตสาหกรรมต่อเนื่องที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลทราย การพัฒนากฎระเบียบ ข้อบังคับ พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการผลิตอุตสาหกรรมชีวภาพที่เอื้อต่อการลงทุนและการผลิตอุตสาหกรรมชีวภาพ การพัฒนากฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้รองรับมาตรฐานตามหลักการ OECD – GLP เป็นต้น

3.2.3 แผนปฏิบัติการ เรื่อง การเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนด้วย BCG Model

- เป้าหมาย ภาคอุตสาหกรรมได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วย BCG Model
- ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย - ดังแสดงในตารางที่ 3-5

ตารางที่ 3-5 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการ เรื่อง การเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนด้วย BCG Model

ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	ข้อมูลปีฐาน	ค่าเป้าหมายตัวชี้วัด	หน่วยงาน
1. ปริมาณการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคอุตสาหกรรม	ล้านตัน (CO ₂ เทียบเท่า)	-	1.16	ทุกหน่วยงาน

ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	ข้อมูล ปีฐาน	ค่าเป้าหมาย ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
2. ร้อยละของจำนวนสถานประกอบการที่เข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมสีเขียว	ร้อยละ	-	80	กรอ. / กพร. / สปอ.
3. ร้อยละของปริมาณกากอุตสาหกรรมที่เป็นของเสียอันตรายได้รับการจัดการแล้วนำกลับมาใช้ประโยชน์	ร้อยละ	-	78	กรอ. / กพร. / สปอ.
4. มูลค่าการลงทุนของอุตสาหกรรม BCG ไม่น้อยกว่า	ล้านบาท	-	87,000	กรอ. / สอน. / สปอ.
5. จำนวนนิคมอุตสาหกรรมที่ได้รับการรับรองการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ	นิคม	32 (ข้อมูลเฉลี่ยปี 62-64)	37	กนอ.
6. จำนวนพื้นที่ที่พัฒนาเข้าสู่การเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ	พื้นที่	-	ระยะที่ 1 18 พื้นที่ ระยะที่ 2 15 พื้นที่ ใหม่ ระยะที่ 3 20 พื้นที่ ใหม่ ¹	ทุกหน่วยงาน
7. จำนวนผู้ประกอบการหรือสถานประกอบการ ภาคอุตสาหกรรม ได้รับการส่งเสริม พัฒนา กำกับดูแล ให้มีความปลอดภัย เป็นมิตรต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม	ราย	52,378 (ข้อมูลเฉลี่ยปี 63 - 64)	56,000 ²	สปอ. / กรอ. / กพร. / สมอ.

ที่มา : กระทรวงอุตสาหกรรม, 2566.

หมายเหตุ :

¹ ระยะที่ 1 : 18 พื้นที่ (15 จังหวัดเดิม) ผ่านเกณฑ์การประเมินฯ ระดับที่ 3

ระยะที่ 2 : 15 พื้นที่ใหม่ (11 จังหวัดเดิมและ 4 จังหวัด SEZ) ผ่านเกณฑ์การประเมินฯ ระดับที่ 1

ระยะที่ 3 : 20 พื้นที่ใหม่ (20 จังหวัด) ได้รับการเตรียมความพร้อมและแต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศระดับจังหวัด

²ปี 2566 ค่าเป้าหมายรายหน่วยงาน คือ 43,000 ราย (สปอ.) 1,125 ราย (กพร.) 8,000 ราย (กรอ.) 4,400 ราย (สมอ.)

- แนวทางการพัฒนา
 1. ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
 2. บริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากกากอุตสาหกรรมอย่างครบวงจร
 3. พัฒนากลไกในการกำกับดูแลภาคอุตสาหกรรมให้ดำเนินการตามกฎหมาย
 4. ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังและจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น
- แผนงาน/โครงการสำคัญ
 1. แผนงาน การพัฒนาอุตสาหกรรมตามแนวทาง BCG Model
 - การส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มจากวัตถุดิบชีวภาพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจฐานชีวภาพ เช่น ชีวเคมีภัณฑ์ วัสดุชีวภาพ ชีวเภสัชภัณฑ์ เวชสำอาง นวัตกรรมอาหารชีวภาพ สารสกัดสมุนไพร เชื้อเพลิงชีวภาพ และพลังงานชีวภาพ เป็นต้น การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าให้มีมูลค่าสูงจากจากทรัพยากรชีวภาพ เน้นการใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่าจากการแปรสภาพเพื่อกลับมาใช้ใหม่ (Recycle, Upcycle) และสร้างเศรษฐกิจฐานชีวภาพอุบัติใหม่ทั้งระบบอย่างครบวงจร
 - การออกแบบผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตเพื่อให้เกิดของเสียน้อยที่สุด (Zero-Waste) ตลอดจนลดผลกระทบต่อโลกอย่างยั่งยืน โดยส่งเสริมการนำความคิดสร้างสรรค์ การออกแบบ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม มาใช้ต่อยอดการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์จากวัสดุเหลือใช้จากการผลิตสินค้าทั้งภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม ภาคการบริการและการท่องเที่ยว รวมไปถึงวัสดุเหลือใช้จากการอุปโภคและบริโภคในท้องถิ่น และวัสดุรีไซเคิลอื่น ๆ มาใช้ในการผลิตสินค้าและบริการ
 - การผลักดันให้ทุกโรงงานอุตสาหกรรมทั่วประเทศ พัฒนาสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว (Green Industry) เน้นการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการ ส่งเสริมและกำกับดูแลคุณภาพสิ่งแวดล้อมของสถานประกอบการ สร้างการรับรู้และเข้าใจในอุตสาหกรรมสีเขียว และมุ่งยกระดับอุตสาหกรรมสีเขียวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและนานาชาติ
 2. แผนงาน การส่งเสริม พัฒนา กำกับดูแลให้มีความปลอดภัยเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
 - การพัฒนาระบบกลไกในการเพิ่มประสิทธิภาพการกำกับ ดูแลภาคอุตสาหกรรมให้ดำเนินการตามกฎหมายอย่างเคร่งครัด ส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมให้มีการพัฒนากระบวนการผลิตที่เป็นมิตรกับสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังและจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม เชื่อมโยงและเสริมสร้างความเข้าใจการประกอบการอุตสาหกรรมกับชุมชนและท้องถิ่น
 - การพัฒนาและใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี เพื่อลดมลพิษตลอดจนเฝ้าระวังและ เตือนภัยผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากภาคอุตสาหกรรม โดยการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทางสนับสนุนการกำกับดูแลการบริหารจัดการมลพิษภาคอุตสาหกรรม

อย่างเป็นระบบ โดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชน และผู้ที่ได้รับผลกระทบ รวมทั้งการดำเนินงานสนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการใช้พลังงานสะอาดในภาคอุตสาหกรรม

- การพัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ สำหรับใช้ในการกำกับโรงงาน เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการติดตามด้านสิ่งแวดล้อม เช่น เครื่องตรวจวัดอากาศจากปล่องระบายแบบอัตโนมัติ (Continuous Emission Monitoring Systems: CEMS) การตรวจวัดมลพิษทางน้ำแบบอัตโนมัติอย่างต่อเนื่อง (Water Pollution Monitoring System: WPMS) เป็นต้น รวมทั้งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการกำกับดูแลและระบายมลพิษอุตสาหกรรมผ่านระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยมลพิษระยะไกล (Pollution Online Monitoring System: POMS) ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ สามารถติดตามผลการตรวจวัดแบบ Real time ตลอด 24 ชั่วโมง ผ่านแอปพลิเคชันได้ทั้งระบบ IOS และ Android

- การพัฒนาการประกอบกิจการเหมืองแร่ให้มีมาตรฐานในระดับสูง มีความปลอดภัยและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการวางแผนบริหารจัดการทรัพยากรแร่เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าพร้อมทั้งลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและประชาชน ผ่านการส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการให้มีการนำมาตรฐานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR-DPIM) และอุตสาหกรรมสีเขียว (Green Industry) และการพัฒนาสู่เหมืองแร่ 4.0 (Mining 4.0) ไปปฏิบัติ

3. แผนงาน การพัฒนาและยกระดับเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

- การส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ และนิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ขับเคลื่อนสู่ Zero Waste Society และ Circular Economy โดยการพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมเป้าหมาย ลดการปลดปล่อยมลพิษและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามเกณฑ์และมาตรฐาน ตลอดจนดำเนินการตามตัวชี้วัดภายใต้แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ เพื่อเข้าสู่ความเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

3.2.4 แผนปฏิบัติการราชการ เรื่อง การพัฒนาองค์กรสู่องค์กรดิจิทัลเพื่อให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

- เป้าหมาย

1. ภาครัฐองค์กรไปสู่องค์กรดิจิทัลตามแนวทางรัฐบาลดิจิทัล
2. พัฒนาการองค์กรให้มีการให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส

และมีธรรมาภิบาล

- ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมาย - ดังแสดงในตารางที่ 3-6

ตารางที่ 3-6 ตัวชี้วัดและค่าเป้าหมายตามแผนปฏิบัติการ เรื่อง การพัฒนาองค์กรสู่องค์กรดิจิทัล เพื่อให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด	หน่วยนับ	ข้อมูล ปีฐาน	ค่าเป้าหมาย ตัวชี้วัด	หน่วยงาน
1. จำนวนชุดข้อมูลที่น่าใช้ระบบจัดเก็บข้อมูลกลาง (Data Lake) เพื่อการบูรณาการข้อมูล ร่วมกันระหว่างหน่วยงานภายในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม	ชุดข้อมูล	-	4	ทุก หน่วยงาน
2. จำนวนกระบวนการทำงานที่มีการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ (Digitalization)	กระบวนการ งาน	-	7	ทุก หน่วยงาน
3. จำนวนรางวัลด้านการเป็นต้นแบบที่ดีที่ได้รับจากภายนอก	รางวัล	-	2	ทุก หน่วยงาน
4. ร้อยละของหน่วยงานกระทรวงอุตสาหกรรมมีผลการประเมิน คุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) 85 คะแนนขึ้นไป	ร้อยละ	100 (ข้อมูลเฉลี่ย ปี 63 - 64)	100	ทุก หน่วยงาน
5. ร้อยละของความสำเร็จในการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการพัฒนาบุคลากรประจำปีงบประมาณ	ร้อยละ	97.57 (ข้อมูลเฉลี่ย ปี 62 - 64)	90	ทุก หน่วยงาน
6. ร้อยละของความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการให้บริการของกระทรวงอุตสาหกรรม	ร้อยละ	91.59 (ข้อมูลเฉลี่ย ปี 63 - 64)	90	ทุก หน่วยงาน

ที่มา : กระทรวงอุตสาหกรรม, 2566.

- แนวทางการพัฒนา

1. ปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อรองรับการดำเนินงานภายใต้การเปลี่ยนแปลง

2. พัฒนาศักยภาพบุคลากร วัฒนธรรมองค์กรให้ทันสมัยเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมและให้การบริการที่มีคุณภาพ

3. ส่งเสริมจริยธรรม ธรรมาภิบาลและการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบในการปฏิบัติราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

- แผนงาน/โครงการสำคัญ

1. แผนงาน การพัฒนาองค์กรด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

- การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งจะมีส่วนสนับสนุนให้องค์กรพัฒนาไปสู่ Digital Government เช่น การพัฒนาระบบ Ecosystem เพื่อเพิ่มขีดความสามารถและ ความสะดวกในการให้บริการ รวมถึงบูรณาการข้อมูลในการดำเนินงานจากทุกส่วน ฝ่ายเพื่อลดความซ้ำซ้อนและขั้นตอนการทำงาน ตลอดจนพัฒนา Big Data เพื่อใช้ในการประมวลผลการดำเนินงาน สำหรับวิเคราะห์และกำหนดแผนการดำเนินงาน ซึ่งส่งผลให้เกิดการลดเวลาการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และทำให้หน่วยงานสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. แผนงาน การให้บริการประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและมี ธรรมาภิบาล

- การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการให้บริการแก่กลุ่มเป้าหมาย ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการเพิ่มขึ้น เช่น การให้บริการผู้ประกอบการออนไลน์ผ่านศูนย์สนับสนุนและช่วยเหลือเอสเอ็มอี การออกใบอนุญาต ระบบ e-License การใช้ข้อมูลและสารสนเทศและช่องทางแบบใหม่ ๆ เพื่อค้นหาความต้องการและความคาดหวังของผู้รับบริการและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น แบบสอบถามออนไลน์ การจัดเก็บข้อมูลผู้รับบริการผ่าน i-Industry และ iSingle Form การสร้างนวัตกรรมการให้บริการ เช่น การให้คำปรึกษาแนะนำผ่าน Application การแจ้งข่าวสารการสมัครเข้ารับบริการผ่านระบบออนไลน์ เป็นต้น รวมทั้งการทบทวน ปรับปรุง และพัฒนากลไกการอนุญาตที่โปร่งใส รวดเร็ว และมีระบบกำกับ ติดตามตรวจสอบการประกอบกิจการที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ

- การให้บริการระบบสารสนเทศเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและระบบเตือนภัยที่เชื่อถือได้และทันต่อสถานการณ์ปัจจุบัน ได้แก่ ข้อมูลสถิติด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ดัชนีอุตสาหกรรม ข้อมูลเชิงลึกรายอุตสาหกรรม รวมถึงข้อมูลการเตือนภัยของอุตสาหกรรม โดยการให้บริการผ่านช่องทางต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้ง่ายและทั่วถึง เพื่อให้ผู้ประกอบการหรือผู้ที่สนใจสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการประกอบการตัดสินใจ วางแผนกลยุทธ์ หรือกำหนดนโยบายของทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างทันท่วงที

- การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านป้องกันต่อต้านการทุจริต และส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเชิงรุก ปลุกจิตสำนึกคุณธรรมและจริยธรรมในการให้บริการอำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชนผู้รับบริการ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการเฝ้าระวัง ติดตาม ตรวจสอบการทุจริตหรือประพฤติมิชอบในภาครัฐ รวมทั้งรณรงค์ต่อต้านการทุจริตประพฤติมิชอบ โดยมีผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ผ่านเกณฑ์ตามเป้าหมายตัวชี้วัดของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต มีผลคะแนนประเมิน 91.62 ซึ่งจัดอยู่ในระดับ A

- การกำกับดูแลที่เสริมสร้างความโปร่งใสและการป้องกันทุจริต รวมทั้งระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพด้วยหน่วยตรวจสอบภายใน มีมาตรการและระบบรับเรื่องร้องเรียนผ่านช่องทางต่าง ๆ หลายช่องทาง เช่น เว็บไซต์ ตู้รับเรื่องร้องเรียน และระบบรับเรื่องร้องเรียนสำนักนายกรัฐมนตรี มีการรายงานเรื่องร้องเรียนให้ผู้บริหารทราบทุกเดือน รวมทั้งมีการทบทวนและปรับปรุงและพัฒนาระบบการจัดการเรื่องร้องเรียน (ผ่านเว็บไซต์) ที่ง่ายต่อการใช้งานและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยผู้รับบริการหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ประสงค์จะร้องเรียนสามารถร้องเรียนได้ทุกวันตลอด 24 ชั่วโมง หากเรื่องร้องเรียนดังกล่าวมีการส่งต่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือมีการตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงหรือลงโทษ จะมีการรายงานสถานการณ์ดำเนินงานให้ผู้ร้องเรียนทราบ

3. แผนงาน การพัฒนาศักยภาพบุคลากร

- การพัฒนาบุคลากรภาครัฐทุกประเภทให้มีความรู้ ทักษะ และการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการใช้ภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม ทักษะด้านดิจิทัล เป็นต้น มีทัศนคติและกรอบความคิดในการทำงานเพื่อให้บริการประชาชนและอำนวยความสะดวกภาคเอกชน และภาคประชาสังคมเพื่อประโยชน์ของการพัฒนาประเทศ มีการเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรม การปรับเปลี่ยนแนวคิดให้การปฏิบัติราชการเป็นมืออาชีพ

มีจิตบริการทำงานในเชิงรุกและมองไปข้างหน้า สามารถบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคส่วนอื่นได้
 อย่างเป็นรูปธรรม ปฏิบัติงานตามหลักการและหลักวิชาชีพด้วยความเป็นธรรมและเสมอภาค กล้ายืนหยัด
 ในการกระทำที่ถูกต้อง คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ของส่วนตน

- การจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากรในเชิงรุก อาทิ การส่งบุคลากร
 เพื่อรับทุนรัฐบาลไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ มีระบบการพัฒนาบุคลากรและผู้นำให้มีทักษะสามารถ
 ปฏิบัติงานได้หลากหลาย เช่น ระบบข้าราชการผู้มีผลสัมฤทธิ์สูง (HiPPS) หลักสูตรการพัฒนาผู้นำ
 คลื่นลูกใหม่ในราชการไทย (New Wave) เป็นต้น

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม

1. การวิเคราะห์สถานการณ์และบริบทที่มีผลต่อการดำเนินงานของ กระทรวงอุตสาหกรรม

ประเทศไทยได้ก้าวมาสู่จุดเปลี่ยนที่สำคัญทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม
 จากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมในระดับโลก ประกอบกับรูปแบบการพัฒนา
 เศรษฐกิจเดิมของไทยที่มุ่งสร้างเติบโตอย่างรวดเร็ว (Aggressive Growth) และข้อจำกัดที่ปัจจัย
 การแข่งขันเดิม ๆ อาทิ ค่าแรง กำลังคนวัยแรงงาน และการพึ่งพิงเทคโนโลยีจากต่างชาติ เริ่มถึงขีดจำกัด
 และขาดความยั่งยืน ซึ่งก่อให้เกิดสถานการณ์ของประเทศที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์การติดกับดักรายได้
 ปานกลาง (Middle Income Trap) ที่ “ประชาชน (แรงงาน) รายได้ต่ำ ประเทศรายได้ปานกลาง”
 เกิดปัญหาความไว้วางใจและผลกระทบเชิงลบของการประกอบอุตสาหกรรมที่นำมาสู่ปัญหา
 และข้อขัดแย้งของ “การอยู่ร่วมกันระหว่างอุตสาหกรรมและชุมชน” และความเปราะบางของเศรษฐกิจ
 และสังคมจากปัญหา “แก๊งค์อันวัย” และ “ความเหลื่อมล้ำและกระจายรายได้” ดังนั้น กระทรวง
 อุตสาหกรรม ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมการพัฒนาภาคอุตสาหกรรม
 ที่เป็นภาคเศรษฐกิจหลักของประเทศ จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงสถานการณ์และบริบทที่มีผลต่อการพัฒนา
 อุตสาหกรรมข้างต้นอย่างรอบด้าน เพื่อปรับทิศทางการทำงานหรือบทบาทให้สอดคล้องกับสถานการณ์
 และดำเนินงานอย่างมีกลยุทธ์ที่จะสร้างความยั่งยืนและสมดุลให้กับการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ
 โดยจากการวิเคราะห์สามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของกระทรวงอุตสาหกรรม ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านการแข่งขันทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ

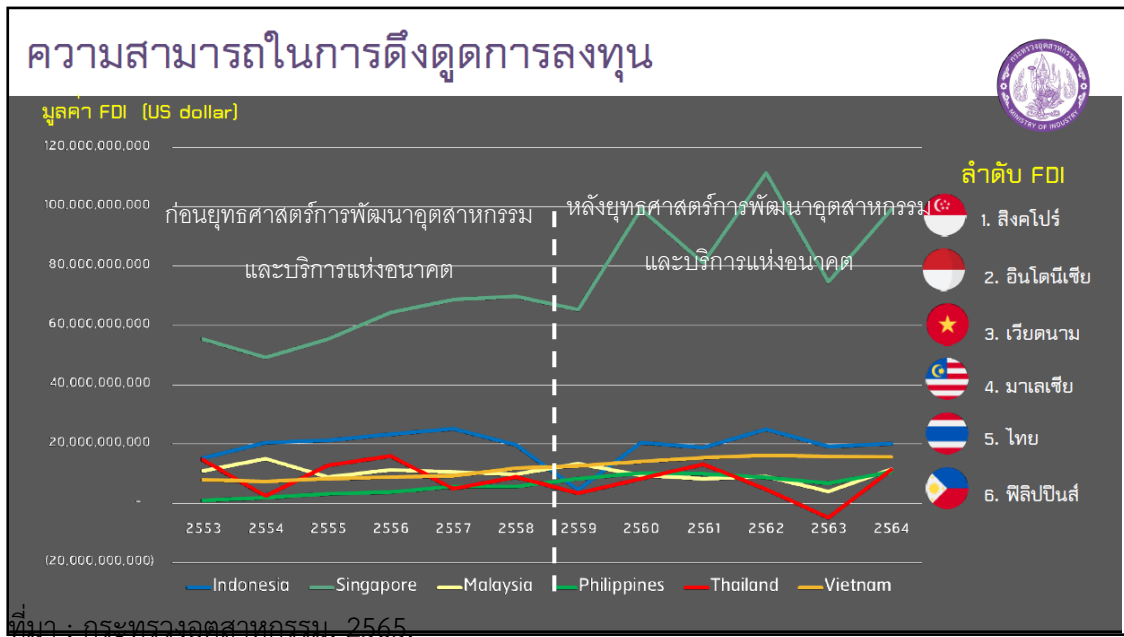
มูลค่าการลงทุนและการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของไทยในช่วง 10 - 20 ปี
 ที่ผ่านมามีแนวโน้มคงที่ และมีความเสี่ยงที่จะลดลง โดยในสถานการณ์ปกติประเทศไทยมีอัตราการ
 การเติบโตของ GDP อยู่ที่ร้อยละ 3 - 4 และมีอัตราการขยายตัวของการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศ
 เฉลี่ย (FDI) เหลือเพียงร้อยละ 2 ต่อปี ส่งผลให้รายได้ต่อหัวของไทย (GNI per capita) ในปี พ.ศ. 2565
 ยังอยู่ที่ 7,090 ดอลลาร์สหรัฐอเมริกา กล่าวคือ ไทยติดอยู่ในฐานะประเทศรายได้ปานกลางมาแล้ว
 ถึง 46 ปี (ไทยเลื่อนฐานะเป็นประเทศรายได้ปานกลางตั้งแต่ปี พ.ศ. 2519) และมีการคาดการณ์ว่าหากไม่มี
 การดำเนินการใด ๆ เพื่อปรับเปลี่ยนทางยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ

ประเทศไทยจะต้องอยู่ในฐานะประเทศรายได้ปานกลาง หรือ “ประชาชน (แรงงาน) รายได้ต่ำ ประเทศรายได้ปานกลาง” ไปอีกกว่า 10 - 30 ปี ซ้ำยังต้องเผชิญกับการเป็นสังคมผู้สูงอายุแบบสมบูรณ์ที่นำมาสู่การขาดแคลนกำลังคนในวัยทำงาน การติดกับดักประเทศรายได้ปานกลางที่ทำให้เกิดปรากฏการณ์ “แก่อ่อนรวย” ซึ่งหากประเทศมีการเติบโตของ GDP ประมาณร้อยละ 3 - 4 ดังเช่นปัจจุบัน อย่างเร็วไทยจะสามารถก้าวข้ามการเป็นประเทศรายได้ปานกลางได้ในปี พ.ศ. 2579 หรือคิดเป็นเวลาอีกกว่า 15 ปี หลังจากไทยได้เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแบบสมบูรณ์ หรือคิดเป็นเวลากว่า 5 ปี หลังจากไทยได้เข้าสู่การเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด ส่งผลถึงปัจจัยขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการขาดแคลนกำลังแรงงานอย่างมีนัยสำคัญ ความต้องการแรงงานข้ามชาติจะเติบโตสูงขึ้นไปอีก และเกิดการหดตัวของรายได้ของประเทศอันจะส่งผลโดยตรงต่อการจัดหาสวัสดิการสังคมแก่ประชากรอย่างเพียงพออีกด้วย

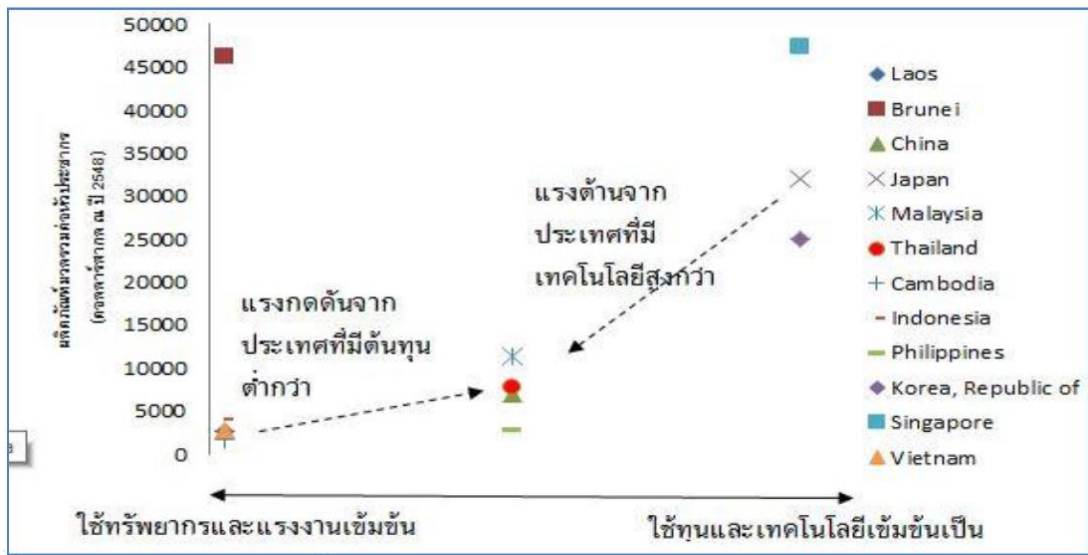
สถานการณ์เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากในอดีต โดยประเทศไทยมีความสามารถในการดึงดูดการลงทุนเชิงเปรียบเทียบที่ลดต่ำลงจากประเทศคู่แข่งด้านการค้าและการลงทุนในภูมิภาครายใหม่ อาทิ เวียดนาม ในขณะที่ประเทศคู่แข่งรายเดิมมีการปรับเปลี่ยนอุตสาหกรรมที่รวดเร็วกว่าและมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งสร้างความได้เปรียบมากกว่าไทย โดยเฉพาะสิงคโปร์ และมาเลเซีย นอกจากนี้ ยังมีปัญหาเชิงโครงสร้างที่แฝงตัวอยู่ในภาคอุตสาหกรรมไทยจากการเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมเก่าที่มุ่งเน้นการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศและขาดเทคโนโลยีของตนเอง ในขณะที่โลกกำลังปรับเปลี่ยนสู่ยุค Industry 4.0 ความก้าวหน้าของบริการวิวัฒน์ (Servitization) รวมถึงการพัฒนาอย่างก้าวกระโดดของเทคโนโลยีใหม่ที่มีบทบาทต่อภาคอุตสาหกรรม อาทิ เทคโนโลยียานยนต์ไฟฟ้า ความก้าวหน้าของเทคโนโลยียานยนต์ไร้คนขับ (Autonomous Vehicle) เทคโนโลยีการเก็บข้อมูลแบบ SSD (Solid State Drive) หรือ หุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ ซึ่งนำมาสู่ความจำเป็นที่ต้องปรับเปลี่ยนอุตสาหกรรม (Industry transition) ให้ประเทศไทยยังคงรักษาสภาพทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่เหมาะสมกับยุคสมัยใหม่

ยิ่งไปกว่านั้นปัญหา "ภูมิรัฐศาสตร์" หรือ "Geopolitics Storm" ที่เริ่มก่อตัวขึ้นมาตั้งแต่ปี 2562 ยังไม่มีท่าทีที่จะคลี่คลายลง แต่กลับมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงมากขึ้นไปอีกในปี 2566 แม้ไทยจะไม่ได้เข้าไปเป็นคู่ขัดแย้งโดยตรง แต่สถานการณ์ต่างๆ กำลังบีบให้หลายประเทศต้องเลือกข้าง อีกทั้งปัญหาที่เกิดขึ้นยังส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทยผ่านราคาสินค้าบางชนิด เช่น น้ำมันที่เป็นต้นทุนสำคัญในภาคการผลิต รวมไปถึงการกีดกันทางการค้าที่ส่งผลกระทบต่อห่วงโซ่การผลิตและเงินเฟ้อที่สูงขึ้นตามไปด้วย อย่างไรก็ตามมองในมุมบวก ก็จะถือเป็นโอกาสของภาคอุตสาหกรรมไทย เพราะเป็นที่เห็นเด่นชัดว่าปัจจุบันในภูมิภาคสหรัฐและยุโรปกำลังเผชิญกับปัญหาการชะลอตัวหรือการถดถอยทางเศรษฐกิจ สถาบันการเงินที่สำคัญหลายแห่งเริ่มสั่นคลอน ในขณะที่เศรษฐกิจของเอเชีย โดยเฉพาะภูมิภาคอาเซียนจะยังเติบโตได้ดี ที่สำคัญคือ ปัญหาภูมิรัฐศาสตร์เป็นตัวเร่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุน หรือ การย้ายฐานการลงทุน ดังนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมจึงต้องเร่งปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อให้สามารถรองรับและตอบสนองต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่กล่าวข้างต้น

แผนภาพที่ 3-5 ความสามารถในการดึงดูดการลงทุน

แผนภาพที่ 3-6 ความสัมพันธ์ระหว่างผลิตภัณฑ์มวลรวมต่อหัวประชากรและรูปแบบการพัฒนาของกลุ่มประเทศ ASEAN+3

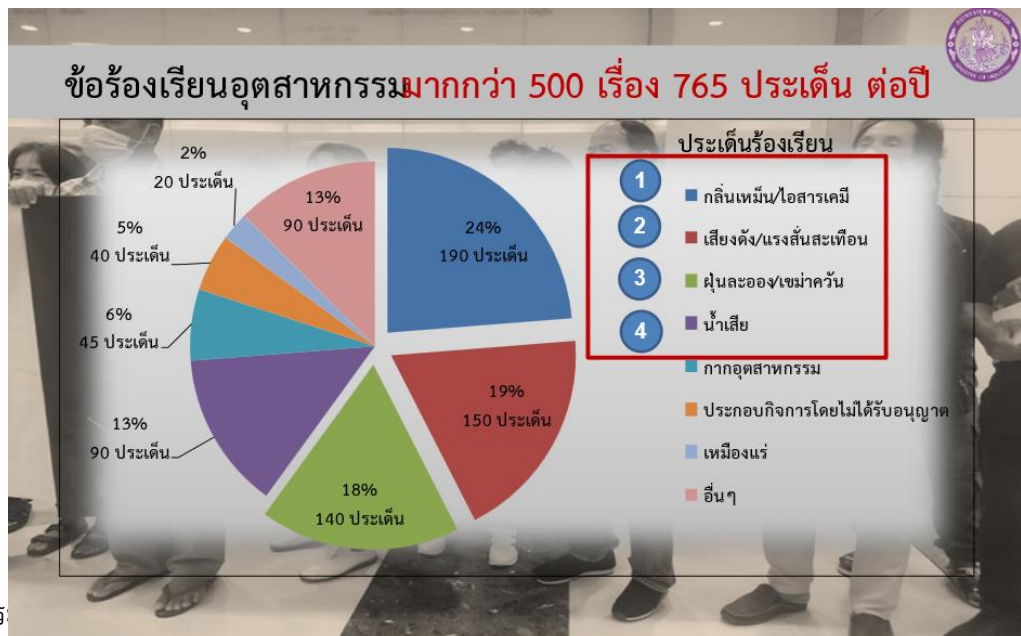

1.2 ปัจจัยด้านการอยู่ร่วมระหว่างอุตสาหกรรมกับสังคมและชุมชนโดยรอบ

ในปัจจุบัน สังคมและชุมชนโดยรอบเริ่มมีความไม่ไว้วางใจและขาดความเชื่อมั่นกับภาคอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากข่าวสารด้านลบและผลกระทบเชิงลบของการประกอบอุตสาหกรรมในพื้นที่ หรือเหตุการณ์ฉุกเฉินที่เกิดจากการประพบัติที่ขาดความรับผิดชอบ และระมัดระวังของผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรม ซึ่งนำมาสู่ปัญหาและข้อขัดแย้งระหว่าง

ภาคอุตสาหกรรมและชุมชนอยู่บ่อยครั้ง โดยที่ผ่านมา มีสถิติข้อร้องเรียนและประเด็นร้องเรียนที่สะท้อนมายังกระทรวงอุตสาหกรรม เฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2563 -2565) มากกว่า 500 เรื่อง 765 ประเด็น โดยส่วนใหญ่เป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับประเด็นด้านกลิ่น เสียง ฝุ่นและเขม่าควัน และน้ำเสีย ตามลำดับ ซึ่งส่งผลให้การประกอบการอุตสาหกรรมกับสังคมและชุมชนโดยรอบไม่สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นมิตรและไว้วางใจซึ่งกันและกัน จึงมีความจำเป็นที่กระทรวงอุตสาหกรรมต้องมีการกระตุ้นให้เกิดการประกอบกิจการที่ดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม ปลอดภัย และเป็นไปตามกฎหมาย ร่วมกับการสร้างความมั่นใจแก่ประชาชนและชุมชนโดยรอบโรงงาน เพื่อให้อุตสาหกรรมอยู่คู่กับสังคมอย่างเป็นมิตรและยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมจึงต้องเร่งกำหนดแนวทางในยกระดับการประกอบการอุตสาหกรรมเพื่อทำให้ภาคอุตสาหกรรมได้รับการยอมรับและสามารถอยู่ร่วมกับสังคมและชุมชนโดยรอบได้

แผนภาพที่ 3-7 สถิติข้อร้องเรียนและประเด็นร้องเรียนเฉลี่ย 3 ปีย้อนหลัง

ที่มา : กร

1.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและภูมิอากาศของโลก

ภาคอุตสาหกรรมของไทยจำเป็นต้องขับเคลื่อนไปสู่การประกอบการที่มีความยั่งยืนมากขึ้นจากแรงกดดันทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ โดยจำเป็นต้องยกระดับการประกอบกิจการโรงงานอุตสาหกรรมสู่การประกอบกิจการที่ดี เพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงและลดผลกระทบจากการประกอบกิจการที่ส่งอาจผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และชุมชน อย่างรอบด้าน โดยปัญหาของการประกอบกิจการของโรงงานในปัจจุบันยังมีบางส่วนที่ไม่สามารถปฏิบัติหรือควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ อันจะก่อให้เกิดปัญหาการร้องเรียนซ้ำซาก หรือผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนในวงกว้าง ตามที่มักปรากฏในหน้าข่าวหรือสื่อสารมวลชน อาทิ การลักลอบทิ้งกากอุตสาหกรรมอย่างผิดกฎหมาย หรือการลักลอบการเผาอ้อยที่นำมาสู่ปัญหา PM 2.5 เป็นต้น ซึ่งอาจนำมาสู่ผลกระทบในภาพรวม

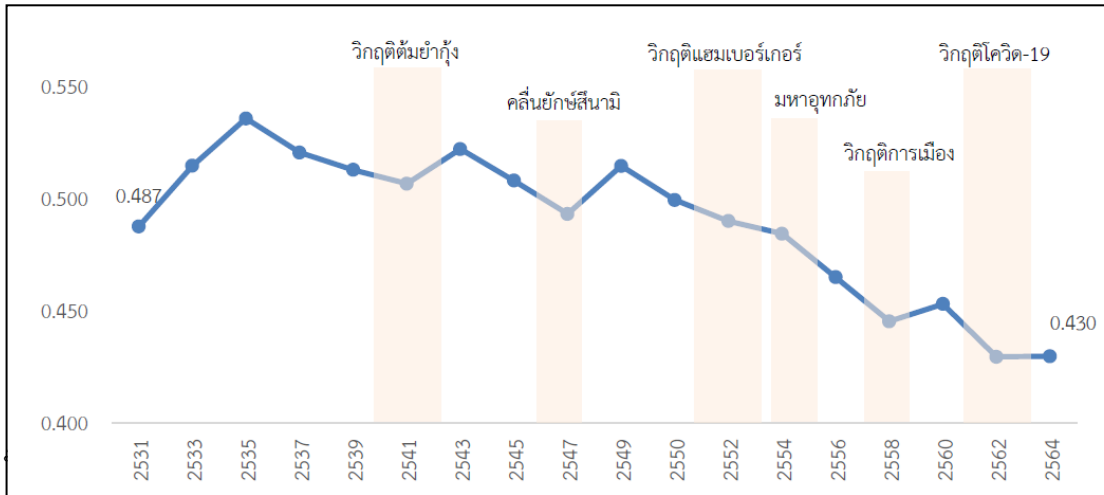
ของการพัฒนาอุตสาหกรรมที่พื้นที่จะตอบรับต่อการลงทุนทางอุตสาหกรรมใหม่ ๆ ที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจได้มากขึ้น นอกจากนั้น ด้วยกติกาการค้าและกฎระเบียบใหม่ในระดับโลกและระดับประเทศ ที่ประเทศคู่ค้ามีแนวโน้มที่จะต้องการเฉพาะสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จากความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจากปัญหาก๊าซเรือนกระจกที่ทำให้อุณหภูมิโลกมีแนวโน้มสูงขึ้น ซึ่งนำมาสู่ผลกระทบและภัยธรรมชาติ อาทิ ภัยแล้ง น้ำท่วม และระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น โดยประเทศต่าง ๆ มีการตั้งเป้าหมายไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDGs) ภายใต้การขับเคลื่อนขององค์การสหประชาชาติ รวมถึงความมุ่งมั่นในระดับโลกและของประเทศไทยในการก้าวไปสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ในปี ค.ศ. 2050 และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emissions) ภายในปี ค.ศ. 2065 ซึ่งก่อให้เกิดกฎกติกาหรือระเบียบทางการค้าใหม่ เช่น มาตรการปรับราคาคาร์บอนก่อนข้ามพรมแดนของสหภาพยุโรป (Carbon Border Adjustment Mechanism: CBAM) เป็นต้น ที่ต่างเป็นปัจจัยเร่งเร้าให้ประเทศไทยและภาคอุตสาหกรรมของไทยจำเป็นต้องมีการปรับตัวให้ทันกับวิถีใหม่ของโลกอย่างเร่งด่วน ดังนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมต้องมีการกำหนดให้ภาคอุตสาหกรรมมีการตระหนักถึงผลกระทบของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับกติกาสากลเพื่อความยั่งยืนของการประกอบการอุตสาหกรรมในอนาคต

1.4 ปัจจัยด้านความเหลื่อมล้ำทางด้านโอกาสและความเสมอภาค

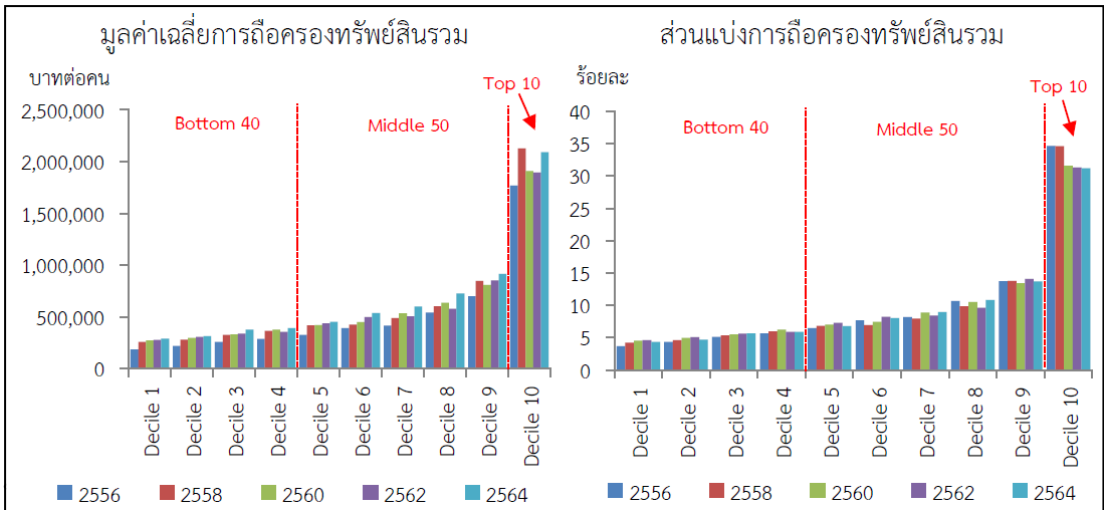
ด้วยรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่ขาดความสมดุลและไม่สามารถกระจายความมั่งคั่งและองค์ความรู้จากบริษัทข้ามชาติไปสู่สถานประกอบการของไทย รวมถึงภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมของไทยไปสู่ภาคส่วนสังคมและประชาชนส่วนใหญ่อย่างเหมาะสม ทำให้เกิดการพัฒนามีลักษณะไม่สมดุลหรือกระจุกตัวในบางพื้นที่หรือบางสาขาการผลิต ส่งผลให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการพัฒนากระจายไปไม่ถึงถึงทั้งในเชิงพื้นที่และกลุ่มบุคคล โดยจากรายงานวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทย ปี 2564 ของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) บ่งชี้ว่า กลุ่มคนที่มีเศรษฐานะดีที่สุด (Top 10) มีความเหลื่อมล้ำด้านรายได้และการถือครองทรัพย์สินที่มีความแตกต่างที่ค่อนข้างสูงจากกลุ่มที่มีเศรษฐานะต่ำที่สุด (Bottom 40) กล่าวคือ ความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ในปี 2564 ปรับตัวเพิ่มขึ้น ค่าสัมประสิทธิ์จีเนียอยู่ที่ 0.430 โดยกลุ่มคนที่มีเศรษฐานะดีที่สุด (Top 10) มีส่วนแบ่งรายได้มากถึงร้อยละ 33.43 หรือคิดเป็นส่วนแบ่งรายได้สูงกว่ากลุ่มที่มีเศรษฐานะต่ำที่สุด (Bottom 40) ถึง 16.4 เท่า ในขณะที่ค่าสัมประสิทธิ์ความไม่เสมอภาคของการถือครองทรัพย์สิน ในปี 2564 อยู่ที่ 0.620 ซึ่งแสดงให้เห็นภาพรวมของความเหลื่อมล้ำของการถือครองทรัพย์สินของไทย นอกจากนี้ หากพิจารณาจากมูลค่าทรัพย์สินรวมเฉลี่ยของกลุ่มคนที่มีเศรษฐานะดีที่สุด (Top 10) ได้แสดงให้เห็นถึงระดับความแตกต่างที่ค่อนข้างสูง โดยมูลค่าทรัพย์สินรวมเฉลี่ยของกลุ่มคนที่มีเศรษฐานะดีที่สุด (Top 10) อยู่ที่ 2,093,063 บาทต่อคน ในขณะที่กลุ่มที่มีเศรษฐานะต่ำที่สุด (Bottom 40) และกลุ่มที่มีเศรษฐานะระดับกลาง (Middle 50) อยู่ที่ 344, 354 บาทต่อคน และ 646,755 บาทต่อคน หรือสูงกว่า 6.1 เท่า และ 3.2 เท่า ตามลำดับ โดยความเหลื่อมล้ำในการถือครองสิ่งปลูกสร้างเพื่อธุรกิจ/เกษตร และทรัพย์สินทางการเงินยังคงสูงกว่าทรัพย์สินประเภทอื่นอย่างมีนัยสำคัญและอาจส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ เนื่องจากทรัพย์สินทั้งสองประเภทเป็นปัจจัยการผลิตสำคัญที่สามารถสร้างผลตอบแทนที่มีอัตราการตอบแทนสูง และเชื่อมโยงกับกระบวนการสะสมความมั่งคั่งและเอื้อให้ความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้เพิ่มขึ้นต่อไป ดังนั้น ภาคอุตสาหกรรมที่เป็นภาคส่วนที่สำคัญ

ของเศรษฐกิจจึงควรยกระดับบทบาทในการส่งเสริมและสร้างความมั่งคั่งให้กับพื้นที่มากยิ่งขึ้น เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลในการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ จากที่กล่าวมาข้างต้น กระทรวงอุตสาหกรรมจึงควรกำหนดแนวทางในการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านโอกาสและตระหนักถึงความเสมอภาคในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ โดยแนวทางการกระจายรายได้ของภาคอุตสาหกรรมสู่ชุมชนรอบสถานประกอบการ

แผนภาพที่ 3-8 ค่าประสิทธิภาพที่ไม่เสมอภาคด้านรายได้ ปี 2531-2564

แผนภาพที่ 3-9 การกระจายตัวของการถือครองทรัพย์สินรวม จำแนกตามกลุ่มรายได้ ปี 2556 – 2564

2. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT analysis)

การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลของหน่วยงานภายในกระทรวงอุตสาหกรรม หน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่เกี่ยวข้องกับกระทรวงอุตสาหกรรม และสถาบันเครือข่ายภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรม จากการตรวจเยี่ยมหน่วยงานต่าง ๆ ผนวกกับข้อมูลจากแผนปฏิบัติการกระทรวงอุตสาหกรรม ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 – 2570) สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT

analysis) การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม โดยแบ่งออกเป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยภายใน (Internal Factors)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กร (Internal Factors) ของกระทรวงอุตสาหกรรมโดยใช้หลักการ The McKinsey 7S Framework ซึ่งเป็นการวิเคราะห์องค์กรใน 7 มิติ ได้แก่ โครงสร้างองค์กร กลยุทธ์ การบริหารจัดการ บุคลากร ทักษะ ระบบการทำงาน และค่านิยมร่วม ดังแสดงในตารางที่ 3-7

ตารางที่ 3-7 วิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กร (Internal Factors) ของกระทรวงอุตสาหกรรมโดยใช้หลักการ The McKinsey 7S Framework

จุดแข็ง (Strength : S)	จุดอ่อน (Weakness : W)
1. Structure (โครงสร้างองค์กร)	
มีหน่วยงานรองรับภารกิจที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรมที่ครอบคลุม ทั้งกลุ่มภารกิจด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กลุ่มภารกิจด้านกำกับตรวจสอบกระบวนการผลิต กลุ่มภารกิจด้านส่งเสริมอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการ มีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่ส่งเสริมและสนับสนุนด้านการลงทุนในนิคมอุตสาหกรรม และหน่วยงานพันธมิตรที่อำนวยความสะดวกด้านการประกอบการอุตสาหกรรม มีสถาบันเครือข่ายภายใต้กระทรวงที่มีบทบาทในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมรายสาขา ทำให้มีความคล่องตัวและมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน มีหน่วยงานครอบคลุมทั้ง 76 จังหวัด ทำให้สามารถให้บริการและดำเนินการตามภารกิจได้ครอบคลุมทั่วประเทศ มีโครงสร้าง กระบวนการทำงาน และกลไกการบริหารงานชัดเจน โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ โดยยึดหลักส่งเสริมจริยธรรม ธรรมภิบาล และการป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบ	มีโครงสร้างการกระจายอำนาจและอัตรากำลังคนระหว่างส่วนกลางกับในพื้นที่ต่างจังหวัด ไม่สมดุลกับภาระงาน มีความแตกต่างของความก้าวหน้าในสายงานระหว่างส่วนกลางกับในพื้นที่ต่างจังหวัด ทำให้บุคลากรกระจุกตัวในส่วนกลางมากกว่า มีความซ้ำซ้อนของงานและโครงสร้างการทำงานที่บางส่วนแยกขาดจากกันไม่ชัดเจน ทำให้ผู้รับบริการต้องติดต่อหลายฝ่าย มีข้อจำกัดด้านกระบวนการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารจัดการหน่วยงานภายในกระทรวง
2. Strategy (กลยุทธ์)	

จุดแข็ง (Strength : S)	จุดอ่อน (Weakness : W)
1. มีนโยบายในการดำเนินงานที่ชัดเจนและครอบคลุม และมีกลยุทธ์ด้านการส่งเสริมพัฒนาที่หลากหลาย และมีโครงการในการพัฒนาเพื่อต่อยอดนโยบายและกลยุทธ์จำนวนมาก	1. มีข้อจำกัดด้านการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ยังไม่เป็นรูปธรรมและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร 2. ตัวชี้วัดที่กำหนดยังไม่สามารถสะท้อนการปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง

ตารางที่ 3-7 วิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กร (Internal Factors) ของกระทรวงอุตสาหกรรมโดยใช้หลักการ The McKinsey 7S Framework (ต่อ)

จุดแข็ง (Strength : S)	จุดอ่อน (Weakness : W)
3. Style (รูปแบบการบริหารจัดการ)	
1. มีความคล่องตัวในการปรับเปลี่ยนโยกย้ายงบประมาณไปดำเนินการโครงการสำคัญเร่งด่วน 2. มีการปรับรูปแบบการดำเนินงานให้เหมาะสมกับผู้รับบริการแต่ละกลุ่มเป้าหมาย 3. มีรูปแบบการทำงานที่คล่องตัวและรวดเร็วเนื่องจากเกี่ยวข้องกับภาคเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบการอุตสาหกรรม	1. ข้อมูลกระจัดกระจายตามหน่วยงานต่าง ๆ และขาดการบูรณาการข้อมูล 2. ยังไม่สามารถใช้ประโยชน์จากสถาบันเครือข่ายภายใต้กระทรวงได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3. มีปัญหาการบริหารจัดการเชิงระบบในเรื่องการเงิน (การเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้า) และงบประมาณไม่ได้มีการพิจารณากันสัดส่วนไว้ตามกฎหมาย ทำให้ขาดความคล่องตัวในด้านการเงิน และทำให้มีผลกระทบกับการดำเนินงาน 4. มีความสับสนเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่องค์กรที่ทับซ้อนกัน ซึ่งอาจทำให้การบริหารงบประมาณไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร 5. มีข้อจำกัดด้านการประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย/ผู้รับบริการทั่วประเทศ ทำให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตกอยู่ในวงจำกัด และขาดการประชาสัมพันธ์ การให้บริการของกระทรวงอุตสาหกรรมให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั่วประเทศ 6. ขาดการจัดการองค์ความรู้เพื่อเชื่อมโยงระหว่างส่วนกลาง ผู้วางแผนนโยบาย กับผู้ปฏิบัติงานในการนำแผนต่าง ๆ ไปใช้

ตารางที่ 3-7 วิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กร (Internal Factors) ของกระทรวงอุตสาหกรรมโดยใช้หลักการ The McKinsey 7S Framework (ต่อ)

จุดแข็ง (Strength : S)	จุดอ่อน (Weakness : W)
4. Staff (บุคลากร)	
บุคลากรมีพื้นฐานการศึกษาดี และส่วนใหญ่มีพื้นฐานและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับภารกิจที่รับผิดชอบ มีการพัฒนาองค์ความรู้ขึ้นพื้นฐานที่จำเป็นให้บุคลากรอย่างต่อเนื่อง มีบุคลากรรุ่นใหม่ที่มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และสามารถปรับตัวเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็ว	บุคลากรส่วนหนึ่งมีการจัดจ้างแบบอัตราจ้างชั่วคราว ซึ่งอาจทำให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นคง ระบบถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่นยังไม่มีประสิทธิภาพ บุคลากรส่วนหนึ่งยังขาดขวัญและกำลังใจ บุคลากรบางส่วนมีการโยกย้าย ทำขาดการสั่งสมองค์ความรู้และประสบการณ์
5. Skills (ทักษะ)	
มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านอุตสาหกรรมและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านรายสาขา เนื่องจากมีการสั่งสมองค์ความรู้มาอย่างต่อเนื่อง มีความเข้าใจความต้องการของผู้ประกอบการได้ดีโดยเฉพาะปัญหาด้านเทคนิค/วิศวกรรม มีการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ที่หลากหลาย เนื่องจากระบบหมุนเวียนงาน	บุคลากรบางส่วนขาดทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ บุคลากรจำนวนมากขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน บุคลากรยังปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของการแข่งขันในตลาดโลก ขาดความรู้ความเข้าใจในอุตสาหกรรมสมัยใหม่ที่ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีอย่างเข้มข้น และปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ ได้ช้า บุคลากรขาดความสามารถในการวิเคราะห์และการใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytic Tool)

ตารางที่ 3-7 วิเคราะห์ปัจจัยภายในองค์กร (Internal Factors) ของกระทรวงอุตสาหกรรมโดยใช้หลักการ The McKinsey 7S Framework (ต่อ)

จุดแข็ง (Strength : S)	จุดอ่อน (Weakness : W)
6. System (ระบบการทำงาน)	

จุดแข็ง (Strength : S)	จุดอ่อน (Weakness : W)
1. มีกฎระเบียบควบคุมและกำกับดูแลที่ครอบคลุมหลายภาคการผลิต 2. มีการอำนวยความสะดวกในการลงทุนและการพัฒนาระบบอนุมัติ อนุญาต 3. มีความพร้อมด้านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อรองรับการปฏิบัติงาน ทั้งระบบฐานข้อมูลทางด้านอุตสาหกรรม อุปกรณ์ฮาร์ดแวร์และระบบซอฟต์แวร์ ต่าง ๆ Portal Website ที่ให้บริการทุกกลุ่มเป้าหมาย ทั้งผู้ประกอบการ นักวิชาการ และบุคลากรในหน่วยงาน 4. มีการตั้งงบประมาณและจัดทำแผนการใช้งบประมาณล่วงหน้า 5. มีการจัดจ้างผู้เชี่ยวชาญร่วมดำเนินโครงการเพื่อความทั่วถึงของการให้บริการ	1. การจัดการทรัพยากรมนุษย์ส่วนภูมิภาคยังไม่ดีพอ 2. ไม่มีอำนาจใช้เครื่องมือทางภาษีโดยตรงในการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรม 3. งบประมาณประจำปีมีลักษณะการขยายตัวแบบเส้นตรงเป็นสัดส่วนกับงบประมาณของหน่วยงาน ไม่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่ กระทรวงอุตสาหกรรมจะต้องรับผิดชอบ 4. กฎระเบียบมีความซ้ำซ้อน เป็นภาระให้แก่ผู้ประกอบการ ก่อให้เกิดความขัดแย้งในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดช่องว่างให้เกิดการใช้อำนาจในทางมิชอบ 5. มีการพึ่งพาความเชี่ยวชาญจากบุคลากรภายนอก และขาดการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญนั้นแบบเป็นระบบ 6. โครงข่ายเชื่อมโยงระบบงาน และฐานข้อมูลยังไม่ได้เชื่อมโยงข้อมูลให้เป็นระบบเดียวกันระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวง และสถาบันเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง 7. ขาดระบบและเครื่องมือในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล (Data Analytic Tool) ทำให้ไม่สามารถใช้ข้อมูลที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
7. Shared Value (ค่านิยมร่วม)	
1. มีการกำหนดค่านิยมของกระทรวงอุตสาหกรรมที่ชัดเจนมากขึ้น 2. ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการกำหนดค่านิยมร่วมและสื่อสารไปยังบุคลากรทุกระดับ	1. ยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. เกิดความคลาดเคลื่อนด้านการสื่อสารและการตีความค่านิยมร่วม

ที่มา : ประมวลโดยผู้วิจัย

2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอก (External Factors)

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงาน ของกระทรวงอุตสาหกรรม โดยเป็นการวิเคราะห์ถึงโอกาสและอุปสรรคที่มีผลต่อด้านอุตสาหกรรม โดยพิจารณาใน 6 มิติหลัก ได้แก่ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยี และนวัตกรรม สิ่งแวดล้อม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้ดังแสดงในตารางที่ 3-8

ตารางที่ 3-8 วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกองค์กร (External Factors) ของกระทรวงอุตสาหกรรม

โอกาส (Opportunity : O)	ภัยคุกคาม (Threat : T)
1. Politics (การเมือง / นโยบาย / กฎเกณฑ์ / กฎหมาย)	
1. รัฐบาลมีวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ เช่น การยกระดับสู่อุตสาหกรรม 4.0 การกำหนดอุตสาหกรรมเป้าหมาย S-Curve และ New S-Curve ตลอดจนการกำหนดนโยบายการพัฒนาอย่างยั่งยืน (BCG Model) 2. รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในภาคอุตสาหกรรม มีนโยบายและมาตรการจูงใจที่ให้ภาคเอกชนมีการลงทุนในการวิจัยและพัฒนาสู่เชิงพาณิชย์มากขึ้น ทั้งยังผลักดันให้ภาคการผลิตนำเทคโนโลยีและระบบอัตโนมัติมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการผลิต 3. รัฐบาลให้ความสำคัญกับกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นเจ้าภาพหลักในการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการทุกระดับ ตั้งแต่เกษตรกรผู้ประกอบการใหม่ วิสาหกิจชุมชน SMEs และผู้ประกอบการรายใหญ่ 4. รัฐบาลมีนโยบายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องบูรณาการงานเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์การพัฒนาอุตสาหกรรมในภาพรวมของประเทศ	1. ข้อจำกัดบางประการด้านกฎระเบียบ ขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน ลำช้า และใช้เวลานานส่งผลต่อการประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม 2. ข้อจำกัดด้านกฎหมายและกฎระเบียบบางฉบับที่อาจล้าสมัยไม่ได้รับการปรับปรุง เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม 3. สถานการณ์ ความรุนแรงและความขัดแย้งทางการเมืองของเมียนมาอาจส่งผลต่อการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดนในพื้นที่ที่ติดกับเมียนมา และส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมในพื้นที่ดังกล่าว 4. เสถียรภาพทางการเมืองของไทยส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการและนักลงทุน และส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องของการดำเนินนโยบายของกระทรวงอุตสาหกรรม 5. ปัญหา "ภูมิรัฐศาสตร์" หรือ "Geopolitics Storm" ที่เริ่มก่อตัวขึ้นมาตั้งแต่ปี 2562 ยังไม่มีท่าทีที่จะคลี่คลายลง แต่กลับมีแนวโน้มว่าจะรุนแรงมากขึ้นไปอีกเรื่อย ๆ แม้ไทยจะไม่ได้เข้าไปเป็นคู่ขัดแย้งโดยตรง แต่สถานการณ์ต่าง ๆ กำลังบีบให้หลายประเทศต้องเลือกข้าง

ตารางที่ 3-8 วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกองค์กร (External Factors) ของกระทรวงอุตสาหกรรม (ต่อ)

โอกาส (Opportunity : O)	ภัยคุกคาม (Threat : T)
2. Economic (เศรษฐกิจ)	
1. มีความร่วมมือทางเศรษฐกิจอย่างเข้มแข็งกับกลุ่มประเทศในภูมิภาค เช่น ASEAN (plus) ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ต่อการค้าการลงทุน 2. นโยบายการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษของรัฐบาล จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจของประเทศและกระจายความเจริญทางเศรษฐกิจแก่ภูมิภาค	1. การแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรมทั่วโลกหยุดชะงัก ซึ่งอาจส่งผลต่อการประกอบการและการลงทุนภาคอุตสาหกรรมในประเทศไทย 2. แนวโน้มโลกท่ามกลางความปั่นป่วนและเปลี่ยนแปลง (VUCA World) ที่มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexity) ความคลุมเครือ (Ambiguity) ทำให้สถานการณ์

โอกาส (Opportunity : O)	ภัยคุกคาม (Threat : T)
3. นโยบายการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ ช่วยพัฒนา Ecosystem ในการสนับสนุนการลงทุนภาคอุตสาหกรรม	ด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาต่อการคาดการณ์ 3. สงครามการค้าระหว่างจีน-สหรัฐอเมริกา เป็นปัจจัยที่ทำให้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจมีความผันผวนได้มาก ยากต่อการคาดการณ์ ต้องติดตามสถานการณ์อย่างใกล้ชิด 4. จากผลกระทบทางเศรษฐกิจ ทำให้นักลงทุนพร้อมจะย้ายฐานการผลิตไปยังประเทศที่มีความปลอดภัย และมีต้นทุนต่ำได้ง่าย 5. การเชื่อมโยงเศรษฐกิจอย่างเสรี ส่งผลให้การค้าโลก มีการแข่งขันรุนแรงขึ้น มีกติกาใหม่ ๆ ธุรกิจเปลี่ยนแปลงเร็ว ทำให้พยากรณ์ยาก 6. ต้นทุนแรงงาน พลังงาน และโลจิสติกส์ มีแนวโน้มสูงขึ้น ส่งผลต่อต้นทุนการผลิต 7. ผู้ประกอบการขาดความสามารถในการคิดค้นและพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม

ตารางที่ 3-8 วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกองค์กร (External Factors) ของกระทรวงอุตสาหกรรม (ต่อ)

โอกาส (Opportunity : O)	ภัยคุกคาม (Threat : T)
3. Social (สังคมและวัฒนธรรม)	
1. ประชาชนเริ่มคุ้นเคยกับระบบการให้บริการผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ช่วยให้การเข้าถึงผู้รับบริการมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีต้นทุนต่ำลง 2. จากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ทำให้พฤติกรรมของคนในสังคมหันมาใส่ใจเรื่องสุขภาพและความปลอดภัย เป็นโอกาสในการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารปลอดภัย อาหารเพื่อสุขภาพ อาหารออร์แกนิก และฟังก์ชันฟู้ด 3. จากการที่ประเทศไทยกำลังเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการสำหรับผู้สูงอายุมากขึ้น	1. สังคมยังมองภาคอุตสาหกรรมเป็นภาพลบ ทำให้เกิดการต่อต้าน/ไม่ให้ความร่วมมือ 2. โครงสร้างแรงงานไม่สามารถสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรม และมีอัตราการเข้าออกสูง 3. ปัญหาสังคมผู้สูงอายุส่งผลกระทบต่อแรงงานและโครงสร้างอุตสาหกรรมต่อไปในอนาคต 4. ค่านิยมการศึกษาของคนไทยเน้นการศึกษาในสายสามัญมากกว่าสายอาชีพ ส่งผลให้โครงสร้างแรงงานไม่ตอบสนองต่อความต้องการของภาคอุตสาหกรรม 5. ความต้องการของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงแบบพลวัต

โอกาส (Opportunity : O)	ภัยคุกคาม (Threat : T)
4. กระแสพลวัตทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดการรับรู้และผสมผสานทางวัฒนธรรม เกิดเป็นความหลากหลายในการพัฒนาอุตสาหกรรม	6. ปัญหาการพึ่งพาแรงงานต่างด้าว 7. ปัญหาความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม
4. Environment (สิ่งแวดล้อม)	
1. จากวิกฤติต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลก ทำให้หลายประเทศหันมาสนใจด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เป็นโอกาสในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการสำหรับผู้สูงอายุมากขึ้น สร้างโอกาสในการพัฒนาสินค้า/บริการ และการสร้างงานใหม่ ๆ 2. กระแสการปฏิบัติและให้ความสำคัญกับวิกฤตพลังงานสะอาด ส่งผลให้ความต้องการน้ำมันจะลดลง ความต้องการรถยนต์ไฟฟ้าจะมากขึ้น ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับพลังงานสะอาดจะเติบโต 3. การเพิ่มบทบาทของกระทรวงอุตสาหกรรมในการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และการสร้างภาพลักษณ์องค์กร (Brand Image)	1. วิกฤติด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนำไปสู่ภัยธรรมชาติที่รุนแรงส่งผลให้เกิดการขาดแคลนวัตถุดิบการเกษตร ที่ส่งผลกระทบต่อหลายอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป อุตสาหกรรมแปรรูปการเกษตร 2. หลายประเทศที่เริ่มให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน มีมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non – Tariff Barriers :NTBs) ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมส่งผลให้เป็นอุปสรรคต่อการค้าและการลงทุน 3. ภัยธรรมชาติที่เกิดจากวิกฤติด้านสิ่งแวดล้อมอาจส่งผลให้ห่วงโซ่การผลิตหยุดชะงัก

ตารางที่ 3-8 วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกองค์กร (External Factors) ของกระทรวงอุตสาหกรรม (ต่อ)

โอกาส (Opportunity : O)	ภัยคุกคาม (Threat : T)
4. Environment (สิ่งแวดล้อม)	
4. เกิดวิกฤตการณ์อาหารแพงและความขาดแคลนอาหารจากสภาพอากาศที่แปรปรวน เป็นโอกาสดีของการพัฒนาอุตสาหกรรมอาหารของไทย (Resource Scarcity)	4. ปัญหาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรม กระทบความเชื่อมั่นของประชาชน
5. Technology (เทคโนโลยี)	
1. วิกฤต COVID-19 ทำให้คนรับเอาเทคโนโลยีมาใช้ (Technological Adoption) รวดเร็วกว่าที่เคยเป็นมาก่อน 2. การพัฒนาด้าน Bio - Technology และ Material - Technology เปิดโอกาสให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ 3. เทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว จึงมีให้เลือกใช้อย่างหลากหลาย และมีต้นทุนที่ต่ำลง	1. วิกฤต COVID-19 ทำให้มนุษยชาติรับเอาเทคโนโลยีมาใช้อย่างรวดเร็ว และทำให้เกิดการแข่งขันทางด้านเทคโนโลยีมากขึ้น ในขณะที่ผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ซื้อเทคโนโลยีมากกว่าผู้คิดค้น ทำให้ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ต้องลงทุนซื้อเทคโนโลยีใหม่ ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว 2. ทั้งผู้ประกอบการและแรงงานภาคอุตสาหกรรมยังความรู้และทักษะในการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัล

โอกาส (Opportunity : O)	ภัยคุกคาม (Threat : T)
4. การพัฒนาของระบบอัตโนมัติและหุ่นยนต์อุตสาหกรรม ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตภาคอุตสาหกรรมได้อย่างมาก 5. กระแส Industry 4.0 ที่นำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ทำให้ภาคอุตสาหกรรมสามารถพัฒนาอย่างรวดเร็ว	ระบบอัตโนมัติ และหุ่นยนต์มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต 3. ข้อจำกัดในด้านความรู้และโครงสร้างพื้นฐานต่อการพัฒนาไปสู่ Industry 4.0

ตารางที่ 3-8 วิเคราะห์ปัจจัยภายนอกองค์กร (External Factors) ของกระทรวงอุตสาหกรรม (ต่อ)

โอกาส (Opportunity : O)	ภัยคุกคาม (Threat : T)
6. Stakeholders (ลูกค้า/ผู้รับบริการ)	
1. ผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมมีเครือข่ายและการรวมกลุ่มกันอย่างชัดเจน ทำให้มีความเข้มแข็งและสามารถทราบถึงความต้องการของผู้ประกอบการได้ง่าย 2. ผู้ประกอบการมีความรู้มากขึ้น มีความเข้าใจและทักษะในการบริหารกิจการมากขึ้น โดยเฉพาะการบริหารงานในภาวะวิกฤติสามารถพัฒนาอย่างรวดเร็ว 3. ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิบัติงานของหน่วยงานรัฐผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมากขึ้น	1. ประชาชนยังขาดความตระหนักถึงปัญหาต่าง ๆ ของอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในด้านมลพิษและสิ่งแวดล้อม 2. ประชาชนยังขาดความเข้าใจในบทบาทของตนเอง ขาดข้อมูล และแนวทางในการประสานงานกับกระทรวงอุตสาหกรรมในเรื่องต่าง ๆ 3. ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ไม่ทราบโครงการหรือกิจกรรมที่กระทรวงอุตสาหกรรมให้บริการ

ที่มา : ประมวลโดยผู้วิจัย

ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อกระทรวงอุตสาหกรรม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อกระทรวงอุตสาหกรรม ทั้งจากหน่วยงานภายในโดยการตรวจเยี่ยมหน่วยงานระหว่างวันที่ 19 มกราคม 2566 ถึงวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2566 และหน่วยงานภายนอกกระทรวงอุตสาหกรรมโดยการส่งหนังสือไปสอบถามและ การสัมภาษณ์ ซึ่งสามารถสรุปความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อกระทรวงอุตสาหกรรมได้ดังตารางที่ 3-9 และตารางที่ 3-10 ตามลำดับดังนี้

ตารางที่ 3-9 สรุปความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อกระทรวงอุตสาหกรรม (หน่วยงานภายในกระทรวงอุตสาหกรรม)

ที่	หน่วยงาน	ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อกระทรวงอุตสาหกรรม							
		สนับสนุนงบประมาณ	พัฒนากระบวนการ	เชื่อมโยงข้อมูล	บูรณาการในกระทรวง	ปรับปรุงกฎระเบียบ	พัฒนารางวัล	สนับสนุนเงินโยกย้าย	สนับสนุนบุคลากร
1	สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.)	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
2	สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (สอน.)	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓
3	กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กสอ.)		✓	✓	✓		✓	✓	✓
4	กรมโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
5	กรมอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
6	สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
7	สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม (สปอ.)	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
8	สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
9	การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
10	ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.)		✓	✓	✓	✓		✓	✓
11	อุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓

ที่มา : ประมวลโดยผู้วิจัย

ตารางที่ 3-10 สรุปความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อกระทรวงอุตสาหกรรม (หน่วยงานภายนอกกระทรวงอุตสาหกรรม)

ที่	หน่วยงาน	ความคาดหวัง

		เข้าร่วมกิจกรรม	เร่งรัดกระบวนการ	ข้อมูลข่าวสาร	เชื่อมโยงเครือข่าย	ปรับปรุงกฎระเบียบ	กลไกรางวัล	สนับสนุนเชิงนโยบาย	สิทธิประโยชน์
1	ประธานสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
2	ประธานสมาพันธ์เอสเอ็มอีแห่งประเทศไทย	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
3	ประธานสภาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	✓		✓	✓			✓	✓
4	สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน		✓			✓		✓	
5	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ		✓			✓	✓	✓	

ที่มา : ประมวลโดยผู้วิจัย

จากผลการสำรวจความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อกระทรวงอุตสาหกรรม สามารถสรุปได้ว่าหน่วยงานภายในกระทรวงอุตสาหกรรมส่วนใหญ่มีความคาดหวังเรื่องการจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอ เช่น งบประมาณ บุคลากร นอกจากนี้ ยังต้องการให้ผู้บริหารสนับสนุนในเชิงนโยบายในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายของแต่ละหน่วยงาน อีกทั้งยังต้องการให้เกิดการบูรณาการการดำเนินงานทั้งภายในกระทรวงและภายนอกกระทรวงให้เกิดประสิทธิภาพ โดยส่วนใหญ่คาดหวังให้กระทรวงอุตสาหกรรมมีการพัฒนากระบวนการทำงานให้มีความคล่องตัว เช่น การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การปรับปรุงกฎระเบียบให้เหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป และการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับกระทรวงอุตสาหกรรม ผ่านการพัฒนารางวัลสำหรับบุคลากรภายในกระทรวงและผู้รับบริการที่มีความสำเร็จในด้านต่าง ๆ

เมื่อพิจารณาความความหวังของหน่วยงานภายนอกกระทรวงอุตสาหกรรม พบว่าหน่วยงานส่วนใหญ่คาดหวังให้กระทรวงอุตสาหกรรมพัฒนากิจกรรม โครงการให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และมีความสนใจที่จะเข้าร่วมกิจกรรมหรือโครงการของกระทรวงอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานส่วนใหญ่มุ่งหวังให้กระทรวงอุตสาหกรรมเร่งรัดกระบวนการต่าง ๆ เช่น การอนุมัติ การอนุญาต การจัดการข้อร้องเรียน และการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ โดยควรมีการพัฒนากลไกการดำเนินงานที่มีความคล่องตัวและเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป นอกจากนี้ ยังคาดหวังให้กระทรวงอุตสาหกรรมสนับสนุนเชิงนโยบายในประเด็นสำคัญต่าง ๆ และเชื่อมโยงเครือข่ายไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากกลไกการกำกับดูแล ควรพิจารณากลไกการให้รางวัลและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ สำหรับผู้ประกอบการที่ดี และควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ไปยังทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

สรุป

กระทรวงอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานราชการส่วนกลาง ที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาผู้ประกอบการ และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอุตสาหกรรม มีวิสัยทัศน์ คือ “ปฏิรูปอุตสาหกรรมไทย สู่อุตสาหกรรมยุคใหม่ให้เติบโตอย่างยั่งยืน” ปัจจุบันมีโครงสร้างการบริหารของส่วนราชการหน่วยงานในสังกัด 8 หน่วยงาน ประกอบด้วย สำนักงานรัฐมนตรี สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย กรมโรงงานอุตสาหกรรม กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และ สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจในกำกับดูแล คือ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย รวมทั้งสถาบันเครือข่ายอีก 11 แห่ง ตลอดจนหน่วยงานที่ดูแลร่วมกับกระทรวงการคลัง คือ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 กระทรวงอุตสาหกรรม ได้รับการจัดสรรงบประมาณสำหรับหน่วยงานราชการ เป็นเงินรวมจำนวน 4,490.84 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 จำนวน 149.79 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 3.45

การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรมในปัจจุบัน มุ่งเน้นการพัฒนาภาคการผลิตแบบองค์รวม โดยให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างการผลิตให้มีความสมดุลและยั่งยืน เพื่อสร้าง

ความเข้มแข็งของภาคการผลิตและบริการ สร้างโอกาสและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการลงทุนและการประกอบธุรกิจ และสร้างเครือข่ายพันธมิตรระหว่างอุตสาหกรรมในการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมแต่ละสาขา พร้อมทั้งส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) และสนับสนุนการสร้างผู้ประกอบการใหม่ รวมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากที่มุ่งพัฒนาวิสาหกิจชุมชนและผลิตภัณฑ์ชุมชน และท้องถิ่นให้มีคุณภาพได้มาตรฐาน อันจะเป็นรากฐานการเติบโตของประเทศอย่างแข็งแกร่ง และนำมาซึ่งการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืนในระยะยาว โดยที่การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรมล้วนมีความเชื่อมโยงกับแผนทั้ง 3 ระดับ จากแผนระดับชาติสู่แผนปฏิบัติราชการของกระทรวงอุตสาหกรรม

ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์สถานการณ์และบริบทที่เกิดขึ้นทั้งของโลกและในประเทศไทย ในช่วงที่ผ่านมาถึงปัจจุบัน พบว่ามีปัจจัยสำคัญ 4 ด้านที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของกระทรวงอุตสาหกรรม ได้แก่ (1) ด้านการแข่งขันทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ (2) ด้านการอยู่ร่วมระหว่างอุตสาหกรรมกับสังคมและชุมชนโดยรอบ (3) ด้านสิ่งแวดล้อมและกฎกติกาของโลก และ (4) ด้านความเหลื่อมล้ำทางด้านโอกาสและความเสมอภาค นอกจากนี้ ยังได้มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อกระทรวงอุตสาหกรรมจากหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อนำข้อมูลไปประมวลอันจะนำไปสู่แนวทางการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมในบทต่อไป

บทที่ 4

การปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม

แนวทางการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม

ภายใต้บริบทของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เป็นไปอย่างรวดเร็ว และรุนแรงมากขึ้น ส่งผลให้ประเทศไทยอยู่ในช่วงเวลาที่จำเป็นต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญเช่นเดียวกัน ท่ามกลางปัจจัย สภาพแวดล้อม ความเสี่ยง และกระแสการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะกระแสโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตอย่างมาก ได้กลายเป็นแรงกดดันที่กระทบต่อความคาดหวังของประชาชน และกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคม รวมถึงหน่วยงาน/องค์กรที่มีต่อระบบราชการ ทำให้ระบบราชการไทยต้องปฏิรูปให้เป็นระบบที่มีความเข้มแข็ง น่าเชื่อถือ และเกิดความไว้วางใจ ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาจะมีการดำเนินการปฏิรูประบบราชการไทยอย่างต่อเนื่อง และผลการพัฒนาจะมีระดับที่ดีขึ้นก็ตาม แต่จากนี้ไปจะมีใช้เพียงแค่การปฏิรูปโดยการปรับปรุงและพัฒนา ระบบราชการเฉพาะส่วนเท่านั้น การพัฒนาระบบราชการไทยในยุคสมัยใหม่ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้นนั้นจะต้องมีการพัฒนาและปฏิรูปแบบองค์รวมที่ครอบคลุมในทุกมิติที่หลากหลาย เพื่อให้มีขีดสมรรถนะที่สูงสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงในบริบทด้านต่าง ๆ รวมทั้งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริการให้ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชน ภาคธุรกิจ และปัญหาใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ตลอดจนนำไปสู่การขับเคลื่อนประเทศให้มีความก้าวหน้าและพัฒนาไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน

การปฏิรูประบบราชการ ไม่เพียงแต่ประเทศไทยที่ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว แต่ในหลาย ๆ ประเทศทั่วโลกต่างก็ให้ความสำคัญและพยายามผลักดันในเรื่องของการปฏิรูประบบราชการมาโดยตลอด เพื่อเร่งรัดประสิทธิภาพการทำงานของรัฐบาลให้สามารถแข่งขันในระดับระหว่างประเทศได้ โดยมีวิธีการและรูปแบบการปฏิรูประบบราชการที่แตกต่างกันซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาได้เกิดการนำแนวคิดเรื่องการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) มาใช้กันอย่างกว้างขวางกับการปฏิรูประบบราชการทั้งในและต่างประเทศ โดยแนวคิดดังกล่าวมีส่วนสำคัญทำให้องค์กรภาครัฐของแต่ละประเทศต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือปฏิรูปหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการบริหารงานที่มี

ประสิทธิภาพ เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์และพันธกิจของหน่วยงานตามที่กำหนดไว้ได้ ตลอดจนพัฒนาระบบบริหารราชการและการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยได้พิจารณาบทบาท ภารกิจ โครงสร้าง ของกระทรวงอุตสาหกรรมในปัจจุบัน รวมทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม ทั้งปัจจัยภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) และปัจจัยภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) ด้วยเครื่องมือ SWOT analysis ตลอดจนการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อกระทรวงอุตสาหกรรม ทั้งจากหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกแล้ว เพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมที่คำนึงถึงความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่มอย่างครอบคลุม เกิดแนวทางการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมที่เป็นรูปธรรม พร้อมปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเหมาะสมกับบริบทการพัฒนาประเทศ และสามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว จึงนำไปสู่การกำหนดแนวคิดการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมด้วยแนวคิด “MIND” โดยใช้ทั้งองค์ความรู้ทางวิชาการ (knowledge) ที่ ถูกต้อง (right) ทันสมัย (modern) ครบถ้วน (completeness) และมีความเป็นสากล (international) หรือ เรียกสั้น ๆ ว่า “ห้าว” และ ใช้สามัญสำนึก (common sense) ความเข้าใจในความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกกลุ่ม (empathy) มีความกระตือรือร้นใส่ใจ (passion) ในการที่จะพัฒนาหรือแก้ไขปัญหา หรือเรียกสั้น ๆ ว่า “ใจ” เป็นสองกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปกระทรวงในครั้งนี้ เพื่อนำไปสู่การบรรลุวิสัยทัศน์ของกระทรวงอุตสาหกรรม (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่ว่า “ปฏิรูปอุตสาหกรรมไทยสู่อุตสาหกรรมยุคใหม่ให้เติบโตอย่างยั่งยืน” อีกทั้งเพื่อนำไปสู่การสร้างภาพลักษณ์และคุณค่าใหม่ของ “อุตสาหกรรม” ด้วยการผลักดันคุณค่าใหม่จากภายในสู่การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีสู่ภายนอก และตั้งมั่นในหลักการที่ว่า “อุตสาหกรรมดี ชุมชนดี หน่วยงานดี” โดยเริ่มจากในปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้วยการกำหนดนโยบายเร่งด่วนพร้อมมุ่งขับเคลื่อนการปรับเปลี่ยนและพัฒนาการประกอบการอุตสาหกรรมสู่วิถีใหม่ เพื่อจะนำไปสู่เป้าหมายที่ว่า “อุตสาหกรรมดี อยู่คู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน”

ทั้งนี้ ในการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม ได้พิจารณาถึงประเด็นสำคัญในการปฏิรูปองค์การ 5 ด้านเพื่อให้เกิดความครอบคลุม ครบถ้วน และสามารถนำไปปฏิบัติหรือปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมได้ครบทั้งองค์ภาพอย่างเป็นรูปธรรม ดังนี้

1. ด้านโครงสร้างองค์การ (Structure)
2. ด้านแนวทางการดำเนินงาน (Operational Approach)
3. ด้านกฎหมายและระเบียบ (Law and Regulation)
4. ด้านบุคลากร (Workforce)
5. ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digitalization)

โดยเร่งสร้างความเข้าใจกับหน่วยงานในการกำกับดูแลและดำเนินงานมุ่งสู่ความสำเร็จตามแนวทางดังกล่าวเพื่อให้เกิดการปฏิรูปองค์การ (Reboot) อย่างเข้มแข็งและจริงจัง ด้วยการพลิกฟื้นกระบวนการทำงานของกระทรวง (Revive) ให้มีประสิทธิภาพ รวมถึงสร้างการทำงานของกระทรวงอุตสาหกรรมรูปแบบใหม่ที่พร้อมให้ความช่วยเหลือประชาชนทุกระดับ สามารถสร้างทัศนคติรวมถึงประสบการณ์ที่ดีให้กับประชาชนและสถานประกอบการให้มีความเชื่อมั่น เชื่อถือ และไว้วางใจ พร้อมปรับปรุง

การให้บริการอุตสาหกรรมสู่ดิจิทัลเต็มรูปแบบ เพื่ออำนวยความสะดวกทุกภาคส่วนได้อย่างทั่วถึง ซึ่งจะส่งผลดีต่อธุรกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และกระจายรายได้สู่ชุมชน เกิดการปรับเปลี่ยนอุตสาหกรรมสู่ S-Curve ที่มุ่งเน้นการผลิตและโมเดลธุรกิจรูปแบบใหม่ ตลอดจนเกิดการเสริมสร้างอุตสาหกรรมที่ค้ำถึงสิ่งแวดล้อมภายใต้แนวคิด BCG เพื่อให้ประชาชน ชุมชน และสังคมประเทศมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากอยู่ร่วมกับภาคอุตสาหกรรม

สำหรับแนวทางการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมทั้ง 5 ด้าน ซึ่งนำไปสู่การยกระดับภารกิจของหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ประเด็นด้านโครงสร้างองค์การ (Structure)

กระทรวงอุตสาหกรรมและหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลมีการแบ่งลักษณะโครงสร้างเพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ โดยหากวิเคราะห์ถึงการแบ่งโครงสร้างของกระทรวงอุตสาหกรรมในมิติต่าง ๆ คือ การแบ่งโครงสร้างในเชิงพื้นที่ (Area-based) การแบ่งโครงสร้างในเชิงภารกิจ (Functional-based) และการแบ่งโครงสร้างในเชิงกลุ่มเป้าหมาย (Sectoral-based) จะพบว่ามียรายละเอียดดังนี้

1.1 การแบ่งโครงสร้างในเชิงพื้นที่ (Area-based) พบว่ามีการแบ่งโครงสร้าง

ออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1.1.1 หน่วยงานที่ตั้งอยู่ในส่วนกลาง เช่น สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม กรมต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในส่วนกลาง รัฐวิสาหกิจภายในกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรม และสถาบันเครือข่ายของกระทรวงอุตสาหกรรม

1.1.2 หน่วยงานที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค เช่น สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด หน่วยงานย่อยของกรมต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่ในภูมิภาค เช่น ศูนย์ส่งเสริมอุตสาหกรรมภาคของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่เขตของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ หน่วยงานย่อยของรัฐวิสาหกิจภายในกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรม

1.1.3 หน่วยงานที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ คือ สำนักงานอัครทูตที่ปรึกษาประจำประเทศญี่ปุ่น (ดูแลพื้นที่ประเทศญี่ปุ่นและสาธารณรัฐเกาหลี) และสำนักงานอัครทูตที่ปรึกษาประจำสาธารณรัฐออสเตรเลีย

โดยหน่วยงานที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาคจะมีการกำหนดขอบเขตพื้นที่ที่รับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศทำให้การส่งเสริมพัฒนาและกำกับดูแลตามภารกิจสามารถดำเนินการได้อย่างครอบคลุมทั่วประเทศ ในขณะที่หน่วยงานที่ตั้งอยู่ในต่างประเทศ แม้จะมีขอบเขตพื้นที่ครอบคลุมพื้นที่เพียงไม่กี่ประเทศ แต่ก็ยังเป็นประเทศเชิงยุทธศาสตร์ด้านอุตสาหกรรม โดยญี่ปุ่นเป็นหนึ่งในประเทศที่มีมูลค่าการลงทุนด้านอุตสาหกรรมในประเทศไทยมากที่สุดประเทศหนึ่งในขณะที่สาธารณรัฐออสเตรเลียเป็นที่ตั้งขององค์การพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nation Industrial Development Organization : UNIDO) นอกจากนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมอยู่ในระหว่างการขอจัดตั้งสำนักงานอัครทูตที่ปรึกษาในประเทศอื่นที่เป็นประเทศเชิงยุทธศาสตร์อุตสาหกรรมของไทยเพิ่มเติม เช่น สาธารณรัฐประชาชนจีนด้วย

1.2 การแบ่งโครงสร้างในเชิงภารกิจ (Functional-based) โดยมีโครงสร้างที่เป็นเสาหลักเชิงภารกิจ 3 ด้านดังนี้

1.2.1 กลุ่มภารกิจด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรม ประกอบด้วย สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและสำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย

1.2.2 กลุ่มภารกิจด้านกำกับตรวจสอบกระบวนการผลิต ประกอบด้วย กรมโรงงานอุตสาหกรรมและกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

1.2.3 กลุ่มภารกิจด้านส่งเสริมอุตสาหกรรมและผู้ประกอบการ ประกอบด้วย กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมและสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

โดยมีสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมที่ทำหน้าที่จัดสรรและบริหารทรัพยากรของกระทรวงอุตสาหกรรม และกำกับดูแล เร่งรัด ติดตาม และประสานการปฏิบัติงานของหน่วยงานในสังกัดกระทรวง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กำกับดูแลการดำเนินงานของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดทั่วประเทศ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานในแนวระนาบที่ประสานการบริหารราชการดูแลภารกิจระหว่างกรมและหน่วยงานระดับกรมในส่วนกลางตามกลุ่มภารกิจกับหน่วยงานในภูมิภาค

1.3 การแบ่งโครงสร้างในเชิงกลุ่มเป้าหมาย (Sectoral-based) โดยมีโครงสร้างที่รับผิดชอบรายสาขาอุตสาหกรรมหรือกลุ่มเป้าหมายต่างๆ ดังนี้

1.3.1 กลุ่มที่ดูแลอุตสาหกรรมเป้าหมายต่างๆ เช่น กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ที่ดูแลรับผิดชอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐานซึ่งเป็นอุตสาหกรรมที่ผลิตวัตถุดิบพื้นฐานต่อเนื่องจากอุตสาหกรรมแร่เพื่อป้อนเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทรายซึ่งดูแลรับผิดชอบอุตสาหกรรมน้ำตาลทรายตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ รวมไปถึงสถาบันเครือข่ายของกระทรวงอุตสาหกรรมบางสถาบัน เช่น สถาบันยานยนต์ สถาบันเหล็กและเหล็กกล้า สถาบันอาหาร สถาบันพัฒนาอุตสาหกรรมสิ่งทอ ซึ่งมีภารกิจรับผิดชอบอุตสาหกรรมแต่ละประเภทอย่างชัดเจน

1.3.2 กลุ่มที่ดูแลกลุ่มเป้าหมายตามประเภทหรือขนาดของกิจการ เช่น กรมโรงงานอุตสาหกรรมที่กำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ภายใต้กฎหมายว่าด้วยโรงงาน ในขณะที่กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมที่รับบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาสถานประกอบการและผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) เป็นหลัก

1.3.3 กลุ่มที่ดูแลปัจจัยเอื้อต่อการประกอบการ เช่น สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ซึ่งกำกับดูแลการผลิตผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมให้ได้มาตรฐาน รวมไปถึงสถาบันเครือข่ายของกระทรวงอุตสาหกรรมบางสถาบัน เช่น สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ สถาบันรับรองมาตรฐานไอเอสโอ ซึ่งดูแลปัจจัยสนับสนุนที่เอื้อให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างเป็นระบบ

ทั้งนี้ เมื่อวิเคราะห์ลักษณะโครงสร้างองค์การของกระทรวงอุตสาหกรรมในปัจจุบันในมิติต่าง ๆ ทั้งในเชิงพื้นที่ (Area-based) เชิงภารกิจ (Functional-based) และเชิงกลุ่มเป้าหมาย (Sectoral-based) จะเห็นได้ว่ามีจุดเด่นอยู่ที่ความครบถ้วนสมบูรณ์ คือมีหน่วยงานที่รับผิดชอบภารกิจต่างๆ ครบถ้วนและครอบคลุมพื้นที่ทั่วทั้งประเทศ นอกจากนี้ ยังมีหน่วยงานที่รับผิดชอบกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายที่สำคัญโดยเฉพาะ สำหรับรูปแบบองค์การย่อยพบว่าหน่วยงานทั้งที่เป็นส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และ เอกชน (สถาบันเครือข่ายของกระทรวงอุตสาหกรรม) ที่มีความยืดหยุ่นและคล่องตัวในการดำเนินงานมากกว่าหน่วยงานของรัฐ ในขณะที่

การแบ่งโครงสร้างที่มีหลายมิติแบบผสมผสาน (Matrix Organization) จะมีจุดอ่อนในเรื่องความซ้ำซ้อนและขาดความชัดเจนในการแบ่งภารกิจหน้าที่ โดยเฉพาะเมื่อมองจากมุมมองภายนอกว่าภารกิจใดภารกิจหนึ่ง ควรจะเป็นบทบาทหน้าที่ขององค์กรย่อยใด อย่างไรก็ตาม โครงสร้างในภาพรวมของกระทรวงอุตสาหกรรมในปัจจุบันยังมีความเหมาะสมและยืดหยุ่นสามารถรองรับภาระงานที่เพิ่มขึ้นในอนาคตและสามารถตอบสนองกับสถานการณ์และบริบทที่ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทยได้

2. ประเด็นด้านแนวทางการดำเนินงาน (Operational Approach)

จากผลการศึกษาศาสนาการณ์ของกระทรวงอุตสาหกรรมและบริบทที่เกี่ยวข้องในบทที่ 3 ผ่านกระบวนการวิเคราะห์โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ พบว่ากระทรวงอุตสาหกรรมควรปฏิรูปแนวทางการดำเนินงานผ่านกรอบแนวคิด 4 มิติ ประกอบด้วย (1) ความสำเร็จทางธุรกิจ (2) การดูแลสังคมและชุมชน (3) การรักษาสิ่งแวดล้อม และ (4) การกระจายรายได้สู่ชุมชน ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับภารกิจของหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมให้ประสบความสำเร็จได้ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 มิติที่ 1 ความสำเร็จทางธุรกิจ “ปรับธุรกิจและอุตสาหกรรม สู่ S-curve”

มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนธุรกิจและอุตสาหกรรมให้เหมาะสมกับโลกอนาคต ก้าวทันอุตสาหกรรมยุค 4.0 (Industry 4.0) และยกระดับสู่เทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่ โดยปรับเปลี่ยนธุรกิจไปสู่อุตสาหกรรมศักยภาพ หรือ S-Curve รวมถึงธุรกิจและการผลิตรูปแบบใหม่ อีกทั้งส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันด้านประสิทธิภาพและต้นทุน เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ตลอดจนพัฒนาอุตสาหกรรมใหม่ที่มุ่งเน้นเศรษฐกิจในอนาคตและสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มสูงเพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศอย่างสมดุลและยั่งยืน อาทิ เกษตรอุตสาหกรรม เทคโนโลยีชีวภาพ และยานยนต์แห่งอนาคต เป็นต้น โดยขอยกตัวอย่างแนวทางการปฏิรูปหรือการปรับแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับมิติที่ 1 ดังนี้

2.1.1 สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม มุ่งขับเคลื่อนและผลักดันนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งอนาคต (S-curve) อาทิ การยกระดับผู้ผลิตขึ้นสวนยานยนต์ไทยไปสู่ยานยนต์สมัยใหม่ (Part Transformation) การยกระดับโรงงานไปสู่การใช้หุ่นยนต์/ระบบอัตโนมัติ การพัฒนา System Integrator (SI) และการพัฒนาแพลตฟอร์มเชื่อมโยงห่วงโซ่อุปทานอุตสาหกรรม หุ่นยนต์ระบบอัตโนมัติ การพัฒนาอาหารฟังก์ชัน การนำเทคโนโลยีอัจฉริยะ (Smart Technology) มาใช้เพิ่มผลิตภาพ และการพัฒนานักอบอุตสาหกรรมพันธุ์ใหม่ เป็นต้น

2.1.2 สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย ผลักดันเกษตรกรชาวไร่อ้อยสู่การเป็น Smart Farming รวมถึงส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลการเกษตรทดแทนและลดการพึ่งพาแรงงานคน การขยายธุรกิจของโรงงานน้ำตาลไปสู่อุตสาหกรรมต่อเนื่อง และอุตสาหกรรมชีวภาพ ตลอดจนการพัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตาลของไทยให้ได้รับการยอมรับทางด้านคุณภาพและมาตรฐานจากผู้บริโภคทั้งภายในและต่างประเทศ

แผนภาพที่ 4-1 นโยบายกระทรวงอุตสาหกรรม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566

นายฉวีพล ริงสิตพา
ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม

นโยบายกระทรวงอุตสาหกรรม

MIND

ใช้ **หัว** และ **ใจ**
ปั้นอุตสาหกรรมคู่ชุมชน

ภารกิจพลิกฟื้นกระทรวงเพื่อบริการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างสมดุลและยั่งยืน

**การสร้างภาพลักษณ์และคุณค่าใหม่
ของ “อุตสาหกรรม”**

ด้วยการผลักดันคุณค่าใหม่จากภายใน
สู่การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีสู่ภายนอก ด้วยการตั้งมั่น
ในหลักการของ “อุตสาหกรรมดี ชุมชนดี หน่วยงานดี”

อุตสาหกรรมสู่ชีวิตใหม่ 4 มิติ

มิติที่ 1 ความสำเร็จทางธุรกิจ

ปรับธุรกิจและอุตสาหกรรม สู่ S-curve

ปรับธุรกิจให้เหมาะสมกับโลกอนาคต
ก้าวทัน Industry 4.0 ынs:ดิงสู่เทคโนโลยีการผลิตสมัยใหม่

**แข่งขันด้าน
ประสิทธิภาพและต้นทุน**

- แก้ไขการขาดแคลนแรงงานจากสังคมผู้สูงอายุ

**เพิ่มความเข้มแข็ง
ให้กับอุตสาหกรรม**

- เกษตรอุตสาหกรรม
- เทคโนโลยีชีวภาพ
- และยานยนต์แห่งอนาคต

www.industry.go.th | @industry.go.th

อุตสาหกรรมสู่ชีวิตใหม่ 4 มิติ

มิติที่ 2 การดูแลสังคมและชุมชน

ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างสถานประกอบการ
ชุมชน และสังคม ให้อยู่ร่วมกันอย่างเป็นมิตร

**สร้างความรู้
ความเข้าใจให้ถูกต้อง**

**เฝ้าระวัง ร่วมกันป้องกัน
ความเสี่ยงจากการประกอบการ**

**ช่วยเหลือกันในยามปกติ
และยามวิกฤต**

**แจ้งเหตุและร่วมกันจัดการ
เมื่อเกิดเหตุร้าย**

www.industry.go.th | @industry.go.th

อุตสาหกรรมสู่ชีวิตใหม่ 4 มิติ

มิติที่ 3 การรักษาสິงแวดล้อม

ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรมสีเขียว เพิ่มโอกาสทางธุรกิจ
ไปสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน ตอบโจทย์ไทยและประชาคมโลก

**กำกับ ควบคุม ดูแลด้านสิ่งแวดล้อม
ตามกฎหมาย อย่างเข้มงวด**

**ลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม
และปล่อยปล่อยก๊าซเรือนกระจก
(CO2 Emission) / คาร์บอนฟุตพริ้นท์**

**พัฒนาเงินอุตสาหกรรมสีเขียว
/ เมืองอุตสาหกรรมสีเขียว
ที่เทียบเคียงได้กับระดับสากล**

**จัดการปัญหาละพิษ เช่น PM2.5
การปล่อยก๊าซเรือนกระจก น้ำเสีย
และขยะ/กากอุตสาหกรรม**

เพื่อตอบสนองภารกิจด้านสิ่งแวดล้อมอย่างครบถ้วน (Carbon Neutrality) ในปี ค.ศ. 2050
และบรรลุการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emissions) ภายในปี ค.ศ. 2065

www.industry.go.th | @industry.go.th

อุตสาหกรรมสู่ชีวิตใหม่ 4 มิติ

มิติที่ 4 การกระจายรายได้สู่ชุมชน

การรักวัวตัวเดียวดี สร้างประโยชน์ พัฒนาชุมชนเกษตรอุตสาหกรรม
โดยมุ่งเป็นการสร้างงานสร้างอาชีพ ส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคม
(Social Enterprise: SE)

**“สร้างงาน สร้างอาชีพ” พัฒนาธุรกิจ
และวิสาหกิจอย่างเป็นระบบ**

**ให้คนรุ่นใหม่ต้องอดตั้งแต่ต้น
สู่ความยั่งยืนทางธุรกิจ**

**จับคู่ธุรกิจกับผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชน
ส่งเสริมผลิตภัณฑ์อำนวยการผลิตที่มีคุณภาพ**

**สนับสนุนเงินทุน
และการทำกิจกรรมให้สำเร็จ**

www.industry.go.th | @industry.go.th

2.1.3 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มุ่งเสริมและพัฒนา SME ทุกมิติ รวมถึงยกระดับกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย ทั้ง S-Curve และ New S-Curve ผ่านการดำเนินงานที่สำคัญ อาทิ การยกระดับสินค้าเกษตรสู่เกษตรอุตสาหกรรมการสร้างและพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ การปรับธุรกิจให้รองรับการเปลี่ยนแปลง การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจไทยด้วยดิจิทัล การยกระดับผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาดโลก การเร่งการจัดตั้งและขยายของผู้ประกอบการอัจฉริยะ การสนับสนุนและพัฒนาปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำเนินธุรกิจ การพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมชีวภาพ การพัฒนาและเชื่อมโยงอุตสาหกรรมและบริการทางการแพทย์ การพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหุ่นยนต์ระบบอัตโนมัติและดิจิทัล การพัฒนาและส่งเสริมหักยภาพผู้ประกอบการภาคอุตสาหกรรมสู่สากล การพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรมยานยนต์ การเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจให้กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมด้วยการบริหารจัดการโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน เป็นต้น

2.1.4 กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ บริหารจัดการวัตถุอันตรายและยกระดับสู่เหมืองแร่ 4.0 (Mining 4.0) ด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยมีการสำรวจพื้นที่ศักยภาพแหล่งหินอุตสาหกรรมสำหรับพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษต่าง ๆ รวมทั้งผลักดันและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีอากาศยานไร้คนขับ หรือ Drone ในการรังวัดจัดทำแผนที่และเพิ่มประสิทธิภาพการทำเหมือง และส่งเสริมการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มผลิตภาพ ตลอดจนพัฒนาและต่อยอดเทคโนโลยีการผลิตวัตถุอันตรายคุณภาพสูงรองรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย

2.2 มิติที่ 2 การดูแลสังคมและชุมชน “ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างสถานประกอบการ ชุมชน และสังคม ให้อยู่ร่วมกันอย่างเป็นมิตร” เพื่อกระตุ้นให้เกิดการประกอบกิจการที่ดี รวมทั้งเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจกับสังคมและชุมชนให้ถูกต้องเกี่ยวกับอุตสาหกรรมเผ่าละวัง และร่วมกันป้องกันความเสี่ยงจากการประกอบการตลอดจนช่วยเหลือกันระหว่างสถานประกอบการ/โรงงานและชุมชนทั้งในยามปกติและยามวิกฤต โดยมีมตินี้เป็นการให้ความสำคัญกับเรื่อง “ความรับผิดชอบต่อสังคม” ที่มุ่งส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาธุรกิจ/อุตสาหกรรมให้เติบโตควบคู่ไปกับการดูแลสังคมและยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชน รวมถึงให้ความสำคัญกับการจัดการกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและคุณภาพชีวิตของผู้คน เพื่อเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางเศรษฐกิจและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน สังคม และสถานประกอบการ/โรงงานในพื้นที่สู่การอยู่ร่วมกันอย่างรับผิดชอบและเป็นมิตร โดยขอยกตัวอย่างแนวทางการปฏิรูปหรือการปรับแนวทาง การปฏิบัติงานของหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับมิติที่ 2 ดังนี้

2.2.1 กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ กำกับดูแลให้ผู้ประกอบการเหมืองแร่ปฏิบัติตามมาตรการหรือเงื่อนไขการอนุญาตอย่างเคร่งครัด รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วม ภายใต้แนวคิด “เหมืองแร่เพื่อชุมชน” เพื่อมุ่งเน้นให้ประชาชนทั่วไป และชุมชนในระดับท้องถิ่น มีความรู้ความเข้าใจ และความเชื่อมั่นในการบริหารจัดการแร่ที่สูงขึ้น สนับสนุนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการแร่ในกระบวนการต่าง ๆ สนับสนุนการนำพื้นที่เหมืองเก่าไปใช้ประโยชน์ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน อาทิ การพัฒนาเป็นสวนสาธารณะ การพัฒนาเป็นแหล่งกักเก็บน้ำเพื่อแก้ไขปัญหาภัยแล้ง การปลูกป่าเพื่อเพิ่มพื้นที่

สีเขียวให้กับชุมชน เป็นต้น นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วม และการสร้างความรู้และความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ ภายใต้แนวคิด “เหมืองแร่เพื่อชุมชน” ผ่านโครงการ “เหมืองแร่ปลอดภัย ห่วงใยประชาชน” เพื่อให้ประชาชนบริเวณโดยรอบพื้นที่เหมืองแร่ได้รับการตรวจและเฝ้าระวังสุขภาพอย่างต่อเนื่อง

2.2.2 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม หรือ ดีพร้อม (DIProm) พัฒนาโมเดล การส่งเสริมอุตสาหกรรมรูปแบบใหม่ คือ “โมเดลชุมชนดีพร้อม” บูรณาการผู้ประกอบการที่มีศักยภาพกับชุมชน เชื่อมโยงและประสานประโยชน์ระหว่างภาคธุรกิจ อุตสาหกรรมและชุมชน พร้อมยกย่องผู้นำธุรกิจเพื่อสังคมให้โดดเด่นและส่งเสริมให้ธุรกิจเติบโต ประกอบด้วย กระบวนการพัฒนาตั้งแต่การค้นหาผู้นำทางธุรกิจต้นแบบที่มีศักยภาพสามารถดำเนินธุรกิจร่วมกับชุมชนโดยรอบได้อย่างยั่งยืน หรือ ดีพร้อมฮีโร่ การแสวงหาจุดดำเนินการร่วมระหว่างดีพร้อมฮีโร่กับชุมชน โดยทั้ง 2 ฝ่ายได้รับประโยชน์ รวมถึงการเสริมสร้างขีดความสามารถให้ชุมชน อาทิ เพิ่มประสิทธิภาพด้วยเครื่องมือเครื่องจักร สร้างมาตรฐาน สร้างมูลค่าเพิ่ม และทำการตลาดให้กับเครือข่ายด้วยเทคโนโลยี เป็นต้น ตลอดจนการบ่มเพาะ “ผู้นำชุมชน” ให้เข้าใจการทำธุรกิจเพื่อสังคม พร้อมยกระดับสู่การเป็นผู้นำทางธุรกิจ เพื่อต่อยอดและสร้างดีพร้อมฮีโร่รุ่นใหม่

2.2.3 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มุ่งเน้น การคุ้มครองผู้บริโภค ทั้งการกำหนดมาตรฐานฐานบังคับในสินค้าอุปโภคบริโภคที่มีผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รวมถึงการดูแลให้คำปรึกษาแก่ผู้ผลิต ผู้นำเข้า และผู้ประกอบการจำหน่าย ให้เป็นไปตามมาตรฐาน เพื่อยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ และมีการประกอบการที่ไม่ส่งผลกระทบต่อสังคม ชุมชน และปกป้องสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังขับเคลื่อนการพัฒนาระบบกำหนดมาตรฐาน การตรวจสอบรับรอง เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการและคุ้มครองผู้บริโภค พร้อมยกระดับผู้ประกอบการและกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก และการพัฒนาระบบการตรวจ กำกับดูแล เพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการและคุ้มครองผู้บริโภคตามแนวทางนโยบายไปสู่ SMART REGULATOR เพื่ออุตสาหกรรมคู่ชุมชน เป็นต้น

2.2.4 การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ส่งเสริมการพัฒนาชุมชนรอบ นิคมอุตสาหกรรม เพื่อให้ชุมชนรักนิคมอุตสาหกรรม โดยการกำกับดูแลโรงงานและนิคมอุตสาหกรรม ให้เป็นไปตามมาตรฐานอย่างเคร่งครัดเพื่อควบคุมมลพิษและสร้างความปลอดภัยแก่ชุมชน ดำเนินการส่งเสริมสถานประกอบการ/ โรงงานในนิคมอุตสาหกรรมให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน รวมถึงประชาสัมพันธ์และสื่อสารอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ ด้วยการดำเนินกิจกรรมเชิงป้องกันและริเริ่มกิจกรรมเชิงรุก อาทิ โครงการธรรมาภิบาลด้านสิ่งแวดล้อม (ธงขาว-ดาวเขียว) ซึ่งเป็นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมของโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม โครงการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ชุมชนเข้าร่วมการเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจสอบคุณภาพน้ำรอบนิคมอุตสาหกรรม หรือการประชุม EIA Monitoring ร่วมกับผู้แทนหน่วยงานราชการ และภาคประชาชน โครงการให้ความช่วยเหลือชุมชน เช่น สนับสนุนถุงยังชีพจากเหตุการณ์น้ำท่วม จัดอบรมการฟื้นฟูผู้ป่วยติดเตียง สร้างฝายชะลอน้ำและแนวกันไฟในพื้นที่อุทยานแม่ตะไคร้ ตำบลมะขามแจ้ จังหวัดลำพูน เป็นต้น

2.3 มิติที่ 3 การรักษาสีเขียว “ดูแลรักษาสีเขียวยั่งยืนสู่อุตสาหกรรมสีเขียว เพิ่มโอกาสทางธุรกิจ มุ่งสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน ตอบโจทย์ไทยและประชาคมโลก” กระทรวง

อุตสาหกรรมตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องดังกล่าวมาโดยตลอด เนื่องจากการดำเนินธุรกิจ/อุตสาหกรรมมีความเกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมทั้งในฐานะผู้สร้างผลกระทบและผู้ที่ได้รับผลกระทบ อีกทั้งสิ่งแวดล้อมมีความเกี่ยวข้องกับธุรกิจ/อุตสาหกรรมอย่างมาก ตั้งแต่การผลิตสินค้าและบริการ การขนส่งสินค้า การตลาดและการขายสู่ผู้บริโภค ไปจนถึงการใช้สินค้าและบริการของผู้บริโภคเอง ก็ล้วนเกี่ยวข้องกับการใช้พลังงาน การใช้น้ำ การสร้างของเสียและมลพิษ รวมถึงการปล่อยก๊าซเรือนกระจก กระทรวงอุตสาหกรรมจึงต้องให้ความสำคัญกับการดำเนินธุรกิจ/อุตสาหกรรมบนพื้นฐานของความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และมุ่งมั่นที่จะบรรเทาหรือลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมที่อาจเกิดจากอุตสาหกรรม เพื่อให้สามารถผลักดันการปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมด้วยกลไกการกำกับดูแลที่ทรงประสิทธิภาพ และสามารถส่งเสริมการยกระดับสถานประกอบการหรือโรงงานด้วยแนวคิด BCG ที่สัมผัสได้ ผ่านกลไกด้วยการกำกับ ควบคุม ดูแลด้านสิ่งแวดล้อมตามกฎหมายอย่างเข้มงวด พร้อมพัฒนานิคมอุตสาหกรรมสีเขียว/เมืองอุตสาหกรรมสีเขียวที่เทียบเคียงได้กับระดับสากล ตลอดจนการจัดการปัญหามลพิษ อาทิ PM 2.5 การปล่อยก๊าซเรือนกระจก น้ำเสีย ขยะและกากอุตสาหกรรม เป็นต้น โดยขอยกตัวอย่างแนวทางการปฏิรูปหรือการปรับแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับมิติที่ 3 ดังนี้

2.3.1 กรมโรงงานอุตสาหกรรม พัฒนาเครื่องมือต่าง ๆ สำหรับใช้ในการกำกับโรงงานและติดตามด้านสิ่งแวดล้อม อาทิ เครื่องตรวจวัดอากาศจากปล่องระบายแบบอัตโนมัติ (Continuous Emission Monitoring Systems: CEMS) การตรวจวัดมลพิษทางน้ำแบบอัตโนมัติอย่างต่อเนื่อง (Water Pollution Monitoring System: WPMS) เป็นต้น รวมทั้งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการกำกับดูแลและบายมลพิษอุตสาหกรรมผ่านระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยมลพิษระยะไกล (Pollution Online Monitoring System: POMS) ครอบคลุมพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อให้สามารถติดตามผลการตรวจวัดแบบ Real Time ตลอด 24 ชั่วโมง ตลอดจน มุ่งผลักดันให้โรงงานอุตสาหกรรมเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมสีเขียวเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.3.2 กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ มุ่งพัฒนาอุตสาหกรรมให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืนด้วย BCG Model โดยการมุ่งขับเคลื่อน Circular Economy ให้บรรลุเป้าหมายนำกากอุตสาหกรรมไปใช้ประโยชน์ร้อยละ 90 และบรรลุเป้าหมายหมุดหมายที่ 10 ไทยมีเศรษฐกิจหมุนเวียนและสังคมคาร์บอนต่ำ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 รวมทั้งส่งเสริมผลักดันการเข้าสู่มาตรฐาน Green Mining การจัดตั้งศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีรีไซเคิล เพื่อให้บริการองค์ความรู้และเทคโนโลยีรีไซเคิลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นต้นแบบให้ผู้ประกอบการศึกษาเรียนรู้กระบวนการรีไซเคิล ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่ทันสมัยในการป้องกันแก้ไขปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์จากพื้นที่การทำเหมืองทั้งในระหว่างการทำเหมืองและภายหลังสิ้นสุดการทำเหมือง

2.3.3 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ขับเคลื่อนการกำหนดมาตรฐานรักษาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่สอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจชีวภาพ เศรษฐกิจหมุนเวียน และเศรษฐกิจ สีเขียว (Bio-Circular-Green Economy) เพื่อส่งเสริมและรองรับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของอุตสาหกรรมแห่งอนาคตที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งเป็นการคุ้มครอง

ผู้บริโภคให้ได้ใช้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพและปลอดภัย อาทิ กลุ่มผลิตภัณฑ์วัสดุก่อสร้าง เครื่องใช้ไฟฟ้า สี เคมี ปิโตรเลียม พลาสติกและยาง สิ่งทอ โภคภัณฑ์ เครื่องมือแพทย์ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมุ่ง การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมไทยด้วยการมาตรฐาน การตรวจสอบและรับรองมาตรฐานคาร์บอนเครดิต โดยจะดำเนินการผ่านโครงการ Thailand Voluntary Emissions Reduction (T-VER) ซึ่งได้รับการรับรองจากคณะกรรมการองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก

2.3.4 การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ดำเนินการพัฒนานิคม อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ โดยตั้งเป้าพัฒนานิคมอุตสาหกรรมทุกแห่งได้รับการรับรองการเป็นนิคม อุตสาหกรรมเชิงนิเวศในระดับ Eco-Champion Eco-Excellence และ Eco-World Class เพื่อให้ กนอ. เป็นองค์กรที่มีบทบาทในการพัฒนาอุตสาหกรรมควบคู่กับการรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อม อันนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป รวมทั้งการดำเนินงานสนับสนุนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการใช้พลังงานสะอาดในภาคอุตสาหกรรม โดยการสร้างเครือข่ายความร่วมมือจากโรงงานในนิคม อุตสาหกรรม ผู้พัฒนานิคมอุตสาหกรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขับเคลื่อนการลดปริมาณ การปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคอุตสาหกรรม และสนับสนุนการบรรลุเป้าหมายของประเทศ ในการมุ่งสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอน

2.4 มิติที่ 4 การกระจายรายได้สู่ชุมชน “การรักษาวิถีชีวิต สร้างประโยชน์ พัฒนา ชุมชนรอบอุตสาหกรรม โดยมุ่งเน้นการสร้างงานสร้างอาชีพ ส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคม (Social Enterprise: SE)” เพื่อให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มุ่งเน้นการพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ และคนรุ่นใหม่สามารถต่อยอดอาชีพดั้งเดิม ของครอบครัวและอัตลักษณ์ชุมชนสู่การพัฒนาธุรกิจและวิสาหกิจอย่างเป็นระบบและยั่งยืน อีกทั้ง ส่งเสริมให้มีการจับคู่ธุรกิจกับผู้ประกอบการ/วิสาหกิจชุมชน เพื่อให้เกิดเครือข่ายการผลิตที่มีศักยภาพ ขณะเดียวกันจะกระตุ้นผู้ประกอบการให้ดำเนินธุรกิจเพื่อสังคมทำงานร่วมกับชุมชนและเครือข่าย เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในพื้นที่อย่างจริงจัง โดยขอยกตัวอย่างการดำเนินงาน ของหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับกับมิติที่ 4 ดังนี้

2.4.1 สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย มุ่งสร้าง ผู้ประกอบการชาวไร่อ้อย เป็นผู้รับจ้างปลูก ดูแลรักษา เก็บเกี่ยวและขนส่งอ้อยเข้าสู่โรงงาน ขยายเศษ ชากใบและยอดอ้อยให้แก่โรงงานน้ำตาล พัฒนาผลิตภัณฑ์น้ำตาลสินค้าชุมชน วิสาหกิจชุมชน อ้อยคั้นน้ำ และน้ำตาลอินทรีย์

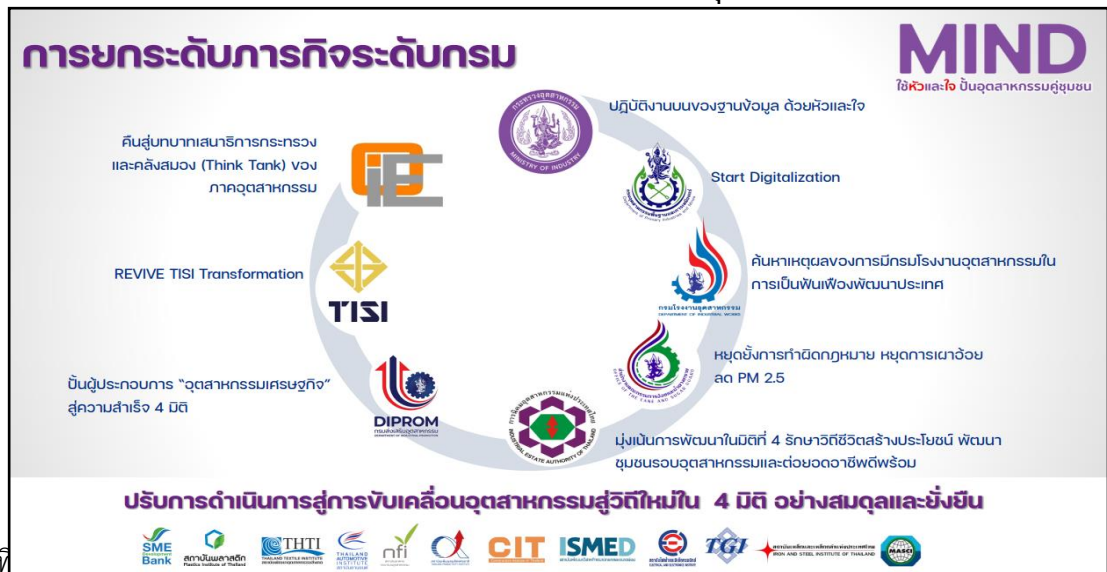
2.4.2 กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ มุ่งสร้างผลประโยชน์ และการตอบแทนสู่ชุมชน ผ่านกลไกกองทุนพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ เพื่อพัฒนาอาชีพ พัฒนา คุณภาพชีวิต และพัฒนาสาธารณูปโภคของประชาชนในชุมชน โดยกลุ่มเป้าหมาย คือ ประชาชนที่อยู่บริเวณโดยรอบพื้นที่เหมืองแร่ในรัศมี 1 - 3 กิโลเมตร ซึ่งปัจจุบันมี 420 กองทุน มูลค่างรวมประมาณ 225.27 ล้านบาท รวมทั้งเงินเงินค่าทดแทนสำหรับการทำเหมืองใต้ดิน และกองทุนอื่น ๆ

2.4.3 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม มุ่งยกระดับศักยภาพเศรษฐกิจชุมชนด้วย การผ่านโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการ DIPROM MARKETEER โดยการฝึกอบรมและให้คำปรึกษา แนะนำเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ด้านการตลาด การจัดพื้นที่สนับสนุนการค้าออนไลน์ เพื่อใช้เป็นพื้นที่

แลกเปลี่ยนเรียนรู้การทำกรตลาดแบบ One Stop Service โครงการนั้ส่งเสริมอาชีพดีพร้อม เพื่อพัฒนาผู้ที่มีความพร้อมให้เป็นผู้ให้บริการ สามารถถ่ายทอดองค์ความรู้และทักษะด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และเงินหมุนเวียนในชุมชน ทำให้ชุมชนเข้มแข็ง ด้วยการฝึกอบรมโดยวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ เช่น ครูช่างหัตถศิลป์ หรือ ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งมีหมวดวิชาที่สอน ประกอบด้วย สาขาอาหารและเครื่องดื่ม สาขาสมุนไพร สาขาผ้าและเครื่องแต่งกาย สาขาของใช้ของตกแต่ง และสาขาบริการ

2.4.4 การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย กระตุ้นให้เกิดการจ้างงาน และสร้างการกระจายรายได้สู่สังคม / ประชาชนในพื้นที่ โดยดำเนินโครงการต่าง ๆ อาทิ การส่งเสริมทักษะความรู้ด้านอาชีพโดยรอบนิคมอุตสาหกรรมทั่วประเทศในกลุ่มอาชีพช่าง กลุ่มอาชีพอาหาร และกลุ่มอาชีพตลาดออนไลน์ โครงการออกบูธจำหน่ายสินค้า โครงการเครือข่าย Eco Symbiosis / Circular Economy โดยนำเศษวัสดุจากกระบวนการผลิตของโรงงาน ให้ชุมชนต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ เช่น นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ บริษัท ฟิสบา (ประเทศไทย) จำกัด นำเศษผ้าผ่านมอบให้กลุ่มสตรีบ้านกลาง จังหวัดลำพูน ผลิตกระเป๋าและของใช้จากเศษผ้า เป็นต้น

แผนภาพที่ 4-2 การยกระดับภารกิจหน่วยงานภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรม

3. ประเด็นด้านกฎหมายและระเบียบ (Law and Regulation)

กระทรวงอุตสาหกรรมได้มีการปรับนโยบายเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ทั้งการส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศ รวมทั้งการพัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วให้สอดคล้องกับบริบทและเอื้อต่อการพัฒนาประเทศ โดยการแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย กฎระเบียบ ให้ทันสมัย พร้อมยกเลิกกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและประเทศ ตลอดจนการบูรณาการกฎหมายที่บังคับใช้ของกระทรวงอุตสาหกรรม (พ.ร.บ.) รวม 15 ฉบับ ของทั้ง 20 หน่วยงานภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรม อาทิ พ.ร.บ. โรงงานอุตสาหกรรม พ.ร.บ. วัตถุอันตราย พ.ร.บ. อ้อยและน้ำตาล

ทรา ย พ.ร.บ. มาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม พ.ร.บ. แร่ เป็นต้น เพื่อขับเคลื่อนการกำกับ และส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยขอยกตัวอย่างแนวทางการปฏิรูปหรือการปรับแนวทางการปฏิบัติงาน ของหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับประเด็นดังกล่าว ดังนี้

3.1 กรมโรงงานอุตสาหกรรม ปฏิรูปกฎหมายและระบบกำกับโรงงาน อุตสาหกรรม สารเคมี และวัตถุอันตราย โดยใช้ระบบมาตรฐานควบคู่กับเทคโนโลยีสารสนเทศ อย่างโปร่งใส โดยในอนาคตกรมโรงงานอุตสาหกรรมจะดำเนินการออกกฎหมายที่เกิดขึ้น ตามสถานการณ์ ตามนโยบายรัฐบาล หรือตามหน่วยงาน รวมทั้งการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย ที่มีอยู่กว่า 400 ฉบับ

3.2 กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ มุ่งยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพ ระบบการอนุญาตและกำกับดูแลการประกอบการอุตสาหกรรมแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐานให้มี การปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย มีมาตรฐานด้วยกระบวนการและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โปร่งใส รวดเร็ว และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปรับปรุงระบบจัดสรรและใช้ผลประโยชน์จากการพัฒนาแหล่งแร่อย่าง เป็นธรรมและทั่วถึง โดยได้มีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เช่น การแก้ไขกฎหมาย ปรับปรุงนโยบาย และแก้ไขกฎระเบียบต่าง ๆ ซึ่งมีเป้าหมาย คือ พัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชน เพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน

3.3 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม มุ่งการปรับปรุงกฎหมาย ให้ทันสมัย เข้าใจง่ายโปร่งใส พัฒนาด้านกฎหมายตามหลักการ Good Regulatory Practice (GRP) ให้มีมาตรฐานเดียวกันในการตรวจประเมินโดยไม่เป็นภาระของเจ้าหน้าที่ และให้เป็นธุระ ของผู้ประกอบการ รวมทั้งขับเคลื่อนโครงการปรับปรุงพระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นการปรับปรุงกฎหมายเพื่อรองรับโครงสร้างการผลิตสู่เศรษฐกิจฐานนวัตกรรม ภายใต้แนวคิด “Industry 4.0” นอกจากนี้ ยังมีการออกประกาศคณะกรรมการมาตรฐาน ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกแก่ผู้ทำ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ให้เกิดความคล่องตัวในการประกอบธุรกิจมากยิ่งขึ้นใน 2 เรื่อง คือ 1) เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการทำผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมที่แตกต่างไปจากมาตรฐานที่กำหนด เพื่อประโยชน์ในการส่งออก พ.ศ. 2564 2) เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการนำ ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมเข้ามาในราชอาณาจักร เพื่อผลิต ผสม ประกอบ บรรจุ หรือดำเนินการด้วยวิธี อื่นใดกับผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมนั้น แล้วส่งออกป้อนราชอาณาจักรทั้งหมด พ.ศ. 2564

3.4 สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย กำกับเกษตรกรชาวไร่อ้อย ให้ปลูกอ้อย ในพื้นที่ที่คณะกรรมการตาม พ.ร.บ.อ้อยและน้ำตาลทรายกำหนด การตัดอ้อยสด ส่งเข้าโรงงานน้ำตาล และการไม่เผาทั้งก่อนและหลังการเก็บเกี่ยว รวมทั้งการกำกับโรงงานน้ำตาล ไม่ให้เกิดความทับซ้อนของพื้นที่ส่งเสริมผลิตอ้อยของแต่ละโรงงาน และการรักษามาตรฐานคุณภาพ น้ำตาลทรายที่ผลิต

4. ประเด็นด้านบุคลากร (Workforce)

บุคลากรคือทรัพยากรที่สำคัญขององค์กร ดังนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมจึงต้องกำหนดแนวทางในการปฏิรูปด้านบุคลากรโดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่างๆ ของกระทรวงอุตสาหกรรมสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความผาสุกในการทำงาน มีจิตสำนึก และปฏิบัติงานอย่างมีคุณธรรม ได้รับการแต่งตั้งให้เติบโตในตำแหน่งหน้าที่ทางราชการตามความรู้ความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ยุติธรรมและชอบธรรม รวมทั้งส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้เชิงลึกที่เกี่ยวกับอุตสาหกรรมในสาขาและพื้นที่ที่รับผิดชอบมีประสบการณ์และความชำนาญในงานสามารถเชื่อมโยงการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและทำงานร่วมกับเครือข่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์สถานการณ์และบริบทที่มีผลกระทบต่อการทำงานของกระทรวงอุตสาหกรรม ปัญหาและข้อจำกัดที่เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน จุดอ่อนจุดแข็งของกระทรวง รวมทั้งข้อมูลที่ได้จากการตรวจเยี่ยมหน่วยงานต่าง ๆ พบว่า ในประเด็นด้านบุคลากร (Workforce) นั้น พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของกระทรวงอุตสาหกรรมสามารถจำแนกได้ 3 ประเด็น คือ เจ้าหน้าที่ขาดความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ขาดแนวคิด (Mindset) แบบองค์รวมที่จะพัฒนาให้ภาคอุตสาหกรรมสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างยั่งยืน และ ขาดระบบนิเวศที่จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมจึงควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาบุคลากรผ่านการพัฒนารอบความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับบริบทอุตสาหกรรม 4.0 (Industry 4.0) ในโลกยุคใหม่ การสร้างทัศนคติในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง มีการสร้างระบบนิเวศในการทำงานที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้อะไรและพัฒนาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพ เพิ่มขีดความสามารถในการทำงานและประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรของกระทรวงอย่างยั่งยืน ทั้งนี้ ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ ยังมีความใกล้เคียงและสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินการสำหรับบุคลากรและหน่วยงานภาครัฐที่สำนักงาน ก.พ. กำหนดไว้ด้วยเช่นกัน

4.1 การพัฒนารอบความรู้ (Knowledge) และทักษะ (Skillsets) เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการปฏิบัติงานของกระทรวงอุตสาหกรรมให้สามารถรองรับต่อสถานการณ์และบริบทที่ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทยในปัจจุบัน รวมทั้งสามารถตอบสนองต่อการขับเคลื่อนภารกิจตามแผนการปฏิรูปประเทศ แผนยุทธศาสตร์ชาติ ตลอดจนการพัฒนาระบบราชการที่มุ่งสู่รัฐบาลดิจิทัลในอนาคต สามารถสร้างผลลัพธ์เชิงนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อภาคอุตสาหกรรมและประชาชน และการผสมผสานการทำงานและการใช้ชีวิตอย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 การปรับแนวความคิด (Mindset) โดยมุ่งเป้าที่จะพัฒนาให้ภาคอุตสาหกรรมสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างยั่งยืน สอดรับกับแนวคิดการปฏิรูปแนวทางการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรมใน 4 มิติ คือ ความสำเร็จทางธุรกิจ การดูแลสังคม การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่ตอบโจทย์ไทยและประชาคมโลก และการกระจายรายได้ให้กับประชาชนและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น โดยต้องเรียนรู้การพัฒนาแบบองค์รวม (Holistic approach) ที่มุ่งเน้นประโยชน์ทางธุรกิจของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมและประโยชน์ส่วนรวมควบคู่กันไป รวมทั้งประยุกต์หลักสากลอย่างเหมาะสม

4.3 การปรับปรุงระบบนิเวศในการทำงาน (Ecosystem) ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมให้หน่วยงานของกระทรวง

อุตสาหกรรมมีสภาพแวดล้อมและระบบการทำงาน ที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการพัฒนากรอบความคิด และกรอบทักษะ สำหรับการทำงานและการดำเนินชีวิตท่ามกลางความท้าทายในยุคดิจิทัลและอุตสาหกรรม 4.0 รวมไปถึงการพัฒนากระบวนการในการบ่มเพาะ (grooming) บุคลากรเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการเป็นผู้บริหารที่ดีในอนาคต เช่น การปรับการตรวจราชการรูปแบบใหม่ให้มีความเหมาะสมและเตรียมความพร้อมด้านการบริหาร

แผนภาพที่ 4-3 การเตรียมความพร้อมบุคลากรเพื่อก้าวสู่ตำแหน่งบริหาร

5. ประเด็นด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digitalization)

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของการขับเคลื่อน การดำเนินการขององค์กร กระทรวงอุตสาหกรรมจึงต้องพัฒนาและปรับระบบวิธีการปฏิบัติงาน ให้ทันสมัย ยืดหยุ่นและคล่องตัวสูง ด้วยการนำนวัตกรรม เทคโนโลยี ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลมาใช้ในการบริหารและการตัดสินใจ รวมถึงการพัฒนากระบวนการให้บริการ ลูกค้า คู่ค้า เป็นระบบดิจิทัล เพื่อยกระดับขีดความสามารถขององค์กรสู่องค์กรดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ โดยขยายตัวอย่างแนวทางการปฏิรูปหรือการปรับแนวทางการปฏิบัติงานของหน่วยงานภายใต้ การกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรมที่สอดคล้องกับประเด็นดังกล่าว ดังนี้

5.1 สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม พัฒนาสู่การเป็น “ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจ อุตสาหกรรมเชิงลึกระดับประเทศ” และ “ศูนย์กลางระบบฐานข้อมูลอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ (Industrial Big Data)” โดยการพัฒนาคลังข้อมูล การเตือนภัยภาคอุตสาหกรรมครบทุกมิติ ระดับประเทศ จังหวัด ภูมิภาค บูรณาการการเตือนภัยรายสาขา รวมทั้งการพัฒนาบุคลากร พร้อมทั้งเครื่องมือสำหรับการวิเคราะห์เชิงลึก อาทิ แบบจำลองเศรษฐกิจมหภาค แบบจำลองคำนวณดุลยภาพทั่วไป เป็นต้น

5.2 กรมโรงงานอุตสาหกรรม พัฒนาระบบบริการภาครัฐดิจิทัลที่เต็มรูปแบบ โดยยึดหลักผู้รับบริการต้องได้รับความสะดวก รวดเร็ว โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ โดยระบบ

ดังกล่าวเรียกว่า DIW Platform ซึ่งดำเนินงานภายใต้กฎหมายที่กรมโรงงานอุตสาหกรรมรับผิดชอบ และครอบคลุมทุกกระบวนการ เพื่อใช้สำหรับการอนุมัติ/การอนุญาต การกำกับดูแล และนำข้อมูล มาวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบาย มาตรการในการกำกับและส่งเสริมต่อไป ทั้งนี้ ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จะดำเนินการภายใต้ธรรมาภิบาลข้อมูลภาครัฐที่สามารถตรวจสอบได้ และอยู่ภายใต้เงื่อนไขการให้ความยินยอมเปิดเผยข้อมูลตาม พ.ร.บ.คุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 (PDPA)

5.3 กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ให้บริการด้วยระบบ e-service ได้แก่ ระบบขอใบอนุญาตนำเข้า-ส่งออกแร่เชื่อมโยงกับระบบ NSW ระบบภูมิสารสนเทศ GIS สำหรับตรวจสอบพื้นที่คำขอประทานบัตร/อาชญาบัตร และระบบฐานข้อมูลตามภารกิจของหน่วยงาน อาทิ ประทานบัตร อาชญาบัตร เป็นต้น การจัดทำศูนย์กลางข้อมูลด้านแร่และวัตถุดิบ เพื่อใช้สนับสนุน การวางแผน กำหนดนโยบายเพื่อบริหารจัดการแร่และวัตถุดิบที่ตอบสนองความต้องการ ในอุตสาหกรรมอื่น ๆ อย่างยั่งยืน

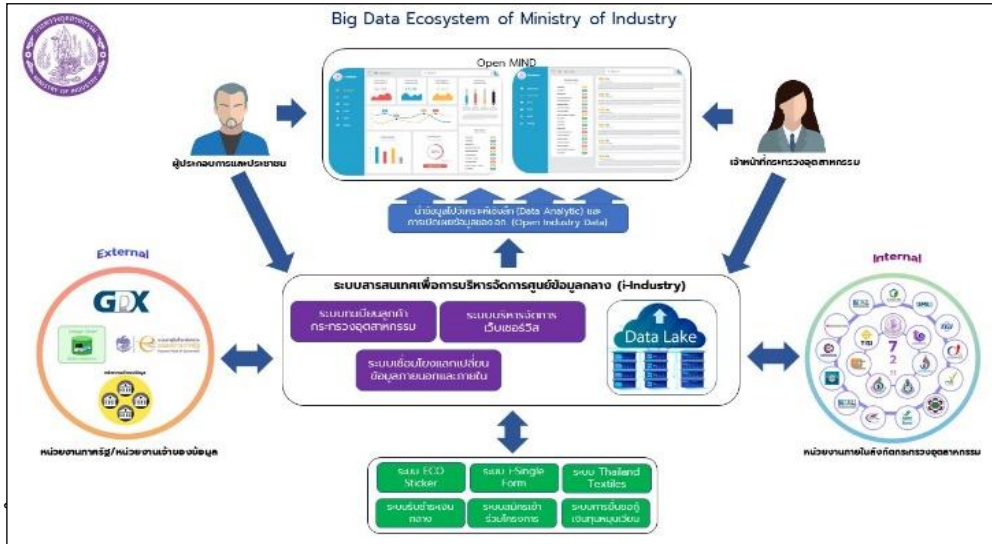
5.4 การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ นิคมอุตสาหกรรมผ่านโครงการต่าง ๆ อาทิ โครงการพัฒนาระบบคู่เสมือนจริง (Digital Twin) เป็นโครงการนำร่องการบริหารจัดการสาธารณูปโภคและสินทรัพย์ในนิคมอุตสาหกรรมสมุทรสาคร โดยบูรณาการฐานข้อมูลกลาง (Centralized Database) ระบบการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) และการแสดงผลข้อมูลในรูปแบบ Dashboard โครงการ Smart Industrial Estate: SMART I.E. เป็นโครงการที่ใช้ความรู้และนวัตกรรมในการขับเคลื่อนบริหารจัดการนิคมอุตสาหกรรม โดยให้ครอบคลุม การให้บริการระบบสาธารณูปโภคอัจฉริยะ (Smart Facility) โครงการ Active Total Solution Center เป็นการยกระดับศูนย์บริการเบ็ดเสร็จครบวงจร (One-Stop Service Center : OSS) ด้วยการปรับปรุง คุณภาพและขยายขอบเขตการให้บริการที่มีอยู่เดิมไปสู่การเป็นศูนย์บริการธุรกิจครบวงจร

อย่างไรก็ตาม สำหรับการพัฒนางานองค์กรสู่ระบบราชการ 4.0 กระทรวงอุตสาหกรรม จะดำเนินการปฏิรูปองค์กรสู่การประยุกต์ใช้ดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบด้วยการผลักดันระบบงาน และการบริการขององค์กรให้เปิดกว้างและเชื่อมโยงกัน (Open & Connected Government) ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen - Centric Government) และมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย (Smart & High Performance Government) โดยมีการกำหนดนโยบายการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศภายใต้แนวคิด Share Vision ในการปฏิรูปการดำเนินงานและการบริหารอุตสาหกรรมด้วย ระบบอิเล็กทรอนิกส์ 3 แนวทาง ได้แก่ (1) ปฏิรูปการดำเนินงานภายในหน่วยงานด้วยระบบ อิเล็กทรอนิกส์ (2) พัฒนาระบบบริหารอุตสาหกรรมด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (3) พัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศและระบบโครงข่ายสารสนเทศ และให้ทุกหน่วยงานในสังกัดปฏิบัติ เพื่อการบรรลุเป้าหมายเดียวกัน ตลอดจนให้ปรับปรุงวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อยกระดับมาตรฐานการปฏิบัติงานให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งในภาพรวมของกระทรวงฯ จะมีการดำเนินการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อเป็นแกนกลาง ในการบูรณาการข้อมูล ระบบงาน และการบริการของทั้งองค์กรเพื่อนำไปสู่ระบบฐานข้อมูลและแพลตฟอร์ม กลางของกระทรวงฯ ที่จะศูนย์รวมของการบริการ ณ จุดเดียว โดยมีการดำเนินการที่มีความสำคัญ ได้แก่

การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการศูนย์กลางข้อมูลกลาง (i-Industry) ให้เป็น Platform การทำงานร่วมกันระหว่างผู้ผลิตอุตสาหกรรม ผู้ประกอบการ SMEs ประชาชน

และหน่วยงานในสังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม ตามแนวทาง Government 4.0 เพื่อให้การบริการของภาครัฐผ่านระบบดิจิทัลเป็นไปอย่างสะดวก เกิดความโปร่งใส และลดขั้นตอนและค่าใช้จ่ายให้กับผู้ที่เกี่ยวข้อง

แผนภาพที่ 4-4 การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลกลาง (i-Industry)

การพัฒนากระบวนการงานดิจิทัล เพื่อสร้างมาตรฐานการกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรม ให้เป็นมาตรฐานและมีความโปร่งใส ซึ่งจะมีการดำเนินการแปลงกระบวนการกำกับดูแลของกระทรวงอุตสาหกรรม (Work Instruction) ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น พ.ร.บ. โรงงาน สู่การปฏิบัติการที่มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบดิจิทัลทั้งหมด ซึ่งจะช่วยสร้างมาตรฐานการอนุมัติ อนุญาต หรือการตรวจกำกับของกระทรวงอุตสาหกรรม สนับสนุนการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงาน และตรวจสอบย้อนหลังกระบวนการปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพและแก้ไข/ป้องกันปัญหาของการปฏิบัติงานในเชิงรุก

การพัฒนาบริการทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-Service) สำหรับการออกใบแจ้งและชำระค่าธรรมเนียมโรงงาน ที่มีการเชื่อมโยงข้อมูลกับระบบการชำระเงินกลางของบริการภาครัฐ (e-Payment Portal of Government) กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง สามารถรองรับช่องทางชำระเงินในรูปแบบข้ามธนาคาร (Cross-bank) ได้กว่า 15 ธนาคารรวม 6 ช่องทาง คือ 1) Mobile Banking 2) Internet Banking 3) เครื่องกดเงินสดอัตโนมัติ (ATM) 4) เคาน์เตอร์ธนาคาร 5) หักผ่านบัญชีธนาคาร และ 6) เคาน์เตอร์เซอร์วิส รวมถึงช่องทางเปิดการชำระเงินรูปแบบอื่น ๆ ในอนาคต ทั้งนี้ ผู้ประกอบการและประชาชนสามารถตรวจสอบการชำระเงินได้ด้วยตนเองผ่าน QR Code ที่ปรากฏในใบแจ้งการชำระเงิน และดาวน์โหลดใบเสร็จอิเล็กทรอนิกส์จากกรมบัญชีกลางได้ทันทีหลังจากชำระเงิน ทั้งยังสามารถรองรับรายการชำระเงินค่าธรรมเนียมโรงงานได้ทุกประเภท เช่น ค่าธรรมเนียมรายปี ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตประกอบการโรงงาน ค่าธรรมเนียมการอนุญาตให้ขยายโรงงาน เป็นต้น เพื่อให้ผู้ประกอบการโรงงานและประชาชนได้รับความสะดวกยิ่งขึ้น ลดความเสี่ยง ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้หรือถือเงินสด ลดภาระด้านเอกสารในการทำธุรกรรมทางการเงิน ลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปชำระเงินด้วย

การขับเคลื่อนการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม

ความสำเร็จของการขับเคลื่อนการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ อาทิ บทบาท ภารกิจ และโครงสร้างการดำเนินงาน งบประมาณที่ได้รับการจัดสรร สถานการณ์และบริบทที่มีผลต่อการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม รวมถึงการรับรู้เข้าใจของประชาชน ความตระหนักถึงภารกิจและความรับผิดชอบร่วมกันของทุกภาคส่วนในสังคมต่อด้านอุตสาหกรรมของประเทศ ตลอดจนระบบและกลไกการบริหารกระทรวงอุตสาหกรรมสู่การปฏิบัติที่มีความเชื่อมโยงกันในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่แผนยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ฯลฯ ที่เชื่อมต่อกับแผนปฏิบัติการด้านต่าง ๆ และแผนปฏิบัติราชการของกระทรวงอุตสาหกรรม โดยนอกจากจะต้องดำเนินการตามแนวทางการขับเคลื่อน ที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบแล้ว ยังต้องมีการผลักดันให้มีการดำเนินงานแบบบูรณาการร่วมกันจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน โดยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมมีกลไกสำคัญเบื้องต้น ดังนี้

1. สร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนทราบถึงบทบาทภารกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม โดยเฉพาะภาคสังคมและประชาชนได้เกิดความไว้วางใจต่อหน่วยงานของกระทรวงอุตสาหกรรม อีกทั้งเพื่อให้เกิดทัศนคติเชิงบวกของประชาชนที่อาศัยในชุมชนโดยรอบโรงงานอุตสาหกรรม รวมถึงแนวทางการอยู่ร่วมกันของชุมชนกับโรงงานอุตสาหกรรม ที่จะส่งผลให้การประกอบกิจการเติบโตได้อย่างยั่งยืน สามารถอยู่ร่วมกับชุมชนได้ โดยปัญหาความขัดแย้งและการต่อต้านของชุมชนต่อสถานประกอบการอุตสาหกรรมลดลง ตลอดจนการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของกระทรวงอุตสาหกรรมและภาคอุตสาหกรรมต่อสังคม ชุมชน และประชาชน ให้เกิดการจดจำและเป็นที่ยอมรับมากขึ้น

2. ปรับแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปและมีผลต่อการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้มากยิ่งขึ้น รวมถึงการปรับปรุงภาพลักษณ์ วัฒนธรรมและค่านิยมของหน่วยงาน อาทิ ในปัจจุบันกระทรวงอุตสาหกรรมได้มีการรีแบรนด์ (Rebrand) โลโก้กระทรวงอุตสาหกรรม รวมถึงการกำหนดแนวคิด “MIND” โดยใช้หัวและใจเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปกระทรวง เป็นต้น

3. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งส่วนราชการ (ซึ่งรวมถึงจังหวัดและท้องถิ่น) ภาคเอกชน ภาคการศึกษา และภาคประชาชน ในการบูรณาการดำเนินงานช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาภาคอุตสาหกรรม โรงงาน/สถานประกอบการ ผู้ประกอบการ SME และวิสาหกิจชุมชน ให้เข้มแข็ง มีศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับประเทศและระดับสากล

4. ผลักดันให้เกิดการพัฒนาเครื่องมือที่สำคัญโดยการจัดทำฐานข้อมูลอุตสาหกรรมและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนและผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งพัฒนาระบบฐานข้อมูลอุตสาหกรรม และปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยสามารถนำมาวิเคราะห์ เชื่อมโยงให้สอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินงาน ของกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการ โครงการ/กิจกรรม และการดำเนินงานของแต่ละกรมที่สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม

5. สร้างช่องทางให้ประชาสังคมมีโอกาสแสดงความคิดเห็น และเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาคอุตสาหกรรมอย่างกว้างขวาง ทั้งระดับนโยบายและพื้นที่ โดยเปิดพื้นที่สาธารณะให้ทุกภาคีใช้ประโยชน์ในการจัดเวทีระดมความคิดเห็นในรูปแบบต่าง ๆ อาทิ การจัดเวทีประชาคม การสานเสวนา รวมถึงใช้ช่องทางเครือข่ายออนไลน์สำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

6. ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและเสริมสร้างสังคมที่ดียึดหลักบรรษัทภิบาล และยกระดับการมีส่วนร่วมกับชุมชนในแต่ละขั้นตอนควบคู่กับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และสร้างเครือข่ายความรับผิดชอบต่อสังคมของกลุ่มธุรกิจต่าง ๆ นำไปสู่การทำกิจกรรมเพื่อสังคมร่วมกัน

7. ส่งเสริมให้สื่อมวลชนเข้าใจและตระหนักถึงประโยชน์ของการพัฒนาอุตสาหกรรม มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของชุมชนกับโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งพัฒนาบทบาทการเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเชิงสร้างสรรค์และข้อเท็จจริงที่มุ่งประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก

สรุป

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ สถานการณ์และบริบทของโลกรวมทั้งประเทศไทยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะอิทธิพลแห่งกระแสโลกาภิวัตน์ นับเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างของส่วนราชการ อีกทั้งแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาล ทำให้ประเทศต่าง ๆ จึงต้องทบทวนบทบาทของภาครัฐใหม่ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าการปรับปรุงและพัฒนาระบบราชการเฉพาะส่วนจึงไม่เพียงพออีกต่อไป นอกจากนี้ ปัญหาของระบบราชการไทยที่พบ อาทิ ปัญหาประสิทธิภาพในระบบราชการ ปัญหาด้านภารกิจและโครงสร้างที่ยังไม่ได้รับการทบทวนให้สอดคล้องกับบริบทใหม่ของสังคมไทย การกำหนดบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนของหน่วยงาน ความซ้ำซ้อนด้านภาระงานของกระทรวงและต่าง ๆ หรือปัญหาด้านกฎระเบียบซึ่งไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ปัจจุบันและเป็นอุปสรรคขัดขวางที่สำคัญต่อการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและการประกอบการของภาคเอกชน ปัญหาการให้บริการที่ยังขาดระบบเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมถึงฐานข้อมูลที่ยังกระจุกกระจายไม่มีการจัดเก็บรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ เป็นต้น ประกอบกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 ได้กำหนดให้ภาครัฐพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การให้บริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน ตลอดจนพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริต และมีทัศนคติที่ดีในการให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ การปฏิรูประบบราชการเพื่อให้เป็นกลไกและเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพของรัฐบาลในการนำนโยบายของรัฐไปดำเนินการให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของประเทศในการแข่งขันระดับเวทีโลกจึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง

กระทรวงอุตสาหกรรม ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการที่จะปรับบทบาทของกระทรวงอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับกระแสการเปลี่ยนแปลง สถานการณ์และบริบทดังกล่าว จึงได้ดำเนินการเตรียมความพร้อมในการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อปรับบทบาท ภารกิจ และจัดระบบงานใหม่ โดยได้พิจารณาศึกษาบทบาท ภารกิจ และโครงสร้างของกระทรวงอุตสาหกรรมในปัจจุบัน รวมทั้งการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม ทั้งปัจจัยภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน) และปัจจัยภายนอก (โอกาสและอุปสรรค) ด้วยเครื่องมือ SWOT analysis ตลอดจนการสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อกระทรวงอุตสาหกรรม ทั้งจากหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอกแล้ว เพื่อให้เกิดแนวทางการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมเป็นรูปธรรมและทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลง เหมาะสมกับบริบทของโลกและประเทศไทย โดยสามารถสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว จึงนำไปสู่การกำหนดแนวคิดการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมด้วยแนวคิด “MIND” โดยใช้หัวใจเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปกระทรวงในครั้งนี้ เพื่อผลักดันคุณค่าใหม่จากภายในสู่การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีสู่ภายนอก และตั้งมั่นในหลักการที่ว่า “อุตสาหกรรมดี ชุมชนดี หน่วยงานดี” โดยได้เสนอแนวทางในการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมใน 5 ประเด็น ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างองค์กร ด้านแนวทางการดำเนินงาน (Operational Approach) ด้านกฎหมายและระเบียบ (Law and Regulation) ด้านบุคลากร (Workforce) และ ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล (Digitalization)

อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการขับเคลื่อนการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมครั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ อาทิ บทบาท ภารกิจ และโครงสร้างการดำเนินงาน งบประมาณที่ได้รับ การจัดสรร สถานการณ์และบริบทที่มีผลต่อการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม รวมถึงการรับรู้เข้าใจของประชาชน ตลอดจนระบบและกลไกการบริหารกระทรวงอุตสาหกรรมสู่การปฏิบัติที่มีความเชื่อมโยงกันในระดับต่าง ๆ เป็นต้น อีกทั้งยังต้องมีการผลักดันให้มีการดำเนินงานแบบบูรณาการร่วมกันจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน อย่างเป็นรูปธรรม โดยการขับเคลื่อนการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมมีกลไกสำคัญเบื้องต้น ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจให้ทุกภาคส่วนทราบถึงบทบาท ภารกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม 2) การปรับโครงสร้างหน่วยงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทโลกและประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการบูรณาการดำเนินงาน 4) ผลักดันให้เกิดการพัฒนาเครื่องมือที่สำคัญโดยการจัดทำฐานข้อมูลอุตสาหกรรมและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง 5) การสร้างช่องทางให้ประชาสังคมมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการภาคอุตสาหกรรม 6) ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมมีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และเสริมสร้างสังคมที่ดียึดหลักบรรษัทภิบาล และยกระดับการมีส่วนร่วมกับชุมชนในแต่ละขั้นตอน และ 7) ส่งเสริมให้สื่อมวลชนเข้าใจและตระหนักถึงประโยชน์ของการพัฒนาอุตสาหกรรม มีความเข้าใจเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันของชุมชนกับโรงงานอุตสาหกรรม รวมทั้งเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเชิงสร้างสรรค์และข้อเท็จจริงที่มุ่งประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก เป็นต้น

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและทรัพยากรมนุษย์ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ และมาตรการต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงการปฏิรูประบบราชการที่เป็นต้นแบบที่ดีในต่างประเทศ 2) เพื่อศึกษาและวิเคราะห์บทบาท ภารกิจ โครงสร้าง ปัญหา อุปสรรค การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรมที่ส่งผลต่อการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมซึ่งสอดคล้องกับการบรรลุเป้าหมายภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ 3) เพื่อกำหนดแนวทาง การปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติราชการที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดผลสัมฤทธิ์คุ้มค่า และสามารถขับเคลื่อนไปสู่ภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน ซึ่งการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากเอกสารข้อมูลผลการดำเนินงาน เอกสารวิชาการ ผลงานวิจัย บทความวิชาการที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากการสืบค้นจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเว็บไซต์ต่าง ๆ รวมทั้งการสนทนากลุ่ม ผู้บริหาร เจ้าหน้าที่กระทรวงอุตสาหกรรมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และผู้แทนหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องกับภาคอุตสาหกรรม

สรุป

ผลการศึกษาวิจัยการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน สรุปรายละเอียดตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาและวิเคราะห์สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและทรัพยากรมนุษย์ ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้านการบริหารจัดการภาครัฐ รวมทั้งแผนยุทธศาสตร์ แผนปฏิบัติการ และมาตรการต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อทิศทางการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจของประเทศ รวมถึงการปฏิรูประบบราชการที่เป็นต้นแบบที่ดีในต่างประเทศ

1.1 ประเทศไทยมีการปรับโครงสร้างพร้อมทั้งพัฒนากลไกเพื่อการขับเคลื่อนทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม มาอย่างต่อเนื่อง เริ่มจากการใช้โมเดล “ประเทศไทย 1.0” ที่เน้นการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคเกษตรกรรม โดยระยะต่อมา จึงมีการใช้โมเดล “ประเทศไทย 2.0” ที่เน้นด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมเบา ซึ่งเริ่มจากอุตสาหกรรมการผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า

และก้าวสู่การใช้โมเดล “ประเทศไทย 3.0” ที่เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก ที่เป็นการผลิตเพื่อการส่งออกมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ภายใต้ประเทศไทย 3.0 ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นอกจากต้องเผชิญกับปัญหา กักตักประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap) แล้ว ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับปัญหากับดักความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้หรือปัญหาความไม่เท่าเทียมกัน (Inequality Trap) และปัญหากับดักความไม่สมดุลของการพัฒนา (Imbalance Trap) ซึ่งกับดักเหล่านี้เป็นประเด็นที่ท้าทายของรัฐบาลในการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อก้าวข้ามไปสู่ “ประเทศไทย 4.0” ที่ขับเคลื่อนด้วยการพัฒนาประสิทธิภาพในการผลิตภาคอุตสาหกรรมไปสู่เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม (Innovation Drive Economy)

1.2 ประเทศไทยกำลังก้าวสู่โลกยุคใหม่ที่ต้องปรับตัวเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในบริบทโลกใหม่ ที่ไม่เหมือนเดิม ซึ่งบริบทต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทย มีตั้งแต่แนวโน้มเศรษฐกิจโลกและเศรษฐกิจไทยที่ยังคงถดถอยอยู่อีกระยะหนึ่งจากความขัดแย้งด้านภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) สงครามการค้า ภาวะเงินเฟ้อ ราคาพลังงานที่ยังคงสูง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและการสร้างนวัตกรรมที่สำคัญที่มีผลต่อการเติบโตของอุตสาหกรรม การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม แต่ยังรวมถึงการปรับตัวทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ความเหลื่อมล้ำในมิติต่าง ๆ ความเสี่ยงจากโรคอุบัติใหม่ การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของแรงงานสูงอายุที่อาจส่งผลให้ผลิตภาพแรงงานลดลง กระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) และการทวนกระแสโลกาภิวัตน์ (Deglobalization) ที่มีความเข้มข้นมากขึ้น และทำให้ห่วงโซ่อุปทานโลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

1.3 นโยบายและแผนงานที่เกี่ยวข้องกับบทบาทภารกิจของกระทรวงอุตสาหกรรม ประกอบด้วย แผนระดับที่ 1 ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติ แผนระดับที่ 2 ได้แก่ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ แผนระดับที่ 3 ได้แก่ แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการแร่ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ฉบับที่ 2 แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG (ร่าง) แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย นโยบายไทยแลนด์ 4.0 นโยบายส่งเสริมกลุ่มอุตสาหกรรม S-Curve นอกจากนี้ ยังมีแผนระดับที่ 3 ที่จัดทำขึ้นโดยหน่วยงานภายใต้สังกัดของกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อถ่ายทอดเป้าหมายและประเด็นการพัฒนาของแผนระดับที่ 1 และแผนระดับที่ 2 ไปสู่การปฏิบัติ รวมทั้ง ความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) แห่งสหประชาชาติในประเด็นส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ครอบคลุมและยั่งยืน ยกระดับโครงสร้างพื้นฐานและปรับปรุงอุตสาหกรรมเพื่อให้เกิดความยั่งยืน

1.4 ยุทธศาสตร์และแผนงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการปฏิรูประบบราชการ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ แผนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารราชการแผ่นดิน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และนโยบายรัฐบาลเรื่องการปฏิรูปการบริหารจัดการภาครัฐ ที่มุ่งเน้นเรื่องการปรับโครงสร้างและระบบการบริหาร

จัดการภาครัฐให้มีขนาดที่เหมาะสม มีความยืดหยุ่นคล่องตัว เปลี่ยนแปลงได้ตามสถานการณ์ และเหมาะสมกับบริบทของประเทศ รวมถึงการนำนวัตกรรม เทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อ ประโยชน์ในการบริหารการตัดสินใจและการบริการที่เป็นเลิศ การบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในทุกระดับ ตลอดจนการพัฒนาบุคลากรภาครัฐให้เป็นคนดี และเก่ง ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม มีจิตสำนึก มีความรู้ความสามารถในการทำงาน รับผิดชอบต่อชาติและประชาชน

1.5 กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติราชการของกระทรวงอุตสาหกรรม เพื่อส่งเสริมพัฒนาและกำกับดูแลภาคอุตสาหกรรมไทย ประกอบด้วย พระราชบัญญัติว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2562 พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวก ในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 รวมทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ใต้การกำกับดูแลของส่วนราชการด้วยอีกส่วนหนึ่ง อาทิ ภายใต้ การกำกับดูแลของกรมโรงงานอุตสาหกรรมประกอบด้วย พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติวัตถุอันตราย พ.ศ. 2535 และพระราชบัญญัติ จดทะเบียนเครื่องจักร พ.ศ. 2514 ภายใต้การกำกับดูแลของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ประกอบด้วย พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติสภาการเหมืองแร่ พ.ศ. 2526

1.6 การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management : NPM) เป็นกรอบแนวคิดที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการบริหารงานภาครัฐ ซึ่งการพัฒนาระบบราชการที่ผ่านมา ของประเทศไทยได้นำแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่มาใช้ โดยสำนักงาน ก.พ.ร. ในฐานะหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการเห็นว่า การพัฒนาระบบราชการไทย ในอนาคตต้องก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น เพื่อมุ่งสู่การเป็น “ภาครัฐที่น่าเชื่อถือ” โดยประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การพัฒนาการบริการภาครัฐเพื่อประชาชน 2) การปรับบทบาทภารกิจและโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐให้ทันสมัย ยืดหยุ่น รองรับการเปลี่ยนแปลง และ 3) การเพิ่มประสิทธิภาพ การบริหารงานภาครัฐ มุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้

1.7 การปฏิรูประบบราชการในประเทศต่าง ๆ ไม่ได้มีรูปแบบเฉพาะเพียงประการใด ประการหนึ่งที่ใช้ได้เป็นการทั่วไป อีกทั้งการปฏิรูประบบราชการมีทั้งแบบค่อยเป็นค่อยไป เช่น ในประเทศสวีเดน ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และแบบที่มีการปฏิรูประบบราชการแบบฉับพลัน เช่น สหราชอาณาจักร และสหรัฐอเมริกา แต่สาระสำคัญ ที่เหมือนกันจะเกี่ยวข้องกับรูปแบบการพัฒนาประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพของการจัดการภาครัฐ การกำหนดขนาดองค์กรและเจ้าหน้าที่รัฐ การกระจายอำนาจ ในการบริหารงานภาครัฐ การพัฒนาวัฒนธรรมและค่านิยมในการให้บริการของเจ้าหน้าที่รัฐ รวมทั้ง การนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาประยุกต์ใช้ การทบทวนปรับปรุงกฎหมาย เสริมสร้างการมีส่วนร่วม ของทุกภาคส่วน โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและ ตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2. ผลการศึกษาและวิเคราะห์บทบาท ภารกิจ โครงสร้าง ปัญหา อุปสรรค การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ส่งผลต่อการปฏิรูประบบราชการ

ซึ่งสอดคล้องกับการบรรลุเป้าหมายภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้าน การปรับสมดุลและพัฒนาระบบบริหารจัดการภาครัฐ

2.1 กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นหน่วยงานราชการส่วนกลางประเภทกระทรวงของไทย มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับ การส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรม การพัฒนาผู้ประกอบการ และราชการอื่นตามที่มีกฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกระทรวงอุตสาหกรรม หรือส่วนราชการที่สังกัดกระทรวงอุตสาหกรรม โดยปัจจุบันมีหน่วยงานในสังกัด ได้แก่ สำนักงานรัฐมนตรี (สร.) สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม (สพอ.) สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (สอน.) กรมโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.) กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กสอ.) สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) นอกจากนี้ กระทรวงอุตสาหกรรมยังมีหน่วยงานรัฐวิสาหกิจในกำกับดูแล คือ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) รวมทั้งสถาบันเครือข่ายอีกจำนวน 11 แห่ง ตลอดจนหน่วยงานที่ดูแลร่วมกับกระทรวงการคลัง คือ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.)

2.2 การดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรมมีความเชื่อมโยงกับแผนทั้ง 3 ระดับ จากแผนระดับชาติสู่แผนปฏิบัติการของกระทรวงอุตสาหกรรม ประกอบด้วย 4 เรื่อง ดังนี้

2.2.1 การยกระดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการและภาคอุตสาหกรรม ด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ระบบอัตโนมัติมาประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมอนาคตและ ต่อยอดอุตสาหกรรมเดิม พัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากรภาคอุตสาหกรรมตลอดห่วงโซ่อุปทานให้มีสมรรถนะสูงและขีดความสามารถในการประกอบการ

2.2.2 การพัฒนาปัจจัยสนับสนุนให้เอื้อต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมยุคใหม่ โดยกำหนดทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อขึ้นนำและเตือนภัยภาคอุตสาหกรรม สนับสนุนการสร้างพันธมิตรทั้งในและต่างประเทศเพื่อยกระดับการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างต่อเนื่อง พัฒนาโครงสร้างสนับสนุนด้านการทดสอบ และรับรองมาตรฐานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถให้กับอุตสาหกรรมเป้าหมายและเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค ปรับปรุงกฎหมาย และกฎระเบียบให้เอื้อต่อการลงทุนและประกอบการ

2.2.3 การเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืนด้วย BCG Model โดยส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์และกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการและใช้ประโยชน์จากภาคอุตสาหกรรมอย่างครบวงจร พัฒนากลไกในการกำกับดูแลภาคอุตสาหกรรมให้ดำเนินการตามกฎหมายส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายเฝ้าระวังและจัดการผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและท้องถิ่น

2.2.4 การพัฒนาองค์กรสู่องค์กรดิจิทัลเพื่อให้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อรองรับการดำเนินงานภายใต้การเปลี่ยนแปลง พัฒนาศักยภาพบุคลากร วัฒนธรรมองค์กรให้ทันสมัยเพื่อรองรับการพัฒนาอุตสาหกรรมและให้บริการที่มีคุณภาพ ส่งเสริมจริยธรรม ธรรมภิบาลและการป้องกันการทุจริต และประพฤตินิยมชอบในการปฏิบัติราชการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน

2.3 กระทรวงอุตสาหกรรมเป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่กำกับดูแลและส่งเสริมการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมซึ่งเป็นภาคเศรษฐกิจหลักของประเทศ จึงจำเป็นต้องคำนึงถึงสถานการณ์และบริบทที่มีผลต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างรอบด้าน เพื่อปรับทิศทางการทำงานหรือบทบาทให้สอดคล้องกับสถานการณ์ และดำเนินงานอย่างมีกลยุทธ์ที่จะสร้างความยั่งยืนและสมดุลให้การพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศ โดยจากการวิเคราะห์สามารถสรุปปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานของกระทรวงอุตสาหกรรม ดังนี้

2.3.1 ปัจจัยด้านการแข่งขันทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมของประเทศ โดยมูลค่าการลงทุนและการพัฒนาภาคอุตสาหกรรมของไทยในช่วง 10 - 20 ปี ที่ผ่านมามีแนวโน้มคงที่และมีความเสี่ยงที่จะลดลง ประเทศไทยติดอยู่ในฐานะประเทศรายได้ปานกลาง การเป็นสังคมสูงวัยส่งผลถึงปัจจัยขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่สำคัญที่จะก่อให้เกิดการขาดแคลนกำลังแรงงานอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ภาคอุตสาหกรรมไทยยังเป็นเป็นฐานการผลิตอุตสาหกรรมเก่าที่มุ่งเน้นการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศและขาดเทคโนโลยีของตนเอง รวมทั้งปัญหาภูมิรัฐศาสตร์ที่เป็นตัวเร่งให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุน ดังนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมจึงต้องเร่งปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อให้สามารถรองรับและตอบสนองต่อปัจจัยทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมดังกล่าว

2.3.2 ปัจจัยด้านการอยู่ร่วมระหว่างอุตสาหกรรมกับสังคมและชุมชนโดยรอบ ซึ่งในปัจจุบัน สังคมและชุมชนโดยรอบเริ่มมีความไม่ไว้วางใจและขาดความเชื่อมั่นกับภาคอุตสาหกรรมมากยิ่งขึ้น เนื่องจากข่าวสารด้านลบและผลกระทบเชิงลบของการประกอบอุตสาหกรรมในพื้นที่โดยส่วนใหญ่เป็นการร้องเรียนเกี่ยวกับประเด็นด้านกลิ่น เสียง ฝุ่นและเขม่าควัน และน้ำเสีย ดังนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมจึงต้องเร่งกำหนดแนวทางในยกระดับการประกอบการอุตสาหกรรมเพื่อทำให้ภาคอุตสาหกรรมได้รับการยอมรับและสามารถอยู่ร่วมกับสังคมและชุมชนโดยรอบได้

2.3.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและกฎกติกาของโลก โดยปัญหาของการประกอบกิจการของโรงงานในปัจจุบันยังมีบางส่วนที่ไม่สามารถปฏิบัติหรือควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ก่อให้เกิดผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนในวงกว้าง นอกจากนี้ ด้วยกติกาการค้าและกฎระเบียบใหม่ในระดับโลกและระดับประเทศที่ประเทศคู่ค้ามีแนวโน้มที่จะต้องการเฉพาะสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ดังนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมต้องมีการกำหนดให้ภาคอุตสาหกรรมมีการตระหนักถึงผลกระทบของกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องต่อสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับกติกาสากลเพื่อความยั่งยืนของการประกอบการอุตสาหกรรมในอนาคต

2.3.4 ปัจจัยด้านความเหลื่อมล้ำทางด้านโอกาสและความเสมอภาค โดยรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมไทยยังขาดความสมดุล และไม่สามารถกระจายความมั่งคั่งและองค์ความรู้จากบริษัทข้ามชาติไปสู่สถานประกอบการของไทยได้ โดยความเหลื่อมล้ำในการถือครองสิ่งปลูกสร้างเพื่อธุรกิจ / เกษตร และทรัพย์สินทางการเงินยังคงสูงกว่าทรัพย์สินประเภทอื่นอย่างมีนัยสำคัญและอาจส่งผลกระทบต่อความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ ดังนั้น กระทรวงอุตสาหกรรมจึงควรกำหนดแนวทางในการลดความเหลื่อมล้ำทางด้านโอกาสและตระหนักถึง ความเสมอภาคในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ และมีแนวทางการกระจายรายได้ของภาคอุตสาหกรรมสู่ชุมชนรอบสถานประกอบการ

2.4 ปัญหาและอุปสรรคซึ่งส่งผลกระทบต่อการทำงานของกระทรวงอุตสาหกรรม เกิดจากทั้งปัจจัยภายใน (Internal Factors) และปัจจัยภายนอกองค์กร (External Factors) ดังนี้

2.4.1 ปัจจัยภายใน เป็นการวิเคราะห์จุดอ่อนขององค์กรใน 7 มิติ ได้แก่ โครงสร้างองค์กร กลยุทธ์ การบริหาร จัดการ บุคลากร ทักษะ ระบบการทำงาน และค่านิยมร่วม

1) โครงสร้างการกระจายอำนาจและอัตรากำลังคนระหว่างส่วนกลางกับในพื้นที่ต่างจังหวัดไม่สมดุลกับภาระงาน มีความแตกต่างของความก้าวหน้าในสายงานระหว่างส่วนกลางกับในพื้นที่ต่างจังหวัด มีความซ้ำซ้อนของงานและโครงสร้างการทำงานที่บางส่วนแยกขาดจากกันไม่ชัดเจน รวมทั้งมีข้อจำกัดด้านกระบวนการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารจัดการหน่วยงานภายในกระทรวง

2) การแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติยังไม่เป็นรูปธรรมและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร รวมทั้งตัวชี้วัดที่กำหนดยังไม่สามารถสะท้อนการปฏิบัติงานได้อย่างแท้จริง

3) การบริหารจัดการยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อาทิ ขาดการบูรณาการข้อมูล การเบิกจ่ายงบประมาณล่าช้า ขาดการประชาสัมพันธ์การให้บริการของกระทรวงอุตสาหกรรมให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั่วประเทศ ขาดการจัดการองค์ความรู้เพื่อเชื่อมโยงระหว่างส่วนกลาง ผู้วางแผนนโยบาย กับผู้ปฏิบัติงานทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาคในการนำแผนต่าง ๆ ไปใช้

4) ระบบถ่ายทอดองค์ความรู้และประสบการณ์จากรุ่นสู่รุ่นยังไม่มีประสิทธิภาพ ขาดการสั่งสม องค์ความรู้และประสบการณ์ บุคลากรส่วนหนึ่งยังขาดขวัญและกำลังใจ

5) บุคลากรขาดทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน เช่น ทักษะทางด้านภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะ ภาษาอังกฤษ ทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการวิเคราะห์และ การใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นต้น

6) ระบบการทำงานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อาทิ งบประมาณประจำปีมีลักษณะการขยายตัวแบบเส้นตรงเป็นส่วนกับงบประมาณของหน่วยงาน ไม่สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายที่กระทรวงอุตสาหกรรมจะต้องรับผิดชอบ การพึ่งพาความเชี่ยวชาญจากบุคลากรภายนอก ขาดระบบและเครื่องมือในการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล (Data Analytic Tool) ทำให้ไม่สามารถใช้ข้อมูลที่มีอยู่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7) มีความคลาดเคลื่อนด้านการสื่อสารและการตีความค่านิยมร่วม ยังไม่สามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดเป็นรูปธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4.2 ปัจจัยภายนอก เป็นการวิเคราะห์ถึงอุปสรรคที่มีผลต่อด้านอุตสาหกรรม โดยพิจารณาใน 6 มิติหลัก ได้แก่ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เทคโนโลยีและนวัตกรรม สิ่งแวดล้อม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

1) ข้อจำกัดบางประการด้านกฎระเบียบ ขั้นตอนที่ยุ่งยากซับซ้อน ล่าช้า และล่าสมัย ส่งผลกระทบต่อประกอบธุรกิจอุตสาหกรรม เสถียรภาพทางการเมืองของไทยส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ประกอบการและนักลงทุน และส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องของการดำเนินนโยบายของกระทรวงอุตสาหกรรม

2) แนวโน้มโลกท่ามกลางความปั่นป่วนและเปลี่ยนแปลง (VUCA World) ที่มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความซับซ้อน (Complexity)

ความคลุมเครือ (Ambiguity) ทำให้สถานการณ์ด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมมีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

3) สังคมยังมองภาคอุตสาหกรรมเป็นภาพลบ ทำให้เกิดการต่อต้าน / ไม่ให้ความร่วมมือ โครงสร้างแรงงานไม่สามารถสนองความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ปัญหาการพึ่งพาแรงงานต่างด้าวและความแตกต่างทางด้านวัฒนธรรม

4) วิฤติด้านสิ่งแวดล้อมและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศนำไปสู่ภัยธรรมชาติที่รุนแรงส่งผลให้เกิดการขาดแคลนวัตถุดิบการเกษตรที่ส่งผลกระทบต่อหลายอุตสาหกรรม ภัยธรรมชาติที่เกิดจากวิฤติด้านสิ่งแวดล้อมอาจส่งผลให้ห่วงโซ่การผลิตหยุดชะงัก ปัญหาการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งมาตรการกีดกันทางการค้าที่ไม่ใช่ภาษี (Non – Tariff Barriers: NTBs) ที่เกี่ยวข้องกับสังคมและสิ่งแวดล้อมส่งผลให้เป็นอุปสรรคต่อการค้าและการลงทุน

5) ผู้ประกอบการไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ซื้อเทคโนโลยีมากกว่าผู้คิดค้น ทำให้ต้องพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ผู้ประกอบการและแรงงานภาคอุตสาหกรรมยังขาดความรู้และทักษะในการนำเทคโนโลยีดิจิทัล ระบบอัตโนมัติ และหุ่นยนต์มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต รวมทั้งข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานต่อการพัฒนาไปสู่ Industry 4.0

6) ประชาชนยังขาดข้อมูล และแนวทางในการประสานงานกับกระทรวงอุตสาหกรรมในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งไม่ทราบโครงการหรือกิจกรรมที่กระทรวงอุตสาหกรรมให้บริการ

2.5 ความคาดหวังของผู้มีส่วนได้เสียต่อกระทรวงอุตสาหกรรม พบว่า หน่วยงานภายในต้องการให้ผู้บริหารสนับสนุนในเชิงนโยบายให้บรรลุเป้าหมายของแต่ละหน่วยงาน การจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอ การบูรณาการระหว่างหน่วยงาน การพัฒนากระบวนการทำงานให้มีความคล่องตัว การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับกระทรวงอุตสาหกรรม ในขณะที่หน่วยงานภายนอกมีความคาดหวังให้กระทรวงอุตสาหกรรมพัฒนาโครงการ / กิจกรรม ให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย การพัฒนากลไกการดำเนินงานที่มีความคล่องตัวและเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป พิจารณากลไกการให้รางวัลและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ สำหรับผู้ประกอบการที่ดี และควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ไปยังทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

3. ผลการศึกษาและวิเคราะห์แนวทางการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติราชการที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดผลสัมฤทธิ์ คุ่มค่า และสามารถขับเคลื่อนไปสู่ภาคอุตสาหกรรมเศรษฐกิจที่เข้มแข็งและยั่งยืน

3.1 กระทรวงอุตสาหกรรมจะต้องเร่งเดินหน้าปรับแนวคิดและการทำงานให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตอบสนอง และเป็นมืออาชีพ เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงให้กับภาคอุตสาหกรรมไทย ภายใต้การกำหนดนโยบาย การปฏิบัติงาน และการจัดทำค่าของงบประมาณในปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ที่สอดคล้องกับเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ประเด็นแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาตินโยบายโมเดลเศรษฐกิจใหม่ BCG (BCG Economy) แผนแม่บทเฉพาะกิจ นโยบายที่สำคัญของรัฐบาล และผลสัมฤทธิ์ของกระทรวงอุตสาหกรรมที่กำหนดไว้ ด้วยกรอบความคิดและทิศทางการทำงาน “MIND คือ การปรับอุตสาหกรรมเข้าสู่วิถีใหม่ โดยให้ความสำคัญในการยกระดับทุกองค์ประกอบ

ของภาคอุตสาหกรรม ควบคู่กับการสร้างความเข้มแข็งและกระจายรายได้สู่ชุมชน ด้วย “หัวใจ” และ “ใจ” ของคนกระทรวงอุตสาหกรรม” โดยกำหนดภารกิจพลิกฟื้นกระทรวงอุตสาหกรรมเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างสมดุลและยั่งยืน ด้วยความมุ่งมั่นและเข้มแข็งไปพร้อมกันทั้งกระทรวงอุตสาหกรรม

3.2 การสร้างภาพลักษณ์และคุณค่าใหม่ “อุตสาหกรรม” ต้องมีภาพที่ดี โดยกระทรวงอุตสาหกรรมต้องสร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีของกระทรวงอุตสาหกรรม ด้วยการผลักดันคุณค่าใหม่จากภายในสู่การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีสู่ภายนอก โดยสร้างคุณค่าใหม่ ปรับความเชื่อ วิธีคิด และวิธีการทำงานด้วยพลังของคนอุตสาหกรรมสู่ การตั้งมั่น (Commitment) ในหลักการของ "อุตสาหกรรมดี ชุมชนดี หน่วยงานดี" ซึ่งเป็นความมุ่งมั่นในการสร้างวิถีอุตสาหกรรมที่อยู่เคียงข้างชุมชนอย่างยั่งยืน ด้วยการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตอบสนอง และเป็นมืออาชีพ รวมทั้งเสริมสร้างและสื่อสารภาพลักษณ์ที่ดีของกระทรวงอุตสาหกรรมภายใต้ร่มของ “อุตสาหกรรมรวมใจ” และร่วมด้วยช่วยกันสร้างทัศนคติและประสบการณ์ที่ดีของประชาชนและสถานประกอบการที่มีต่ออุตสาหกรรม และกระทรวงอุตสาหกรรม ให้มีความน่าเชื่อถือ น่าไว้วางใจ และนั่งเข้าไปอยู่ในหัวใจมากยิ่งขึ้น ด้วยความตั้งใจดี การทำงานดี กำลังคนดี และนวัตกรรมที่ดี ของบุคลากรกระทรวงอุตสาหกรรม

3.3 กระทรวงอุตสาหกรรมต้องปรับเปลี่ยนการประกอบการอุตสาหกรรมสู่อุตสาหกรรมวิถีใหม่ มุ่งสู่ความสำเร็จ 4 มิติ และให้รางวัลกับคนทำดี โดยออกแบบและขับเคลื่อนนโยบาย มาตรการ กลไก และการปฏิบัติการให้มุ่งสู่การพัฒนาและปรับเปลี่ยนการประกอบการอุตสาหกรรมสู่วิถีใหม่ 4 มิติ ซึ่งประกอบด้วย มิติที่ 1 ความสำเร็จทางธุรกิจ มุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนธุรกิจและอุตสาหกรรมไปสู่อุตสาหกรรมศักยภาพ หรือ S-Curve รวมถึงธุรกิจและการผลิตรูปแบบใหม่ มิติที่ 2 การดูแลสังคม โดยรอบโรงงานอุตสาหกรรม พัฒนาอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับการดูแลสังคม โดยส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน สังคม และสถานประกอบการหรือโรงงานอุตสาหกรรมในพื้นที่สู่การอยู่ร่วมกับชุมชนโดยรอบด้วยความรับผิดชอบและเป็นมิตร มิติที่ 3 การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่ตอบโจทย์ไทยและประชาคมโลก ผลักดันปฏิบัติการด้านสิ่งแวดล้อมด้วยกลไกการกำกับดูแลที่ทรงประสิทธิภาพ และการส่งเสริมระดับสถานประกอบการหรือโรงงานด้วยแนวคิด BCG และมิติที่ 4 การกระจายรายได้ให้กับประชาชนและมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มุ่งเน้นการพัฒนายกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน และส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากอย่างเป็นระบบ เพื่อรักษาวิถีชีวิตสร้างประโยชน์พัฒนาชุมชนรอบอุตสาหกรรม และต่อยอดอาชีพให้กับชุมชนที่เกิดผลเป็นรูปธรรมและสัมผัสได้อย่างชัดเจน

3.4 การปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรมภายใต้แนวทาง “MIND” ให้มีประสิทธิภาพและผลักดันให้อุตสาหกรรมวิถีใหม่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ทุกหน่วยงานภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรมต้องมีการปรับทิศทางการทำงานและเร่งขับเคลื่อนการดำเนินงาน ดังนี้

3.4.1 สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม (สปอ.) โดยสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด (สอจ.) จะต้องปฏิบัติงานบนฐานของข้อมูลด้วย “หัวใจ” และ “ใจ” โดยร่วมกับกระทรวงอุตสาหกรรมในการจัดทำข้อมูลในระบบ i-Industry และ i-Single Form ให้บรรลุตามเป้าหมาย ปฏิรูปแนวคิดการส่งเสริมอุตสาหกรรมไปสู่การส่งเสริมการประกอบการที่ดี ได้แก่ ทำถูกกฎหมาย ปลอดภัย อยู่กับชุมชนได้ ตลอดจนดำเนินงานการกำกับดูแลด้วยความใส่ใจ บังชี้ชุมชนเป้าหมายและประเด็น

การพัฒนาสังคมและประชาชนโดยรอบโรงงาน เพื่อการแก้ไขปัญหา ป้องกัน และพัฒนาต่อยอด รวมถึงให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานให้เป็นที่ไว้วางใจของชุมชนในพื้นที่ที่รับผิดชอบอย่างเต็มกำลัง

3.4.2 สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) ควรยกระดับบทบาทสู่การเป็น เสนาธิการของกระทรวงอุตสาหกรรม และคลังสมอง (Think Tank) ของภาคอุตสาหกรรม โดยเป็น หน่วยหลักร่วมผลักดันการดำเนินงานตามนโยบาย S-Curve ยุทธศาสตร์และการปฏิบัติการผ่านกลไก คณะกรรมการพัฒนาอุตสาหกรรมแห่งชาติ (กอกช.) และคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานภายใต้ กอกช. สร้างการบูรณาการการทำงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมร่วมกับ หน่วยงานระดับกรมอย่างเป็นระบบ ผ่านกลไกการให้คำปรึกษา ที่ปรึกษา คณะกรรมการ หรือ คณะทำงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ การดำเนินการบูรณาการยุทธศาสตร์และร่วมจัดทำแผนพัฒนา อุตสาหกรรมระดับภูมิภาคของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กสอ.) และแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนา อุตสาหกรรมจังหวัดของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัด (สอจ.) รวมทั้งดำเนินการจัดเก็บและส่งเสริม การใช้ประโยชน์ข้อมูล i-Single form ร่วมกับ สอจ. ตลอดจนดำเนินการศึกษาและจัดทำข้อเสนอ การพัฒนาอุตสาหกรรมเศรษฐกิจ หรือการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจ ของประเทศ ที่ขยายขอบเขตจากการพัฒนาในภาคการผลิตสู่การพัฒนาภาคบริการ และ Soft-power รวมถึง การปรับเปลี่ยนโมเดลธุรกิจและพลิกโฉมอุตสาหกรรมสู่ธุรกิจรูปแบบใหม่หรือ บริการวิวัฒน์ (Servitization)

3.4.3 สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (สอน.) นอกจากจะต้อง ดำเนินการตามภารกิจแล้ว ยังจะต้องจัดการประกอบการที่สร้างภาระต่อประชาชน เช่น ต้องหยุดยั้ง การทำผิดกฎหมายโดยเร่งดำเนินการแก้ไขปัญหาการเผาไร้อ้อย เพื่อลดฝุ่นละออง PM 2.5 และ PM 10 รวมถึงปรับปรุงการบริหารจัดการเรื่องการขนส่งอ้อยเข้าโรงงานโดยเห็นแก่ประชาชนส่วนรวม อย่างมี ประสิทธิภาพและลดผลกระทบ

3.4.4 กรมโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.) จะต้องดำเนินการพัฒนาระบบบริการ ภาครัฐดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ โดยเริ่มจากการพัฒนาระบบการอนุญาตและใบอนุญาตออนไลน์ ปฏิรูป กฎหมายและระบบการกำกับโรงงาน กากของเสียอุตสาหกรรม รวมถึงสารเคมีและวัตถุอันตราย โดยใช้ ระบบมาตรฐานควบคู่ไปกับเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างโปร่งใส ผลักดันกฎหมายลูกที่เกี่ยวข้องกับ ภารกิจของกรม สร้างความเชื่อมั่นของชุมชนต่อกรมโรงงานอุตสาหกรรม และวัดมูลค่าทางเศรษฐกิจ สีเขียว (Green) สู่เกณฑ์การพัฒนาอย่างยั่งยืน

3.4.5 กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) ควรต้องเปลี่ยนผ่าน การทำงานสู่การปฏิบัติการดิจิทัล (Start Digitalization) ด้วยการพัฒนาระบบบริการภาครัฐดิจิทัล อย่างเต็มรูปแบบ โดยเริ่มจากการพัฒนาระบบการอนุญาตและใบอนุญาตออนไลน์ รวมถึงผลักดัน การกำกับดูแล พิจารณาอนุญาต และส่งเสริมการทำเหมืองแร่อุตสาหกรรมที่มีการประเมินและคำนึงถึง ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์อย่างรอบด้าน โดยเปรียบเทียบมูลค่าระหว่างมูลค่าสิ่งแวดล้อมที่ได้รับ ผลกระทบจากการประกอบกิจกรรมเหมืองแร่และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมูลค่าทางเศรษฐกิจที่ได้ จากการพัฒนากิจกรรมเหมืองแร่อย่างเป็นระบบและมีมาตรฐาน เพื่อให้การพิจารณาสะท้อน ถึงความเหมาะสมและคุ้มค่าในการประกอบกิจการเหมืองแร่ในพื้นที่

3.4.6 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กสอ.) จะต้องผลักดันการป้อนผู้ประกอบการ “อุตสาหกรรมเศรษฐกิจ” สำเร็จ 4 มิติ โดยกำหนดเป้าหมายชุมชนรอบโรงงานเพื่อพัฒนาส่งเสริมให้เหมาะสมตามศักยภาพของคนและพื้นที่ โดยต่อยอดการพัฒนาชุมชนผ่านการดำเนินโครงการพัฒนาอาชีพ เสริมเพิ่มรายได้ให้ชุมชนดีพร้อม เพื่อยกระดับสู่การเป็นผู้ประกอบการที่มีศักยภาพและความยั่งยืนทาง ธุรกิจ เพื่อช่วยยกระดับชุมชนให้มีรายได้เพิ่มและกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก นำรางวัลอุตสาหกรรมยอดเยี่ยมและรางวัลอุตสาหกรรมดีเด่นเป็น กลไกสำหรับการประเมินและพัฒนาศักยภาพของสถานประกอบการให้มีศักยภาพที่สูงขึ้น รวมถึงปฏิรูป DIPROM Center ให้เป็นศูนย์การพัฒนา SMEs และวิสาหกิจชุมชนที่มีศักยภาพในการพัฒนาสถานประกอบการอย่างครบวงจรตั้งแต่การพัฒนาผลิตสู่การส่งเสริมและจัดจำหน่ายเชิงพาณิชย์ โดยวิเคราะห์ ให้คำแนะนำปรึกษาเบื้องต้น ตลอดจนเชื่อมโยงสู่การบริการที่เกี่ยวข้องของกระทรวงอุตสาหกรรม สถาบันเครือข่าย เครือข่ายสถานประกอบการ / โรงงาน รวมถึงเงินทุนหมุนเวียน กองทุน และสถาบันการเงิน อย่างรอบด้านและครบวงจร

3.4.7 สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ต้องผลักดันและดำเนินการพลิกฟื้นการปรับเปลี่ยนผ่าน สมอ. (REVIVE TISI Transformation) โดยดำเนินการออกแบบและพัฒนาการกำกับดูแลของกระทรวงให้เป็นไปตามระบบมาตรฐานและการรับรองสากล วางระบบการควบคุมและตรวจติดตามด้วยระบบ QR Code ตามเจตนารมณ์อย่างโปร่งใส รวมถึงยกระดับการจัดทามาตรฐานบังคับเพื่อนำมาใช้ดูแลประชาชน และ/หรือกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาอุตสาหกรรม เช่น มอก. S (มอก.สำหรับ SMEs) ที่ให้การรับรองที่พักอาศัยและโรงแรมที่เหมาะสมกับการทำงานหรือจัดประชุมสัมมนานานาชาติ เพื่อสร้างความมั่นใจและดึงดูดการเข้ามาทำงานและการลงทุน เป็นต้น

3.4.8 การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ควรมุ่งเน้นการขับเคลื่อนเพื่อกำหนดการพัฒนาในมิติที่ 4 รักษาวิถีชีวิต สร้างประโยชน์พัฒนาชุมชนรอบอุตสาหกรรม และต่อยอดการสร้างอาชีพชุมชน โดยส่งเสริมการพัฒนาชุมชนรอบนิคมอุตสาหกรรม เพื่อให้ชุมชนรักนิคมอุตสาหกรรม ด้วยการดำเนินกิจกรรมเชิงป้องกันและอาจริเริ่มกิจกรรมเชิงรุก อาทิ การกำกับดูแลโรงงานและนิคมอุตสาหกรรมให้เป็นไปตามมาตรฐานอย่างเคร่งครัดเพื่อควบคุมมลพิษและสร้างความปลอดภัยแก่ชุมชน ดำเนินการส่งเสริมสถานประกอบการหรือโรงงานในนิคมอุตสาหกรรมให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน รวมถึงประชาสัมพันธ์และสื่อสารอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องและประโยชน์ที่ประชาชนจะได้รับ ตลอดจนมีการบูรณาการการทำงานร่วมกับ กสอ. และ สปอ. ในส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิด ต่อยอดอาชีพดีพร้อม พร้อมกับกระตุ้นให้เกิดการจ้างงานและสร้างการกระจายรายได้สู่สังคม / ประชาชนในพื้นที่

3.4.9 สถาบันเครือข่าย และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) ต้องปรับการดำเนินการสู่การขับเคลื่อนอุตสาหกรรมสู่วิถีใหม่ใน 4 มิติอย่างสมดุลและยั่งยืน โดยสร้างกลไกความเชื่อมโยงกับ กระทรวงอุตสาหกรรมให้กลับมาบูรณาการกันได้อย่างใกล้ชิดเหมือนในอดีต ปรับทิศทางการดำเนินงานสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมวิถีใหม่ใน 4 มิติ ซึ่งประกอบด้วย ความสำเร็จทางธุรกิจ ชุมชน/สังคม สิ่งแวดล้อม และกระจายรายได้ อย่างเป็นระบบพร้อมให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมให้คนรักอุตสาหกรรม

3.5 ทุกหน่วยงานของกระทรวงอุตสาหกรรมต้องให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาล การอำนวยความสะดวก และความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน การกำกับดูแลการประกอบการให้เป็นไป

ตามกฎหมาย การปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบที่สนับสนุนให้เกิดการป้องกัน การแก้ไขปัญหา และส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างก้าวหน้า การปรับปรุงการบริหารและการให้บริการอุตสาหกรรมภาครัฐดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ รวมถึงการเชื่อมโยงเครือข่ายสถานประกอบการและการบูรณาการการทำงานของกระทรวงอุตสาหกรรมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อผลักดันการขับเคลื่อน กำกับดูแล และส่งเสริมภาคอุตสาหกรรมให้มีการปรับตัวเข้าสู่วิถีใหม่อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1.1 ควรเพิ่มขอบเขตด้านประชากรในกลุ่มผู้รับบริการของกระทรวงอุตสาหกรรมให้มีความครอบคลุมและครบถ้วนมากยิ่งขึ้น เช่น กลุ่มผู้ประกอบการอุตสาหกรรม กลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และกลุ่มแรงงานภาคอุตสาหกรรม เป็นต้น โดยการรับฟังความคิดเห็นและสำรวจความต้องการ เพื่อให้งานวิจัยได้รับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้รับบริการครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายครบทุกกลุ่ม

1.2 กรณีการศึกษาการปฏิรูประบบราชการในต่างประเทศ ควรมีการศึกษาข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติม โดยเฉพาะรูปแบบแนวทางการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมที่เป็นต้นแบบที่ดี เช่น การบูรณาการโครงสร้างการส่งเสริมพัฒนาอุตสาหกรรมให้เป็นแบบเบ็ดเสร็จจุดเดียว การนำระบบดิจิทัลเข้ามาช่วยในการให้บริการ การปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการให้บริการให้มีความทันสมัย การเปิดระบบราชการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นต้น เพื่อให้สามารถนำข้อมูลมาใช้ประกอบการวิเคราะห์เปรียบเทียบในประเด็นต่าง ๆ และถอดบทเรียนที่เป็นประโยชน์

1.3 การศึกษาวิจัยในนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์ของการปฏิรูปกระทรวงอุตสาหกรรม หากเพิ่มการสำรวจและเก็บข้อมูล รวมถึงการนำข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative analysis) เช่น การสำรวจทัศนคติ รูปแบบ แนวคิดของบุคลากรของกระทรวงอุตสาหกรรม และ ผู้รับบริการกลุ่มเป้าหมายมาใช้ประกอบการศึกษาและวิเคราะห์เพิ่มเติม จะช่วยทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ที่รัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพึงนำไปใช้

2.1 ควรศึกษาปัจจัย สถานการณ์ บริบท และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในมิติต่าง ๆ ที่อาจส่งผลกระทบต่อบาท ภารกิจ โครงสร้าง และการดำเนินงานของหน่วยงาน รวมทั้งที่ส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ เป็นระยะอย่างสม่ำเสมอ เช่น ทุกระยะ 3 ปี หรือทุกระยะ 5 ปี เป็นต้น เพื่อเป็นการทบทวนและให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน สำหรับนำมาใช้ในการวิเคราะห์ และปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป

2.2 ควรมีการขยายผลแนวคิดและกลไกการกำกับ ส่งเสริม และพัฒนาภาครัฐกิจอื่น (นอกเหนือจากภาคอุตสาหกรรม) โดยมุ่งสู่เป้าหมายความยั่งยืนใน 4 มิติ

2.3 ควรมุ่งเน้นการปฏิรูปหน่วยงานเพื่อมุ่งไปสู่การบริหารราชการแบบบูรณาการ โดยมีการเตรียมความพร้อม และกำหนดแนวทางการปฏิรูปไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และมีการสื่อสาร เพื่อถ่ายทอดให้หน่วยงานและบุคลากรของหน่วยงานมีความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิรูปองค์กร เห็นถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น โดยต้องมีการสร้างความตระหนักและความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และแนวทางการปฏิรูปหน่วยงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ทำให้องค์การทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ (ownership) การปฏิรูปและการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน รวมทั้งมีกระบวนการเตรียมการเพื่อให้ทุกหน่วยงานมีความพร้อมสำหรับการปฏิรูปดังกล่าว

2.4 การปฏิรูปหน่วยงานควรต้องมีการทบทวนภารกิจ บทบาท และโครงสร้างของส่วนราชการให้มีความเหมาะสม โดยเฉพาะการลดความซ้ำซ้อนหรือทับซ้อนกันทั้งในด้านการปฏิบัติงาน และอำนาจหน้าที่ มิใช่เฉพาะสำหรับหน่วยงานภายใต้กระทรวงเดียวกันเท่านั้น แต่ยังคงศึกษาทบทวนถึงบทบาทภารกิจที่อาจมีความทับซ้อนกับหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ต่างกระทรวงด้วย ทั้งนี้เพื่อให้ระบบการบริหารงานของแต่ละส่วนราชการสามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ท้นต่อการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายใหม่ ๆ รวมทั้งเกิดผลสัมฤทธิ์และความคุ้มค่าต่อภารกิจของหน่วยงานภาครัฐ และท้ายสุดเกิดประโยชน์สุขกับประชาชน

2.5 การปฏิรูปหน่วยงานภาครัฐควรจะต้องพิจารณาให้ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งในมิติของการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและแนวทางการดำเนินงาน มิติในด้านบทบาทและอำนาจหน้าที่ ทั้งในเชิงภารกิจ (Function-based) เชิงพื้นที่ (Area-based) และเชิงประเด็นเป้าหมาย (Agenda-based) โดยต้องดำเนินการให้เหมาะสมและสอดคล้องกับภารกิจหลักของแต่ละหน่วยงานที่แตกต่างกันไป ตลอดจนตรงกับความต้องการของพื้นที่ พร้อมทั้งมุ่งนำแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management) มาปรับใช้ให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นด้วย

2.6 ควรมุ่งเน้นการปฏิรูปหน่วยงานเพื่อมุ่งไปสู่การบริหารราชการแบบบูรณาการ โดยการร่วมมือกันทั้งในระหว่างส่วนราชการด้วยกันเอง และร่วมมือกับหน่วยงานนอกส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และภาคประชาชน เป็นต้น โดยมีการกำหนดเป้าหมายร่วมกันให้เป็นไปตามพันธกิจ ผลสัมฤทธิ์ และการให้บริการกับกลุ่มเป้าหมายเสมือนลูกค้า ซึ่งจะทำการกิจที่สำคัญของหน่วยงานในแต่ละด้านเกิดผลสำเร็จเป็นประโยชน์แก่ประชาชนส่วนรวม

2.7 เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทในวิถีการดำเนินชีวิตมากขึ้น ทำให้หน่วยงานภาครัฐต้องมีการปรับกระบวนการขั้นตอนการทำงานโดยการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติราชการ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนา ระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ประกอบกับ พระราชบัญญัติการปฏิบัติราชการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2565 มีเจตนารมณ์ให้มีการนำเทคโนโลยีที่เหมาะสมมาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการแผ่นดิน และการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ประชาชน ดังนั้น การปฏิรูปหน่วยงานภาครัฐจะต้องเน้นการมุ่งสู่ “ภาครัฐที่ทันสมัย” โดยคำนึงถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเข้าถึงและการให้บริการของหน่วยงาน

2.8 บุคลากรถือเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งในการปฏิรูปหน่วยงานภาครัฐ จึงควรให้ความสำคัญกับเรื่องของการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะของบุคลากร โดยส่งเสริมให้ผู้บริหารและบุคลากรทุกระดับในหน่วยงานภาครัฐให้มีความรู้ที่ที่เหมาะสม มีความตื่นตัวในการพัฒนาตนเอง

ให้มีความสามารถในการบริหารมากขึ้น นอกจากนี้ ควรมุ่งให้ความสำคัญกับการดำรงรักษา และใช้ประโยชน์กำลังคนให้ตรงตามตำแหน่งหน้าที่ รวมถึงการเสริมสร้างให้ข้าราชการมีความผูกพัน กับระบบราชการ มีการทำงานที่เป็นมืออาชีพ และทำงานเป็นทีม ตลอดจนเสริมสร้างบุคลากรภาครัฐ ให้มีความรู้และทักษะพื้นฐานทางเทคโนโลยี เพื่อรองรับการเข้าสู่ยุค 4.0

2.9 ในการปฏิรูปองค์กร ควรคำนึงถึงการเปิดโอกาสให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและ ประชาชนมีส่วนร่วมในการปรับปรุงระบบการบริหารงานภาครัฐมากขึ้น ได้มีโอกาส “ร่วมคิด-ร่วมทำ” เพื่อร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบ ถึงตัวประชาชนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความรู้สึกรับเป็นเจ้าของและร่วมกันปฏิรูปโดยแท้จริง (Ownership) ในขณะเดียวกันต้องสร้างผู้นำที่มีจิตใจแห่งการปฏิรูป (Reform-Minded Leaders) ให้เป็นผู้นำ การเปลี่ยนแปลงในภาครัฐ ที่ขยายผลการเปลี่ยนแปลงไปในทุกระดับ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

3.1 ควรมีการศึกษาวิเคราะห์และพิจารณาในประเด็นความทับซ้อนในด้านการกิจ บพบาท และอำนาจหน้าที่ รวมถึงการดำเนินงานโครงการ กิจกรรม และกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เชื่อมโยง หรือมีลักษณะงานที่ใกล้เคียงกัน เช่น กระทรวง อุตสาหกรรม (อก.) กระทรวงพาณิชย์ (พณ.) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) เป็นต้น เพื่อลดความซ้ำซ้อนในเรื่องบทบาทภารกิจ และขอบข่ายของกลุ่มเป้าหมาย โดยคำนึงถึงผู้รับบริการเป็นหลัก (Customer centric) เพื่อให้การจัดการกิจการของหน่วยงานภาครัฐมีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

3.2 หากมีการศึกษาต่อยอดงานวิจัยในเรื่องการปฏิรูปหน่วยงานภาครัฐในอนาคต ควรจะต้องมีการศึกษาในเรื่องความพร้อมของบุคลากรในหน่วยงาน และแนวทางการพัฒนาบุคลากร ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปหน่วยงานภาครัฐด้วย

3.3 ควรมีการศึกษาเชิงลึกด้านการพัฒนากฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และ มาตรการต่าง ๆ ที่เป็นกลไกสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเศรษฐกิจให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน ให้สอดคล้องกับบริบทและเอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมเศรษฐกิจ โดยมีการบูรณาการกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ และมาตรการกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

จุมพล หนิมพานิช. การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ หลักการ แนวคิด และกรณีตัวอย่างของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2, นนทบุรี : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2550.

ไตรรัตน์ โภคพลากรณ์. แนวคิดและทฤษฎีการบริหารการเปลี่ยนแปลง หน่วยที่ 3 ในการบริหารการเปลี่ยนแปลง. พิมพ์ครั้งที่ 12, นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2559.

วารสาร หนังสือพิมพ์

ฉัตรชัย นาถ้ำพลอย. “การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่”, วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ. ปีที่ 2 ฉบับที่ 2, พฤษภาคม - สิงหาคม 2563. หน้า 461.

อุไรวรรณ เตียนศรี ศรีดา สมpong. “การปรับโครงสร้างหน่วยงานภาครัฐตามนโยบายรัฐบาลในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. 24 มีนาคม 2562. หน้า 127 - 139.

เอกสารวิจัย

การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, กระทรวง. “แผนปฏิบัติการด้านการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไทยด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG พ.ศ. 2564 - 2570”. 2565.

ศูนย์บริการวิชาการ, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. “รายงานการทบทวนบทบาทภาครัฐในอนาคต”. เสนอสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. 2563

สถาบันส่งเสริมการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, สำนักงาน ก.พ.ร. “โครงการศึกษาหน่วยราชการรูปแบบใหม่”. 2561. สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). “รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2564”. กันยายน 2565.

อุตสาหกรรม, กระทรวง. “ยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมไทย 4.0 ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)”. 2559.

อุตสาหกรรม, กระทรวง. “แผนแม่บทการพัฒนาอุตสาหกรรมไทย พ.ศ. 2555 - 2574”. 2554.

อุตสาหกรรม, กระทรวง. “แผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2566 - 2570)”. 2565.

ฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์

- “การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
<https://www.ieat.go.th/th>, 2566.
- “ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.)”. (ออนไลน์).
 เข้าถึงได้จาก : <https://newweb.smebank.co.th/>, 2566.
- “นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ (พ.ศ. 2566 - 2570)”. (ออนไลน์).
 เข้าถึงได้จาก : <http://nscr.nesdc.go.th/sp/>, 2566.
- “ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการ พ.ศ. 2564 - 2565”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
<https://www.opdc.go.th/content/NzExMw>, 2566.
- “ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
<http://nscr.nesdc.go.th/ns/>, 2566.
- “แผนการปฏิรูปประเทศ”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <http://nscr.nesdc.go.th/master-plans/>, 2566.
- “แผนปฏิบัติการราชการรายปี พ.ศ. 2566 ของกระทรวงอุตสาหกรรม”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
<https://psd.industry.go.th/th/cms-of-497>, 2566.
- “แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566 – 2570”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
<https://www.dga.or.th/wp-content/uploads/2023/03/>, 2566
- “แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)”. (ออนไลน์).
 เข้าถึงได้จาก : <http://nscr.nesdc.go.th/nesdp/>, 2566.
- “แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 – 2580)”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
<http://nscr.nesdc.go.th/master-plans/>, 2566.
- “พระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. 2558”.
 (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://doe.go.th/kpi-doe>, 2566.
- “พระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
<http://www.local.moi.go.th/law12.pdf>, 2566.
- “โครงสร้างของกระทรวงอุตสาหกรรม”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก :
<https://www.industry.go.th/th/organizational-structure>, 2566.
- “ETDA พาส่อง 5 ประเทศต้นแบบรัฐบาลดิจิทัล พัฒนา e-Government สร้างบริการสุดล้ำเพื่อ
 ประชาชน”. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : [https://www.eta.or.th/th/Useful-
 Resource/5e-Government.aspx](https://www.eta.or.th/th/Useful-Resource/5e-Government.aspx), 2565.

ที่มาได้ภาพและตาราง

นายสมชัย จิตสุชน. “การยกระดับการขยายตัวทางเศรษฐกิจระยะยาวของไทย: มุมมองและข้อเสนอแนะเชิงสถาบัน”, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI). เมษายน 2557.

นายณัฐพล รังสิตพล. “ปฏิรูปหน่วยงาน MIND ใช้ “หัว” และ “ใจ” ปั้นอุตสาหกรรมคู่ชุมชน”, นโยบายปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม. กระทรวงอุตสาหกรรม. 2 ธันวาคม 2565.

สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.). “รายงานการวิเคราะห์สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2564”. กันยายน 2565.

สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม. “ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการศูนย์ข้อมูลกลางของกระทรวงอุตสาหกรรม (Big Data Ecosystem of Ministry of Industry)”. กระทรวงอุตสาหกรรม. 2566.

ภาคผนวก

การตรวจเยี่ยมหน่วยงานเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

การตรวจเยี่ยมหน่วยงานเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

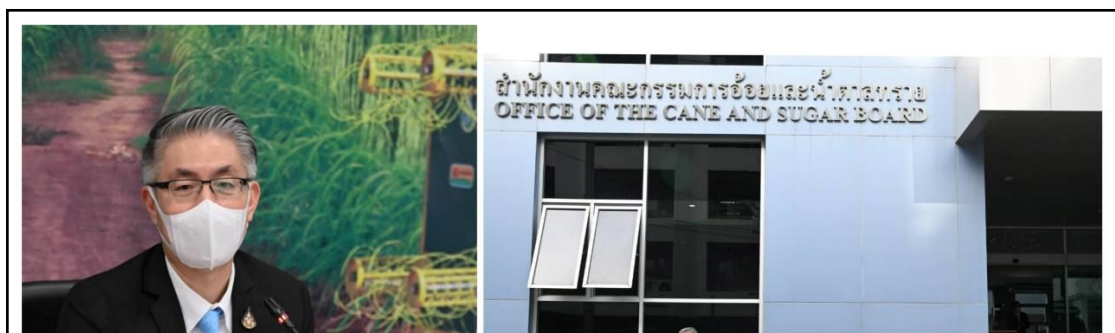
1. สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.)

วันพฤหัสบดีที่ 19 มกราคม 2566 เวลา 10.30 – 12.00 น. ณ ห้องประชุม 601 ชั้น 6 อาคาร สศอ.

2. สำนักงานคณะกรรมการอ้อยและน้ำตาลทราย (สอน.)

วันพฤหัสบดีที่ 19 มกราคม 2566 เวลา 13.30 – 15.30 น. ณ ห้องประชุมชั้น 1 อาคาร สอน.

3. กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (กสอ.)

วันจันทร์ที่ 30 มกราคม 2566 เวลา 10.00 – 12.00 น. ณ ห้องประชุมแพรวา ชั้น 7 อาคาร กช.กสอ. (พระราม 4)

4. กรมโรงงานอุตสาหกรรม (กรอ.)

วันอังคารที่ 31 มกราคม 2566 เวลา 10.00 – 12.00 น. ณ ห้องประชุม 509 ชั้น 5 อาคาร กรอ.

5. กรมอุตสาหกรรมขั้นพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.)

วันพฤหัสบดีที่ 9 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 09.30 - 12.00 น. ณ ศูนย์วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีรีไซเคิล อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ

6. สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.)

วันศุกร์ที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 10.00 – 15.30 น. ณ ศูนย์ทดสอบยานยนต์และยางล้อแห่งชาติ อ่างทองสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

7. สำนักงานปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม (สปอ.)

วันศุกร์ที่ 10 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 10.00 – 15.30 น. ณ ศูนย์ทดสอบยานยนต์และยางล้อแห่งชาติ อำเภอสนามชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

8. ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.)

วันพุธที่ 8 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 10.00 – 15.30 น. ณ ห้องแก้ววิเชียร ชั้น 11 อาคาร ธพว.

9. อุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิ

วันพุธที่ 8 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 13.30 – 15.30 น. ณ ห้องประชุม 1 ชั้น 12 สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ อาคารयाकुล์ท์

10. การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)

วันศุกร์ที่ 17 กุมภาพันธ์ 2566 เวลา 10.00 – 12.00 น. ณ ห้องอูทัย ชั้น 6 อาคาร กนอ. มั๊กกะสัน

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นายณัฐพล รังสิตพล
วันเดือนปีเกิด 30 มีนาคม 2513
การศึกษาปริญญาตรี สาขาวิศวกรรมอุตสาหการ จาก จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปริญญาโท สาขา MBA จาก Southern Methodist University, USA
ปริญญาเอก สาขา Engineering Management จาก Southern Methodist University, USA

ประวัติการทำงานโดยย่อ

ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ

อธิบดีกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม

ผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

เลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

ผู้ตรวจราชการกระทรวงอุตสาหกรรม

รองเลขาธิการสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

รองผู้อำนวยการสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม

กรรมการ

ประธานกรรมการ ธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (SME Development Bank)

ประธานคณะกรรมการบริหารแผนงานระบบโลจิสติกส์อัจฉริยะ และแผนงานวิทยาการหุ่นยนต์และระบบอัตโนมัติ (สวทช.)

กรรมการมูลนิธิเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรม (มสอ.)

กรรมการคณะกรรมการที่ปรึกษาพัฒนาระบบวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สอวช.)

กรรมการคณะกรรมการบริหารกรอบวิจัยด้านอุตสาหกรรม (สวทช.)

กรรมการคณะกรรมการบริหารศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ (MTEC)

กรรมการยุทธศาสตร์บูรณาการดำเนินงานของสถาบันภายใต้อุตสาหกรรมพัฒนามูลนิธิ

ตำแหน่งปัจจุบัน ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม